

Қостанай облысы әкімдігі мәдениет басқармасының
«Л. Н. Толстой атындағы Қостанай облыстық
әмбебап ғылыми кітапханасы» КММ

Ақпараттық-библиографиялық қамтамасыз ету бөлімі

2022 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар КҮНТІЗБЕГІ

Қостанай облысы әкімдігі мәдениет басқармасының «Л. Н. Толстой атындағы
Қостанай облыстық әмбебап ғылыми кітапханасы» КММ

Ақпараттық-библиографиялық қамтамасыз ету бөлімі

**2022 жылға берілген
Қостанай облысының
атаулы күндері және оқиғалар
КҮНТІЗБЕГІ**

49-шығарылым

Қостанай
2021

УДК 030(059.3)
ББК 92.5
Е 40

Құрастырушылар, компьютерлік терілім:

М. Ж. Құсайынова, Б. Т. Рыспаева,
Ә. Р. Тәжікенова, Г. Ж. Тәтенова

Шығарылымға жауапты: Б. М. Әлкебаева

Мәтіннің корректорлары: Ш. С. Сандыбаева, С. Қ. Мырзатаев

Библиогр. жазулардың редакторы: Г. Ж. Тәтенова

Мұқабаны безендірген: Т. Н. Иванова

Редактор: Д. Т. Дүйсебаева

2022 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегі [Мәтін]. 49-шығ. / Қостанай облысы әкімдігі мәдениет басқармасының «Л. Н. Толстой атындағы Қостанай облыстық әмбебап ғылыми кітапханасы» КММ, Ақпараттық-библиографиялық қамтамасыз ету бөлімі ; [құраст.: М. Ж. Құсайынова [және т. б.] ; шығ. жауапты Б. М. Әлкебаева ; ред. Д. Т. Дүйсебаева]. – Қостанай : [б. б.], 2021. – 174 б. : сурет.

Сіздердің назарларыңызға ақпараттық-библиографиялық қамтамасыз ету бөлімі 2022 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінің 49-ыншы шығарылымын ұсынып отыр.

Бұл басылымға өлкеміздің атаулы тарихи оқиғалары, Қостанай өңірінен шыққан немесе біздің облыста қызмет атқарған атақты адамдардың мерейтойлары, мекемелер мен кәсіпорындардың және т. б. мерейтойлық даталары енгізілген.

УДК 030(059.3)
ББК 92.5

© Л. Н. Толстой атындағы Қостанай облыстық
әмбебап ғылыми кітапханасы,
Ақпараттық-библиографиялық қамтамасыз ету бөлімі

Құрастырушыдан

Л. Н. Толстой атындағы Қостанай облыстық әмбебап ғылыми кітапханасы назарларыңызға «2022 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері мен оқиғалар күнтізбегі» библиографиялық құралын ұсынады.

Алдыңғы шығарылымдардағыдай құралға маңызды тарихи оқиғалар мен еліміздің және облыстың дамуына елеулі үлес қосқан алдағы жылдың атақты мерейгерлері туралы ақпаратты енгізуді жалғастырамыз.

2022 жылы біз атақты қобызшы, көріпкел және халық емшісі Тілеп Аспантайұлының туғанына 265 жыл, Жәуке батырдың туғанына 200 жыл, мемлекет қайраткері, ғалым, ағартушы, ақын Ахмет Байтұрсынұлының және журналист, жазушы, ақын Мұхамеджан Сералиннің туғанына 150 жыл, қоғам қайраткері, педагог, публицист Елдес Омарұлының туғанына 130 жыл, халық жазушысы Ғабит Мүсіреповтің туғанына 120 жыл, мемлекет және қоғам қайраткері Ілияс Омаровтың туғанына 110 жыл, халық жазушысы Сырбай Мәуленовтің туғанына 100 жыл толуын атап өтетін боламыз.

«Күнтізбе» жылдың маңызды тарихи оқиғалары: ҚР Қарулы күштерінің құрылғанына 30 жыл; ҚР мемлекеттік рәміздерінің бекітілгеніне 30 жыл; Саяси қуғын-сүргін және ашаршылық құрбандарын еске алу күнінің белгіленгеніне 25 жыл толуы және т. б. туралы баяндайды.

2022 жылдың мерейгерлері: суретші Н. В. Торшин (85 жас); жазушы Т. С. Әбдік (80 жас); ақын, қоғам қайраткері Ғ. С. Бердалинова (80 жас); журналист Қ. Т. Орманов (80 жас); мемлекеттік қызметтің ардагері В. Г. Семёнова (80 жас); «Қостанай баспа үйі» ААҚ президенті А. В. Тарасенко (80 жас), журналист, жазушы Қ. Әлім (75 жас); кәсіпкер, ауыл шаруашылығының еңбек сіңірген қызметкері И. Е. Естаев (75 жас); Қазақстанның Еңбек Ері Б. П. Князев (75 жас); ғалым-агроном, мемлекеттік қызметші, ҚР Парламенті Сенатының депутаты (1999–2009) Е. И. Аман (70 жас); ғалым, қоғам қайраткері Р. Ш. Бектұрғанова (70 лет); К. Маркс атындағы ЖШС директоры И. М. Вечтейн (70 жас); Қостанай облысының әкімі (2004–2012) С. В. Кулагин (70 жас); педагог, «Карнавал» хореография мектебінің директоры Ш. А. Фахрутдинов (70 жас); әртіс Қ. Б. Бегайдаров (65 жас).

Алдағы жылы Кеңес Одағының Батырлары: Г. М. Кравцовтың, Л. Н. Макиеровтың, И. Ф. Павловтың (екі мәрте Кеңес Одағының Батыры), С. Т. Понамарчуктің, С. Н. Темірбаевтың туғанына 100 жыл толуын атап өтеміз.

Сондай-ақ 2022 жылы облыстың көптеген кәсіпорындары мен ұйымдары өз мерейтойларын атап өтпек.

Күнтізбе айлар бойынша жүйеленген. «Аталып өтілетін, күні мен айы белгісіз күндер» тізімі бөлек топтастырылған.

Жұлдызшамен (*) белгіленген мерейтойлық күндерге қысқаша анықтама және өздеріңізді қызықтырған тұлғалар мен оқиғалар туралы толығырақ ақпарат алуға болатын әдебиеттер тізімі қоса беріледі. Тізімдерде соңғы жылдары келіп түскен, сондай-ақ Күнтізбенің алдыңғы шығарылымдарында көрсетілмеген әдебиеттер ұсынылған. Кітаптар мен мерзімді басылымдардағы мақалалар жеке-жеке ұсынылып, әліпбилік ретпен орналастырылған.

Құралды құрастырушылар мерейтойлық күндер мен оқиғалардың және материалдардың толықтығына талас тудырмайды. Күнтізбенің мерейтойлық күндері мен оқиғаларының тізімі Л. Н. Толстой атындағы ОӘФК кітап қоры негізінде жасалған.

Біздің «Күнтізбеміз» көпшілік оқырманға арналған, кітапхана, мұражай, мұрағат және басқа мекемелердің қызметкерлеріне бұқаралық іс-шараларды өткізуге, кітап көрмелерін ұйымдастыруға, библиографиялық анықтамаларды орындауға көмектеседі. Ол туған өлкесінің тарихына қызығатындардың барлығына сенімді көмекші болады деп үміттенеміз.

Басылымның соңында құралда көрсетілген тұлғалардың әліпбилік көрсеткіші, тарихи оқиғалар мен мерейтойлардың көрсеткіші, ұйымдар мен кәсіпорындардың көрсеткіші және т. б. орналастырылған.

Басылым қазақ және орыс тілдеріндегі екі дербес бөлімнен тұрады.

Жыл өткен сайын азайып келе жатқан Ұлы Отан соғысы ардагерлері ерлігінің алдында басымызды ие отырып «Күнтізбенің» бұл шығарылымында қазіргі кезде жанымызда жүрген 2022 ж. ардагер-мерейгерлердің және ҰОС-ның ардагерлеріне теңестірілген ардагерлер тізімін жариялап отырмыз.

Қостанай облыстық және Қостанай қалалық ардагерлер кеңесіне ардагерлер тізімін ұсынғаны үшін алғысымызды білдіреміз.

Күнтізбені құрастырушылар Қостанай облысы әкімдігі ақпараттандыру, мемлекеттік қызметтер көрсету және архивтер басқармасының «Қостанай облысының мемлекеттік архиві» коммуналдық мемлекеттік мекемесіне, облыс кітапханаларына күндерді нақтылауға және дұрыстығын тексеруге көмектескені үшін, сондай-ақ ұсынылған ақпараттары үшін Б. Ғ. Ертаеваға, Т. М. Королеваға, С. А. Қалдыбаевқа, М. К. Самамбетке, А. В. Тарасенкоға алғыс білдіреді.

Б. Ғ. Ертаева, В. И. Жаркова, Т. М. Королева, Б. П. Князев, С. В. Кулагин, А. С. Оспанова, М. К. Самамбет, А. В. Тарасенко туралы мәліметтерді қазақ тіліне аударған Л. Н. Толстой атындағы ОӘФК аудармашысы С. Қ. Мырзатаев.

Басылымның материалы www.kstounb.kz сайтында көрсетілген.

Материалды іріктеу 2021 жылдың мамырында аяқталды.

ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСЫНЫҢ 2022 ЖЫЛЫ АТАЛЫП ӨТІЛЕТІН ЖӘНЕ ЕСКЕ АЛЫНАТЫН КҮНДЕРІ

Қаңтар

- 1** Сарыкөл ауд. «Сарыкөл» газеті («Совхозный рабочий», «Убаганский колхозник»): шыға бастағанына 90 жыл (1932).
Қараңыз: Қазақ ССР газеттері (1917–1975) [Мәтін] = Газеты Казахской ССР (1917–1975) : жинақталған көрсеткіш = сводный указ. / Сост.: А. Жаманкулова, П. А. Ковалева, Р. Турогельдиева. – Алма-Ата, 1977. – С. 255.
- 4*** **Самамбет Мәнсия Қалмағамбетқызы**, филология ғыл. кандидаты, проф., ҚазКСР халық ағарту ісінің үздігі (1989), А. Байтұрсынов атындағы ҚӨУ оқытушысы, Меценаттар клубының лауреаты (2014), Алтынсарин ауд. Большая Чураковка а. дүниеге келген: 75 жыл (1947).
Қараңыз: Бондаренко, Юрий. Вся жизнь – вузу [Текст] : Мансия Калмағамбетовна Самамбет из тех, чья жизнь и работа неотделимы, как кроны и стволы деревьев / Юрий Бондаренко // Наш Костанай. – 2014. – 27 ноября. – С. 6.
- 7** **Мәсәлімов Абай Сабыржанұлы**, химия ғыл. докторы (1993), проф. (1996), Меңдіқара ауд. Введенка а. дүниеге келген: 70 жыл (1952).
Қараңыз: Қазақстан ғылымы [Мәтін] : энциклопедия : Т. 2 : Қ – Я / бас ред. Б. Ө. Жақып. – Алматы, 2010. – Б. 149.
- 9*** **Әлім Қайсар**, журналист, жазушы, Қазақстан Журналистер одағының М. Дулатов атындағы сыйлығының иегері (1998), Жанкелдин ауд. Саға а. дүниеге келген: 75 жыл (1947).
Қараңыз: Қазақстан жазушылары [Мәтін] : анықтамалық : 75 жыл / құраст.: Қ. Саят, Қ. Жұмашева. – Алматы, 2009. – Б. 62–63.
- 10** **Ерошевич Ольга Константиновна**, мұғалім, ҚазКСР халық ағарту ісінің үздігі (1976), «Құрмет белгісі» (1986) орденімен және медальдармен марапатталған, Меңдіқара ауд. Григорьевка а. дүниеге келген: 80 жыл (1942).
Қараңыз: Костанайская область [Текст] : энциклопедия : 70-летию обл. посвящается / КСТУ. – Алматы, 2006. – С. 337.
Федоров ОКЖ қорынан:
Книга трудовой славы Федоровского района [Текст] : [трудовые люди нашего района] / гл. ред. А. В. Тарасенко. – Костанай, 2017. – С. 96–97.
- 14** **Сапа Василий Антонович**, механик-математик, физика-математика ғыл. докторы (1964), проф. (1967), ҚазКСР еңбек сіңірген ғылым қайраткері (1974), ҰОС-на қатысушы, Еңбек Қызыл Ту, I және II дәрежелі Отан соғысы ордендерімен марапатталған, Федоров ауд. Успенев а. дүниеге келген: туғанына 100 жыл (1922–1994).
Қараңыз: Қазақстан ғалымдары [Мәтін] : энцикл. анықтамалық : Т. 1 : А – К / бас ред. Б. Ө. Жақып. – Алматы, 2012. – Б. 239.

- 15** **Вечтейн Иван Матвеевич**, ғалым-агроном, К. Маркс атындағы ЖШС директоры, Қостанай ауд. құрметті азаматы, «Парасат» (1999), «Отан» (2009) ордендерімен марапатталған, Қостанай ауд. Озерный а. дүниеге келген: 70 жыл (1952).
Қараңыз: Туленов, С. Край мой родной [Текст] / С. Туленов. – Қостанай, 2003. – С. 175.
- 20** **Антошкин Евгений Порфирьевич**, Соц. Еңбек Ері (1971), ҚазКСР еңбек сіңірген кеншісі, ҚазКСР Мемлекеттік сыйлығының лауреаты, Қазан Революциясы, Еңбек Қызыл Ту ордендерімен марапатталған, Соколов-Сарыбай кен байыту комбинатында экскаватор машинистерінің бригадирі болып істеді, Башқұрт АКСР Стерлибажев ауд. Борисов дер. дүниеге келген: туғанына 90 жыл (1932–2010).
Қараңыз: Қостанайлықтар – Еңбек Ерлері [Мәтін] = Қостанайцы – Герои Труда / бас ред. К. Ү. Укин ; Қостанайский областной филиал общественного объединения «Организация ветеранов РК». – Қостанай, 2018. – С. 48–49.
- 21** **Забerezников Сергей Александрович**, музыкант, ҚР білім беру ісінің үздігі (1996), аға музыкант-балалайкашы, композитор, композиторлардың «Туған өлкем» облыстық байқауының бірнеше дүркін жеңімпазы, дарынды балаларға арналған музыка мектептің педагогы, Украин КСР Житомир обл. Радомышль қ. дүниеге келген: туғанына 80 жыл (1942–2020).
Қараңыз: 2017 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегі [Мәтін]. 44-шығ. / [Л. Н. Толстой атындағы Қостанай ОӘҒК, Ақпараттық-библиографиялық бөлім ; құраст.: Ә. Қ. Сәлібаева, Д. А. Жұмабаева, Ә. Р. Тәжікенова ; ред. Б. М. Әлкебаева]. – Қостанай, 2016. – Б. 58–59.
Библиографиялық анықтаманы «2017 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» қараңыз.
- 26** **Целинный ауыл шаруашылығын механикаландыру және электрлендіру ҒЗИ (Целинный АШМжЭҒЗИ)**, қазіргі Қазақ АШМжЭ ҒЗИ Қостанай филиалы: ашылғанына 60 жыл (1962).
Қараңыз: <https://agroinfo.kz/znakomtes-kostanajskij-filial-kazniimesx/>
Целинный научно-исследовательский институт механизации и электрификации сельского хозяйства [Текст] : проспект / Восточное отделение ВАСХНИЛ ; [отв. за вып. М. И. Ровная]. – Алма-Ата, 1979. – 24, [1] с. : ил.
Библиографиялық анықтаманы «2007 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» қараңыз.
- 27** **Большанин Иннокентий Михайлович**, суретші, мүсінші, өнертапқыш, Кемеров обл. Юргинский ауд. Яшкино а. дүниеге келген: туғанына 90 жыл (1932–2010).
Қараңыз: 2012 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегі [Мәтін]. 39-шығ. / [құраст.: Б. М. Алкебаева, Ә. Р. Тәжекенова ; ред. В. Қ. Бексұлтанова]. – Қостанай, 2011. – Б. 3.

Ақпан

- 1** **Өмірбеков Жұмағали Сүлейменұлы**, әнші, күйші, әуесқой сазгер, ҚР мәдениет қайраткері, Арқалық қ. құрметті азаматы, Амангелді ауд. дүниеге келген: туғанына 80 жыл (1942–2020).
Қараңыз: Торғай елі [Мәтін] : энциклопедия / құраст. Т. Рсаев ; ред. А. Ахметов. – Алматы, 2013. – Б. 338.
Досанов, Сәбит. Азамат еді асқар таудың, алмас асыл тасындай [Мәтін] : Жұмағали Өмірбековпен қоштасу / Сәбит Досанов // Amankeldi arayı. – 2020. – 3 шілде. – Б. 7.
- 2** **Ибраева Роза Бексұлтанқызы**, мұғалім, ҚазКСР ағарту ісінің үздігі (1966), Қостанай ауд. Қоскөл а. дүниеге келген: 75 жыл (1947).
Қараңыз: Костанайская область [Текст] : энциклопедия : 70-летию обл. посвящается / КСТУ. – Алматы, 2006. – С. 369.
- 7** **Берекетов Болат Молдағалиұлы**, генерал-майор, тәуелсіз Қазақстанның армиясын құрушылардың бірі, ҚР Қорғаныс министрінің орынбасары болды (1993–1997), Орджоникидзе ауд. Денисов к. дүниеге келген: 75 жыл (1947).
Қараңыз: Меңдібай, Сәлім. Генерал [Мәтін] : Тәуелсіз Қазақстан армиясының бастауында тұрған Болат Берекетов туралы сөз / Сәлім Меңдібай // Қостанай таңы. – 2017. – 7 ақпан. – Б. 5.
Генералы Казахстана [Текст] : биогр. справ. / под общей ред. Р. Е. Кайдарова. – Алматы, 2006. – С. 84.
- 14** **Петрушин Николай Федорович**, механизатор, Соц. Еңбек Ері (1966), Урицкий ауд. Ақшакөл а. дүниеге келген: туғанына 90 жыл (1932– мәлімет жоқ).
Қараңыз: Межархивный путеводитель по фондам личного происхождения государственных архивов Костанайской области [Текст] : справочник / [отв. ред. С. А. Медведев]. – Костанай, 2005. – С. 166.
Қостанайлықтар – Еңбек Ерлері [Мәтін] = Костанайцы – Герои Труда / бас ред. К. Ү. Укин ; Костанайский областной филиал общественного объединения «Организация ветеранов РК». – Костанай, 2018. – С. 251–252.
- 15** **Иванов Иван Данилович**, партия қызметкері, Қостанай қ. құрметті азаматы (1994), ҰОС қатысушысы, «Книга памяти и мемориала Славы погибшим кустанайцам в годы ВОВ 1941–1945 гг.» кітабының авторы, Отан соғысы, Қызыл Жұлдыз, Еңбек Қызыл Ту ордендерімен және медальдармен марапатталған, Урицкий ауд. Ақшакөл а. дүниеге келген: туғанына 100 жыл (1922–2005).
Қараңыз: Костанайская область [Текст] : энциклопедия : 70-летию обл. посвящается / КСТУ. – Алматы, 2006. – С. 369.
Иванов Иван Данилович [Текст] : [соболезнование о кончине ветерана ВОВ] / городской совет ветеранов // Костанай. – (Приложение «Костанай официальный»). – 2005. – 7 января. – С. 2.
- 19** **Денисов Аркадий Семёнович**, қоғам және кәсіподақ қайраткері, жеңіл атлетикадан КСРО спорт шебері, Алтай өлкесі Славгород қ. дүниеге келген: 80 жыл (1942).

- Қараңыз:** 2017 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегі [Мәтін]. 44-шығ. / [Л. Н. Толстой атындағы Қостанай ОӘФК, Ақпараттық-библиографиялық бөлім ; құраст.: Ә. Қ. Сәлібаева, Д. А. Жұмабаева, Ә. Р. Тәжікенова ; ред. Б. М. Әлкебаева]. – Қостанай, 2016. – Б. 60–61.
- Библиографиялық анықтаманы «2017 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» қараңыз.*
- 20** **«Қостанай облыстық олимпиадаға дайындық орталығы» ММ:** құрылғанына 20 жыл (2002).
- Қараңыз:** Костанайская область: прошлое и настоящее [Текст] : Ч. 2 / под ред. И. К. Тернового. – Костанай, 2007. – С. 495.
- Костанайская область: страницы истории (1936–2006 гг.) [Текст] : сб. док. / [гл. ред. С. А. Медведев]. – Костанай, 2006. – С. 693.
- 22** **Круглик Геннадий Николаевич,** спортшы, ЕҚД көп сайысы бойынша КСРО спорт шебері (1978), ҚР полиатлоннан еңбек сіңірген жаттықтырушысы (1999), Қостанай обл. бас жаттықтырушысы, Беларусь КСР дүниеге келген: 75 жыл (1947).
- Қараңыз:** Костанайская область [Текст] : энциклопедия : 70-летию обл. посвящается / КСТУ. – Алматы, 2006. – С. 461.
- http://kostacademy.gov.kz/2017_02_23_02/?jazyk=1
- 23** **Нұрмұхамедов Базарбай,** ғалым-агроном, педагог, Республикалық жоғары ауыл шаруашылығы мектебінің директоры, Қостанай ауд. Сергеев а. дүниеге келген: туғанына 90 жыл (1932–1997).
- Қараңыз:** Базарбай Нұрмұхамедов [Мәтін] : қазанама / «Дальние электропередачи» АҚ ұжымы және бір топ жолдастары // Қостанай таңы. – 1997. – 4 қараша. – Б. 8.
- 24** **Пустьяков Александр Сергеевич,** Орыс драма театрының әртісі, ҚР Президентінің «Мәдениет және өнер саласындағы ерекше еңбегі үшін» сыйлығының лауреаты (2001), Меценаттар клубының «Қазына» сыйлығының лауреаты, ҚР Мәдениет министрлігінің «Мәдениет қайраткері» төсбелгісінің иегері (2009), Мәскеу обл. дүниеге келген: туғанына 85 жыл (1937–2012).
- Қараңыз:** 2012 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегі [Мәтін]. 39-шығ. / [құраст.: Б. М. Әлкебаева, Ә. Р. Тәжікенова ; ред. В. Қ. Бексұлтанова]. – Қостанай, 2011. – Б. 25–26.
- Ушел артист [Текст] : [некролог : актер Костанайского областного Русского драмтеатра А. Пустьяков] / коллектив областной Русского драмтеатра // Костанайские новости. – 2012. – 20 октября. – С. 3.
- Библиографиялық анықтаманы «2012 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» қараңыз.*
- Рүстемов Зиябек,** ақын, жазушы, журналист, Қостанай округтік «Ауыл» газетінің редакторы (1929–1931), Ташкент қ. дүниеге келген: туғанына 120 жыл (1902–1948).
- Қараңыз:** Мәдиев, С. Зиябек ақын мұрасы [Мәтін] / С. Мәдиев. – Алматы, 2011. – Б. 15, 16.

Наурыз

- 1*** **Омарұлы Елдес**, қоғам қайраткері, педагог, публицист, Торғай обл. Қостанай уезі Дамбар болысының № 2 а. дүниеге келген: туғанына 130 жыл (1892–1937).
Қараңыз: Ахмет Байтұрсынұлы [Мәтін] : энциклопедия / бас ред. Ж. Тойбаева ; құраст.: Ғ. Жандыбаев [және т. б.]. – Алматы, 2017. – Б. 411.
- 12*** **Мацупа Людмила Владимировна**, мем. қызметкер, Қостанай облыстық мәслихаты аппаратының басшысы, заң ғыл. кандидаты, ҚазКСР ағарту ісінің үздігі (1976), Эстон КСР Пярну қ. дүниеге келген: туғанына 75 жыл (1947–2021).
Қараңыз: Лучшие люди Казахстана [Текст] = Қазақстанның үздік адамдары : энциклопедия / [Гл. ред. А. В. Бруй]. – Алматы, 2009. – Вып. 1. – С. 38.
- 14** **Кравцов Григорий Михайлович**, Кеңес Одағының Батыры (1945), Федоров ауд. Старожилов а. дүниеге келген: туғанына 100 жыл (1922–1945).
Қараңыз: Қаһарлы жауды жеңген қаһармандар [Мәтін] = Костанайцы – герои войны / Костанайский областной филиал общественного объединения «Организация ветеранов РК». – Қостанай, 2017. – Б. 145–146.
Герои Великой Победы – казахстанцы [Текст]. В 2 т. Т. 1 / Партия «Нұр Отан», Междунар. ин-т интеграции социогуманитар. исслед. «Интеллект Орда», Ин-т обществ. политики партии «Нұр Отан» ; [авт.-сост.: Айкозов [и др.] ; гл. ред. Куанганов Ф. Ш., гл. науч. ред. Мажитов С. Ф. ; рук. проекта Байбек Б. К.]. – Астана [и др.], 2016. – С. 387–388.
- 15*** **Орманов Қуанышбай Төребекұлы**, журналист, тарихшы, өлкетанушы, Меценаттар клубының лауреаты, Жітіқара ауд. Мүктікөл (Милютин) а. дүниеге келген: 80 жыл (1942).
Қараңыз: 2017 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегі [Мәтін]. 44-шығ. / [Л. Н. Толстой атындағы Қостанай ОӘҒК, Ақпараттық-библиографиялық бөлім ; құраст.: Ә. Қ. Сәлібаева, Д. А. Жұмабаева, Ә. Р. Тәжікенова ; ред. Б. М. Әлкебаева]. – Қостанай, 2016. – Б. 68–72.
- 18*** **Королёва Тамара Михайловна**, педагог, ҚазКСР ағарту ісінің үздігі, мәдениет қызметкері, Меценаттар клубының «Ауыл жанашыры» номинациясының лауреаты (2009), Павлодар қ. дүниеге келген: 80 жыл (1942).
Қараңыз: 2017 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегі [Мәтін]. 44-шығ. / [Л. Н. Толстой атындағы Қостанай ОӘҒК, Ақпараттық-библиографиялық бөлім ; құраст.: Ә. Қ. Сәлібаева, Д. А. Жұмабаева, Ә. Р. Тәжікенова ; ред. Б. М. Әлкебаева]. – Қостанай, 2016. – Б. 11.
- 22** **Мүсірепов Ғабит Махмұтұлы**, ҚазКСР халық жазушысы (1984), мемлекет және қоғам қайраткері, ҚазКСР ҒА акад. (1958), Соц. Еңбек

Ері (1974), ҚазКСР Мем. сыйлығының (1978) және Ш. Уәлиханов атындағы сыйлықтың (1976) лауреаты, Қостанай обл. Пресногорьков ауд. (қазіргі Солтүстік Қазақстан обл. Жамбыл ауд. Ғ. Мүсірепов атындағы ауыл) дүниеге келген: туғанына 120 жыл (1902–1985).

Қараңыз: Қазақстан жазушылары [Мәтін] : анықтамалық : 75 жыл / құраст.: Қ. Саят, Қ. Жұмашева. – Алматы, 2009. – Б. 284–285.

Краткая литературная энциклопедия [Текст]. Т. 5 : Мурари – Припев / гл. ред. А. А. Сурков ; чл. редкол. Х. Ш. Абдусаматов [и др.]. – Москва, 1968. – С. 25.

Библиографиялық анықтаманы «2002, 2007, 2012 жылдарға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегілерінен» қараңыз.

22 **Шаяндин Бисапак**, Соц. Еңбек Ері (1948), «Қызылтаң» ұжымшары басқармасының төрағасы болып істеді, Торғай уезінде дүниеге келген: туғанына 125 жыл (1897–1982).

Қараңыз: Торғай елі [Мәтін] : энциклопедия / құраст. Т. Рсаев ; ред. А. Ахметов. – Алматы, 2013. – Б. 433.

Қостанайлықтар – Еңбек Ерлері [Мәтін] = Костанайцы – Герои Труда / бас ред. К. Ү. Укин ; Костанайский областной филиал общественного объединения «Организация ветеранов РК». – Қостанай, 2018. – Б. 91.

30* **Естаев Ибраш Естайұлы**, кәсіпкер, экономика ғыл. кандидаты, ҚР халық ағарту ісінің үздігі, ҚР еңбек сіңірген ауыл шаруашылығы қызметкері, Қамысты ауд. Бестау а. дүниеге келген: 75 жыл (1947).

Қараңыз: Дикандықты мұрат тұтқан [Мәтін] : кәсіпкер, ғалым Ибраш Естаевтың 70 жасқа толуына орай : библиогр. көрсеткіш / Л. Н. Толстой атындағы Қостанай әмбебап ғылыми кітапханасы, Ақпараттық-библиографиялық бөлім ; [құраст., жауапты ред. Б. М. Әлкебаева ; ред. Д. Т. Дүйсебаева]. – Қостанай, 2017. – 20 б.

Грушин Иван Алексеевич, Қостанай уездік партия комитетінің хатшысы, Қостанай жерінде болған азаматтық соғыс туралы бірқатар кітаптар жазды, Тверь губ. Лютивля дер. дүниеге келген: туғанына 125 жыл (1897–1964).

Қараңыз: Борцы за народное дело [Текст] : биобиблиогр. указ. лит. / сост. гл. библиограф Л. Селиверстова, справочно-библиогр. отдел ОУНБ им. Л. Толстого. – Қостанай. – 1972. – С. 6.

Сәуір

5* **Қалдыбаев Сафар Әбдіғалиұлы**, философия ғыл. докторы (1996), проф., Қостанай облысының меценаттар клубы сыйлығының иегері (2010, 2016), Оңтүстік-Сахалин обл. Поронайск ауд. Хоэ с. дүниеге келген: 75 жыл (1947).

Қараңыз: Қазақстан ғалымдары [Мәтін] : энцикл. анықтамалық : Т. 2 : Қ – Я / бас ред. Б. Ө. Жакып. – Алматы, 2013. – Б. 22.

- 7 *** **Жаркова Валентина Ивановна**, филология ғыл. канд. (1981), проф. (1996), ҚМПИ филология факультетінің деканы, «Қазақстан Республикасы білім беру ісінің құрметті қызметкері» төсбелгісімен (2009), ҚР ғылымын дамытуға қосқан үлесі үшін төсбелгісімен марапатталған, Қостанай обл. меценаттар клубының тәуелсіз комиссиясының мүшесі, Қостанай ауд. Рыспай а. дүниеге келген: 75 жыл (1947).
- Қараңыз:** Костанайская область [Текст] : энциклопедия : 70-летию обл. посвящается / КСТУ. – Алматы, 2006. – С. 350.
- 11** **Батыршин Наки Хурамшинович**, құрылысшы, Соц. Еңбек Ері (1966), Рудный қ. жол бөлімшесінде шебер болып істеді, Башқұрт АКСР Стерлибашев ауд. Айдарали а. дүниеге келген: туғанына 90 жыл (1932–2002).
- Қараңыз:** <https://www.peoplelife.ru/26728>
- Қостанайлықтар – Еңбек Ерлері [Мәтін] = Костанайцы – Герои Труда / бас ред. К. Ү. Укин ; Костанайский областной филиал общественного объединения «Организация ветеранов РК». – Қостанай, 2018. – С. 50.
- 12*** **Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық мемлекеттік педагогикалық институты:** ашылғанына 50 жыл (1972).
- Қараңыз:** «Мир, в котором я живу» [Текст]. Т. 1 : «Арқалық – город сильных и стойких духом людей» : детская энцикл. / Е. С. Цвентух. – Арқалық, 2003. – Б. 213–215.
- 16** **Качеровский Николай Антонович**, ССКӨБ локомотив бригадаларының машинист-нұсқаушысы, ҚазССР Мемлекеттік сыйлығының лауреаты (1975), «Құрмет белгісі», Еңбек Қызыл Ту ордендерімен марапатталған: туғанына 80 жыл (1942–2015).
- Қараңыз:** Рудный [Текст] : 1957–1997 / [ред. и сост. Н. Я. Князева]. – Қостанай, 1997. – С. 202.
- АҚ «Соколов-Сарыбай кен орны» кадрлар бөлімі, Рудный қ. ардагерлер кеңесі.
- 16*** **Облыстық орыс драма театры** (бұрынғы К. Маркс атындағы Стационарный театры): ашылғанына 100 жыл (1922).
- Қараңыз:** Қостанай – Костанай: очерки истории [Текст] : с древнейших времен до 1936 года. Кн. 1 / [Е. А. Абиля [и др.] ; под ред. И. К. Тернового]. – Костанай, 2012. – С. 602.
- http://kostanay1879.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=734&Itemid=46
- Қазақ мәдениеті [Мәтін] : энцикл. анықтамалық : А – Я / Ә. Шығай. – Алматы, 2005. – Б. 403.
- 19** **Левен Владимир Петрович**, механизатор, Соц. Еңбек Ері (1981), КСРО Мем. сыйлығының лауреаты (1979), ҚазКСР а/ш еңбек сіңірген қызметкері (1974), «Федоров», «Петропавлов» к/ш тракторшы-комбайншы болып істеді (1945–1960), КСРО 60 жылдығы атындағы к/ш комбайншылар бригадирі болды (1960 ж. бастап), Украин КСР

Запорожье обл. дүниеге келген: туғанына 90 жыл (1932–1990).

Қараңыз: <https://amp.media-inform.com/6669925/1/leven-vladimir-petrovich.html>

Казахская ССР [Текст] : 4-томная крат. энцикл. / гл. ред. Р. Н. Нургалиев. – Алма-Ата, 1988. – Т. 2. – С. 306–307.

Қостанайлықтар – Еңбек Ерлері [Мәтін] = Костанайцы – Герои Труда / бас ред. К. Ү. Укин ; Костанайский областной филиал общественного объединения «Организация ветеранов РК». – Қостанай, 2018. – С. 280.

- 27 Пастушенко Петр Петрович**, спортшы, ҚР еңбек сіңірген жаттықтырушысы, конькимен сырғанау спорты бойынша облыстың бас жаттықтырушысы, конькимен сырғанаудан ҚазКСР жастар біріншілігінің үш дүркін жеңімпазы (1969–1971), «Спартак» ОК біріншілігінің жүлдегері (1970, 1971), КСРО Қарулы күштері біріншілігінің жүлдегері (1970), КСРО құрамасының мүшесі (1971–1972), Қостанай қ. құрметті азаматы (2013): 70 жыл (1952).

См.: https://maslihat.kostregion.gov.kz/index.php?option=com_content&view=article&id=118&Itemid=823&lang=ru

Максименко, В. Эстафета поколений [Текст] : страницы истории Костанайского спорта: события и люди / В. Максименко. – Костанай, 2000. – С. 332.

Наша газета: негізі қаланғанына 20 жыл (2002).

Қараңыз: Мерзімді және жалғасты басылымдар шежіресі, 2013 жыл [Мәтін] = Летопись периодических и продолжающихся изданий, 2013 год / [құраст.: Б. М. Асаубекова [және т. б.]. – Алматы, 2014. – Б. 156.

Мамыр

- 1 Абрамович Евгений Иосифович**, орман шаруашылығы қызметкері, ҚазКСР еңбек сіңірген орманшысы (1978), Семиозер орман шаруашылығы директоры (1953–1981), ҰОС қатысушысы, Ленин (1971), II дәрежелі Отан соғысы, Қызыл Жұлдыз (1942), Қызыл Ту (1966) ордендерімен, КСРО ХШЖК комитетінің күміс медалімен (1970) және медальдармен марапатталған, Коплин ауд. Мельник а. (Беларусь КСР) дүниеге келген: туғанына 110 жыл (1912–1987).

Қараңыз: Межархивный путеводитель по фондам личного происхождения государственных архивов Костанайской области [Текст] : справочник / [отв. ред. С. А. Медведев]. – Костанай, 2005. – С. 124–125.

- 2 Шорохова Наталья Борисовна**, кітапханашы, кітапхана ісінің ардагері, Л. Толстой атындағы ОӘФК директорының орынбасары (1984–1997), Қостанай қ. дүниеге келген: туғанына 80 жыл (1942–2009).

Қараңыз: 2017 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегі [Мәтін]. 44-шығ. / [Л. Н. Толстой атындағы Қостанай ОӘФК, Ақпараттық-библиографиялық бөлім ; құраст.: Ә. Қ. Сәлібаева, Д. А. Жұмабаева, Ә. Р. Тәжікенова ; ред. Б. М.

Әлкебаева]. – Қостанай, 2016. – Б. 72.

Библиографиялық анықтаманы «2017 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» қараңыз.

- 5 **Поддубный Валерий Иванович**, ғалым-зоотехник, мемлекеттік қызметкер, Комсомол аудандық халық депутаттары Кеңесінің атқарушы комитетінің төрағасы (1983–1988), аудандық халық депутаттары Кеңесінің 1-інші хатшысы, Қарасу ауданы әкімшілігінің басшысы (1988–1993), 2 рет «Құрмет белгісі» орденімен және медальдармен марапатталған, Қарасу ауд. Люблин а. дүниеге келген: туғанына 75 жыл (1947–2013).

Қараңыз: Костанайская область [Текст] : энциклопедия : 70-летию обл. посвящается / КСТУ. – Алматы, 2006. – С. 569.

Памяти Поддубного Валерия Ивановича [Текст] : [некролог] / Аппарат акима Костанайской обл. // Костанайские новости. – 2013. – 5 декабря. – С. 39.

- 6 «**Ақ жол**» (демократиялық партияның облыстық филиалы): ашылғанына 20 жыл (2002).

Қараңыз: Мәліметтерді 53-61-01 телефоны бойынша партия филиалы төрағасының орынбасары Ғазиз Мешіт берді.

- 7 **Дөмин Анатолий Васильевич**, комсомол және партия қызметкері, Қазақстан КП Рудный қалалық және Қостанай облыстық комитетінің қызметкері, «Құрмет белгісі» орденімен, ҚазКСР Жоғарғы Кеңесінің Құрмет грамотасымен және медальдармен марапатталған, Киров обл. Шабалин ауд. Шуй а. дүниеге келген: 80 жыл (1942).

Қараңыз: Костанайская область [Текст] : энциклопедия : 70-летию обл. посвящается / КСТУ. – Алматы, 2006. – С. 310.

- 7 **Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері:** құрылғанына 30 жыл (1992).

Қараңыз: Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерін құру туралы Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығы. 1992 жылғы 7 мамырдағы № 745 [Мәтін] / Қазақстан Республикасының Президенті Н. Назарбаев // Қазақстан Республикасының Президенті мен Қазақстан Республикасы үкіметінің актілер жинағы = Собрание актов Президента Республики Казахстан и правительства Республики Казахстан. – 1992. – № 18. – Б. 1215–1216.

- 7 **Политкина Александра Ивановна**, Соц. Еңбек Ері (1960), ССКӨБ Северный кенішінің экскаватор машинисі, Рудный қ. құрметті азаматы (1982), Полтава обл. Лохвиц қ. (Украина) дүниеге келген: туғанына 100 жыл (1922–1994).

Қараңыз: Қостанайлықтар – Еңбек Ерлері [Мәтін] = Костанайцы – Герои Труда / бас ред. К. Ү. Укин ; Костанайский областной филиал общественного объединения «Организация ветеранов РК». – Қостанай, 2018. – С. 59–61.

Рудный ОКЖ-нің қорынан:

Герои страны. Политкина Александра Ивановна [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://ru.wikipedia.org/>. – Дата обращения 21.05.2021.

Календарь знаменательных и памятных дат на 2017 год [Текст] / В. В. Родионова ; ГУ «Рудненская централизованная библиотечная система». – Рудный, 2016. – С. 23.

- 10** **Дәрменов Әміреш**, ҰОС қатысушысы, 3-дәрежелі Даңқ орденінің иегері, Пресногорьков ауд. (қазіргі Ұзынкөл) Жалтырша а. дүниеге келген: туғанына 100 жыл (1922–2002).

Қараңыз: Қаһарлы жауды жеңген қаһармандар [Мәтін] = Костанайцы – герои войны / Костанайский областной филиал общественного объединения «Организация ветеранов РК». – Қостанай, 2017. – С. 224–225.

- 10** **Мәулетов Ғалихан Нұржанұлы**, подполковник, ҰҚК органының ардагері, Әулікөл ауд. дүниеге келген: 85 жыл (1937).

Қараңыз: Шындықтың шырағын жаққан қаламгер [Мәтін] : заңгер, қаламгер Ғалихан Мәулетовтың 80 жасқа толуына орай : библиогр. көрсеткіш / Л. Н. Толстой атындағы Қостанай әмбебап ғылыми кітапханасы, Әмбебап оқу залы ; [құраст. А. Т. Нурмагамбетова ; ред. Р. И. Борисенко]. – Қостанай, 2017. – 40 б.

- 12** **Аман Евгений Иосифович**, ғалым-агроном, мем. қайраткері, ҚР Парламенті Сенатының депутаты (1999–2009), «Парасат» (2004), III дәрежелі «Барыс» (2011) ордендерімен марапатталған, Федоров ауд. Чистый Чандак а. дүниеге келген: 70 жыл (1952).

Қараңыз: Қазақстан Республикасында Кімнің Кім екен [Мәтін] = Кто есть Кто в Республике Казахстан = Who is Who : 2004–2006 : справочник / А. З. Асылбеков. – Алматы, 2006. – I-бөлім. – Б. 16.

Библиографиялық анықтаманы «2012 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» қараңыз.

- 14** **Торшин Николай Васильевич**, суретші, Қазақстан Суретшілер одағының мүшесі (1990), Қостанай облысы меценаттар клубы сыйлығының лауреаты (2004), Урицкий ауд. дүниеге келген: 85 жыл (1937).

Қараңыз: Қазақстан Республикасында Кімнің Кім екен [Мәтін] = Кто есть Кто в Республике Казахстан = Who is Who : 2004–2006 : справочник / А. З. Асылбеков. – Алматы, 2006. – II-бөлім. – Б. 570.

Библиографиялық анықтаманы «2012 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» қараңыз.

- 15*** **Ахметов Сабыржан Ахметұлы**, инженер-механик, мем. қызметкер, Қостанай обл. аудандарының әкімі, еңбек сіңірген а/ш қызметкері, Қостанай облысының құрметті азаматы, «Құрмет» орденімен және медальдармен марапатталған, Қызылқозы а. дүниеге келген: 75 жыл (1947).

Қараңыз: Торғай елі [Мәтін] : энциклопедия / құраст. Т. Рсаев ; ред. А. Ахметов. – Алматы, 2013. – Б. 67.

2006 жылғы 20 қазан – аудан әкімдерінің сайлауы күні [Мәтін] : Аудан әкімдігіне үміткер С. А. Ахметов пен Ж. Қ. Тәукеновтың өмірбаяндары / [газ. ред.] // Аманкелді арайы. – 2006. – 6 қазан. – Б. 1.

- 15*** **Новоселов Юрий Дмитриевич**, суретші, график, КСРО, ҚР және Ресей Суретшілер одағының мүшесі, Свердлов обл. Асбест қ. дүниеге келген: 70 жыл (1952).
Қараңыз: 2012 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегі [Мәтін]. 39-шығ. / [құраст.: Б. М. Алкебаева, Ә. Р. Тәжекенова ; ред. В. Қ. Бексұлтанова]. – Қостанай, 2011. – Б. 7.
 Костанайская область [Текст] : энциклопедия : 70-летию обл. посвящается / КСТУ. – Алматы, 2006. – С. 542.
- 18** **Қасаев Ахмет Сазанбайұлы**, ҚР құрметті теміржолшысы, «Құрмет белгісі», Халықтар достығы ордендерімен, «Бейбітшілік қорының» күміс медалімен марапатталған, Қамысты ауд. Жайылма а. дүниеге келген: туғанына 90 жыл (1932–1992).
Қараңыз: Человек дела [Текст] : [о почетном железнодорожнике РК А. С. Касаеве] / подготовил Николай Стадниченко // Костанайские новости. – 2012. – 22 мая. – С. 3.
- 22*** **Фахрутдинов Шәміл Абдрахманұлы**, педагог, ҚР білім беру ісінің үздігі, ҚР еңбек сіңірген қайраткері, «Карнавал» ансамблінің көркемдік жетекшісі, 2007 жылдан бастап Қостанай қаласы әкімдігінің «Карнавал» хореографиялық мектебі» МКҚК директоры, Меценаттар клубы сыйлығының лауреаты (2001, 2014), Қостанай қ. құрметті азаматы (2016), Қостанай қ. дүниеге келген: 70 жыл (1952).
Қараңыз: 2017 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегі [Мәтін]. 44-шығ. / [Л. Н. Толстой атындағы Қостанай ОӘФК, Ақпараттық-библиографиялық бөлім ; құраст.: Ә. Қ. Сәлібаева, Д. А. Жұмабаева, Ә. Р. Тәжікенова ; ред. Б. М. Әлкебаева]. – Қостанай, 2016. – Б. 73–74.
- 26*** **Бердалинова Ғайнижамал Сайманқызы**, ақын, қоғам қайраткері, Орынбор обл. Адамов ауд. Орехов а. дүниеге келген: 80 жыл (1942).
Қараңыз: Жүрегінен өлең болып өрілген [Мәтін] : (ақын, жазушы Ғайнижамал Сайманқызы Бердалинованың 70 жасқа толуына орай) : библиогр. әдебиет көрсеткіші / құраст. А. Қ. Минасова ; ред.: Ғ. Ғ. Казина, Г. С. Катаева. – Қостанай, 2012. – 34 б.
- 27*** Қостанай облыстық «**Nadzieja**» («Надея») **поляк қоғамы:** құрылғанына 25 жыл (1997).
Қараңыз: Қазақстан халқы Қостанай облыстық Ассамблеясы. Ұйымдастыру және даму тарихы / [КГУ Дом дружбы акимата Костанайской области ; фото: И. Мармалиди, Г. Шаповалов, С. Миронов]. – Қостанай, 2015. – Б. 100–109.
 Вишниченко, В. Костанайская областная Ассамблея народов Казахстана: история создания и становления [Текст] / В. Вишниченко. – Костанай, 2006. – С. 52–54.
- 31*** **Саяси қуғын-сүргін және ашаршылық құрбандарын еске алу күні:** бекітілгеніне 25 жыл (1997).
Қараңыз: Саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күнін белгілеу

туралы Қазақстан Республикасы Президенттің жарлығы. 1997 жылғы 5 сәуірдегі № 3443 [Мәтін] / Қазақстан Республикасының Президенті Н. Назарбаев // Егемен Қазақстан. – 1997. – 8 сәуір. – Б. 1.

Берега КЗ: әдеби-көркем басылым, Солтүстік Қазақстан әдебиетшілер қауымдастығы: шығарылғанына 25 жыл (1997).

Қараңыз: Мерзімді және жалғасты басылымдар шежіресі, 2013 жыл [Мәтін] = Летопись периодических и продолжающихся изданий, 2013 год / [құраст.: Б. М. Асаубекова [және т. б.]. – Алматы, 2014. – Б. 26.

Қарасу ауданының «**Қарасу өңірі**» газеті («Знамя Октября», «За изобилие»): бірінші нөмірдің шыққанына 80 жыл (1942).

Қараңыз: Мерзімді және жалғасты басылымдар шежіресі [Мәтін] = Летопись периодических и продолжающихся изданий : ежегодник : 2008 / М-во культуры и информ. РК. – Алматы, 2008. – С. 136.

Маусым

1 **Құрманғалиев Қуанышбай Серікбайұлы**, ақын, журналист, аудармашы, Семиозер ауд. дүниеге келген: 80 жыл (1942).

Қараңыз: Қазақстан жазушылары [Мәтін] : анықтамалық : 75 жыл / құраст.: Қ. Саят, Қ. Жұмашева. – Алматы, 2009. – Б. 248.

Библиографиялық анықтаманы «2007 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» қараңыз.

4* **Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздері:** бекітілгеніне 30 жыл (1992).

Қараңыз: Шаймерден, Е. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік рәміздері [Мәтін] = Государственные символы Республики Казахстан / Е. Шаймерден. – Алматы, 2002. – Б. 13, 21, 35.

«Қазақстан Республикасының Мемлекеттік нышандары туралы» 2007 жылғы 4 маусымдағы № 258-III Қазақстан Республикасының Конституциялық заңы [Мәтін] / Қазақстан Республикасы Президенті Н. Назарбаев // Егемен Қазақстан. – 2007. – 5 маусым. – Б. 1.

5 **Макеров Леонид Николаевич**, Кеңес Одағының Батыры (1945), соғыстан кейін Қостанай қ. тұрып, жұмыс істеді, Киров облысы Лебяжский ауд. Комлино а. дүниеге келген: туғанына 100 жыл (1922–1954).

Қараңыз: Қаһарлы жауды жеңген қаһармандар [Мәтін] = Костанайцы – герои войны / Костанайский областной филиал общественного объединения «Организация ветеранов РК». – Қостанай, 2017. – С. 154–156.

5 **Темірбаев Сейітхан Нұрмұханбетұлы**, Кеңес Одағының Батыры (1945), Қостанай қ. құрметті азаматы (1975), Таран ауд. Қызылжар а. дүниеге келген: туғанына 100 жыл (1922–1983).

Қараңыз: Қаһарлы жауды жеңген қаһармандар [Мәтін] = Костанайцы – герои войны / Костанайский областной филиал общественного объединения «Организация ветеранов РК». – Қостанай, 2017. – Б. 192–205.

Библиографиялық анықтаманы «2012 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» қараңыз.

- 7 **Важев Владимир Викторович**, химия ғыл. докторы (2006), проф. (2007), Халықаралық ақпараттандыру академиясының корреспондент мүшесі (1997), А. Байтұрсынов атындағы ҚМУ оқытушысы, физикалық және органикалық химия кафедрасының меңгерушісі (1984–1999), Қостанай қ. дүниеге келген: 75 жыл (1947).
Қараңыз: Қазақстан ғылымы [Мәтін] : энциклопедия : Т. 1 : А – К / бас ред. Б. Ө. Жақып. – Алматы, 2009. – Б. 287.
- 11 **Бектұрғанов Серік Шыңғысұлы**, мем. қайраткер, филос. ғыл. канд. (2001), ҚР білім беру ісінің үздігі (2000), Қостанай обл. әкімінің орынбасары (1997–2001, 2005–2014), ҚР Парламент Сенатының депутаты (2014–2020), Қарағанды обл. Жаңаарқа ауд. Атасу а. дүниеге келген: 65 жыл (1957).
Қараңыз: Ашимбаев, Д. Р. Кто есть кто в Казахстане [Текст] : биогр. энцикл. / Д. Р. Ашимбаев. – изд. 9-е доп. – Алматы, 2006. – С. 147.
Костанайская область [Текст] : энциклопедия : 70-летию обл. посвящается / КСТУ. – Алматы, 2006. – С. 253.
- 11 **Мухсинова Закия Гарифовна**, педагог, қоғам қайраткері, Қостанай облыстық мем. мұрағатының директоры (1991–1998), «Дуслық» ұлттық-мәдени орталығының төрағасы (1995–2013), Қостанай қ. дүниеге келген: туғанына 80 жыл (1942–2013).
Қараңыз: Костанайская область [Текст] : энциклопедия : 70-летию обл. посвящается / КСТУ. – Алматы, 2006. – С. 524.
Межархивный путеводитель по фондам личного происхождения государственных архивов Костанайской области [Текст] : справочник / [отв. ред. С. А. Медведев]. – Костанай, 2005. – С. 80–81.
- 12 **Волков Александр Иванович**, мұғалім, ҚазКСР еңбек сіңірген мұғалімі (1976), ҚазКСР (1972) және КСРО (1974) ағарту ісінің үздігі, Жітіқара қ. құрметті азаматы, ХШЖК күміс медалімен және басқа да медальдармен марапатталған, Челябинск обл. Қарталы қ. дүниеге келген: туғанына 90 жыл (1932–2009).
Қараңыз: Костанайская область [Текст] : энциклопедия : 70-летию обл. посвящается / КСТУ. – Алматы, 2006. – С. 284.
- 16 **Тимофеева Любовь Михайловна**, суретші, КСРО Суретшілер одағының мүшесі, Қостанай ауд. Соколов а. дүниеге келген: 75 жыл (1947).
Қараңыз: Каталог выставки ХПМ 25 лет [Текст] / [б. о.]. – Кустанай, 1984. – С. 77.
- 17 Кустанай облысы, Кустанай қаласы, Кустанай ауданы атауларының транскрипциялары **Қостанай облысы, Қостанай қаласы, Қостанай ауданы** болып өзгертілді.
Амантоғай, Арқалық, Октябрь аудандары **жабылды**.
Аудандардың атауы өзгертілді: Камышин Камысты, Комсомол Қарабалық, Ленин Ұзынкөл, Орджоникидзе Денисов, Семиозёр Әулікөл, Урицкий Сарыкөл болды: 25 жыл бұрын (1997).

Қараңыз: Ақтөбе, Батыс Қазақстан, Қызылорда және Қостанай облыстарының әкімшілік-аумақтық құрылысындағы өзгерістер туралы 1997 жылғы 17 маусымдағы № 3550 Қазақстан Республикасының Президентінің жарлығы [Мәтін] / Н. Назарбаев // Қазақстан Республикасының Президенті мен Қазақстан Республикасы үкіметінің актілер жинағы = Собрание актов Президента Республики Казахстан и правительства Республики Казахстан. – 1997. – № 25. – Б. 5–6.

- 18** **Хан Алла Кононовна**, дәрігер-электрокардиограф, денсаулық сақтау саласының үздігі, Рудный қ. құрметті азаматы, Владивосток қ. дүниеге келген: туғанына 90 жыл (1932–2020).

Қараңыз: Рудный [Текст] / коллектив авт. под. рук. Н. Я. Князевой. – Костанай, 1977. – С. 216.

Рудный қ. ардагерлер кеңесі.

- 20** **Қожмұхаметов Жәніс Айтымұлы**, денсаулық сақтау саласының үздігі (1982), Қостанай облыстық мем. бас дәрігері (1981–2002), мемсанэпидқадағалау орталығының бас дәрігері (2002–2005), «Құрмет белгісі» (1980) орденімен марапатталған, Жангелдин ауд. Торғай к. дүниеге келген: туғанына 80 жыл (1942–2005).

Қараңыз: Костанайская область [Текст] : энциклопедия : 70-летию обл. посвящается / КСТУ. – Алматы, 2006. – С. 423.

Памяти Кожмұхаметова Жәніс Айтимовича [Текст] : [соболезнование о смерти гл. врача обл. центра санэпидэкспертизы] / Департамент госсанэпиднадзора, Областной центр санэпидэкспертизы Костанайской области, департамент здравоохранения, гл. врачи ЛПО // Костанайские новости. – 2005. – 10 сентября. – С. 7.

- 25*** **«Қостанай таңы» («Ауыл») газеті:** бірінші нөмірдің шыққанына 100 жыл (1922).

Қараңыз: Қазақстан [Мәтін] : ұлттық энцикл. : 10 т. Т. 6 : Қ – Н / бас ред. Б. Ғ. Аяған. – Алматы, 2004. – Б. 73.

- 25** **Павлов Иван Фомич**, екі мәрте Кеңес Одағының Батыры (1944, 1945), Қостанай ауд. Борис-Романов а. дүниеге келген: туғанына 100 жыл (1922–1950).

Қараңыз: Қаһарлы жауды жеңген қаһармандар [Мәтін] = Костанайцы – герои войны / Костанайский областной филиал общественного объединения «Организация ветеранов РК». – Қостанай, 2017. – Б. 33–45.

Библиографиялық анықтаманы «2012 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» қараңыз.

- 29** **Степанов Иван Михайлович**, механизатор, Соц. Еңбек Ері (1967), «Искра» астық к/ш тракторшы-комбайншы болып істеді, Новгород обл. Лычков ауд. Часыня а. дүниеге келген: туғанына 90 жыл (1932–2003).

Қараңыз: Қостанайлықтар – Еңбек Ерлері [Мәтін] = Костанайцы – Герои Труда / бас ред. К. Ү. Укин ; Костанайский областной филиал общественного объединения «Организация ветеранов РК». – Қостанай, 2018. – С. 187.

Петров жәрменкесі, кейін жыл сайын өткізіліп отырылды: ашылғанына 130 жыл (1892).

Қараңыз: Из истории города Костаная [Текст] : (к 130-летию) : сб. док. и материалов / Гос. архив Костанайской области. – Изд. 2-е, доп. – Костанай, 2009. – С. 607.

Шілде

- 3*** **Семёнова Вера Григорьевна**, комсомол және мем. қызметкері, Қостанай обл. мәслихатының хатшысы, Қостанай облысының құрметті азаматы (2017), Орджоникидзе ауд. Антонов а. дүниеге келген: 80 жыл (1942).

Қараңыз: Костанайская область [Текст] : энциклопедия : 70-летию обл. посвящается / КСТУ. – Алматы, 2006. – С. 620.

- 10** **Мұстафин Сәлім**, Соц. Еңбек Ері (1966), Орджоникидзе ауд. «Покров» кеңшарының малшысы, Таран ауд. Тұздықөл а. дүниеге келген: туғанына 110 жыл (1912–2001).

Қараңыз: Қостанайлықтар – Еңбек Ерлері [Мәтін] = Костанайцы – Герои Труда / бас ред. К. Ү. Укин ; Костанайский областной филиал общественного объединения «Организация ветеранов РК». – Қостанай, 2018. – Б. 112.

- 11** **Жиентаев Сансызбай Мұқаметқалиұлы**, экономика ғыл. докторы (1996), проф. (1997), А. Байтұрсынов атындағы ҚМУ экономика және басқару кафедрасының меңгерушісі (1994–1997), проректор, Америкалық өмірбаяндық қоғам әлемдегі ең ықпалды 1000 көшбасшылардың қатарына қосты, Федоров ауд. Федоров к. дүниеге келген: 70 жыл (1952).

Қараңыз: Қазақстан ғылымы [Мәтін] : энциклопедия : Т. 1 : А – К / бас ред. Б. Ө. Жақып. – Алматы, 2009. – Б. 431.

- 16** **Ахметов Қырым Кәмиғалиұлы**, медицина ғыл. докторы (1992), проф. (1997), Қазақстан МҒА кор.-мүшесі (1998), Халықаралық хирургтар қоғамының мүшесі (1998), Мемлекеттік сыйлықтың лауреаты (1999), Қостанай облысында дүниеге келген: 75 жыл (1947).

Қараңыз: Қазақстан ғылымы [Мәтін] : энциклопедия : Т. 1 : А – К / бас ред. Б. Ө. Жақып. – Алматы, 2009. – Б. 147–148.

Қазақстан ғалымдары [Мәтін] : энцикл. анықтамалық : Т. 1 : А – К / бас ред. Б. Ө. Жақып. – Алматы, 2012. – Б. 303.

- 20** **«Жемчужина Стомед» медициналық холдингі:** құрылғанына 30 жыл (1992).

Қараңыз: 2017 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегі [Мәтін]. 44-шығ. / [Л. Н. Толстой атындағы Қостанай ОӘҒК, Ақпараттық-библиографиялық бөлім ; құраст.: Ә. Қ. Сәлібаева, Д. А. Жұмабаева, Ә. Р. Тәжікенова ; ред. Б. М. Әлкебаева]. – Қостанай, 2016. – Б. 85–87.

Библиографиялық анықтаманы «2017 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» қараңыз.

22 **Понамарчук Семен Трофимович**, Кеңес Одағының Батыры (1946), 1938 ж. комсомолдық жолдамамен Қазақстанға тың жерлерді игеруге келді, Обаған ауылында тұрды, механизатор болып жұмыс істеді, 1941 ж. Обаған АӘК майданға шақырылды, 1946 ж. әскер қатарынан босағаннан кейін Украинаға оралды, Украин КСР Одесса губерниясы Первомай уезінің Екатеринов а. дүниеге келген: туғанына 100 жыл (1922–1978).

Қараңыз: Герои Великой Победы – казахстанцы [Текст] : В 2 т. Т. 2 / Партия «Нұр Отан», Междунар. ин-т интеграции социогуманитар. исслед. «Интеллект Орда», Ин-т обществ. политики партии «Нұр Отан» ; [авт.-сост.: С. И. Айкозов [и др.] ; гл. ред. Ф. Ш. Куанганов, гл. науч. ред. С. Ф. Мажитов]. – Астана, 2016. – С. 167–168.

25 **Бірінші музыкалық мектеп**, қазіргі «Қостанай қ. әкімдігінің білім бөлімінің № 1 Балалар музыкалық мектебі» МКҚК: ашылғанына 80 жыл (1942).

Қараңыз: ГАКО. Ф. 268. Оп. 1. Д. 447. Л. 180–181.

Библиографиялық анықтаманы «2012, 2017 жылдарға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегілерінен» қараңыз.

27 **Құлжанова Нәзипа Сегізбайқызы (Сағызбайқызы)**, ағартушы-педагог, этнограф, журналист, аудармашы, Торғай к. дүниеге келген: туғанына 135 жыл (1887–1934).

Қараңыз: Ахмет Байтұрсынұлы [Мәтін] : энциклопедия / бас ред. Ж. Тойбаева ; құраст.: Ғ. Жандыбаев [және т. б.]. – Алматы, 2017. – Б. 348–349.

Библиографиялық анықтаманы «2007, 2012 жылдарға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегілерінен» қараңыз.

Тамыз

1* **Бектұрғанова Римма Шыңғысқызы**, педагогика ғыл. докторы (2002), ҚазКСР халық ағарту ісінің үздігі, қоғам қайраткері, Қостанай облысы бойынша Іскер әйелдер қауымдастығының бірінші төрағасы, Қостанай педколледжінің директоры (1991–2005), Қарағанды обл. Жаңарқа ауд. Атасу а. дүниеге келген: 70 жыл (1952).

Қараңыз: Жақсанов, О. Сырлы әлем сыңғыры [Мәтін] / О. Жақсанов. – Қостанай, 2011. – Б. 217–221.

4 **Қостанай қ. мешітке** Марал Ишан есімі берілді: берілгеніне 20 жыл (2002).

Қараңыз: Дербісәлі, Ә. Қазақстанның мешіттері мен медреселері [Мәтін] : рухани шамшырақтар (ІХ–XX ғғ.) / Ә. Дербісәлі. – Алматы, 2009. – Б. 254–257.

5 **Алдабергенев Майлыби Қапанұлы**, химия ғыл. докторы (1992), проф. (1994), Меңдіқара ауд. Көктерек а. дүниеге келген: 75 жыл (1947).

Қараңыз: Қазақстан ғалымдары [Мәтін] : энцикл. анықтамалық : Т. 1 : А – К / бас ред. Б. Ә. Жақып. – Алматы, 2012. – Б. 274–275.

- 5 **Оразалин Жақсылық Бекбатырұлы**, ғалым-хирург, медицина ғыл. докторы (1986), проф. (1987), КСРО-ның 14 өнертабысының авторы, Урицкий ауд. Воронцов а. дүниеге келген: 80 жыл (1942).
Қараңыз: Қазақстан ғалымдары [Мәтін] : энцикл. анықтамалық : Т. 2 : Қ – Я / бас ред. Б. Ө. Жақып. – Алматы, 2012. – Б. 245.
- 6 **А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті:** университет болып қайта құрылғанына 30 жыл (КСРО-ның 50 жылдығы атындағы Қостанай мемлекеттік педагогикалық институты базасында, 1992).
Қараңыз: КГУ: история и современность [Текст] : [к 70-летию Костанайского гос. ун-та] / [гл. ред. А. М. Наметов]. – Костанай, 2010. – С. 95.
Библиографиялық анықтаманы «2012 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» қараңыз.
- 7 **Сәрсенбаев Олжабай Қажығалиұлы**, қазақша күрестен ҚР еңбек сіңірген бапкері, КСРО спорт шебері (1978), Қостанай қ. құрметті азаматы (2017), Семиозер ауд. Аққұдық а. дүниеге келген: 70 жыл (1952).
Қараңыз: Костанайская область [Текст] : энциклопедия : 70-летию обл. посвящается / КСТУ. – Алматы, 2006. – С. 607–608.
- 9 **Әбдірахманов Әміржан Әбілхалықұлы**, спорт ардагері, еркін күрестен КСРО чемпионы, жаттықтырушы, Комсомол (қазіргі Қарабалық) ауд. Өрнек а. дүниеге келген: туғанына 75 жыл (1947–2007).
Қараңыз: Абдрахманов Амиржан Абилхалыкович [Текст] : [некролог] : [ветеран спорта, чемпион СССР, тренер] / коллеги и друзья // Костанай. – (Приложение «Костанай спортивный»). – 2007. – 1 февраля. – С. 8.
- 9 **Шотаев Ахметқазы Қазкемелұлы**, мұғалім, ҚазКСР еңбек сіңірген мұғалімі (1958), Ленин, Еңбек Қызыл Ту ордендерімен марапатталған, есімі Қостанай облысының «Құрмет кітабына» енді, Меңдіқара болысында дүниеге келген: туғанына 120 жыл (1902–1991).
Қараңыз: Жүсіпбек, Жандос. Құрметке лайық қайраткер [Мәтін] : [ұстаз Ахметқазы Қазкемелұлы Шотаев туралы шәкірт естелігі] / Жандос Жүсіпбек // Меңдіқара үні = Голос мендыкаринцев. – 2010. – 2 қыркүйек. – Б. 3.
- 11 **Жақсыбергенова Маркиза**, мемлекеттік қызмет ардагері, Қостанай қ. құрметті азаматы (2007), Ұзынкөл ауд. дүниеге келген: 75 жыл (1947).
Қараңыз: https://maslihat.kostregion.gov.kz/index.php?option=com_content&view=article&id=118&Itemid=823&lang=ru
Қостанай қаласының құрметті азаматтары, (1998–2010 жж.) [Мәтін] : 2 шығ. (библиогр. әдебиет көрсеткіш) = вып. 2 (библиогр. указ. лит.) / құраст.: А. К. Салибаева, Г. У. Галиулина ; ред. В. Қ. Бексұлтанова. – Қостанай, 2010. – Б. 49.
- 17 **Асатов Болатай Кәрімұлы**, мемлекет қайраткері, мемлекеттік қызмет ардагері, Еңбек Қызыл Ту (1976), Халықтар достығы (1986),

«Құрмет белгісі» (1971, 1980) ордендерімен марапатталған, Рудный қ. құрметті азаматы, Ұзынкөл ауд. дүниеге келген: туғанына 80 жыл (1942–2020).

Қараңыз: Ашимбаев, Д. Р. Кто есть кто в Казахстане [Текст] : биогр. энцикл. / Д. Р. Ашимбаев. – изд. 9-е доп. – Алматы, 2006. – С. 79.

Костанайская область [Текст] : энциклопедия : 70-летию обл. посвящается / КСТУ. – Алматы, 2006. – С. 217.

Болатай Каримович Асатов [Текст] : 21 апреля на 77 году жизни скончался государственный деятель, ветеран государственной службы / А. Б. Мухамбетов [и др.] // Костанайские новости. – 2020. – 25 апреля. – С. 3.

- 18** **Черныш Пётр Максимович**, тарихшы-өлкетанушы, ақын, Қостанай обл. меценаттар клубы сыйлығының лауреаты (2010), Қостанай обл. құрметті азаматы (2014), Ұзынкөл ауд. Ново-Покров а. дүниеге келген: туғанына 85 жыл (1937–2021).

Қараңыз: Межархивный путеводитель по фондам личного происхождения государственных архивов Костанайской области [Текст] : справочник / [отв. ред. С. А. Медведев]. – Костанай, 2005. – С. 82–83.

Черныш Пётр Максимович [Текст] : некролог : [ушел из жизни талантливый поэт, писатель, краевед] / Костанайское отделение Союза писателей Казахстана, Областная организация Союза журналистов Казахстана // Костанайские новости. – 2021. – 14 сентября. – С. 7.

Библиографиялық анықтаманы «2012 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» қараңыз.

- 21** **Кеңес корейлерін Қиыр Шығыс өлкесінен Қазақстан мен Өзбекстанға жаппай күштеп көшіру туралы қаулы:** қабылданғанына 85 жыл (1937).

Қараңыз: Кан, Г. В. Корейцы Казахстана [Текст] : ист. очерк / Г. В. Кан. – Алматы, 1994. – С. 11–12.

Черныш, П. М. Корейцы Костанайской области [Текст] / П. М. Черныш, В. Н. Хан. – Костанай, 2000. – С. 48–58.

- 21*** **Князев Борис Павлович**, Қазақстанның Еңбек Ері (2015), агроном, «Алтынсарин» ЖШС-нің директоры, Комсомол (қазіргі Қарабалық) ауд. Боскөл а. дүниеге келген: 75 жыл (1947).

Қараңыз: Князев Борис Павлович, кандидат в депутаты Костанайского областного маслихата по Камыстинскому избирательному округу № 22 [Текст] : [предвыборная программа] / [Б. П. Князев] ; [ред. газ.] // Костанайские новости. – 2012. – 5 января. – С. 5.

Герой труда – герой народа [Текст] : (библиогр. указ. лит., посвящ. Герою Труда Казахстана Борису Павловичу Князеву) / КГУ «Костанайская ОУНБ им. Л. Н. Толстого» Упр. культуры акимата Костанайской обл., Отд. краевед. лит. ; [сост. Р. И. Борисенко ; отв. ред. Д. Т. Дюсибаева]. – Костанай, 2018. – 15 с. : ил.

- 24** **Гноевой Николай Васильевич**, Соц. Еңбек Ері (1972), ҰОС қатысушы, Урицкий аудандық партия комитетінің бірінші хатшысы, Ленин орденінің иегері, 3 рет Еңбек Қызыл Ту орденімен, «Құрмет белгісі» орденімен, КСРО ХШЖК үш алтын, екі күміс, екі қола медальмен, 25 медальмен және айырыма белгілерімен марапатталған, Комсомол (қазіргі Қарабалық) ауд. Святослав а. дүниеге келген: туғанына 100 жыл (1922–1998).
- Қараңыз:** Николай Васильевич Гноевой [Текст] : [некролог] / Т. К. Кадамбаев [и др.] // Костанайские новости. – 1998. – 28 января. – С. 2.
- 26** **Финк Виктор Вильгельмович**, дәрігер-хирург, ҚазКСР еңбек сіңірген дәрігері (1989), Федоров ауд. орталық ауруханасының бас дәрігері (1998–2012), есімі «Қазақстан денсаулық сақтау саласының үздіктері» алтын кітабына енгізілген, Челябині обл. Красноармейск ауд. Харино а. дүниеге келген: туғанына 75 жыл (1947–2014).
- Қараңыз:** Межархивный путеводитель по фондам личного происхождения государственных архивов Костанайской области [Текст] : справочник / [отв. ред. С. А. Медведев] ; ГУ «Управление архивов и документации Костанайской обл.», ГУ «Гос. архив Костанайской обл.». – Костанай, 2005. – С. 206–207.
- Памяти коллеги [Текст] : [ушел из жизни бывший гл. врач Федоровской центр. район. больницы В. В. Финк] / Управление здравоохранения и врачи мед. орг. Костанайской обл. // Костанайские новости. – 2014. – 22 февраля. – С. 16.
- 27** **Колпаков Вячеслав Борисович**, актер, ҚазКСР еңбек сіңірген әртісі (1972), ҚазКСР халық әртісі (1983), орыс драма театрының актері, Удмурт АКСР Можга қ. дүниеге келген: туғанына 85 жыл (1937–2018).
- Қараңыз:** Қазақ мәдениеті [Мәтін] : энцикл. анықтамалық А – Я / Ә. Шығай. – Алматы, 2005. – Б. 307.
- Библиографиялық анықтаманы «2012 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» қараңыз.*
- 29** **Коржиков Петр Никифорович**, спринтер, Республикалық тәуелсіз бақылаушылар жүйесінің төрағасы, Қостанай обл. жалғыз кәсіби бақылаушы, ол 6 рет халықаралық бақылаушы болды, Қостанай қалалық спорт комитетінің жетекшісі (1982–1988), Қостанай қ. құрметті азаматы (2018): 75 жыл (1947).
- Қараңыз:**https://maslihat.kostregion.gov.kz/index.php?option=com_content&view=article&id=118&Itemid=823&lang=ru
- Старшинин, Борис. Прошлое – фундамент грядущего [Текст] : [60-летний юбилей Петра Никифоровича Коржикова] / Борис Старшинин // Костанай. – (Приложение «Костанай спортивный»). – 2007. – 29 августа. – С. 1, 5, 6.
- Максименко, В. Эстафета поколений [Текст] : страницы истории Костанайского спорта: события и люди / В. Максименко. – Костанай, 2000. – С. 325.

30 **Дьяченко Мария Ивановна**, Соц. Еңбек Ері (1972), Науырзым ауд. «Буревестник» кеңшарының механизаторы, 3 рет Ленин орденімен марапатталған (1956, 1966, 1972), оның есімі ҚазКСР Алтын Құрмет кітабына енгізілген, Ворошиловград обл. Псков ауд. Ново-Россошь а. дүниеге келген: туғанына 90 жыл (1932–1997).

Қараңыз: Межархивный путеводитель по фондам личного происхождения государственных архивов Костанайской области [Текст] : справочник / [отв. ред. С. А. Медведев]. – Костанай, 2005. – С. 140.

Костанайлықтар – Еңбек Ерлері [Мәтін] = Костанайцы – Герои Труда / бас ред. К. Ү. Укин ; Костанайский областной филиал общественного объединения «Организация ветеранов РК». – Қостанай, 2018. – С. 238–239.

30 **Қостанай ауд. Рудный жұмыс поселогы облысқа бағынышты Рудный қаласы болып өзгертілді:** қала мәртебесі берілгеніне 65 жыл (1957).

Қараңыз: Сущенко, Иван. Город Рудный [Текст] : Ист. справочник / Иван Сущенко. – Рудный, 2012. – С. 9.

Указ Президиума Верховного Совета КазССР от 30 августа 1957 года. РГГА. Ф. 9. Оп. 1. Д. 66. Л. 215 ; ГАКО. Ф. Р-208. Оп. 1. Д.1344. Л. 1.

Рудный: 1957–1997 [Текст] / [ред. и сост. Н. Я. Князева]. – Кустанай, 1997. – С. 25.

Қыркүйек

2 **Қарсақбаев Ыдырыс Есенғалиұлы**, кино суретшісі, КСРО Суретшілер одағының мүшесі (1969), Қазақстанның еңбек сіңірген өнер қайраткері (1991), Меңдіқара ауд. Боровской к. дүниеге келген: туғанына 90 жыл (1932–2015).

Қараңыз: Қазақ мәдениеті [Мәтін] : энцикл. анықтамалық : А – Я / Ә. Шығай. – Алматы, 2005. – Б. 388.

Библиографиялық анықтаманы «2007, 2012 жылдарға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегілерінен» қараңыз.

4* **Әбдік Төлен Салықұлы**, жазушы, мем. қайраткері, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері (2002), ҚР Мем. сыйлығының лауреаты, Жангелдин ауд. Еңбек а. дүниеге келген: 80 жыл (1942).

Қараңыз: Қазақстан жазушылары [Мәтін] : анықтамалық : 75 жыл / құраст.: Қ. Саят, Қ. Жұмашева. – Алматы, 2009. – Б. 48.

5* **Байтұрсынұлы Ахмет**, мем. қайраткері, ғалым, ағартушы, ақын, публицист, ұлттық жазудың реформашысы, қазақ лингвистикасы мен әдебиеттану ғылымының негізін қалаушы, ХХ ғ. басындағы қазақ халқының ұлт-азаттық қозғалысы жетекшілерінің бірі, Жангелдин ауд. Сарытүбек а. дүниеге келген: туғанына 150 жыл (1872–1937).

Қараңыз: Ұлт ұйытқысы [Мәтін] : 5 қыркүйек – Ахмет Байтұрсынұлының туған күні : [әдебиетші Ербол Тілешевпен сұхбат] /

сұхбаттасқан Қасқырбай Қойшыманов // Қостанай таңы. – 2016. – 6 кыркүйек. – Б. 10.

Ахмет Байтұрсынұлы [Мәтін] : энциклопедия / бас ред. Ж. Тойбаева ; құраст.: Ғ. Жандыбаев [және т. б.]. – Алматы : Қазақ энциклопедиясы, 2017. – 742 б.

- 8* **Кулагин Сергей Витальевич**, мем. қайраткері, Торғай облыстық әкімшілігінің басшысы (1992–1993), Қостанай облысының әкімі (2004–2012), Ақмола обл. Атбасар қ. дүниеге келген: 70 жыл (1952).

Қараңыз: Костанайская область [Текст] : энциклопедия : 70-летию обл. посвящается / КСТУ. – Алматы, 2006. – С. 466.

- 10 **Жұмағалиева Бәтжан Мұқанқызы**, химия ғыл. кандидаты, А. Байтұрсынов атындағы ҚМУ химия кафедрасының проф., Жангелдин ауд. Қызыләскер а. дүниеге келген: 75 жыл (1947).

Қараңыз: Торғай елі [Мәтін] : энциклопедия / құраст. Т. Рсаев ; ред. А. Ахметов. – Алматы, 2013. – Б. 200.

- 12 **Спорт сарайы (Мұз сарайы):** ашылғанына 20 жыл (2002).

Қараңыз: Қостанай [Мәтін] : туристік гиді = гид по туризму / ГУ «Отдел предпринимательства акимата г. Костаная» ; материал подготовлен совместно с отделом маркетинга и дизайна Костанайского Дома печати. – Костанай, 2007. – С. 12.

- 15 **Баранов Владимир Иванович**, мұғалім, журналист, ҚР Журналистер одағының мүшесі, Қазақстанның құрметті журналисі (2009), Минск обл. Стародорожский ауд. Дричин қ.у.к. дүниеге келген: 75 жыл (1947).

Қараңыз: Костанайская область [Текст] : энциклопедия : 70-летию обл. посвящается / КСТУ. – Алматы, 2006. – С. 244.

- 17* **Мәуленов Сырбай**, ақын, ҚазКСР халық жазушысы (1990), ҰОС қатысушы, Жангелдин ауд. Торғай к. дүниеге келген: туғанына 100 жыл (1922–1993).

Қараңыз: Қазақстан жазушылары [Мәтін] : анықтамалық : 75 жыл / құраст.: Қ. Саят, Қ. Жұмашева. – Алматы, 2009. – Б. 267.

- 19 **Зинченко Федор Матвеевич**, Кеңес Одағының Батыры (1945), Қостанай қ. құрметті азаматы (1969), рейхстагтың алғашқы кеңестік коменданты, демалысқа шыққаннан кейін Чебоксары қ. автомобиль мектебінде оқытушы болып істеді, Томск обл. дүниеге келген: туғанына 120 жыл (1902–1991).

Қараңыз: https://maslihat.kostregion.gov.kz/index.php?option=com_content&view=article&id=118&Itemid=823&lang=ru

Костанайская область [Текст] : энциклопедия : 70-летию обл. посвящается / КСТУ. – Алматы, 2006. – С. 366.

- 22 **Жүсіпбеков Балжан**, Қостанай облыстық филармониясының әнші-вокалшысы, ҚазКСР еңбек сіңірген әртісі (1983), Оңтүстік Қазақстан обл. Бәйдібек ауд. Боралдай а. дүниеге келген: туғанына 80 жыл (1942–2007).

Қараңыз: 2017 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегі [Мәтін]. 44-шығ. / [Л. Н. Толстой атындағы Қостанай ОӘФК, Ақпараттық-библиографиялық бөлім ;

кұраст.: Ә. Қ. Сәлібаева, Д. А. Жұмабаева, Ә. Р. Тәжікенова ; ред. Б. М. Әлкебаева]. – Қостанай, 2016. – Б. 99–100.

Библиографиялық анықтаманы «2017 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» қараңыз.

- 28*** **Тарасенко Анатолий Владимирович**, комсомол және партия қызметкері, «Қостанай баспа үйі» ААҚ президенті, ҚР Украинаның құрметті консулі, Запорож обл. Гуляйполе қ. дүниеге келген: 80 жыл (1942).

Қараңыз: 2017 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегі [Мәтін]. 44-шығ. / [Л. Н. Толстой атындағы Қостанай ОӘФК, Ақпараттық-библиографиялық бөлім ; құраст.: Ә. Қ. Сәлібаева, Д. А. Жұмабаева, Ә. Р. Тәжікенова ; ред. Б. М. Әлкебаева]. – Қостанай, 2016. – Б. 100–102.

Қазан

- 1** **Омаров Илияс**, мем. және қоғам қайраткері, әдебиет сыншысы, жазушы, публицист, Урицкий ауд. Қараоба а. дүниеге келген: туғанына 110 жыл (1912–1970).

Қараңыз: Қаныш Сәтбаев [Мәтін] : энциклопедия / [бас ред. Б. Ә. Жақып]. – Алматы, 2011. – Б. 420–421.

Библиографиялық анықтаманы «2007, 2012 жылдарға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегілерінен» және «Отанын сүйген ұл = Любовью к Родине дыша» библиогр. көрсеткішінен қараңыз.

- 5** **Полтавец Нина Гавриловна**, Соц. Еңбек Ері (1978), ҚазКСР ағарту ісінің үздігі (1966), Еңбек Қызыл Ту орденімен (1971), Ленин орденімен (1978) марапатталған, Қостанай қ. құрметті азаматы (2009), Қостанай ауд. Рязанов а. дүниеге келген: туғанына 90 жыл (1932–2016).

Қараңыз: Қостанайлықтар – Еңбек Ерлері [Мәтін] = Костанайцы – Герои Труда / бас ред. К. Ү. Укин ; Костанайский областной филиал общественного объединения «Организация ветеранов РК». – Қостанай, 2018. – С. 43.

Костанайская область [Текст] : энциклопедия : 70-летию обл. посвящается / КСТУ. – Алматы, 2006. – С. 571.

- 7** **Троицк-Қостанай телеграф хабары, Қостанай қ. телеграфтың ашылуы:** ашылғанына 130 жыл (1892).

Қараңыз: Из истории города Костаная [Текст] : (к 130-летию) : сб. док. и материалов / Гос. архив Костанайской области. – Изд. 2-е, доп. – Костанай, 2009. – С. 607.

- 10** **Ерденова Ырысты**, ҚР еңбек сіңірген мәдениет қызметкері (1981), КСРО үздік мәдениет қызметкері (1977), Е. Өмірзақов атындағы обл. филармонияның «Тамаша» комедия театрының режиссері, «Ауыл жанашыры» номинациясы бойынша Меценаттар клубының арнайы сыйлығының лауреаты (2019), Жангелдин ауд. Сарықопа а. дүниеге келген: 75 жыл (1947).

Қараңыз: Костанайская область [Текст] : энциклопедия : 70-летию

обл. посвящается / КСТУ. – Алматы, 2006. – С. 335.

Торғай елі [Мәтін] : энциклопедия / құраст. Т. Рсаев ; ред. А. Ахметов. – Алматы, 2013. – Б. 166.

- 10 Пресняков Михаил Иванович**, ҰОС қатысушы, барлаушы, 3 дәрежелі Даңқ орденінің толық кавалері, 1958 ж. Рудный қ. көшіп келді, Соколов-Сарыбай кен байыту комбинатындағы адымдағыш экскаватордың бригадирі болып істеді, 1978 ж. Херсон қ. (Украина) көшіп кетті, Нижегород обл. Большие Поляны а. дүниеге келген: туғанына 100 жыл (1922–2007).

Қараңыз: https://warheroes.ru/hero/hero.asp?Hero_id=13351

Рудный қ. ардагерлер кеңесі.

- 12 Ременцова Мария Матвеевна**, микробиолог, биология ғыл. докторы (1963), проф. (1966), Урицкий ауд. Сорочин а. дүниеге келген: туғанына 100 жыл (1922– мәлімет жоқ).

Қараңыз: Қазақстан ғылымы [Мәтін] : энциклопедия : Т. 2 : Қ – Я / бас ред. Б. Ө. Жақып. – Алматы, 2009. – Б. 279.

- 12 Чекмарев Василий Михайлович**, Кеңес өкіметін орнату жолындағы күреске қатысушы, Қостанай уездік ревкомының төрағасы (1918), Пенза губерниясы Покров а. дүниеге келген: туғанына 130 жыл (1892–1981).

Рудный ОКЖ-нің қорынан:

Қараңыз: Чекмарев Василий Михайлович [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://centrasia.org/>. – Дата обращения 21. 05. 2021.

Календарь знаменательных и памятных дат на 2017 год [Текст] / В. В. Родионова ; ГУ «Рудненская централизованная библиотечная система». – Рудный, 2016. – С. 26.

- 13 Жиентай Ақтанбердіұлы**, имам, қажы, «Расулия» медресінде оқыған, Торғай уезі Қарабалық болысы Есенкөл а. дүниеге келген: туғанына 170 жыл (1852–1898).

Қараңыз: Шаяхмет, Ақылбек. Жақсының аты, ғалымның хаты өлмейді [Мәтін] : еліне елеулі, халқына қалаулы болғандар / Ақылбек Шаяхмет // Қостанай таңы. – 2017. – 5 қыркүйек. – Б. 6.

- 15 Бородин Андрей Михайлович**, Соц. Еңбек Ері (1972), Қазақстан КП Қостанай обкомының бірінші хатшысы (1959–1981), оның басшылығымен облыс астық, ет, сүт және басқа да ауыл шаруашылығы өнімдерін дайындаудағы жетістіктері үшін екі рет Ленин орденімен марапатталды (1966, 1970), Лениннің алты орденімен марапатталған (1957, 1966, 1971, 1972, 1976, 1980), I дәрежелі Отан соғысы орденімен, Еңбек Қызыл Ту орденімен (1962), Польша Халық Республикасының жоғары марапаты «Вертути Милитари» күміс крестімен және КСРО медальдарымен марапатталған, Қостанай қ. құрметті азаматы (1979), Курск губерниясы Коренев ауд. Сафонов а. дүниеге келген: туғанына 110 жыл (1912–1984).

Қараңыз: Қостанайлықтар – Еңбек Ерлері [Мәтін] = Қостанайцы – Герои Труда / бас ред. К. Ү. Укин ; Қостанайский областной филиал общественного объединения «Организация ветеранов РК». – Қостанай, 2018. – С. 32–33.

Бородин Андрей Михайлович (1912–1984) [Текст] : 100-летию А. М.

Бородина / ред. М. И. Байлин. – Костанай, 2011. – 26, [2] с.

Библиографиялық анықтаманы «2012 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» қараңыз.

- 20*** **Ертаева Балбөпе Ғалымжанқызы**, мұғалім, кәсіподақ қайраткері, «Қостанай облыстық кәсіподақ орталығы» қауымдастығының төрағасы (1999–2015), Семиозер (қазіргі Әулікөл) ауд. Қояндыағаш а. дүниеге келген: 75 жыл (1947).

Қараңыз: Костанайская область [Текст] : энциклопедия : 70-летию обл. посвящается / КСТУ. – Алматы, 2006. – С. 374–375.

- 20** **Қайыров Сәлім Қажыболұлы**, полиция полковнигі, ІІМ ардагері, КСРО ІІМ еңбек сіңірген қызметкері, Қостанай облыстық ІІД бастығының орынбасары (1991), Меңдіқара ауд. Балықшы а. дүниеге келген: 75 жыл (1947).

Қараңыз: Настоящий полковник [Текст] : [юбилей ветерана МВД РК полковника полиции Салима Каирова] / материал подготовила Балслу Алекенова // Порядок и право. – 2017. – 19 октября. – С. 4.

- 20** **Оразов Нұрғожа Нарымбайұлы**, ақын, прозашы, публицист, қоғам қайраткері, ҚР еңбек сіңірген мәдениет қызметкері (1998), Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері (2006), Урицкий ауд. Маяк а. дүниеге келген: туғанына 90 жыл (1932–2016).

Қараңыз: Қазақстан жазушылары [Мәтін] : анықтамалық : 75 жыл / құраст.: Қ. Саят, Қ. Жұмашева. – Алматы, 2009. – Б. 312.

Библиографиялық анықтаманы «2007, 2012 жылдарға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегілерінен» және «Шоқ жұлдыздардың арасында бір жұлдыз = Звезда поэтической плеяды» библиогр. көрсеткішінен қараңыз.

- 20** **Ремезов Виктор Павлович**, мем. қызметкер, облыстық мәдениет басқармасының басшысы (1976–1987), обл. атқару комитеті төрағасының орынбасары, әкімнің орынбасары, облыс аппаратының жетекшісі (1989–1998), Обаған ауд. Большая Чураковка а. дүниеге келген: туғанына 80 жыл (1942–2006).

Қараңыз: 2017 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегі [Мәтін]. 44-шығ. / [Л. Н. Толстой атындағы Қостанай ОӘҒК, Ақпараттық-библиографиялық бөлім ; құраст.: Ә. Қ. Сәлібаева, Д. А. Жұмабаева, Ә. Р. Тәжікенова ; ред. Б. М. Әлкебаева]. – Қостанай, 2016. – Б. 102–103.

Библиографиялық анықтаманы «2017 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» қараңыз.

- 24** **Досжанов Омар**, саяси қайраткер, Қазақстанда Кенес өкіметін орнату жолындағы күреске белсене қатысушы, Торғай обл. Қостанай уезі Дамбар болысының № 2 а. дүниеге келген: туғанына 165 жыл (1857–1918).

Қараңыз: Дьячков, И. Славные патриоты моей Родины [Текст] / И. Дьячков. – Костанай, 2009. – С. 70–76.

Библиографиялық анықтаманы «2007 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» қараңыз.

- 28 Жөндеу-механикалық зауыты** («Реммехзавод», «Кустанайагро-реммаш» ӨБ) Қостанай машина-трактор шеберханасының негізінде құрылған, қазіргі «Агротехмаш» ЖШС: құрылғанына 80 жыл (1942).

Қараңыз: Костанайская область [Текст] : энциклопедия : 70-летию обл. посвящается / КСТУ. – Алматы, 2006. – С. 451–452.

Библиографиялық анықтаманы «2012 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» қараңыз.

Қараша

- 1 Ақдәулетов Амангелді Бекешұлы**, механизатор, Еңбек даңқы орденінің толық иегері, КСРО Мем. сыйлығының лауреаты (1987), Қарабалық ауд. құрметті азаматы, Белоглин а. дүниеге келген: 80 жыл (1942).

Қараңыз: Қостанайлықтар – Еңбек Ерлері [Мәтін] = Костанайцы – Герои Труда / бас ред. К. Ү. Укин ; Костанайский областной филиал общественного объединения «Организация ветеранов РК». – Қостанай, 2018. – Б. 144–146.

- 6 Ряскин Виктор Михайлович**, баскетболдан ҚР еңбек сіңірген жаттықтырушысы (1986), А. Байтұрсынов атындағы ҚМУ спорт ойындары кафедрасының меңгерушісі, Қостанай ауд. Рыспай а. дүниеге келген: 75 жыл (1947).

Қараңыз: Костанайская область [Текст] : энциклопедия : 70-летию обл. посвящается / КСТУ. – Алматы, 2006. – С. 597–598.

<https://vesti.kz/player/11666/>

- 13 Самохвалов Михаил Андреевич**, Кеңес Одағының Батыры (1945, қайтыс болғаннан кейін), Қостанай қалалық әскери комиссариатымен майданға шақырылған, Нижний Новгород обл. Богородский ауд. Сокол а. дүниеге келген: туғанына 110 жыл (1912–1944).

Қараңыз: Герои Великой Победы – казахстанцы [Текст] : В 2 т. Т. 2 / Партия «Нұр Отан», Междунар. ин-т интеграции социогуманитар. исслед. «Интеллект Орда», Ин-т обществ. политики партии «Нұр Отан» ; [авт.-сост.: С. И. Айкозов [и др.] ; гл. ред. Ф. Ш. Куанганов, гл. науч. ред. С. Ф. Мажитов]. – Астана, 2016. – С. 213–214.

- 14 Лавриненко Василий Иванович**, ОБЖОРМ жаттықтырушысы, Қостанай облысының бокстан КСРО-ның алғашқы спорт шебері (1970), Қазақстанның үш дүркін чемпионы, Қарулы Күштердің чемпионы (1967), бокстан ҚР еңбек сіңірген жаттықтырушысы (1990), Қостанай облысының бас жаттықтырушысы, Қостанай қ. құрметті азаматы (2020), Сумск облысы (Украина) Сумск ауд. Терников а. дүниеге келген: 75 жыл (1947).

Қараңыз: Былғары қолғапты батырлар [Мәтін] : (Қостанай облысының боксшыларына арналған библиогр. әдебиет көрсеткіші = посвященный боксерам Костанайской области библиогр. указ. лит. / [Л. Н. Толстой атындағы Қостанай ОӘФК, Оқу бөлімі ; құраст.: Э. С. Жармұхамбетова, Ш. С. Доцанова ; ред. К. С. Мұратбекова]. – Қостанай, 2014. – Б. 15–17.

19 **Маркос Игорь Борисович**, жаттықтырушы, баскетболдан Қостанай облысы бойынша алғашқы Бүкілодақтық санаттағы спорт төрешісі (1967), баскетболдан Қазақстан бойынша халықаралық санаттағы бірінші құрметті төреші (2000), ҚазКСР халық ағарту ісінің үздігі (1980), дене шынықтыру және спорт ісінің үздігі (1967), Қостанай қалалық дене шынықтыру және спорт комитетінің төрағасы (1957–1962), Қостанай баскетбол мектебінің негізін қалаушылардың бірі, Тяньцзинь қ. (Қытай) дүниеге келген: туғанына 90 жыл (1932–2009).

Қараңыз: 2012 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегі [Мәтін]. 39-шығ. / [құраст.: Б. М. Алкебаева, Ә. Р. Тәжекенова ; ред. В. Қ. Бексұлтанова]. – Қостанай, 2011. – Б. 14.

Костанайская область [Текст] : энциклопедия : 70-летию обл. посвящается / КСТУ. – Алматы, 2006. – С. 496–497.

25* **Бегайдаров Қоныспек Бірманұлы**, әртіс, І. Омаров атындағы облыстық қазақ драма театрының актері, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері (2005), Қостанай меценаттар клубы сыйлығының лауреаты (2003, 2015), Торғай обл. Қима а. дүниеге келген: 65 жыл (1957).

Қараңыз: Қазақстан Республикасында Кімнің Кім екен [Мәтін] = Кто есть Кто в Республике Казахстан = Who is Who : 2004–2006 : справочник / А. З. Асылбеков. – Алматы, 2006. – II-бөлім. – Б. 592.

«Таза бұлақ = Чистый родник» газеті: шыға бастағанына 20 жыл (2002).

Қараңыз: Мерзімді және жалғасты басылымдар шежіресі, 2009 жыл [Мәтін] = Летопись периодических и продолжающихся изданий, 2009 год / [құраст.: Т. К. Бабишева, М. С. Асубаева, Д. А. Бегимкулова]. – Алматы, 2010. – Б. 239.

Желтоқсан

2 **Косов Николай Дмитриевич**, физик, физика-мат. ғыл. докторы (1972), проф. (1974), ҚазКСР еңбек сіңірген ғылым қайраткері (1984), ҰОС қатысушы, Қостанай қ. дүниеге келген: туғанына 100 жыл (1922–1995).

Қараңыз: Қазақстан ғылымы [Мәтін] : энциклопедия : Т. 1 : А – К / бас ред. Б. Ө. Жақып. – Алматы, 2009. – Б. 509.

5 **Алдамжар Зұлқарнай Алдамжарұлы**, тарихшы, тарих ғыл. докторы (1986), Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері (2005), А. Байтұрсынов атындағы ҚМУ ректоры, ҚӘТУ президенті, Қостанай қ. және АҚШ «Техас» штатының құрметті азаматы, Гурьев (қазіргі Атырау) обл. Махамбет ауд. Сарайшық а. дүниеге келген: туғанына 85 жыл (1937–2005).

Қараңыз: Зұлқарнай Алдамжар [Мәтін] : еске алу кітабы = книга памяти / құраст. З. Ф. Қаражігітов. – Алматы, 2007. – Б. 8.

Библиографиялық анықтаманы «2007, 2012 жылдарға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегілерінен» қараңыз.

6* **Оспанова Айша Сұлтанқызы**, француз тілінің оқытушысы, ҚМПИ француз мәдени орталығының негізін қалаушы, проф., ҚазКСР ағарту ісінің үздігі (1989), ҚР білім беру ісінің құрметті қызметкері, Француз Республикасының «Академические пальмы» орденінің иегері, А.

Байтұрсынов атындағы ҚМУ неміс және француз тілдері кафедрасының меңгерушісі, Пресногорьков ауд. Чапаев а. (қазіргі Солтүстік Қазақстан облысы) дүниеге келген: туғанына 75 жыл (1947–2017).

Қараңыз: [Некролог] [Текст] : 15 июля 2017 года ушла из жизни профессор Оспанова Айша Султановна / [коллектив КГПИ] // Наш Костанай. – 2017. – 25 июля. – С. 4.

Костанайская область [Текст] : энциклопедия : 70-летию обл. посвящается / КСТУ. – Алматы, 2006. – С. 558–559.

- 7 **Ковтун Николай Матвеевич**, акын, Меценаттар клубы сыйлығының лауреаты (2015), Урицкий ауд. Филин а. дүниеге келген: туғанына 85 жыл (1937–2020).

Қараңыз: Время озарения [Текст] : Антология современной костанайской русскоязычной поэзии / [ред.-сост.: В. Л. Растёгин ; вступит. слово от изд. А. Тарасенко]. – Костанай, 2013. – С. 50.

Библиографиялық анықтаманы «2012 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» қараңыз.

- 13 **Испулов Хайролла Қайырбайұлы**, дәрігер-хирург, денсаулық сақтау саласының үздігі (1984), хирургия бойынша кітаптардың авторы, Қостанай қалалық ауруханасының бас дәрігері (1996–2008), Қостанай қ. дүниеге келген: туғанына 75 жыл (1947–2008).

Қараңыз: Қазақстан Республикасында Кімнің Кім екен [Мәтін] = Кто есть Кто в Республике Казахстан = Who is Who : 2004–2006 : справочник / А. З. Асылбеков. – Алматы, 2006. – II-бөлім. – Б. 436.

- 14 **Пономарёв Роман Иванович**, алғашқы тыңгер, ҚазКСР еңбек сіңірген а/ш қызметкері, «Құрмет белгісі» орденінің үш дүркін иегері (1967, 1971, 1976), «Құрмет» орденімен марапатталған, Қостанай ауд. құрметті азаматы (2013), «Организатор» к/ш директоры (1966–1999), «Пономарев» ШҚ басшысы, Белорусь КСР Могилев обл. Бобруйск қ. дүниеге келген: туғанына 90 жыл (1932–2020).

Қостанай ОКЖ-нің қорынан

Қараңыз: Қостанай ауданының Еңбек Даңқы Кітабы [Мәтін] = Книга Трудовой Славы Костанайского района / [сост.: Н. А. Мураева, В. Я. Ильминская]. – Костанай, 2016. – С. [113].

Ушли из жизни [Текст] : некролог : [12 июля 2020 года ушли из жизни представители золотой плеяды аграриев Костанайского района – Жургумбаев Жомарт и Пономарёв Роман] / [ред. газ.] // ARNA. – 2020. – 16 июля. – С. 5.

- 15 **Ералин Нұртаза**, мем. қайраткері, әділет халкомы, қуғынға ұшыраған, Қостанай губерниясы Аманқарағай болысының № 9 а. дүниеге келген: туғанына 140 жыл (1882–1938).

Қараңыз: Файзуллаев, Ә. Юстиция халық комиссарлары [Мәтін] = Народные комиссары юстиции : документ. повествование / Ә. Файзуллаев, Б. Қабдөшев ; [пер. с каз. Г. Меирхановой]. – Алматы, 1999. – Б. 149–160.

- 22* **Мейстер Виктор Викторович**, инженер-электрик, ҚР еңбек сіңірген энергетигі, мемлекеттік қызметші, Қостанай облысы әкімінің орынбасары және бірінші орынбасары (1998–2013), облыс әкімінің кеңесшісі (04.2013–11.01.2016), Қостанай облысының құрметті азаматы (2018), Қостанай ауд. Семенов а. дүниеге келген: туғанына 75 жыл (1947–2021).

Қараңыз: Ашимбаев, Д. Р. Кто есть кто в Казахстане [Текст] : биограф. энцикл. / Д. Р. Ашимбаев. – изд. 9-е доп. – Алматы, 2006. – С. 486–487.

Виктор Викторович Мейстер [Текст] : некролог : [12 февраля ушел из жизни Почетный гражданин Костанайской области] / А. Б. Мухамбетов [и др.] // Костанайские новости. – 2021. – 13 февраля. – С. 3.

- 22 **Нұртазин Бірәлі**, Соц. Еңбек Ері (1976), Торғай облысы Қима ауд. «Ешім» к/ш директоры, ҰОС қатысушы, Еркіндік а. дүниеге келген: туғанына 100 жыл (1922–1995).

Қараңыз:<https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D1%83%D1%80%D1%82%D0%B0%D0%B7%D0%B8%D0%BD,%D0%91%D1%80%D0%B0%D0%B%D1%8C>

Межархивный путеводитель по фондам личного происхождения государственных архивов Костанайской области [Текст] : справочник / [отв. ред. С. А. Медведев] ; ГУ «Управление архивов и документации Костанайской обл.», ГУ «Гос. архив Костанайской обл.». – Костанай, 2005. – С. 117.

- 27 **Крыжановский Степан Федорович**, Соц. Еңбек Ері (1957), Жітіқара ауданы «Волгоград» астық к/ш механизаторы, Хмельницкий обл. Хмельницкий ауд. Педосы а. дүниегекелген: туғанына 110 жыл (1912–1976).

Қараңыз: Қостанайлықтар – Еңбек Ерлері [Мәтін] = Костанайцы – Герои Труда / бас ред. К. Ү. Укин ; Костанайский областной филиал общественного объединения «Организация ветеранов РК». – Қостанай, 2018. – С. 128.

- 27 **Тілеулин Тарғынбек Жәкенұлы**, Соц. Еңбек Ері (1976), жүргізуші, Аманкелді ауд. Үрпек а. дүниеге келген: туғанына 80 жыл (1942–1999).

Қараңыз: Торғай елі [Мәтін] : энциклопедия / құраст. Т. Рсаев ; ред. А. Ахметов. – Алматы, 2013. – Б. 417.

Қостанайлықтар – Еңбек Ерлері [Мәтін] = Костанайцы – Герои Труда / бас ред. К. Ү. Укин ; Костанайский областной филиал общественного объединения «Организация ветеранов РК». – Қостанай, 2018. – Б. 90.

- 30 **Рудный тарихи-өлкетану мұражайы:** құрылғанына 40 жыл (1982).

Қараңыз: Костанайская область [Текст] : энциклопедия : 70-летию обл. посвящается / КСТУ. – Алматы, 2006. – С. 725.

- 31 **ОӘД:** ғимараттың пайдалануға берілгеніне 40 жыл (1982).

Қараңыз: Из истории города Костаная [Текст] : (к 130-летию) : сб. док. и материалов / Гос. архив Костанайской области. – Изд. 2-е, доп. – Костанай, 2009. – С. 623.

ЦУМу – 20 лет! [Текст] : 31 декабря 1982 года был принят в эксплуатацию Костанайский ЦУМ / [ред. газ.] // Костанай. – 2002. – 24 декабря. – С. 2.

ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСЫНЫҢ КҮНІ МЕН АЙЫ БЕЛГІСІЗ 2022 ЖЫЛЫ АТАЛЫП ӨТІЛЕТІН КҮНДЕРІ

(жеке тұлғалар мен оқиғалар үлкенінен кішісіне қарай ретімен берілген)

- Пресногорьков**, Ұзынкөл ауданындағы ауыл (1752). **270**
Қараңыз: Қазақстан [Мәтін] : ұлттық энцикл. : 10 т. Т. 7 : Н – С / бас ред. Б. Ғ. Аяған. – Алматы, 2005. – Б. 397.
- Тілеп Аспантайұлы**, қобызшы, көріпкел, әулие, Торғай маңында дүниеге келген (1757–1820). **265**
Қараңыз: Қазақстанның өңірлік қасиетті нысандары [Мәтін] = Региональные сакральные объекты Казахстана / ред. алқа төрағасы А. Мұхамедиұлы, жауапты ред. Б. Әбдіғалиұлы. – Астана, 2017. – Б. 292.
- Жәуке Назарғұлұлы**, батыр, Ресей империясының отаршылдық саясатына қарсы күрескен халық қаһарманы, бұрынғы Торғай уезі Қайдауыл болысы Ақшығанақ қонысында дүниеге келген (1822–1904). **200**
Қараңыз: Қазақстанның жалпыұлттық қасиетті нысандары [Мәтін] / ред. алқа төрағасы А. Мұхамедиұлы, жауапты ред. Б. Әбдіғалиұлы. – Астана, 2017. – Б. 374–375.
- Тышқан батыр Күсемісұлы**, Орта жүздің тағышы руының батыры, Торғай уезі Науырзым болысында дүниеге келген (1837–1862). **185**
Қараңыз: Торғай елі [Мәтін] : энциклопедия / құраст. Т. Рсаев ; ред. А. Ахметов. – Алматы, 2013. – Б. 416.
Библиографиялық анықтаманы «2007 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» қараңыз.
- Көшімбек би Балықұлы**, қоғам қайраткері, Торғай уезі Қайдауыл болысы Терісбұтақ бойында дүниеге келген (1852–1925). **170**
Қараңыз: Мұсабаев, Хамитбек. Көшімбек кесенесі жөнделді [Мәтін] : немесе әділдікті ту еткен би еді / Хамитбек Мұсабаев // Қостанай таңы. – 2017. – 22 қыркүйек. – Б. 10.
- Оспан қажы Өтейұлы**, дін қайраткері, ағартушы, халық емшісі, бұрынғы Торғай уезінің № 8 а. дүниеге келген (1862–1928). **160**
Қараңыз: Торғай елі [Мәтін] : энциклопедия / құраст. Т. Рсаев ; ред. А. Ахметов. – Алматы, 2013. – Б. 333.
- Сералин Мұхамеджан**, жазушы, ақын, журналист, қоғам қайраткері, Қарабалық ауд. Өрнек а. дүниеге келген (1872–1929). **150***
Қараңыз: Қазақстан [Мәтін] : ұлттық энцикл. : 10 т. Т. 7 : Н – С / бас ред. Б. Ғ. Аяған. – Алматы, 2005. – Б. 660.
Ахмет Байтұрсынұлы [Мәтін] : энциклопедия / бас ред. Ж. Тойбаева ; құраст.: Ғ. Жандыбаев [және т. б.]. – Алматы, 2017. – Б. 467.
- Жансапақов Құлмағанбет**, Соц. Еңбек Ері (1948), шопан, Торғай уезінде дүниеге келген (1882–1957). **140**

- Қараңыз:** Қостанайлықтар – Еңбек Ерлері [Мәтін] = Қостанайцы – Герои Труда / бас ред. К. Ү. Укин ; Қостанайский областной филиал общественного объединения «Организация ветеранов РК». – Қостанай, 2018. – Б. 84.
- Нарымбаев Хамза**, Соц. Еңбек Ері (1948), «Тамқамыс» ұ/ш шопаны, Жангелдин ауд. дүниеге келген (1882–1966). **140**
- Қараңыз:** Қостанайлықтар – Еңбек Ерлері [Мәтін] = Қостанайцы – Герои Труда / бас ред. К. Ү. Укин ; Қостанайский областной филиал общественного объединения «Организация ветеранов РК». – Қостанай, 2018. – Б. 121.
- Тұрманов Әбжан**, Соц. Еңбек Ері (1948), «Қызылқоға» а/ш артелінің шопаны, Торғай уезінде дүниеге келген (1882–1956). **140**
- Қараңыз:** Қостанайлықтар – Еңбек Ерлері [Мәтін] = Қостанайцы – Герои Труда / бас ред. К. Ү. Укин ; Қостанайский областной филиал общественного объединения «Организация ветеранов РК». – Қостанай, 2018. – Б. 123.
- Торғай елі [Мәтін] : энциклопедия / құраст. Т. Рсаев ; ред. А. Ахметов. – Алматы, 2013. – Б. 414–415.
- Ведровтың алғашқы бу диірмені**, кейін көпес Архиповка өтті (1892). **130**
- Қараңыз:** Из истории города Костаная (к 125-летию) [Текст] : сб. материалов и док. / отв. сост. С. Н. Ташанова. – Қостанай, 2004. – С. 110.
- Сәпиев Баяхмет**, Соц. Еңбек Ері (1948), Ақсуат ұ/ш шопаны, Амангелді ауданы Шилі а. дүниеге келген (1892– мәлімет жок). **130**
- Қараңыз:** Қостанайлықтар – Еңбек Ерлері [Мәтін] = Қостанайцы – Герои Труда / бас ред. К. Ү. Укин ; Қостанайский областной филиал общественного объединения «Организация ветеранов РК». – Қостанай, 2018. – Б. 88.
- Таран Лаврентий Игнатьевич**, Қостанайда Кеңес өкіметін орнатуға белсене қатысушы, Қостанай уезі Федоров болысы Назаров а. дүниеге келген (1892–1919). **130**
- Қараңыз:** Торғай елі [Мәтін] : энциклопедия / құраст. Т. Рсаев ; ред. А. Ахметов. – Алматы, 2013. – Б. 379–380.
- Библиографиялық анықтаманы «2012 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» қараңыз.*
- Керменбаев Ғабдолла**, ақын, Торғай уезі № 6 а. Сарысу деген елді мекенде дүниеге келген (1897–1987). **125**
- Қараңыз:** Сағынтаев, Батырлан. Ғабдолла Керменбаев [Мәтін] : (1897–1987) / Батырлан Сағынтаев // Қостанай таңы. – 2016. – 28 маусым. – Б. 8.
- Сегізбаев Аманғали**, майдангер журналист, жазушы, Кенигсберг түбінде қаза тапқан, Торғай облысы (қазіргі Денисов ауданы) Ақсу а. дүниеге келген (1897–1944). **125***
- Қараңыз:** Қостанай облысының әскери даңқ кітабы [Мәтін] =

Книга военной славы Костанайской области. 1941–1945 / [гл. ред.: Укин К. У. ; редкол.: Маканов Ж. К. [и др.] ; Упр. внутр. политики акимата Костанайской обл., Упр. арх. и документации акимата Костанайской обл., Костанайский обл. совет ветеранов]. – Костанай, 2015. – Б. 199.

Наурызбаев Ғалиахмет Серғалиұлы, ақын, ҰОС-ның жауынгері, Ленинград қ. үшін болған тарихи шайқаста жараланып, соғыс госпиталында қайтыс болған, Меңдіқара ауд. Құлшықай а. дүниеге келген (1902–1943). **120**

Қараңыз: Баязид, Жолбарыс. Ғалиахмет ақын [Мәтін] : [ақын Ғалиахмет Серғалиұлы Наурызбаев туралы] / Жолбарыс Баязид // Қостанай таңы. – («Қостанай ақшамы» танымдық-тағылымдық, көңілашар қосымшасы). – 2017. – 10 қараша. – Б. 12.

Омаров Байділда, Соц. Еңбек Ері (1948), Иманов атындағы ұжымшар малшысы, Торғай уезінің Қайдауыл болысында дүниеге келген (1902–1969). **120**

Қараңыз: Торғай елі [Мәтін] : энциклопедия / құраст. Т. Рсаев ; ред. А. Ахметов. – Алматы, 2013. – Б. 331.

Қостанайлықтар – Еңбек Ерлері [Мәтін] = Костанайцы – Герои Труда / бас ред. К. Ү. Укин ; Костанайский областной филиал общественного объединения «Организация ветеранов РК». – Қостанай, 2018. – Б. 87.

Әмзин Намазбай, Соц. Еңбек Ері (1948), Амангелді ауданы А. Иманов атындағы ұжымшар төрағасы, Н. Әмзиннің басшылығымен ұжымшар 10 жыл бойы ет және жүн өндіруде жоғары көрсеткіштерге қол жеткізді, Жарқайың болысы Атбасар уезінде дүниеге келген (1912–1968). **110**

Қараңыз: Торғай елі [Мәтін] : энциклопедия / құраст. Т. Рсаев ; ред. А. Ахметов. – Алматы, 2013. – Б. 90–91.

Л. Н. Толстой атындағы Қостанай облыстық әмбебап ғылыми кітапханасы, облыстық мәртебе берілді (1937). **85**

Дёмина Надежда Федоровна, физик, пед. ғыл. канд., ҚМУ проф. (1996), Қарабалық ауд. Смирнов а. дүниеге келген (1942). **80**

Қараңыз: Костанайская область [Текст] : энциклопедия : 70-летию обл. посвящается / КСТУ. – Алматы, 2006. – С. 310.

Ильященко Виталий Ильич, ветеринария ғыл. канд., (1972), биология ғыл. докторы (1993), А. Байтұрсынов атындағы ҚМУ агротехнологиялық факультетінде кафедра меңгерушісі, Талдықорған (қазіргі Алматы) обл. дүниеге келген (1942–2015). **80**

Қараңыз: Қазақстан ғылымы [Мәтін] : энциклопедия : Т. 1 : А – К / бас ред. Б. Ө. Жақып. – Алматы, 2009. – Б. 468–469.

Сәтбаев Таңатқан, ақын, журналист, Жангелдин ауд. дүниеге келген (1942–2008). **80**

Қараңыз: Торғай елі [Мәтін] : энциклопедия / құраст. Т. Рсаев ; ред. А. Ахметов. – Алматы, 2013. – Б. 360.

- Гершун Николай Иосифович**, дәрігер-невролог (1947 ж. т.). **75**
- Қараңыз:** Лукаш, Оксана. Жизнь в профессии [Текст] : [Николай Иосифович Гершун, врач-невролог, отмечает на этой неделе свой 55-летний юбилей] / Оксана Лукаш ; фото Георгия Шаповалова // Костанай. – 2002. – 3 мая. – С. 1.
- Көркемөнерпаздар драма театры Б. Майлин** (бұрынғы Таран) аудандық мәдениет үйінде ұйымдастырылды, 1960 ж. бастап **Халық театры** (1947). **75**
- Қараңыз:** Қазақ мәдениеті [Мәтін] : энцикл. анықтамалық А – Я / Ә. Шығай. – Алматы, 2005. – Б. 568.
- Синенко Николай Андреевич**, механизатор, 3 дәрежелі Еңбек даңқы орденінің толық кавалері, Меңдіқара ауданының құрметті азаматы, Меңдіқара ауд. дүниеге келген (1947–2009). **75**
- Қараңыз:** Қостанайлықтар – Еңбек Ерлері [Мәтін] = Костанайцы – Герои Труда / бас ред. К. Ү. Укин ; Костанайский областной филиал общественного объединения «Организация ветеранов РК». – Костанай, 2018. – С. 229–230.
- Попков Сергей Александрович**, спорттық гимнастика бойынша халықаралық санаттағы төреші, жаттықтырушы, төрешілер корпусы құрамында 1996 ж. XX Олимпиада ойындарының бағдарламасында спорттық гимнастика бойынша жарыстарға қызмет көрсетті (1952 ж. т.). **70**
- Қараңыз:** Максименко, В. Эстафета поколений [Текст] : страницы истории Костанайского спорта: события и люди / В. Максименко. – Костанай, 2000. – С. 302.
- Федюшкин Владимир Васильевич**, шаңғы жарысы мен биатлоннан спорт шебері, биатлоннан Қазақстан чемпионы, 70-ші жылдардағы үздік шаңғышылардың бірі (1952 ж. т.). **70**
- Қараңыз:** Максименко, В. Эстафета поколений [Текст] : страницы истории Костанайского спорта: события и люди / В. Максименко. – Костанай, 2000. – С. 302.
- Шульдайс Иван Иванович**, конькимен жүгіру спортынан КСРО спорт шебері, ОБЖОРМ жаттықтырушысы болып жұмыс істеді (1952 ж. т.). **70**
- Қараңыз:** Максименко, В. Эстафета поколений [Текст] : страницы истории Костанайского спорта: события и люди / В. Максименко. – Костанай, 2000. – С. 342.
- Арқалық медициналық колледжі** (1972). **50**
- Қараңыз:** Торғай елі [Мәтін] : энциклопедия / құраст. Т. Рсаев ; ред. А. Ахметов. – Алматы, 2013. – Б. 61.
- «Арқалық қаласындағы Дала өлкесі тарихы облыстық мұражайы» КММ** (1972). **50**
- Қараңыз:** Торғай елі [Мәтін] : энциклопедия / құраст. Т. Рсаев ; ред. А. Ахметов. – Алматы, 2013. – Б. 145–146.

**2022 жылы мерейтойы аталып өтілетін ҰОС-на
қатысушылардың және ҰОС-ның ардагерлеріне теңестірілген
ардагерлер тізімі**

Қаңтар

06	Маслов Степан Федорович (1927)	95 ЖЫЛ
20	Романенко Фёдор Григорьевич (1922)	100 ЖЫЛ

Сәуір

03	Пикуль Василий Изотович (1922)	100 ЖЫЛ
10	Герасенкова Тамара Сергеевна (1932)	90 ЖЫЛ

Мамыр

20	Малашевский Виктор Васильевич (1937)	85 ЖЫЛ
----	--------------------------------------	--------

Тамыз

12	Черныш Иван Яковлевич (1927)	95 ЖЫЛ
----	------------------------------	--------

Қыркүйек

27	Наприенко Дмитрий Петрович (1927)	95 ЖЫЛ
----	-----------------------------------	--------

Желтоқсан

05	Яковенков Михаил Михайлович (1932)	90 ЖЫЛ
22	Погорелов Михаил Александрович (1927)	95 ЖЫЛ

ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСЫНЫҢ 2022 ЖЫЛЫ АТАЛЫП ӨТІЛЕТІН ЖӘНЕ ЕСКЕ АЛЫНАТЫН КҮНДЕРІ

(қысқаша мәліметтер мен әдебиеттер)

4 қаңтар

75 жыл

САМАМБЕТ (СӘМӘМБЕТ) Мәнсия Қалмағамбетқызы (1947)

Филология ғылымдарының кандидаты, А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің ағылшын тілі кафедрасының профессоры Алтынсарин ауданында (бұрынғы Большая Чураковка) жұмысшы отбасында дүниеге келген.

1965 ж. Урицкий ауданында Новоалексеев орта мектебін тәмәмдап, сол жылы Қостанай мемлекеттік педагогикалық институтының шет тілдер факультетіне оқуға түседі. 3 курс оқып жүрген кезінде ҚазКСР Білім және ғылым министрінің шешімі бойынша Ленинград қ. А. И. Герцен атындағы мемлекеттік педагогикалық институтына

оқуға жіберіледі. 1970 ж. осы оқу орынын үздік дипломмен тәмәмдап, Қостанай педагогикалық институтының шет тілдер факультетінің ағылшын тілі кафедрасына оқытушы болып келеді. 1973 жылға дейін оқытушы болып, сол жылдың күз айында Ленинград қ. А. И. Герцен атындағы мемлекеттік педагогикалық институтының аспирантурасына құжаттарын тапсырады. Оны 1976 ж. бітіреді. 1978 ж. кандидаттық диссертация қорғап, филология ғылымдарының кандидаты атанады.

1987 жылдан бастап 20 жыл бойы ҚПИ, ҚМУ шетел тілдері факультетінің деканы болды. Осы лауазымдардағы жұмысы кезінде кафедра мен факультет айтарлықтай жетістіктерге жетті. Хаддерсфилд қ. (Англия) ынтымақтастық жолға қойылды, делегациялармен алмасу өтті, институтта Хаддерсфилд Лейбористік партиясының төрағасы Дэйв Харрис, кәсіптік білім беру факультетінің деканы Эрик Твигг студенттер алдында дәріс оқыды.

Қостанай педагогикалық институтында, содан кейін А. Байтұрсынов атындағы ҚМУ жұмыс істеген жылдары М. Қ. Самамбет ағылшын тілінің барлық аспектілері бойынша практикалық сабақтар, Англия мен АҚШ әдебиеті, неміс әдебиеті, елтану, стилистика, әдебиет теориясы, шетел әдебиеті, әлем әдебиеті және басқа да пәндер бойынша дәріс курстары мен практикалық сабақтар өткізді. Ол жаңа курстарды енгізудің бастамашысы болды, оларды бірінші болып әзірледі және өз тәжірибесін жас оқытушыларға үйретіп отырды.

1980–1990 жж. Питер Абрахамстың «Тропой грома», Мисс Ридтің «Сельская учительница» (қазақ және орыс топтары үшін жеке) кітаптарын үйде

оқу бойынша практикалық сабақтар өткізу үшін әзірлемелер дайындады. Оларды ҚазКСР Білім министрлігі мен Жоғары және орта педагогикалық білім беру жөніндегі республикалық оқу-әдістемелік кабинеті ұсынды.

2003–2011 жж. жаңа талаптар аясында ол елтану және әдебиет бойынша оқу-әдістемелік құралдар дайындады, оларға тест тапсырмалары енгізілді. Құралдардың таралымы аз болғандықтан және оларға сұраныстың айтарлықтай болуына байланысты олардың екінші басылымы дайындалды.

«Конституционные основы РК» атты авторлық бағдарламасын дайындады, ол «Аударма ісі» және «Филология: шетел филологиясы» мамандықтарының оқу процесіне енгізілді. Енгізу процесі 2005–2006 және 2006–2007 оқу жылдарында өтті.

Оқу процесіне сондай-ақ Самамбеттің «Избирательная система в РК» атты авторлық бағдарламасы енгізілді. Студенттер «Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы» ҚР-ның конституциялық заңын егжей-тегжейлі зерделеп, ҚР, Ұлыбритания және АҚШ сайлау жүйесін салыстыруға мүмкіндік алды.

Жалпы алғанда ол 14 монография, оқу құралдарын, дәрістер курстары мен тесттер жариялады. Оның 50-ден астам ғылыми мақалалары мен конференциялардағы баяндамалары жарық көрді.

Өзінің үздік еңбегі үшін ол мемлекеттік марапаттарға ие болды: «Қазақ КСР халық ағарту ісінің үздігі» төсбелгісі (1989), «Ыбырай Алтынсарин» төсбелгісі (1992), «Қазақстан Республикасының тәуелсіздігіне 10 жыл» мерекелік медалі (2002), «Құрмет» ордені (2005). Қостанай меценаттар клубының «Ғылым» номинациясы бойынша арнайы сыйлығының лауреаты дипломымен (2015), «А. Байтұрсынов атындағы ҚМУ құрметті қызметкері» және «Қостанай мемлекеттік педагогикалық институтына 75 жыл» төсбелгілерімен, сондай-ақ ҚР Білім және ғылым министрлігінің грамоталарымен және алғыс хаттарымен марапатталды.

Ол туралы мақалалар:

1. Айқадамова, Айтолқын. Сөздік оқырманын тапты [Мәтін] : [проф. М. Самамбеттің «Қазақ фразеологизмдері және олардың мағыналық баламалары орыс және ағылшын тілдерінде» атты кітаптың тұсаукесері өтті] / Айтолқын Айқадамова // Қостанай таңы. – 2020. – 19 маусым. – Б. 4.

2. Қас таланттарға – құрмет [Мәтін] : Қостанай меценаттар клубының сыйлығы / [газ. ред.] ; суреттерді түсірген Айбек Жүзбай // Қостанай таңы. – 2015. – 6 қаңтар. – Б. 12.

3. Маратқызы, Инжу. Мәнсия Самамбет: «Өзге тілді білу де маңызды» [Мәтін] / Инжу Маратқызы // Жас өркен Қостанай. – 2012. – № 1. – Б. 17.

4. Ресейде оқыған қыз [Мәтін] : Өз саласының білікті маманы, профессор Мәнсия Сәмәмбет жайлы мөлтек сыр / бетті дайындаған Оразалы Жақсанов ; сурет ғаламтортар алынды // Наш Қостанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2017. – 12 қаңтар. – Б. 7.

5. Сарина, Жанай-Керім. Ұстаздардың ұстазы [Мәтін] : өмірін ғылымға арнаған Мәнсия Сәмәмбет туралы сөз / Жанай-Керім Сарина // Қостанай. – («Қостанай» қосымшасы). – 2011. – 1 наурыз. – Б. 5.

6. Шаукен, Жамал. Үш тілді сөздіктің тұсауы кесілді [Мәтін] : профессор М. Сәмәмбеттің «Қазақ фразеологизмдері және олардың мағыналық баламалары орыс және ағылшын тілдерінде» атты еңбегінің тұсауы кесілді / Жамал Шаукен // Учительская плюс. – 2020. – 19 июня. – С. 3.

9 қаңтар

75 жыл

ӘЛІМ Қайсар (1947)

Журналист, публицист жазушы, ҚР Журналистер одағының мүшесі (1993), ҚР Жазушылар одағының мүшесі (2001), Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері (2014), Жанкелдин ауд. Саға а. (қазіргі «Қызбел» шаруашылығы, Сарықопа өңірі) туған.

1965 ж. Бестау орта мектебін бітіріп, журналистік оқуға түсуге Алматыға аттанады. Бірақ жолы болмай, қабылдау емтиханында неміс тілінен сүрінді. 1968 ж. «Қызбел» кеңшарында есепші болды. Құрылыс учаскесінде бетон құюшы болып жұмыс істеді.

1971 ж. Жамбыл жеңіл және тамақ өнеркәсібі ин-тының Алматы филиалын өнеркәсіпті жоспарлау мамандығы бойынша бітіріп, экономист мамандығын алып шығады.

Журналистік еңбек жолын 1969 ж. ауыл-село тілшілігінен бастады. Белсенді ауыл тілшісі ретінде таныла бастаған ол Қостанай облыстық «Коммунизм таңы» (қазіргі «Қостанай таңы») газетіне жұмысқа шақырылады. Бастапқыда әдеби қызметкер, аға әдеби қызметкер (1971), мәселені жедел қамтитын тілші болды.

1984 ж. Алматы Жоғары партия мектебінің журналистика бөлімін бітіріп, дипломды журналист болды. «Қостанай таңы» газетінде қызмет істей жүріп, ол республикалық талай басылымдардың штаттан тыс тілшісі, қоғамдық тілшісі болды. «Социалистік Қазақстан» мен «Лениншіл жаста», «Қазақстан коммунисті» мен «Қазақстан әйелдерінде» қаламгердің мақала-очерктері жиі шығып тұрды.

1990 ж. тамызынан бастап 1997 ж. сәуірге дейін республикалық «Егемен Қазақстан» («Социалистік Қазақстан») газетінің Торғай облысындағы меншікті

тілшісі. Торғай облысы жабылған соң Ақмола облыстық «Арқа ажары» газетінде тілші, ҚР Мәдениет, ақпарат және қоғамдық келісім министрлігінде бас маман болды. Содан кейін «Егемен Қазақстан» республикалық газеті ашық акционерлік қоғамында қызмет істеді (2000–2014).

Алаш ардақтысы Міржақып Дулатовтың мәйітін 57 жылдан соң Карелиядан әкеліп, туған жері Торғайға қайта жерлеу экспедициялық сапарының (1992) басы-қасында болған Әлімнің қаламынан «Мұңды сапар» (1997) атты тағылымы мол хикаят туды.

Шығармалары: «Сейітхан Темірбаев» (очерк, 1975), «Жамбыл совхозы» (очерк, 1977), «Шабьтты еңбек» (көсемсөз, 1978), «Түлеген тыңның түлектері» (көсемсөз, 1979), «Чернобыль қаһарманы» (хикаят, 1989), «Сұлтанбек пен Бәтима» (зерттеу, 1993), «Мұңды сапар» (хикаят-сапарнама, 1997), «Мықшеге» (хикаят, 1998), «Адам ізі» (хикаят, 2001), «Міржақыптың оралуы. Возвращение из небытия» (хикаят қазақ және орыс тілдерінде, 2001), «Міржақыптың оралуы» (хикаят-сапарнама, 2002), «Сырбай мен Ғафу» (эссе-хикаят, 2003), «Жанығу» (эсселер, новеллалар, әңгімелер, 2003), «Мәңгілік шер» (хикаят, 2006), «Сегіз томдық шығармалар жинағы» (2007), «Актёр тағдыры» (хикаят, естеліктер 2008), «Терең тамыр» (хикаят, 2009), «Алашшыл жүрек» (2011), «Махаббат жыршысы» (эпистолярлық хикаят, 2012), «Сыздамашы, жүрегім» (эсселер, көсемсөздер, новеллалар, 2012), «Қос айқай» (2012), «Кәусар» (әдеби портреттер, эсселер, 2015), «Қазағын оятқан» (2020) және т. б.

Көптеген көркем очерктері мен әңгімелері, эсселері мен көсемсөздері отызға жуық ұжымдық жинаққа енгізілген.

«Ерен еңбегі үшін» (2006) медалімен, Қазақстан Республикасының тәуелсіздігіне 10 жыл» (2001), «Қазақстан Республикасының тәуелсіздігіне 20 жыл» (2011) мерекелік медальдарымен, «Әзіл Нұршайықов» медалімен (2014), Біріккен Ұлттар Ұйымы аясында құрылған халықаралық Қазақ шығармашылық одағының «Ұлт мақтанышы» (2015) медалімен және т. б. марапаттармен марапатталды.

Қазақстан Журналистер одағы М. Дулатов атындағы сыйлығының иегері (1998), ҚР Президенті сыйлығының лауреаты (2012), Қазақстан Журналистика академиясы «Алтын Жұлдыз» сыйлығының иегері (2013).

Қазақстан Республикасының мәдениет қайраткері (2009), Қазақстанның құрметті журналисі (2009). Халықаралық Жазушылар одағының мүшесі (2015). Торғай қаласының құрметті азаматы (2004). Жанкелдин ауданының құрметті азаматы (2013). Қазақстан Журналистика Академиясының толық мүшесі, академигі (2017). Халықаралық «Алаш» әдеби сыйлығының иегері (2019).

2011 жылға дейінгі мәліметтерді «2007, 2012 және 2017 жылдарға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегілерінен» және «Қарымы бөлек қаламгер» библиогр. көрсеткішінен қараңыз.

Шығармалары:

1. Безінген ләйлек [Мәтін] : хикаяттар, әңгімелер, пьеса, эсселер, сапарнама / Қ. Әлім. – Алматы : Ана тілі, 2017. – 480 б.
2. «Жерім» деген ер еді [Мәтін] : естеліктер жинағы / құраст.: З. Күнешқызы, Қ. Әлім. – Алматы, 2019. – 356 б.
3. Міржақыптың оралуы [Мәтін] = Возвращение Миржакипа : хикаят-сапарнама : док. пов. / Қ. Әлім ; [ауд. Ахетов А.]. – Алматы : Мектеп, 2017. – 200 б.
4. Өз өрмегім [Мәтін]. 1-кітап : Күнделік-хикаят, (1964–2005 жж.) / Қ. Әлім. – Алматы : Ана тілі, 2017. – 416 б.
5. Өз өрмегім [Мәтін]. 2-кітап : Күнделік-хикаят, (2006–2017 жж.) / Қ. Әлім. – Алматы : Ана тілі, 2017. – 416 б.

Мерзімді басылымдардағы жарияланымдары:

1. Абай әндерінің әлдіі [Мәтін] : [ақын А. Құнанбаевтың 175 жылдығына орай] / Қ. Әлім // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2020. – 3 наурыз. – Б. 10.
2. Азаттық қызы [Мәтін] : новелла / Қ. Әлім // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2020. – 8 қазан. – Б. 8.
3. Алаш қызы [Мәтін] : (Екі бөлімді трагедия) / Қ. Әлім // Қостанай таңы. – 2019. – 21 мамыр. – Б. 6 ; 22 мамыр. – Б. 6 ; 24 мамыр. – Б. 5 ; 28 мамыр. – Б. 6 ; 29 мамыр. – Б. 6.
4. Астананың айбыны мен айдыны [Мәтін] / Қайсар Әлім // Қазақ әдебиеті. – 2018. – 6–12 шілде. – Б. 16–17.
5. Әке, әкешім!... [Мәтін] : (Эссе) / Қ. Әлім // Ақиқат. – 2021. – № 1. – Б. 54–59.
6. «Әлемнің жарығын сыйладың сен маған...» [Мәтін] : [жазушы Ғ. Қайырбековтың 90 жылдығына арналған кеш] / Қ. Әлім // Егемен Қазақстан. – 2018. – 31 қазан. – Б. 11.
7. Байзаков, С. Қайраткер есімін ұлықтайық [Мәтін] : [ғалым Асқар Закарин туралы] / С. Байзаков, Ж. Бекболатов, Қ. Әлім // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2019. – 11 сәуір. – Б. 8.
8. Баубек батыр ұлықталса [Мәтін] / Қ. Әлім // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2020. – 11 наурыз. – Б. 7.
9. Бір арнаға тоғысқан қос тағдыр [Мәтін] : бір ұяда қанаттанған, бір түрмеде азаптанған Асқар мен Міржақып Дулатовтар / Қайсар Әлім // Қазақ. – 2018. – 22 маусым. – Б. 6.
10. Ғафу-ғайып [Мәтін] : эссе : [ақын Қайырбеков жайында] / Қайсар Әлім // Жұлдыз. – 2018. – № 8. – Б. 179–198.
11. «Егемен»: қос құбылыс! [Мәтін] : [Алаш қайраткерлері М. Дулатов пен Бейімбет Майлин туралы] / Қайсар Әлім // Егемен Қазақстан. – 2017. – 23 қараша. – Б. 3.
12. Есінде ме, Ибраш?! [Мәтін] : [диқаншы И. Естаев туралы] / Қайсар Әлім // Қостанай таңы. – 2017. – 31 наурыз. – Б. 3.

13. Жеңіс-жүрек [Мәтін] : эссе / Қ. Әлім // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2020. – 15 сәуір. – Б. 9 ; Қостанай таңы. – 2020. – 29 мамыр. – Б. 8.
14. «Жерім!» деп соққан жүрек [Мәтін] : [қаламгер Сапабек Әсіп туралы] / Қ. Әлім // ANA TILI. – 2019. – 11–17 сәуір. – Б. 9.
15. 22 жылымның әлдиі... [Мәтін] : [«Қостанай таңы» газетінің 95 жылдық мерейтойы] / Қайсар Әлім // Қостанай таңы. – 2017. – 23 маусым. – Б. 5.
16. «Қазақ әдебиеті» ұлттық рухымен еңселі [Мәтін] / Қ. Әлім // Қазақ әдебиеті. – 2020. – 25 желтоқсан. – Б. 25.
17. Қаралы қарбалас [Мәтін] : (Күнделіктен үзінді) / Қ. Әлім // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2020. – 4 қараша. – Б. 23.
18. Қыз ернінің дәмі [Мәтін] : [әңгіме] / Қайсар Әлім // Егемен Қазақстан. – 2016. – 13 сәуір. Б. 15.
19. Мағауиннің ақ батасы [Мәтін] : [журналист, аудармашы Ғосман Төлеғұл туралы] / Қ. Әлім // Ана тілі. – 2020. – 1–7 қазан. – Б. 12.
20. Міржақыптың туған ағасы [Мәтін] : Асқар Дулатовта саяси қуғын-сүргін құрбаны болған / Қ. Әлім // Жұлдыз. – 2020. – № 7. – Б. 179–182.
21. Найза ұшымен бұлт үркітіп... [Мәтін] : Тоқтамыс батыр тұр Тәуелсіздік тұғырында / Қ. Әлім // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2019. – 24 қыркүйек. – Б. 9.
22. Оралу [Мәтін] : [жазушы М. Дулатов туралы] / Қ. Әлім // Қазақ әдебиеті. – 2020. – 6 қараша. – Б. 8–9 ; 13 қараша. – Б. 10–11.
23. Рух-Рәуіш [Мәтін] : [журналист С. Абдрахманов туралы] / Қ. Әлім // Жұлдыз. – 2020. – № 12. – Б. 39–41.
24. Сәулетшілер сардары [Мәтін] : [отандық сәулетші Әбдісағит Шаймұханбетұлы Тәтіғұлов] / Қ. Әлім // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2020. – 1 шілде. – Б. 10.
25. Сәулетші қолтаңбасы [Мәтін] : [Әбдісағит Тәтіғұлов] / Қ. Әлім // Қостанай таңы. – 2020. – 27 наурыз. – Б. 11.
26. Сераға [Мәтін] : [актер Серке Қожамқұловпен кездесу] / Қ. Әлім // Егемен Қазақстан. – 2001. – 8 қыркүйек. – Б. 6.
27. Сұңғыла сыры [Мәтін] : Эссе : [жазушы Мұхтар Мағауин туралы] / Қ. Әлім // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2020. – 4 тамыз. – Б. 14 ; Қостанай таңы. 2020. – 23 желтоқсан. – Б. 6 ; 25 желтоқсан. – Б. 11.
28. Торғай тарихының тағылымы [Мәтін] : [Торғайда бес мұражай бар. Осылардың төртеуі «Торғайдың Жангелдин мұражайлар кешені» мемлекеттік мекемесіне қарайды] / Қ. Әлім // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2020. – 26 қараша. – Б. 12.
29. «Шынайы ерлік екен ғой» [Мәтін] : (Күнделіктен үзінді) : [журналист Сапабек Әсіпов туралы] / Қ. Әлім // Қостанай таңы. – 2019. – 29 наурыз. – Б. 10.
30. Ыбырайдың мазары [Мәтін] : [үш ғалым Қосылған Күзембаев, Шайсұлтан Шаяхметов, Әмірғали Жамалиев 1991 ж. 18 қазанда мазардың алдында фотосуретке түскені туралы] / Қ. Әлім // Егемен Қазақстан. – 2003. – 30 сәуір. – Б. 16.

Ол туралы әдебиеттер:

1. Әлім Қайсар [Мәтін] // 2017 жылға берілген Арқалық қаласының атаулы күндер күнтізбегі : библиогр. көрсеткіш / Облыстық № 2 әмбебап ғылыми кітапханасы, Әдістеме-библиографиялық бөлімі ; [құраст. Г. К. Сейтқожина]. – Арқалық, 2017. – Б. 15–19.
2. Әлім Қайсар [Мәтін] // Торғай энциклопедиясы / бас ред. Г. Қ. Сәрсекей. – Алматы, 2018. – Б. 101–102.
3. Жасындай жарқыл [Мәтін] // Тәуелсіз Қазақстан жолындағы мәдени-ағартушылық және саяси тұрғыдан «Алаш» партиясы көшбасшыларының халыққа қызметі = Деятельность лидеров партии «Алаш» – служение народу в политическом и культурно-просветительском аспекте на пути к независимости Казахстана / [Туйғанов М. С. [және т. б.] ; ред. Ж. Баймағамбетова]. – Алматы, 2017. – Б. 132–136.
4. Қайсар Әлім [Мәтін] : биобиблиогр. көрсеткіш / құраст. Ж. Жағыпарұлы ; ред. А. Ж. Сақанова. – Алматы, 2017. – 216 б.
5. Қарымы бөлек қаламгер [Мәтін] : (жазушы, журналист Қайсар Әлімнің 70 жасқа толуына орай : библиогр. көрсеткіш = к 70-летию писателя, журналиста Кайсара Алима : библиогр. указ. лит.) / [Л. Н. Толстой атындағы Қостанай әмбебап ғылыми кітапханасы, Ақпараттық-библиографиялық бөлім ; [құраст.: Д. А. Жұмабаева, Н. В. Балдичева ; ред.: Д. Т. Дюсибаева, Б. М. Әлкебаева, З. А. Варинке ; мұқабаны безендірген Т. Н. Иванова]. – Қостанай, 2017. – 56 б.
6. Қызбелдің Қайсары [Мәтін] : сыр-шертпе, мән-мәніс, ыстық-лүпіл, хат-қайырым : [жазушы Қ. Әлімнің шығармашылығы туралы] / Ш. Рақымбекова. – Алматы : Ана тілі, 2017. – 320 б.
7. Самғау немесе сегіз жолдан сегіз томға дейін [Мәтін] // Дәуренбеков, Ж. Қолтаңба : эсселер / Ж. Дәуренбеков. – Алматы, 2019. – Б. 190–206.
8. Сөз дариясына маржан терген белгілі жазушы Қайсар Әліммен сырласу [Мәтін] // Жүнісұлы, Ж. Жылдар жаңғырығы : сұхбат, ой–толғамдар, өлеңдер / Ж. Жүнісұлы. – Қостанай, 2012. – Б. 20–25.

Мақалалар, сұхбаттар:

1. Анаш, Думан. Басылымның бұрынғы қызметкерлеріне құрмет [Мәтін] : [шара] / Думан Анаш // Егемен Қазақстан. – 2017. – 11 мамыр. – Б. 15.
2. Әбіш, М. Мақтан және біз немесе мақталуға дейін... [Мәтін] : [пікірлер] / М. Әбіш // Қазақ әдебиеті. – 2017. – 3–9 наурыз. – Б. 6–7.
3. Безінген ләйлек [Мәтін] : [қаламгер Қ. Әлімнің жаңа кітабы шықты] / [газ. ред.] // Қазақ әдебиеті. – 2018. – 16–22 ақпан. – Б. 22.
4. Жағыпар, Ж. Қалам қайраты [Мәтін] : [жазушы Қ. Әлімнің шығармалары] / Ж. Жағыпар // Қостанай таңы. – 2017. – 24 қазан. – Б. 8.
5. Жағыпарұлы, Ж. Жүрекжарды бұлқыныс [Мәтін] : [қаламгер Қ. Әлім туралы] / Ж. Жағыпарұлы // Қазақ әдебиеті. – 2017. – 17–23 ақпан. – Б. 19.

6. Жағыпарұлы, Ж. Қаламгер қарымы [Мәтін] : [Қ. Әлімнің кітаптары жарық көрді] / Ж. Жағыпарұлы // Егемен Қазақстан. – 2017. – 19 қазан. – Б. 8.
7. Жазушы шығармашылығының 55 жылдығына арналған шара [Мәтін] : [деректі фильмінің тұсаукесері өтті] / жауапты ред. Гүлмаржан Қосжанова // Қазақ. – 2018. – 14 қыркүйек. – Б. 2.
8. Жәрімбет, Нәзира. Қостанай қанаттандырған қаламгер [Мәтін] : [Қ. Әлімнің шығармашылығына 55 жыл толды] / Нәзира Жәрімбет // Егемен Қазақстан. – 2018. – 15 қараша. – Б. 11.
9. Жүнісұлы, Ж. Қаламсабыңды тастама! [Мәтін] : Анасының осы өсиеті жүрегіне ұялаған белгілі журналист-жазушы Қайсар Әліммен сырласу / Ж. Жүнісұлы // Арқалық хабары. – 2016. – 17 ақпан. – Б. 4.
10. Жүнісұлы, Ж. Қаламының желі бар [Мәтін] : журналист-жазушы Қайсар Әліммен сырласу / Ж. Жүнісұлы // Қостанай таңы. – 2017. – 19 сәуір. – Б. 4.
11. Жүнісұлы, Мұрат. «Ақиқатты ағынан толғаған» [Мәтін] : [жазушы Қ. Әлім 70 жаста] / Мұрат Жүнісұлы // Қостанай таңы. – («Қостанай ақшамы» танымдық-тағылымдық, көңілашар қосымшасы). – 2017. – 10 ақпан. – Б. 18.
12. Исабекова, Ләззат. Ақиқатты ағынан толғаған [Мәтін] : [жазушы Қ. Әлімнің 70 жас мерейтойына арналған кеш] / Ләззат Исабекова // Торғай. – 2017. – 10 ақпан. – Б. 3.
13. Кәкімжанова, Аягөз. Қаламы қарымды қаламгер [Мәтін] : Қайсар Әлімнің шығармашылығына 55 жыл толды / Аягөз Кәкімжанова ; суретті түсірген Бағдад Ахметбеков // Наш Костанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2018. – 20 қараша. – Б. 6.
14. Кәрімұлы, Сырымбет. Құс қанатында [Мәтін] : [журналист Қ. Әлім туралы] / Сырымбет Кәрімұлы // Жұлдыз. – 2017. – № 1. – Б. 123–129.
15. «Қазағын оятқан» [Мәтін] : [жазушы Қ. Әлімнің кітабы жарық көрді] / [газ. ред.] // Қостанай таңы. – 2020. – 7 тамыз. – Б. 12.
16. Қайсар Әлім, журналист, жазушы: «Әрбір тұлға – рухани шамшырақ» [Мәтін] : [сұхбат] / сұхбаттасқан Махат Садық // Ақиқат. – 2020. – № 6. – Б. 71–73.
17. Қайсар Әлім, міржақыптанушы: Міржақыптың «мұңы» әлі де көп [Мәтін] : [сұхбат] / сұхбатты жазып алған Қанат Әбілқайыр // Түркістан. – 2010. – 9 қыркүйек. – Б. 4.
18. Қаламгер академик атанды... [Мәтін] : [Қайсар Әлім] / [газ. ред.] // Ана тілі. – 2017. – 10–15 наурыз. – Б. 3.
19. Қаламгер академик атанды... [Мәтін] : [Қайсар Әлім] / [газ. ред.] // Қазақ әдебиеті. – 2017. – 17–30 наурыз. – Б. 28.
20. Қаламгер академик атанды [Мәтін] : [Қайсар Әлім] / [газ. ред.] // Қостанай таңы. – 2017. – 10 наурыз. – Б. 2.
21. Қаламгер академик атанды [Мәтін] : [Президент сыйлығының лауреаты Қ. Әлім академик болып сайланды] / [газ. ред.] // Егемен Қазақстан. – 2017. – 10 наурыз. – Б. 11.
22. Қойшыманов, Қасқырбай. Қалам иесі [Мәтін] : жазушы-журналист Қайсар Әлімнің шығармашылығына 55 жыл / Қасқырбай Қойшыманов ;

суреттерді түсірген Бердіболат Көркембаев // Қостанай таңы. – 2018. – 14 қараша. – Б. 12.

23. Қос қаламгер лауреат атанды [Мәтін] : [Серікбай Оспанов және Қайсар Әлім] / [газ. ред.] // Қостанай таңы. – 2019. – 16 сәуір. – Б. 8.

24. Мұсырман, К. Қайсарлық [Мәтін] : [журналист Қ. Әлім туралы] / К. Мұсырман // Айқын. – 2017. – 10 қаңтар. – Б. 6.

25. Міржақыптың рухани мұрагері [Мәтін] : қаламгер Қайсар Әлім Халықаралық «Алаш» әдеби сыйлығының лауреаты атанды / [газ. ред.] // Қостанай таңы. – 2019. – 12 сәуір. – Б. 2.

26. Нұрбек, С. «Егеменнің лездемесі» [Мәтін] : «Egemen Qazaqstan» газетінің шығармашылық лабораториясына арналған / С. Нұрбек // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2019. – 25 қазан. – Б. 11.

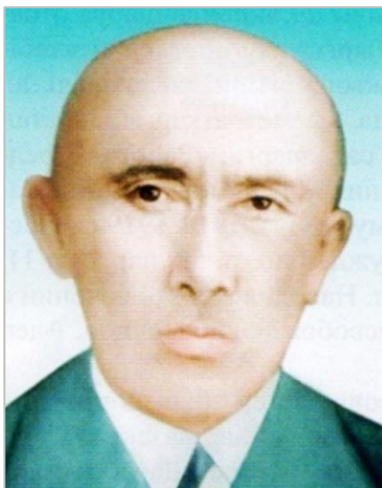
27. Нүрекина, Айгүл. Белгілі қаламгер, журналист, Қазақстан Жазушылар одағының мүшесі, Міржақыптанушы Әлім Қайсар туғанына 70 жыл [Мәтін] / Айгүл Нүрекина // Торғай. – 2017. – 17 ақпан. – Б. 7.

28. Сәбитұлы, Нұрбек. Музей-үйіне сый-тарту [Мәтін] / Нұрбек Сәбитұлы // Қостанай таңы. – 2021. – 29 қаңтар. – Б. 5.

1 наурыз

Туғанына
130 жыл

ОМАРҰЛЫ **Елдес** **(1892–1937)**

Қоғам қайраткері, педагог, публицист бұрынғы Торғай облысы Қостанай уезі Дамбар болысында (қазіргі Бейімбет Майлин ауданына қарасты Қожай а.) туған.

Қостанай қаласындағы 2 сыныптық орыс-қазақ училищесін (1907), Орынбордағы орыс-қазақ мұғалімдер мектебін (1911) бітірген.

Қостанай орыс-қазақ училищесін бітірген соң Дубай ауылында мұғалім болып жұмыс істеді. 1917 жылдың ақпан айына дейін жергілікті соттың кеңсесінде қызмет етті. Сол жылы Минск қаласындағы Земство одағының хатшысы болды және оқулық

дайындау комиссиясының мүшесі етіп тағайындалды.

Азамат соғысы жылдары Қостанай уезі бойынша Алашорданың комиссары және Қостанайдағы бөлімшесінің төрағасы қызметін атқарды.

Орынбор қаласында өткен ІІ жалпықазақ-қырғыз құрылтайында Қазақстанда ұлттық автономия – Алашорда үкіметін құру туралы шешім қабылданған. Бұл бастаманың басында Алаш партиясының мүшелері Ә.

Бөкейхан, А. Байтұрсынұлы бастаған азаматтар тұрды. Осы бағдарламаның авторларының бірі замандастары жан-жақты білімі, таланты үшін қазақтың Ломоносовы деп атаған белгілі Омаров та болды.

1920–1922 жж. Орынборда халық ағарту комиссариатында нұсқаушы, кеңестік партия мектебінде оқытушы болды. Осы кезеңде ол көптеген ғылыми мақалалар жазды. 1922–1926 жж. Қазақ халық ағарту комиссариатының академия орталығында қызметкер, Қырғыз (қазақ) халыққа білім беру институтында (КИНО) оқытушы болып, саяси-әлеуметтік, оқу-ағарту және тіл білімі мәселелеріне арнап көптеген мақалалар жазды. Қазақ тілінде физика, геометрия оқулықтарын жазып, математика терминдерін қалыптастыруға зор үлес қосты.

1926–1929 жж. саяси қуғынға ұшыраған Омаров Ташкентте педагогикалық институтта, Орта Азия мемлекеттік университетінің шығыс факультінде оқытушы болып істеді. Бұл кезеңде ол қазақ мектептеріне арналған геометрия оқулығының 2-кітабын жазып, Цингирдің физика оқулығын қазақшаға аударды. 1929 ж. соңында тұтқындалып, 1930 ж. сәуірде ату жазасына кесілді, кейін 10 жылға Архангельскіге жер аударылды. 1933 ж. ақталып шықты.

1934–1935 жж. Қазақ мемлекеттік медицина институтында қазақ тілінен сабақ берді, институт студенттеріне арнап қазақ тілі оқулығын жазды. «Упражнения по синтаксису» («Синтаксис жаттығулары»), «О сочетании звуков казахского шрифта» («Қазақ тіліндегі дыбыс үндестігі»), «Новые правила о казахском шрифте» («Қазақ қаріптерінің жаңа ережелері»), «Ученая деятельность Ахмета Байтурсынова» («Ахмет Байтұрсыновтың ғылыми еңбектері») т. б. ғылыми еңбектері бар. 1935–1937 жж. С. М. Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университетінде қазақ тілі кафедрасының доценті болып қызмет істеді. Қазақ мектептеріне арналған орыс тілі грамматикасын және геометрия есептері оқулығын жазды. Саяси қуғын-сүргін құрбаны болды.

Е. Омарұлы тек 1989 ж. ғана ақталды.

Елдес Омарұлының есімімен Бейімбет Майлин ауданы Белинский елді мекеніндегі орта мектеп және Лисаков қаласының бір көшесі аталған.

2017 ж. «Алашорданың» құрылғанына 100 жыл және Елдес Омарұлының туғанына 125 жыл толуына орай оның шығармалар жинағы жарыққа шықты. Кітапты құрастырушылар техника ғылымдарының докторы Марат Қапашұлы Шуақаев (Елдес Омаровтың шөбересі) және А. Байтұрсынов атындағы ҚӨУ профессоры Ақылбек Шаяхмет болып табылады, ал демеушісі облыс әкімі А. Б. Мұхамбетов болды.

Шығармалары:

1. Үш томдық шығармалар жинағы [Мәтін] : зерттеулер, мақалалар. Т. 1 / Е. Омарұлы. – Астана : Алаш Орда, 2018. – 400 б.
2. Үш томдық шығармалар жинағы [Мәтін] : зерттеулер, мақалалар. Т. 2 / Е. Омарұлы. – Астана : Алаш Орда, 2018. – 408 б.
3. Үш томдық шығармалар жинағы [Мәтін] : зерттеулер, мақалалар. Т. 3 / Е. Омарұлы. – Астана : Алаш Орда, 2018. – 420 б.

4. Шығармалар [Мәтін] = Сочинения / Е. Омарұлы ; құраст.: М. Шуақаев, А. Шаяхмет. – Қостанай : КГУ им. А. Байтұрсынова, 2016. – 183 б.

5. Шығармалар [Мәтін] = Сочинения / Е. Омарұлы ; құраст.: М. Шуақаев, А. Шаяхмет. – Астана : Фолиант, 2017. – 488 б.

6. Шығармалар [Мәтін] = Сочинения / Е. Омарұлы ; құраст.: М. Шуақаев, А. Шаяхмет. – Қостанай : КГУ им. А. Байтұрсынова, 2017. – 488 б.

7. Шығармалары [Мәтін] : дыбыс, таңба, әліппе, емле, терминология, морфология, синтаксис мәселелері. Т. 1 : Тілтанымдық мұралары / Е. Омарұлы. – Астана : Лұғат, 2018. – 300 б.

8. Шығармалары [Мәтін]. Т. 2 : Аудармалар / Е. Омарұлы. – Астана : Лұғат, 2018. – 500 б.

Мерзімді басылымдардағы жарияланымдары:

1. Дағдылы жол мен айлалы жол [Мәтін] / Елдес Омарұлы // Жас өркен Қостанай. – 2018. – № 4. – Б. 22–24.

2. Қазақ тарихынан [Мәтін] / Елдес Омаров // Қазақ тарихы. – 2008. – № 1. – Б. 5–11.

Ол туралы әдебиеттер:

1. Байғалиев, Б. Омаров Елдес [Мәтін] / Б. Байғалиев // Алаш Орда : энциклопедия / құраст.: Ғ. Әнес, С. Смағұлова. – Алматы, 2009. – Б. 262–263.

2. Байғалиев, Б. Омаров Елдес [Мәтін] / Б. Байғалиев // Ахмет Байтұрсынұлы : энциклопедия / бас ред. Ж. Тойбаева ; құраст.: Ғ. Жандыбаев [және т. б.]. – Алматы, 2017. – Б. 411.

3. Байғалиев, Б. Омаров Елдес [Мәтін] / Б. Байғалиев // Қазақстан : ұлттық энцикл. : 10 т. Т. 7 : Н – С / бас ред. Б. Ғ. Аяған. – Алматы, 2005. – Б. 125.

4. Байғалиев, Б. Омаров Елдес [Мәтін] / Б. Байғалиев // Торғай елі : энциклопедия / құраст. Т. Рсаев ; ред. А. Ахметов. – Алматы, 2013. – Б. 330–331.

5. 1988 жылғы 4 қарашадағы Қазақ КСР Жоғары сотының шешімі [Мәтін] : [Алаш қайраткерлерін ақтау жөніндегі құжат] // Ахмет Байтұрсынұлы : энциклопедия / бас ред. Ж. Тойбаева ; құраст.: Ғ. Жандыбаев [және т. б.]. – Алматы, 2017. – Б. 153.

6. Елдес Омаров (1892–1937) [Мәтін] : [математик, саяси қайраткер] // Орманов, Қ. Ел мен жер және тұлғалар тарихы : [өлкетану оқулығы] / Қ. Орманов. – Алматы, 2014. – Б. 282–283.

7. Елдес Омарұлы және қазақ терминологиясын дамыту қағидаттары [Мәтін] // Құрманбайұлы, Ш. Алаш және терминтану : монография / Ш. Құрманбайұлы. – Алматы, 2008. – Б. 53–64.

8. Ел-жұрты үшін еңіреген есіл ер [Мәтін] : Елдес Омарұлы туралы // Шаяхмет, А. Пирамида : эсселер, толғаулар мен мақалалар / А. Шаяхмет. – Қостанай, 1997. – Б. 38–46.

9. Елім деп еңіреп өткен [Мәтін] : Елдес Омарұлы // Шаяхмет, А. Ел есіндегі есімдер : эсселер, мақалалар, әңгімелер / А. Шаяхмет. – Алматы, 2005. – Б. 134–145.
10. Жақсанов, О. Қайталанбас тұлғалар [Электрондық ресурс] : эсселер, портр. / О. Жақсанов. – Қостанай : Шапақ, 2009. – 1 электрон. опт. диск (CD-ROM).
11. Замзаева, Т. «Алаш» партиясының бағдарламасының жобасы [Мәтін] / Т. Замзаева // Алаш Орда : энциклопедия / құраст.: Ғ. Әнес, С. Смағұлова. – Алматы, 2009. – Б. 41.
12. Қазақтың Ломоносовы [Мәтін] : атанған Алаш ардақтысы, қоғам қайраткері Елдес Омарұлы жайлы әңгіме / Жақсанов, О. Қайталанбас тұлғалар : эсселер, порт. / О. Жақсанов. – Қостанай, 2009. – Б. 45–52.
13. Қайта оралған есім [Мәтін] = Возвращенное имя : Елдес Омарұлының туғанына 125 жылдығына арналған библиогр. көрсеткіш = библиогр. указ., посвящ. 125-летию со дня рождения Елдеса Омарова / Таран аудандық орталықтанған кітапхана жүйесі ; [құраст. С. Н. Король ; пер. Г. Ж. Асанова]. – Таран ауылы, 2017. – 24 б.
14. Омаров Елдес [Мәтін] // Аманаты алаштың : балаларға арналған энциклопедия / [авт.-құраст. Т. Қ. Шаңбай]. – Алматы, 2018. – Б. 64–65.
15. Омаров Елдес [Мәтін] : [өмірбаяны] // Қазақстан ғалымдары : энцикл. анықтамалық : Т. 1 : А – К / бас ред. Б. Ө. Жақып. – Алматы, 2012. – Б. 81.
16. Омаров Елдес [Мәтін] // Ыбырай Алтынсариннің шәкірттері мен ізбасарлары : (Ыбырай Алтынсариннің 170-жылдығына арналады) / Қостанай облыстық Ы. Алтынсарин мемориалдық мұражайы ; [құраст. З. Қ. Балтабаева]. – Қостанай, 2009. – Б. 9–10.
17. Омарұлы Елдес [Мәтін] // Алаш идеясы – ұлттық рухтың тірегі : Алаш қозғалысының 100 жылдығына орай : библиогр. көрсеткіш / Жанкелдин ауданының орталықтандырылған кітапханалар жүйесі, Әдістеме-библиографиялық бөлімі ; құраст. М. Б. Нургазина. – Торғай, 2017. – Б. 18–19.
18. Серікқазыұлы, С. «Елім деп өткен Елдес» [Мәтін] : [кітап] / С. Серікқазыұлы // Ахмет Байтұрсынұлы : энциклопедия / бас ред. Ж. Тойбаева ; құраст.: Ғ. Жандыбаев [және т. б.]. – Алматы, 2017. – Б. 184.
19. Смағұлова, С. Торғай облыстық Алаш комитеті [Мәтін] / С. Смағұлова // Алаш Орда : энциклопедия / құраст.: Ғ. Әнес, С. Смағұлова. – Алматы, 2009. – Б. 310.
20. Тайбағар [Мәтін] : [қоғам қайраткері Елдес Омаров туралы] // Шаяхмет, А. Тайбағар : әңгімелер, хикаялар, мақалалар, эсселер / А. Шаяхмет. – Астана, 2011. – Б. 5–46.
21. Шаяхмет, А. Ел есіндегі есімдер [Электрондық ресурс] : эсселер, мақалалар, әңгімелер / А. Шаяхмет. – Алматы : GAUHAR, 2005. – 1 электрон. опт. диск (CD-ROM).
22. Шаяхмет, А. Елдес Омарұлы (1892–1937) [Мәтін] / А. Шаяхмет // Қыпшақ қайраткерлері : Ой қыпшақ пен қыр қыпшақ, бәрін жисаң – бір қыпшақ : [энцикл. жинақ] / [құраст. Ө. Әбдіраман]. – Алматы, 2010. – Б. 467–468.

23. Шаяхмет, А. Елім деп еңіреп өткен Елдес [Мәтін] / А. Шаяхмет // Тәуелсіз Қазақстан жолындағы мәдени-ағартушылық және саяси тұрғыдан «Алаш» партиясы көшбасшыларының халыққа қызметі = Деятельность лидеров партии «Алаш» – служение народу в политическом и культурно-просветительском аспекте на пути к независимости Казахстана / [М. С. Туйғанов [және т. б.] ; ред. Ж. Баймағамбетова]. – Алматы, 2017. – Б. 137–150.

24. Шаяхмет, А. Елім деп өткен Елдес [Мәтін] / А. Шаяхмет // Естеліктегі Алаш / құраст., алғы сөзін және түсініктерін жазған С. Б. Жұмағұл ; ҚР Білім және ғылым министрлігі, Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық ун-ті ; «Алаш» мәдениет және рухани даму ин-ты. – Ғылыми-танымдық басылым. – Нұр-Сұлтан, 2020. – Б. 150–154.

25. Шаяхмет, А. Пирамида [Электрондық ресурс] : эсселер, толғаулар мен мақалалар / А. Шаяхмет. – Қостанай : [б. б.], 1997. – 1 электрон. опт. диск (CD-ROM).

26. Шаяхмет, А. Суық жел [Мәтін] : деректі хикая : Алаш арысы Елдес Омарұлына арналады // Әлпейісов, Ә. Алашорда : [деректі проза] / Ә. Әлпейісов, А. Шаяхмет. – Алматы, 2017. – Б. 56–96.

27. Шаяхмет, Ақылбек. Елдес Омарұлы [Мәтін] / Ақылбек Шаяхмет // Тәуелсіз Қазақстан тарихындағы Алаш Орда = Алаш-Орда в истории независимого Казахстана : облыстық ғылыми-тәжірибелік конференция = областная научно-практическая конференция / Қостанай облысының әкімдігі ішкі саясат басқармасы. – Қостанай, 2008. – Б. 29–36.

28. Шуақаев, М. Елім деп өткен Елдес [Мәтін] / М. Шуақаев, А. Шаяхмет. – Алматы : Ана тілі, 1998. – 112 б.

Мақалалар:

1. Ағыбаев, Марат. Еліңмен бір жүрегің [Мәтін] : [өлең] : ғалым, қоғам қайраткері Елдес Омарұлы Тиесов 29 ақпанда туған 1892 ж. / Марат Ағыбаев // Шамшырақ = Маяк. – 2012. – 12 сәуір. – Б. 4.

2. Ағыбаев, Марат. Жарық жұлдыз [Мәтін] : [өлең] : (ғалым, қоғам қайраткері, «қайыңдықөздік» Елдес Омарұлына) / Марат Ағыбаев // Шамшырақ = Маяк. – 2009. – 21 мамыр. – Б. 4.

3. Әдепқызы, Светлана. Елдес Омаровтың жарияланбаған мақаласы [Мәтін] / Светлана Әдепқызы // Қазақ тарихы. – 2008. – № 1. – Б. 3–4.

4. Әнес, Ғарифолла. Әрі лирик, әрі физик Елдес Омаров [Мәтін] / Ғарифолла Әнес // Ана тілі. – 2017. – 27 шілде–2 тамыз. – Б. 2 ; Аманкелді арайы. – 2017. – 28 шілде. – Б. 4.

5. Бектас, Гүлзина. Мәскеу съезге неге рұқсат бермеді? [Мәтін] : [1976 жылғы Бүкілодақтық I Түркология съезі] / Гүлзина Бектас // AIQYN. – 2019. – 15 ақпан. – Б. 7.

6. Дүйсебаева, Д. Т. Алаш қозғалысына – 100 жыл [Мәтін] : [Қостанай облысының кітапханаларының мәдени іс-шаралары] / Д. Т. Дүйсебаева // Мәдениет. – 2017. – арнайы шығарылым. – Б. 35–38.

7. Ділда, Хайрат. Ер есімді Елдес аға [Мәтін] : [қоғам қайраткері Елдес Омаров туралы] / Хайрат Ділда // Шамшырақ = Маяк. – 2010. – 22 шілде. – Б. 8.

8. Елдес Омарұлының кітабы жарық көрді [Мәтін] : [қоғам қайраткері, жазушы-публицист] / [газ. ред.] // Қостанай таңы. – 2017. – 26 қыркүйек. – Б. 7.

9. Жакенова, Қарапа. Елдес есімі ұмыт қалмасын [Мәтін] : [Алаш қайраткері Е. Омарұлы туралы] / Қарапа Жакенова // Қостанай таңы. – 2017. – 14 маусым. – Б. 5.
10. Жәрімбет, Нәзира. Қайраткердің жинағы жарық көрді [Мәтін] : [Елдес Омарұлының шығармалар жинағы туралы] / Нәзира Жәрімбет // Егемен Қазақстан. – 2017. – 8 қараша. – Б. 11.
11. Жәрімбетова, Назира. Елдес ғалымды еске алды [Мәтін] : [Е. Омаровты] / Назира Жәрімбетова // Егемен Қазақстан. – 2017. – 29 наурыз. – Б. 11.
12. Жұбаева, О. Елдес Омаров ұлттық тіл білімінің негізін қалаушылардың бірі [Мәтін] / О. Жұбаева // Қазақ тілі мен әдебиеті. – 2019. – № 11. – Б. 3–24 ; Қазақ тілі мен әдебиеті орыс мектебінде = Казахский язык и литература в русской школе. – 2019. – № 11. – Б. 3–25.
13. Қазақтың көрнекті тұлғасы [Мәтін] : Даңқты жерлесіміз Елдес Омаров жайында / бетті дайындаған Оразалы Жақсанов // Наш Костанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2017. – 26 қыркүйек. – Б. 8.
14. Қонысбай, Кенже. Елім деп өткен Елдес [Мәтін] : Алаш арысы Елдес Омарұлының шығармалар жинағы жарық көрді / Кенже Қонысбай ; суреттерді түсірген Жанар Ахмет // Қостанай таңы. – 2017. – 1 қараша. – Б. 12.
15. Нұрахмет, Жанар. Елдес есімі ел есінде [Мәтін] : [қоғам қайраткері Елдес Омарұлының туғанына 125 жыл] / Жанар Нұрахмет // Маяк. – 2017. – 14 қыркүйек. – Б. 5.
16. Талғатқызы, Алмагүл. Ел есіндегі Елдес аға [Мәтін] : [Алаш қайраткері Елдес Омарұлы туралы] / Алмагүл Талғатқызы // Қостанай таңы. – 2017. – 7 наурыз. – Б. 6.
17. Талғатқызы, Алмагүл. Ер есімі ел есінде ме? [Мәтін] : «Қазақтың Ломоносовы» атанған Елдес Омарұлына арналған шара Қостанайда өтті / Алмагүл Талғатқызы // Қазақ. – 2017. – 24–31 наурыз. – Б. 7.
18. Шаяхмет, А. Мемлекеттік тіл – мемлекеттің символы [Мәтін] / А. Шаяхмет // Қазақ тілі мен әдебиеті. – 2019. – № 9. – Б. 9–20.
19. Шаяхмет, Ақылбек. Елдес пен Телжан достығы [Мәтін] : [халық ағартушылар Е. Омарұлы мен Т. Шонанов] / Ақылбек Шаяхмет // Жас өркен Қостанай. – 2019. – № 3. – Б. 8–10.
20. Шаяхмет, Ақылбек. Елім деп еңіреп өткен Елдес [Мәтін] : [қоғам қайраткері Е. Омарұлы туралы] / Ақылбек Шаяхмет // Маяк. – 2017. – 26 қазан. – Б. 4.
21. Шаяхмет, Ақылбек. Елім деп еңіреп өткен тұлға [Мәтін] : немесе Алаш ардақтысы Елдес Омаров жайлы толғаныс / Ақылбек Шаяхмет ; сурет автордан алынды // Наш Костанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2017. – 7 қараша. – Б. 8 ; 14 қараша. – Б. 8.
22. Шаяхмет, Ақылбек. «Қазақтың Ломоносовы» немесе Елім деп еңіреп өткен ер туралы не білеміз? [Мәтін] : [қоғам қайраткері, жазушы-публицист Елдес Омарұлы] / Ақылбек Шаяхмет // Қазақ. – 2015. – 20–27 қараша. – Б. 5, 10.

12 наурыз

Туғанына
75 жыл

МАЦУПА Людмила Владимировна (1947–2021)

Заң ғылымдардың кандидаты, Қазақ КСР ағарту саласының озаты (1976) Эстония Республикасының Пярну қ. дүниеге келген.

1961–1965 жж. – Меңдіқара педучилищесінің (қазіргі Ы. Алтынсарин атындағы Рудный элеуметтік-гуманитарлық колледжі) оқушысы. 1965–1967 жж. – Қостанай облысы Қырым ОМ мұғалімі. 1967 ж. – Ленинград облысы Громов ОМ мұғалімі. 1968–1969 жж. – Қостанай облысы Меңдіқара педучилищесінің комсомол комитетінің хатшысы. 1969–1971 жж. – Боровской аудандық комитетінің мектеп бөлімінің меңгерушісі,

Қазақстан ЛКЖО Қостанай облыстық комитетінің ұйымдастыру бөлімінің нұсқаушысы. 1971–1973 жж. – Қазақстан ЛКЖО Боровской аудандық комитетінің бірінші хатшысы. 1973–1980 жж. – студенттер мен оқушы жастар бөлімінің, комсомол ұйымдары бөлімінің меңгерушісі, Қазақстан ЛКЖО Қостанай обкомының хатшысы, екінші хатшысы. 1980–1986 жж. – Қостанай қалалық партия комитетінің ұйымдастыру бөлімінің меңгерушісі. 1986–1991 жж. – Қостанай облыстық атқару комитетінің хатшысы. 1991–1992 жж. – «Қостанайлизингинвест» АҚ бас директорының орынбасары. 1992–1994 жж. – «Қарлығаш» АҚ бас директоры.

1994–2012 жж. Қостанай облыстық мәслихатының ұйымдастыру бөлімінің меңгерушісі, басшының орынбасары, аппараттың басшысы.

Аудандық комитет, облыстық комитет, Қазақстан комсомолы орталық комитетінің, қалалық және облыстық партия комитетінің мүшесі, Қазақстанның халық бірлігі партиясының орталық кеңесінің мүшесі, қалалық, облыстық халық депутаттары кеңесінің депутаты. Қазақстан комсомолы 14-ші съезінің делегаты.

Людмила Мацупа 13 жылын комсомол жұмысына арнады, бастауыш ұйымның хатшысынан Қостанай облыстық комсомол комитетінің екінші хатшысына дейін көтерілді. 1993 ж. Қазақстанның халық бірлігі партиясының облыстық филиалын басқарды. Бұдан кейін 18 жыл Қостанай облыстық мәслихаты аппаратының басшысы болып жұмыс істеді. «Қостанай облысы бойынша іскер әйелдер қауымдастығы» ҚБ атқарушы директоры және төрағасының орынбасары болды. 2005 ж. «Конституционно-правовые основы

деятельности маслихатов – местных представительных органов Республики Казахстан» диссертациясын қорғады. З. Алжамжар атындағы Қостанай әлеуметтік-техникалық университетінде оқытушы, заң пәндерінің меңгерушісі болып жұмыс істеді.

Людмила Мацупа 2021 жылдың 3 қаңтарында қайтыс болды.

Ұзақ жылғы абыройлы еңбегі үшін Л. В. Мацупа «Құрмет белгісі» (1976), Халықтар достығы (1981) ордендерімен, бес медальмен, БЛКЖО ОК «Комсомолдағы белсенді жұмысы үшін» белгісімен марапатталған, Қазақ КСР ағарту ісінің үздігі. «Ажар» Қазақстан әйелдері жетістіктеріне қоғамдық құрмет көрсету ұлттық сыйлығының иегері (2008).

2011 жылға дейінгі мәліметтерді «2012 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» қараңыз.

Ол туралы әдебиеттер:

1. Людмила Мацупа [Мәтін] : Қостанай облыстық мәслихатының 1994–2012 жылдардағы аппарат басшысы // Сындаларлы шақта = Испытание временем / [бас ред. Ә. М. Дуанбаева ; аудармашы Л. Г. Әмірханова]. – Қостанай, 2014. – Б. 248–249.

2. Мацупа Людмила Владимировна [Мәтін] // 2012 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегі. 39-шығ. / [құраст.: Б. М. Алкебаева, Ә. Р. Тәжекенова ; ред. В. Қ. Бексұлтанова]. – Қостанай, 2011. – Б. 28–29.

Мақалалар:

1. Жаны жайсаң жан еді... [Мәтін] : [қазанама (некролог) : қоғам қайраткері Людмила Владимировна Мацупа] / С. Е. Ещанов [және т. б.] // Қостанай таңы. – 2021. – 6 қаңтар. – Б. 11.

2. Көшелі істер ұйытқысы [Мәтін] : [мәслихаттардың құрылғанына – 20 жыл] / бетті дайындаған Нұрболат Мешітбаев ; суреттерді түсірген Айбек Жүзбай // Қостанай таңы. – 2014. – 5 ақпан. – Б. 1, 4.

3. Қонысбай, Кенже. Өнегемен өрнектелген өмір [Мәтін] : [кітаптың тұсаукесері] / Кенже Қонысбай ; суретті түсірген Айбек Жүзбай // Қостанай таңы. – 2015. – 4 қараша. – Б. 2.

ОРМАНОВ

Қуанышбай Төребекұлы (1942)

Журналист Жітіқара ауданының Мүктікөл аулында дүниеге келген.

Аудан орталығындағы орта мектепті бітірген соң, 1960 ж. Алматыдағы С. М. Киров атындағы Мемлекеттік университеттің журналистика факультетіне оқуға түсті. Осында жүріп әскер қатарына шақырылып, Отан алдындағы борышын абыроймен атқарып келді.

1968 ж. оқуын тәмамдаған соң, Алматы облысының «Радио және телевизия» басқармасына қызметке орналасты. Оның еңбек жолы осылай басталды.

1968–1991 жж. арасында Қазақ радиосының тілшісі, аға редакторы, меншікті тілшісі, бас редакторы, Бас директордың орынбасары, Қазақ радиосының Бас директоры, ҚазКСР Мемлекеттік телерадио комитеті төрағасының орынбасары қызметтерін ойдағыдай атқарып, Қазақстан тәуелсіздік алғаннан кейін ҚР Президенті мен Үкіметі Әкімшілігі Ішкі саясат бөлімінің аға референті қызметіне шақырылды. Мұнда Қуанышбай Төребекұлы Қазақстанның ішкі саясатының қалыптасуына, Республиканың тәуелсіз баспасөзінің қаз тұруына, «Баспасөз туралы» алғашқы заңын дайындауға айтарлықтай үлес қосты. 1994 ж. Қуанышбай Төребекұлы өз қалауымен Қазақ радиосының Бас директоры қызметіне қайтып оралды.

1996 ж. сол кездегі облыс басшыларының арнайы шақыруымен Қостанай облыстық телерадио комитетінің төрағасы қызметіне келді. Қостанай облыстық телерадио компаниясының қаз тұрып, облыстық теледидардың облыстың шынайы өмір айнасына айналуына өз үлесін қосты.

2001 жылдан бастап облыс әкімінің кеңесшісі, облыстық ішкі саясат, тілдер басқармаларының бөлім меңгерушісі болып қызмет атқарды.

Қуанышбай Орманов – қаламгерлікпен қоса ғылыми-зерттеу жұмыстарымен де шындап айналысқан адам. Ол осы уақытқа дейін ата-бабаларымыз ықылым заманнан бері мекен еткен ұлы даланың тарихы мен мәдениеті жайлы бірнеше еңбектер жазды. Соның ішіндегі көлемді де маңыздысы «Тұран өркениетінің ізімен» атты кітабы (2005). Бұл еңбек сол жылы облыс меценаттарының «Қазына» сыйлығына ие болды. Кейін осы кітаптың жалғасы іспетті мемлекеттік тапсырыспен «Ат жалындағы өркениет» еңбегі жазылды (2012).

Сондай-ақ жергілікті бірнеше ғалымдармен бірігіп ежелгі жер-су аттарын жаңғырту мақсатында жазылған «Қостанай-Торғай өңірінің тарихи

топономикасы» атты еңбек те бүгінгі және келешек ұрпақ үшін өте құнды дүние екені даусыз. Облыстың тарихына арналған «Алтын дала» кітабының жарық көруіне Қуанышбай Төребекұлы үлкен үлес қосты.

Олардан кейін Қуанышбай Төребекұлының: «Мен білетін Жітіқара», орыс тілінде «История родного края: события и судьбы», «Моя малая Родина – Житықара» тағы да басқа оншақты кітабы жарық көрді. Ол кісінің белгілі тарихшы Қойшығара Салғарамен бірлесе жазған «Жадында болсын, жас ұлан» деген еңбегі еліміздің болашағы – жастарды тәрбиелеуге қосқан үлес болып табылады.

Қ. Т. Ормановтың 2014 ж. жарық көрген «Ел мен жер және тұлғалар тарихы» (өлкетану оқулық құралы) деген оқу құралын қалың жұртшылық жылы қабылдады.

Ыбырай Алтынсариннің туғанына 175 жыл толуына орай Қуанышбай Төребекұлы басқа да авторламен бірлесіп үш тілде «Біз Ыбырайды білеміз бе?» (2016) және «Жадында болсын, жасұлан, немесе тәрбие туралы ойлар» деген еңбектерді баспадан шығарды.

Осы ғылыми-зерттеу еңбектері үшін Ақтөбе және Қостанай мемлекеттік педагогикалық институтының «Құрметті профессоры» деген атағы берілді. Кенес дәуірінде «СССР құрметті радисі» (1990) деген атақ пен толып жатқан медальдерге ие болған. «Қазақстан Республикасының тәуелсіздігіне 10 жыл» (2001) мерекелік медалімен марапатталды. Бұлармен қоса Қуанышбай Төребекұлы ҚР-ның «Үздік өлкетанушысы» (2020), Жітіқара ауданының «Құрметті азаматы» (2021) деген атақтарға ие болды.

2016 жылға дейінгі мәліметтерді «2017 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» қараңыз.

Оның редакциясымен шыққан еңбек:

Біз Ыбырайды білеміз бе? Ұлы ұстаз жайлы 50 сұраққа 50 жауап [Мәтін] = Знаем ли мы Ибрая Алтынсарина? 50 вопросов и 50 ответов = Do we know Ibrai Altynsarin? 50 questions and 50 answers / Қостанай мемлекеттік педагогикалық институты, Ыбырай Алтынсарин мұраларын зерттеу орталығы ; пікірін жазғандар: А. А. Әбсадықов, В. И. Жаркова ; құраст.: Қ. Т. Орманов [және т. б.]. – Қостанай : ҚМПИ, 2016. – 320 б.

Кітаптағы және мерзімді басылымдардағы жарияланымдары:

1. Жағалбайлы [Мәтін] : [«Қыз Жібек» жыры туралы] / Қ. Орманов // Ақиқат. – 2018. – № 11. – Б. 136–146.

2. Жібек жолы [Мәтін] / Қ. Орманов // Ақиқат. – 2019. – № 9 – Б. 105–107.

3. Зайырлы мемлекет және дін мәселелері [Мәтін] / Қ. Орманов // Ақиқат. – 2020. – № 6. – Б. 26–36.

4. Қазақтың бас батырларының бірі – Тайлақ батыр [Мәтін] / Қ. Орманов // Ақиқат. – 2020. – № 3. – Б. 64–69.

5. Қарабалық атауының сыры көп [Мәтін] / Қ. Орманов // Қостанай таңы. – 2019. – 12 маусым. – Б. 9.
6. «Қос Шеген» [Мәтін] / Қуанышбай Төребекұлы Орманов // Қазақтың дәстүрлі сот жүйесі және Қостанай-Торғай өңірінің билері : ғылыми-практикалық кітап / [С. Әбдірахманов [және т. б.]]. – Қостанай, 2009. – Б. 112–121.
7. Қыз Жібек келін болып түскен жер [Мәтін] : [«Хан» тауы туралы] / Қ. Орманов // Егемен Қазақстан. – 2018. – 11 қазан. – Б. 9.
8. Оян, қазақ! [Мәтін] : [халықтың рухын ояту] / Қ. Орманов // Ақиқат. – 2017. – № 9. – Б. 38–43.
9. Түлетсек, күшейтсек... [Мәтін] : [Елбасының мақаласын талқылау] / Қ. Орманов // Қостанай таңы. – 2017. – 16 тамыз. – Б. 6.
10. Тың серпін берді [Мәтін] : [Елбасы мақаласы] / Қ. Орманов // Қостанай таңы. – 2017. – 7 маусым. – Б. 3.
11. Ұлы дала ұлдарын ұлықтайық [Мәтін] : [бабаларымызды] / Қ. Орманов // Ақиқат. – 2019. – № 9. – Б. 42–47.
12. Хан тауы [Мәтін] : [киелі жер туралы] / Қ. Орманов // Қостанай таңы. – 2018. – 30 қараша. – Б. 10.
13. Шырағыңды сөндірме [Мәтін] : (Ардагер естелігі) : [Серікбай Иткариннің] / жазып алған Қ. Орманов // Қостанай таңы. – 2018. – 31 қазан. – Б. 6.
14. Ыбырай және Ислам діні [Мәтін] : [ағартушы Ы. Алтынсариннің дінге деген көзқарасы] / Қ. Орманов // Ақиқат. – 2017. – № 11. – Б. 59–62.

Ол туралы әдебиеттер:

1. Қуанышбай Төребекұлы Орманов [Мәтін] : [журналист] // Жітіқара ауданының «Оқитын өлке» жобасы = Проект «Читающий край» Житикаринского района / Жітіқара ауданыдық орталықтандырылған кітапхана жүйесі ; [жобаның басшысы Яковлева Р. А. ; ауд. Тутина Б. К.]. – Жітіқара, 2015. – Б. 23–24.
2. [Қуанышбай Төребекұлы Орманов] [Мәтін] : [журналист] // Қазақтың дәстүрлі сот жүйесі және Қостанай-Торғай өңірінің билері : ғылыми-практикалық кітап / [С. Әбдірахманов [және т. б.]]. – Қостанай, 2009. – Б. 112.
3. Орманов Қуанышбай Төребекұлы [Мәтін] // 2017 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегі. 44-шығ. / [Л. Н. Толстой атындағы Қостанай ОӘФК, Ақпараттық-библиографиялық бөлім ; құраст.: Ә. Қ. Сәлібаева, Д. А. Жұмабаева, Ә. Р. Тәжікенова ; ред. Б. М. Әлкебаева]. – Қостанай, 2016. – Б. 69–72.
4. «Тағдыр мені маңдайымнан сипай қойған жоқ», – дейді қазақ еліне танымал қаламгер, өлкетанушы Қуанышбай Орманов [Мәтін] // Жақсанов, О. Театр және өмір / О. Жақсанов. – Қостанай, 2015. – Б. 225–231.

Мақалалар, сұхбаттар:

1. Байдалы, Рауан. Жер атауы жаңармай, ел жаңармайды [Мәтін] : [тарихи атауларды қайтару] / Р. Байдалы // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2021. – 27 сәуір. – Б. 8.
2. Жақсанов, Оразалы. Абырой [Мәтін] : [журналист Қуаныш Орманов туралы] / О. Жақсанов // Ана тілі. – 2017. – 6–12 шілде. – Б. 8.
3. «Мақсат – өнерпаздардың еңсенін көтеру» [Мәтін] : [облыстық телерадиокомпания төрағасы Қуаныш Төребекұлы Ормановпен сұхбат] / әңгімелескен Д. Әбіш // Қостанай таңы. – 1999. – 12 ақпан. – Б. 2.

18 наурыз

80 ЖЫЛ

КОРОЛЁВА Тамара Михайловна (1942)

Педагог, Қазақ КСР ағарту ісінің үздігі, мәдениет қызметкері Павлодар қ. дүниеге келген. 1960 ж. Семей қ. мектепті бітірді. 1964 ж. Н. К. Крупская атындағы Семей педагогикалық институтын бітіргеннен кейін Қостанай қ. № 20 мектепте бастауыш сынып мұғалімі болып жұмыс істеді.

1973–1975 жж. – № 18 ОМ сыныптан тыс және мектептен тыс жұмыстарды ұйымдастырушысы.

1975–1980 жж. – № 10 ОМ директорының тәрбие ісі жөніндегі орынбасары.

1980–1994 жж. – № 15 ОМ аға тәлімгері, сыныптан тыс және мектептен тыс жұмыстарды ұйымдастырушы.

1994–1995 жж. – № 10 ОМ қайта құрылуына байланысты М. Горький атындағы мектеп-гимназияның сыныптан тыс және мектептен тыс жұмыстарын ұйымдастырушы болып ауыстырылды.

1995–2005 жж. – Пионерлер және оқушылар сарайының қосымша білім беру бөлімінің меңгерушісі және педагогы.

2005 ж. – «Юность» мәдениет сарайының халықтың бос уақытын ұйымдастыру бөлімінің меңгерушісі.

45 жылдық еңбек өтілі бар педагог Тамара Михайловна Қазақстанның мәдени мұрасын белсенді насихаттап келеді, жас ұрпаққа Қазақстанның көрнекті мәдениет, өнер қайраткерлерін есте сақтауды және құрметтеуді үйретеді, олардың ісінен үлгі алуға шақырады.

Жүздеген ұлдар мен қыздар Королеваның «отаншылдық тәрбие мектебінен» өтті. «Мәдени мұра» бағдарламасын жүзеге асыру бойынша жұмыс істей отырып Тамара Михайловна үш жоба: «Музыкальная культура Казахстана», «Мы – дети Казахстана», «Мұрагер» кино клубын дайындады. Олардың мақсаты: қазақстандық отаншылдыққа, өз Отанына, халқына, тарихына, мәдениетіне, ұлттық өнеріне деген сүйіспеншілікке тәрбиелеу.

Белсенді жұмысы үшін «Ерен еңбегі үшін» мерейтойлық медалімен (1970), Бүкілодақтық пионер ұйымы Орталық кеңесінің (1972), БЛКЖО ОК (1972, 1988) мерейтойлық белгілерімен, «100 лет ВЛКСМ» медалімен (2018) марапатталды.

Сынып жетекшілерінің қалалық секциясын өткізгені үшін Қостанай қалалық білім бөлімінен (1989), мүмкіндігі шектеулі адамдармен жүргізген көптеген жұмыстары үшін Қостанай қалалық ерікті мүгедектер қоғамынан (2006), «Железнодорожный» шағын ауданының ардагерлер кеңесінен (2007), фашистік лагерьлердің ардагер-тұтқындары қоғамынан (2007), Индустриялық-педагогикалық колледж ұжымынан (2007), фашистік лагерьлердің бұрынғы кәмелетке толмаған тұтқындарының Қазақ одағының төрағасынан (2007), «Надежда» қорының балалары мен ата-аналары атынан (2007) алған Алғыс хаттары бар, сондай-ақ мектеп оқушыларын тәрбиелеудің оңтайлы технологияларын шығармашылық тұрғыдан тапқаны және тәрбие жұмысы үлгілерінің облыстық семинар-панорамасына белсенді қатысқаны үшін Дипломының иегері (1992).

1990 ж. ұзақ және адал еңбегі үшін «Еңбек ардагері» медалімен марапатталды.

1992 ж. халыққа білім беру саласындағы ерекше еңбегі үшін «Қазақ КСР халық ағарту ісінің үздігі» белгісімен марапатталды.

Аудандық кабинет меңгерушілерінің республикалық семинарын ұйымдастыруға және өткізуге белсенді қатысқаны және озық тәжірибені насихаттағаны үшін Құрмет грамотасымен (1992), сондай-ақ қалалық әдістемелік конференцияны дайындауға және өткізуге белсенді қатысқаны үшін Құрмет грамотасымен (1993) марапатталды. 1995 ж. ҚР-ның жас ұрпағын тәрбиелеуге қосқан шығармашылық үлесі және жұмыстағы жоғары кәсіби шеберлігі үшін Грамотасын иеленді.

Тамара Михайловна 2016 жылдан бастап «Нұр Отан» партиясының мүшесі, Қостанай меценаттар клубының «Қазына» сыйлығының «Ауыл жанашыры» номинациясы бойынша лауреаты (2009).

2021 ж. «Еңбек даңқы» медалімен марапатталды.

Т. М. Королева – жастардың тәлімгері. Оның қиялы, жаңа шығармашылық жасалымдары мен технологиялары авторлық жобаларды жүзеге асыруға көмектеседі. Шаршауды білмейтін бұл адам қызықты идеяларды іздеуін ешқашан тоқтатқан емес. Ол қашанда Қостанай мен облыстың мәдени өмірінің алдыңғы қатарында жүреді.

Ол туралы мақалалар:

1. Жақсанов, О. Қазақтың бір қызындай болып кеткен [Мәтін] : Тамара Королеваның іскерлік, адамгершілік, ізденгіштік қасиеттері хақында / О. Жақсанов // Қостанай. – 2008. – 23 қыркүйек. – Б. 8.
2. Жақсанов, О. Ойы сергектің – бойы сергек [Мәтін] : Өмірінде дәрігерге қаралып көрмеген морж Тамара Королева едәуір жас көрінеді / О. Жақсанов ; сурет кейіпкер архивінен алынды // Наш Қостанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2016. – 9 тамыз. – Б. 8.
3. Жақсанов, О. Өмірде дәрі ішпеген адам [Мәтін] : Қостанайлық морж Тамара Королеваның ғұмыры баршаға үлгі / О. Жақсанов ; сурет отбасылық альбомнан алынды // Наш Қостанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2018. – 26 маусым. – Б. 8
4. Жүзбай, Айбек. Отбасы күнін атап өтті [Мәтін] / Айбек Жүзбай // Қостанай таңы. – 2009. – 19 мамыр. – Б. 2.
5. Оспанова, Қарлығаш. Қанат берген «Қазына» мен «Шабыт» [Мәтін] : [обл. меценаттар клубының сыйлықтары] / Қалығаш Оспанова ; суреттерді түсірген Қ. Бейсенов // Қостанай таңы. – 2009. – 31 желтоқсан. – Б. 1, 6.
6. Севостьянова, Е. «Өзіңдегі өнерді сүй» [Мәтін] : [Н. Островский атындағы қалалық кітапханада мәдениет қызметкері Тамара Михайловна Королевамен кездесу кеші өтті] / Е. Севостьянова, Б. Дүйсембаева // Мәдениет. – 2021. – № 7. – Б. 58–59.

30 наурыз

75 жыл

ЕСТАЕВ Ибраш Естайұлы (1947)

Ауыл шаруашылығы саласының маманы, ҚР-ның білім беру ісінің үздігі, экономика ғыл. кандидаты (2009), меценат, кәсіпкер, академик З. Алдамжар атындағы Қостанай әлеуметтік-техникалық университетінің «Экономика және менеджмент» кафедрасының профессоры Қамысты ауд. Бестау а. дүниеге келген.

Қостанай ауылшаруашылық техникумында оқыды. Троицк қаласындағы ветеринариялық институтын бітіріп, «Ветеринариялық дәрігер» мамандығын алып шықты.

1968 ж. Қостанай облысы Қамысты ауданының

Құндызды кеншарының ветеринар-дәрігері болып бастады. Бестауда отыз жылға жуық уақыт үзіліссіз қызмет атқарды. Қатардағы мал дәрігері, бөлімше басқарушысы, бас мал дәрігері (1972–1985).

1982 ж. – Целиноград қаласында шаруашылықтың болашақ директорларының алты айлық курсы бітіріп шықты. Кейін 1991 ж. аграрлық-өнеркәсіптік кешенді басқарудың Республикалық жоғары мектебінде оқыды.

1985 жылдан 1997 жылға дейін Қамысты ауданындағы Бестау кеңшарының директоры қызметін атқарды. Ол директор болған жылдары ауылдағы 25–27 мың гектардай ғана егістік жерінің көлемін 70 мыңға дейін көбейтті.

1998 ж. Қостанай ауданында «Естаев» шаруа қожалығын ұйымдастырды.

2009 ж. Алматыдағы агроөнеркәсіп кешенінің экономикалық ғылыми-зерттеу институтында кандидаттық диссертация қорғады. Диссертацияның тақырыбы «Қостанай облысында нарық жағдайында фермерлік-шаруа қожалығының экономикалық негізі».

Қостанай облыстық мәслихатының депутаттығына екі рет сайланды. Қостанай облыстық мәслихатының заңдылық, құқықтық тәртіп және өзін-өзі басқару мәселелері жөніндегі тұрақты комиссиясының мүшесі. «Нұр Отан» партиясы депутаттық фракциясының, қоғамдық және этносаралық келісім мәселелері жөніндегі партияаралық ынтымақтастықтың депутаттық тобының мүшесі. Үнемі өз сайлаушыларымен кездесіп, дәйекті түрде олардың алға қойған мәселелерін орындау жолында жұмыс жасап, шешуге тырысты.

«Нұр Отан» партиясының ХҮІІ съезінің делегаты (2016).

«Парасат» (2011) және «Құрмет белгісі» ордендерімен, «Ерен еңбегі үшін» (2005), «Еңбек ардагері» (2016) «Тың және тыңайған жерлерді игергені үшін» (1985) медальдарымен және «Тыңға 50 жыл» (2004), «Қазақстан Республикасының тәуелсіздігіне 20 жыл» (2011), «Қазақстан мәслихаттарына 20 жыл» (2014), «Қазақстан Республикасының тәуелсіздігіне 25 жыл» (2016), «Қостанай облысына 80 жыл» (2016) мерекелік медальдарымен, көптеген грамоталармен марапатталған.

«Ауыл шаруашылығы ардагерлер ұйымының» қоғамдық бірлестігінің құрметті ардагері (2015). «Еңбек даңқы» белгісінің және «Нұр Отан» халықтық демократиялық партиясының «Белсенді қызметі үшін» төсбелгісінің иегері.

2018 ж. «Қазақстанның құрметті азаматы» орденімен және «Ұлт мақтанышы» медалімен марапатталды. Оған бұл атақ елдің дамуына қосқан үлесі әрі саладағы кәсіби жетістіктері үшін беріліп отыр.

2016 жылға дейінгі мәліметтерді «Диқандықты мұрат тұтқан» библиогр. көрсеткіштен қараңыз.

Мерзімді басылымдардағы жарияланымдары:

1. Атадан қалған аманат [Мәтін] : [жер мәселесі туралы] / Ибраш Естаев // Қостанай таңы. – 2021. – 16 сәуір. – Б. 4.

2. Дамудың даңғыл жолына бастаған [Мәтін] : [ҚР Тұңғыш Президенті Н. Ә. Назарбаев туралы] / Ибраш Естаев // Қостанай таңы. – 2019. – 26 маусым. – Б. 3.

3. Ел сенімін ақтау – абыройлы іс [Мәтін] : [«Нұр Отан» партиясының кезектен тыс XVII съезінің делегаттар лебізі] / дайындаған Жолдыбай Базар // Егемен Қазақстан. – 2016. – 29 қаңтар. – Б. 3.

4. Жаңа технология – жетістіктің кілті [Мәтін] : [Елбасы Жолдауы] / Ибраш Естаев // Арна. – 2018. – 1 ақпан. – Б. 7.

Ол туралы әдебиет:

Дикандықты мұрат тұтқан [Мәтін] : кәсіпкер, ғалым Ибраш Естаевтың 70 жасқа толуына орай : библиогр. көрсеткіш = к 70-летию предпринимателя, ученого Ибраша Естаева : библиогр. указ. / Л. Н. Толстой атындағы Қостанай әмбебап ғылыми кітапханасы, Ақпараттық-библиографиялық бөлім ; [кұраст., жауапты ред. Б. М. Әлкебаева ; ред. Д. Т. Дүйсебаева]. – Қостанай, 2017. – 20 б.

Мақалалар, сұхбаттар:

1. Әлім, Қайсар. Есіңде ме, Ибраш?! [Мәтін] : [диканшы И. Естаев туралы] / Қайсар Әлім // Қостанай таңы. – 2017. – 31 наурыз. – Б. 3.

2. Бестауда туған ер [Мәтін] : [Ибраш Естаев туралы] / бетті дайындаған Бақыт Тұраш // Қостанай-АГРО. – 2020. – 24 қыркүйек. – Б. 17.

3. Еңбегіне қарай зейнеті [Мәтін] : [ауыл шаруашылығы қызметкерлерін марапаттау] / (ҚазТАГ) // Егемен Қазақстан. – 1992. – 14 қараша. – Б. 1.

4. Қанғожин, Аслан. Еңбегі еленген ер [Мәтін] : [экономика ғыл. канд. И. Естаевпен сұхбат] / Аслан Қанғожин // Арна. – 2018. – 12 шілде. – Б. 5.

5. Қойшыманов, Қасқырбай. Ибраш Естаев – Қазақстанның құрметті азаматы [Мәтін] / Қасқырбай Қойшыманов // Қостанай таңы. – 2018. – 20 шілде. – Б. 5.

6. Нүсіпханұлы, Тұрсынмәмет. Қара жерден қадір қашып барады [Мәтін] : [ауылшаруашылық мақсатындағы жерді тиімді пайдалану мәселесі туралы дикандармен сұхбат] / Тұрсынмәмет Нүсіпханұлы // Қостанай таңы. – 2009. – 5 маусым. – Б. 4.

7. Перзенттік парызға адалдық [Мәтін] : немесе ұлтжанды азамат, белгілі кәсіпкер Ибраш Естаевпен сырласу / әңгімелескен Оразалы Жақсанов ; сурет ғаламтордан алынды // Наш Қостанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2017. – 11 сәуір. – Б. 7.

8. Сақұлова, Ақбота. Ибраш Естаев – 70 жаста! [Мәтін] : [кітапхана шарасы] / Ақбота Сақұлова ; суреттерді түсірген автор // Қостанай-АГРО. – 2017. – 25 мая. – С. 15.

9. Туған жерге туын тіккен азамат [Мәтін] : немесе өңірді өркендетуге үлес қосып жүрген ұлтжанды азамат, қостанайлық белгілі кәсіпкер Ибраш Естаевпен сырласу / әңгімелескен Оразалы Жақсанов // Қазақ. – 2017. – 18 тамыз. – Б. 7.

10. Шәкірұлы, Жолдыбай. Азамат болса, ауылымды дұрыстар [Мәтін] : [жазылған жайдың жалғасы] / Жолдыбай Шәкірұлы // Қостанай таңы. – 2018. – 14 ақпан. – Б. 8.

11. Ыбырай, Әлібек. Абыройға бөленді [Мәтін] : [«Ұлт мақтанышы»

медалімен И. Естаев марапатталды] / Әлібек Ыбырай // Қостанай таңы. – 2018. – 27 ақпан. – Б. 4.

12. Ыбырай, Әлібек. Елуінші егіс науқаны [Мәтін] : [кәсіпкер Ибраш Естаев туралы] / Әлібек Ыбырай // Қостанай таңы. – 2021. – 12 мамыр. – Б. 5.

13. Ыбырай, Әлібек. Қамба қызылға толатын күн алыс емес [Мәтін] : Қостанайда республикалық агрокеңес өтті. Оның жұмысына ҚР ауылшаруашылық министрі Асқар Мырзахметов қатысты / Әлібек Ыбырай ; суреттерді түсірген Бағдат Ахметбеков // Қостанай таңы. – 2017. – 18 тамыз. – Б. 1, 3.

14. Ыбырай, Әлібек. Өрелі іс өрге бастырады [Мәтін] : [кәсіпкер Ибраш Естаев туралы] / Әлібек Ыбырай // Қостанай таңы. – 2019. – 20 қыркүйек. – Б. 4.

5 сәуір

75 ЖЫЛ

ҚАЛДЫБАЕВ Сафар Әбдіғалиұлы (1947)

Философия ғылымдардың докторы, профессор Оңтүстік Сахалин обл. Поронай ауд. Хоэ а. дүниеге келген. Біраз уақыттан кейін ата-анасы Семиозер (қазіргі Әулікөл) ауданына көшіп келді. Мектепті бітіргеннен кейін Қостанай педагогикалық институтының тарих-филология факультетіне оқуға түсті. Кейін В. И. Ленин атындағы ҚазПТИ философия кафедрасының аспиранты болды.

Лауазымдық сатылары: А. Байтұрсынов атындағы ҚМУ заң факультетінің аға оқытушысы, доценті, философия кафедра меңгерушісі, тарих және педагогика факультетінің деканы, ректоры, деканы; Қостанай заң институты басшысының ғылым жөніндегі орынбасары, Қостанай мемлекеттік университетінің оқу ісі жөніндегі проректоры, А. Байтұрсынов атындағы ҚМУ философия кафедрасының меңгерушісі.

Сафар Әбдіғалиұлының ғылыми жетекшілігімен республикада әлеуметтік-философиялық мәселелерді зерттеу саласында белгілі ғылыми бағыт қалыптасты. Бұл бағыттың тақырыбы еуразияшылдық, ұлт және ұлттық сана, қоғамдық сана, тарих философиясы мәселелерін зерттеумен байланысты. 1975 ж. кандидаттық диссертация қорғады, 1991 ж. ғылым докторы, 1993 жылдан профессор болды.

С. Қалдыбаев 11 ғылыми монографияның және 200-ден астам ғылыми мақалалардың, оқу-әдістемелік жұмыстардың авторы. Оның жетекшілігімен 8 кандидаттық және 14-тен астам магистрлік диссертация қорғалды.

«Ғылымды дамытуға сіңірген еңбегі үшін» (2017), «Ыбырай Алтынсарин» (2010), «Қазақстан Республикасының білім беру ісінің құрметті қызметкері» (2002) төсбелгілерімен марапатталған. «Ғылым» номинациясы бойынша Меценаттар клубының «Қазына» сыйлығының лауреаты (2010, 2016). Ахмет Байтұрсынов атындағы ҚӨУ құрметті профессоры (2019) және т. б. марапаттары бар.

Кітаптағы жарияланымы:

Қостанай жері: тұлғалар, оқиғалар, фактілер [Электрондық ресурс] = Костанайская земля: люди, события, факты : Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 25 жылдығына арналған жинақ = сборник, посвящ. 25-летию Независимости Республики Казахстан и 80-летию Костанайской области / А. Байтұрсынов атындағы Қостанай мемлекеттік университеті. – Қостанай : А. Байтұрсынов атындағы Қостанай мемлекеттік университеті, 2016. – 1 электр. опт. диск (DVD).

Мерзімді басылымдардағы жарияланымдары:

1. Бұл – заңдылық! [Мәтін] : [Қазақстан дамуы] / С. Қалдыбаев // Егемен Қазақстан. – 2013. – 10 қыркүйек. – Б. 1.

2. Ортаға салар ой [Мәтін] : [тарихты зерттеу] / С. Қалдыбаев // Егемен Қазақстан. – 2013. – 4 желтоқсан. – Б. 6.

3. Ұстаз шәкірттерімен мықты [Мәтін] : [ұстаз Туманшин Қаһарман Мәкәрімұлы туралы ой] / С. Қалдыбаев, Қ. Жақып // Қостанай таңы. – 2012. – 25 сәуір. – Б. 6.

4. Ұстаздардың ұстазы [Мәтін] : [Алтынсарин оқулары-2009] / С. Қалдыбаев // Жас өркен Қостанай. – 2009. – № 4. – Б. 2–3.

Ол туралы әдебиеттер:

1. Қалдыбаев Сапар Әбдіғалиұлы [Мәтін] // Қазақстан ғалымдары : энцикл. анықтамалық : Т. 2 : Қ – Я / бас ред. Б. Ө. Жақып. – Алматы, 2013. – Б. 22.

2. Қалдыбаев Сапар Әбдіғалиұлы [Мәтін] // Қазақстан ғылымы : энциклопедия : Т. 2 : Қ – Я / бас ред. Б. Ө. Жақып. – Алматы, 2010. – Б. 65.

Мақалалар, сұхбаттар:

1. Әбіш, Дәмер. Сергей Кулагин: «Таланттарға қолдау көрсету керек» [Мәтін] : Меценаттар клубының «Қазына» және «Шабьт» сыйлықтары табыс етілді / Дәмер Әбіш ; суреттерді түсірген Қ. Бейсенов // Қостанай таңы. – 2010. – 30 қараша. – Б. 1, 2.

2. Әлемді ақылға шақырған әділ сөз [Мәтін] : [ғалым Сафар Қолдыбаевпен сұхбат] / әңгімелескен Нәзира Жәрімбетова // Егемен Қазақстан. – 2016. – 12 сәуір. – Б. 6.

3. Әлібекұлы, Ж. Ұлттар достығы – басты байлығымыз [Мәтін] : [ауд. орталық кітапханада семинар өтті] / Ж. Әлібекұлы // Қарасу өңірі. – 2012. – 4 шілде. – Б. 3.

4. Ғалымның жаңа кітабы [Мәтін] : Ол оқырмандарға терең ой салды / бетті дайындаған Ақбота Болатбекқызы // Наш Костанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2016. – 29 наурыз. – Б. 5.

5. Еңбегі ерен Елбасы [Мәтін] : [Президент туралы пікірлер] / бетті дайындаған Аслан Жақсылықұлы // Костанай-АГРО. – 2013. – 28 қараша. – Б. 11.

6. Ерболатқызы, Ж. Ұлы тұлғаға арналады [Мәтін] : [Дінмұхамед Қонаевтың 100 жылдық мерейтойына орай] / Ж. Ерболатқызы // Костанай. – («Қостанай» қосымшасы). – 2012. – 3 сәуір. – Б. 6.

7. Ибраев, Әлібек. Тарихи философия туралы туынды [Мәтін] : [жаңа кітап] / Әлібек Ибраев ; суретті түсірген Бағдат Ахметбеков // Қостанай таңы. – 2014. – 24 қаңтар. – Б. 2.

8. Қойшыманов, Қасқырбай. Шабытты шалқытқын [Мәтін] : шарапатты шара жалғасын тапты / Қасқырбай Қойшыманов ; суреттерді түсірген Бағдат Ахметбеков // Қостанай таңы. – 2016. – 8 сәуір. – Б. 2.

9. Қоңқабаева, Ш. Құттықтаймыз! [Мәтін] : педагог және ғалым Сапар Қалдыбаев – 60 жаста / Ш. Қоңқабаева // Қостанай таңы. – 2007. – 3 сәуір. – Б. 7.

10. Құлабаев, Нұрқанат. Ассамблея туралы ашық дәріс [Мәтін] / Нұрқанат Құлабаев // Қостанай таңы. – 2020. – 25 ақпан. – Б. 2.

7 сәуір

75 жыл

Жаркова Валентина Ивановна (1947)

Филология ғылымдарының кандидаты, доцент Рыспай а. дүниеге келген. 1961 ж. Нечаев орта мектебінде 7 сыныпты бітірді, сол жылы Боровской педагогикалық училищесіне оқуға түсіп, үздік бітірді.

1965 ж. Қостанай педагогикалық институтына «Орыс тілі мен әдебиеті мұғалімі» мамандығы бойынша оқуға түсті, оны ол 1969 ж. үздік бітірді.

1969–1973 жж. – Қостанай қаласындағы № 10 мектептің орыс тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі.

1973 ж. тамызда оны КСРО-ның 50 жылдығы атындағы Қостанай педагогикалық институтының әдебиет кафедрасының оқытушысына конкурстық негізде қабылдайды.

1977 жылдың қазанынан 1978 жылдың қыркүйегіне дейін А. И. Герцен атындағы Ленинград мемлекеттік педагогикалық институтының кафедрасында тағылымдамадан өтті. Ол диссертациясын 1981 жылдың 18 маусымында мерзімінен бұрын қорғады, доцент (1981 жылдан). Аспирантураны бітірген соң Қостанай педагогикалық институтының орыс және шетел әдебиеті кафедрасында аға оқытушы болып жұмыс істеді.

1982 жылдың тамыз айынан бастап филология факультетінің деканы қызметін атқарды.

1984 жылдың желтоқсанында ол конкурс бойынша орыс және шетел әдебиеті кафедрасының меңгерушісі болып сайланды.

1994 жылдың қаңтарында орыс филологиясы факультетінің деканы болып тағайындалды.

2003 жылдың қаңтарында Қазақ және орыс филологиясы институты директорының оқу ісі жөніндегі орынбасары қызметіне ауыстырылды.

2004 жылдың маусымында ҚМПИ-дің ғылыми жұмыстар және халықаралық байланыстар жөніндегі проректоры болып тағайындалды.

Валентина Ивановна Жаркова – 62 жарияланымның авторы. «Қазақстанның іскер әйелдері» анықтамалығына «Білім» аталымы бойынша жеңімпаз ретінде енген (1999). Қостанай облысы меценаттар клубының тәуелсіз комиссиясының тұрақты мүшесі болды.

2008 ж. «Қазақстан Республикасының ғылымын дамытуға сіңірген еңбегі үшін», ал 2009 ж. ҚР Білім және ғылым министрлігінің «Қазақстан Республикасы білім беру ісінің құрметті қызметкері» төсбелгілерімен марапатталды.

В. И. Жаркованың редакциялығымен шыққан кітап:

Біз Ыбырайды білеміз бе? [Мәтін] : Ұлы ұстаз жайлы 50 сұраққа 50 жауап / Қостанай мемлекеттік педагогикалық институты, Ыбырай Алтынсарин мұраларын зерттеу орталығы ; пікірін жазғандар : А. А. Әбсадықов, В. И. Жаркова ; құраст.: Қ. Т. Орманов [және т. б.]. – Қостанай : ҚМПИ, 2016. – 320 б.

Ол туралы мақала:

Білім беру саласындағы ерекше еңбегі үшін [Мәтін] : [филология ғыл. канд. В. Жаркова мен философия ғыл. канд. Қ. Жақып төсбелгімен марапатталды] / [газ. ред.] // Қостанай таңы. – 2009. – 15 сәуір. – Б. 2.

12 сәуір

Құрылғанына
50 жыл

Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық мемлекеттік педагогикалық институты (1972)

Педагогикалық институттың құрылу тарихы Арқалық қаласының тарихымен тығыз байланысты.

1956 жылдан 1970 жылға дейін шағын аудан болып келген Арқалық қаласы облыс

көлеміндегі қала деңгейіне көтерілді.

1970 жылдың 23 қарашысында Торғай облысы құрылып, оның орталығы Арқалық қаласы болды.

Облыс көлеміндегі жалпы орта білім беретін мектептерді мұғалім кадрлармен қамтамасыз ету мақсатында Қазақ КСР Министрлер Кеңесінің 1972 жылғы 12 сәуіріндегі № 220 қаулысы бойынша Арқалық қаласында педагогикалық институты құрылды.

1972 жылдың 7 маусымында Қазақ КСР Білім беру министрі К. Айманов 1972–1973 оқу жылына 19 адамнан тұратын институттың штаттық кестесін бекітті.

1977 ж. Арқалық педагогикалық институтына Ыбырай Алтынсариннің есімі берілді. 1973 жылдың желтоқсан айында институттың жарғысы бекітілді.

Ал 1972 ж. физика-математика факультеті, марксизм-ленинизм кафедрасы, орыс тілі мен әдебиет, педагогика және психология факультеттері құрылса, 1983 ж. көркем-графика факультеті, 1985 ж. биология-химия факультеті ашылды.

1974 ж. 9 сәуіріндегі Қазақ ССР Ағарту министрінің бұйрығымен орыс тілі және әдебиет кафедрасы 2 кафедраға бөлінді: тілдер кафедрасы және орыс және шетел әдебиеті кафедрасына.

1974 жылдың қазанында педагогика және психология кафедрасы 3 жеке кафедраларға бөлінді: педагогика және психология кафедрасы, азаматтық қорғаныс және дене тәрбиесі кафедралары.

1976 жылдың 20 қазанында институт ректоры О. М. Төлегенов пен педагогика және психология кафедрасының доценті Ә. Ламашевтің басшылығымен, педагогикалық ұжымның қолдауымен, институт базасында Ы. Алтынсариннің мемориалдық-педагогикалық мұражайын құру жұмысы басталды. Алтынсарин атындағы мұражайда ұлы ұстаз-ағартушының қызметі мен өмірін баяндайтын құнды құжаттар, Торғай жерінде ағарту ісінің тарихы және дамуын баяндайтын құжаттар жинақталған. Тарихи өлкеміздің өткені мен бүгінгісінен сыр шертіп, келешегіне жол сілтейтін туған жеріміздегі білім, ғылым мен мәдениеттің тұнық бастауы, алтын ұя шежіре әліппесіндей тарихи-педагогикалық мұражай 2007 ж. қалпына келтіріліп, жаңаша деңгейде бас ғимаратта ашылды.

Материалдық базаның, оқу-әдістемелік қоры, профессорлық-оқытушылық құрамның қалыптасуы мен нығаюына Абай атындағы қазақ педагогикалық институты, Ақмола және Қостанай педагогикалық институттары, сонымен қатар Алматы шет тілдер институты қамтамасыз етті. К. Д. Ушинский атындағы Ярославль педагогикалық институты алғашқылардың бірі болып қамқорлыққа алды, көптеген жылдар бойы қажетті көмек көрсетті.

Білім мен тәрбиенің ордасы – Ы. Алтынсарин атындағы мемлекеттік педагогикалық институтының тұңғыш ректоры Мырзағали Отарұлы Төлегеновтің есімін есте қалдыру мақсатында қала әкімшілігі мен институт басшылары тарапынан бірқатар игі шаралар іске асырылды. Атап айтқанда, Арқалық қаласында өзі тұрған үйінің көшесіне профессор М. О. Төлегеновтың аты берілсе, институттағы үлкен дәрісхана оның есімімен аталып, өзі жұмыс істеген кабинетінің алдына ескерткіш тақта қойылды. Ыстығы мен суығына төзіп, өзі негізін қалаған институтта орналасқан ғимараттың қабырғасына мүсіні салынған мемориалдық тақта орнатылды.

Сол секілді Ы. Алтынсарин мұражайында М. О. Төлегеновтың өнегелі өмірі мен еңбек жолынан сыр шертетін фотосуреттер мен құнды құжаттар кеңінен орын алған.

Әдебиеттер:

1. Арқалық педагогика институты [Мәтін] // Қазақ ССР : 4 томдық қысқаша энцикл. / бас ред. М. Қ. Қозыбаев. – Алматы, 1984. – Т. 3. – Б. 83.
2. Арқалық педагогикалық институты [Мәтін] // Торғай елі : энциклопедия / құраст. Т. Рсаев ; ред. А. Ахметов. – Алматы, 2013. – Б. 61–62.
3. Күзембаев, К. Арқалық педагогика институты [Мәтін] / К. Күзембаев // Қазақстан : ұлттық энцикл. : 10 т. Т. 1 : А – Ә / бас ред. Ә. Нысанбаев. – Алматы, 1998. – Б. 438.
4. Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық мемлекеттік педагогикалық институты [Мәтін] // «Мир, в котором я живу». Т. 1 : «Арқалық – город сильных и стойких духом людей» : детская энцикл. / Е. С. Цвентух. – Арқалық, 2003. – Б. 213–215.

Мақалалар:

1. Абдуллина, Ардақ. Ағартушы ұстаздың әдеби еңбектерінің жинағы – «Қазақ хрестоматиясы» [Мәтін] : [ағартушы педагог Ы. Алтынсариннің 175 жылдығы] / Ардақ Абдуллина // Торғай. – 2016. – 14 қазан. – Б. 3.
2. Айқадамова Айтолқын. Қайта қауышу [Мәтін] : [Арқалық мем. пединститутының көркем-сурет факультетінің 35-жылдығына арналған көрме суреті ашылды] / Айтолқын Айқадамова ; суретті түсірген Бағдат Ахметбеков // Қостанай таңы. – 2014. – 14 мамыр. – Б. 2.
3. Алтынсарин аманатына адалдық [Мәтін] : [ғалым Сейітбек Қуанышбаевпен сұхбат] / сұхбаттасқан Елдос Тоқтарбай // Ана тілі. – 2014. – 11–17 қыркүйек. – Б. 9.

4. Ахметова, Пернекүл. Сыйлы ағамыз еді [Мәтін] : [Ы. Алтынсарин атындағы мем. пед. институтының тұңғыш ректоры Мырзағали Отарұлы] / Пернекүл Ахметова // Арқалық хабары. – 2010. – 10 желтоқсан. – Б. 5.
5. Байділдин, Шөптібай. Ұлы ағартушы мұражайында [Мәтін] : [Ы. Алтынсарин атындағы тарихи пед. мұражай] / Шөптібай Байділдин // Қостанай таңы. – 2009. – 29 шілде. – Б. 6.
6. Биғалиұлы, Рашит. Мерзекенмен бірге болған кездер [Мәтін] : [Ы. Алтынсарин атындағы мем. пед. институтының тұңғыш ректоры Мырзағали Отарұлы] / Рашит Биғалиұлы // Арқалық хабары. – 2010. – 10 желтоқсан. – Б. 4.
7. Ерденова, Гүлдана. Қош бол, АрқМПИ! [Мәтін] / Гүлдана Ерденова // Арқалық хабары. – 2016. – 30 желтоқсан. – Б. 3.
8. Жалайыр, Қуат. АрқМПИ республикада топжарды [Мәтін] : [респ. І ұлттық студенттік слет өтті] / Қуат Жалайыр // Торғай. – 2012. – Б. 3.
9. Жүнісұлы, Жақсылық. Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық мемлекеттік педагогикалық институтының деканы Ғалия Баймадиева: Бақыт қонды басымызға [Мәтін] : [деканмен сұхбат] / Жақсылық Жүнісұлы // Қостанай таңы. – 2006. – 30 маусым. – Б. 8.
10. Жүнісұлы, Мұрат. «АрқМПИ-ға» – 45 жыл [Мәтін] : [Арқалық мем. педагогикалық ин-ты] / Мұрат Жүнісұлы ; суретті түсірген автор // Қостанай таңы. – 2017. – 16 мамыр. – Б. 5.
11. Жүнісұлы, Мұрат. «Бабалар ізімен» экспедициясы / Мұрат Жүнісұлы // Қостанай таңы. – 2017. – 16 мамыр. – Б. 4.
12. Қағазбаева, Әспет Мақсат – білім сапасын арттыру [Мәтін] : [Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық мем. педагогикалық ин-ты туралы] / Әспет Қағазбаева // Егемен Қазақстан. – 2005. – 14 қазан. – Б. 5.
13. Қуанышбаев, Сейітбек. Дарын – болашақтың үміті [Мәтін] : [Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық пед. ин-ты туралы] / Сейітбек Қуанышбаев // Арқалық хабары. – 2013. – 8 ақпан. – Б. 6.
14. Қуанышбаев, Сейітбек. Қала және институт [Мәтін] : [пед. институт туралы] / Сейітбек Қуанышбаев // Торғай. – 2015. – 23 қазан. – Б. 3.
15. Қуанышбаев, Сейітбек. Ыбырай ұлағаттары – болашақ жолы [Мәтін] : [институт жетістіктері жайында] / Сейітбек Қуанышбаев // Торғай. – 2016. – 14 қазан. – Б. 3.
16. Мұхитұлы, Ғабит. Тиімді әдіс баршаға ортақ [Мәтін] : [институттағы онлайн семинар] / Ғабит Мұхитұлы // Арқалық хабары. – 2017. – 20 қазан. – Б. 3.
17. Мұхитұлы, Ғабит. «Төлегенов» оқулары жалғасын тапты [Мәтін] : [ғалым Мырзағали Отарұлы Төлегеновке арналған конф.] / Ғабит Мұхитұлы // Торғай. – 2017. – 21 сәуір. – Б. 3.
18. Нұрманов, Қаратай. Шоқтығы биік ғалым, ұлтжанды қайраткер [Мәтін] : [Ы. Алтынсарин атындағы мем. пед. институтының тұңғыш ректоры Мырзағали Отарұлы] / Қаратай Нұрманов // Арқалық хабары. – 2010. – 10 желтоқсан. – Б. 5.
19. Өтеулі, Мақсат. Менің таңдауым – тарихшы болу... / Мақсат Өтеулі // Арқалық хабары. – 2016. – 20 мамыр. – Б. 4.

20. Педагогика және филология факультеті – институт жүрегі [Мәтін] : [пед. институтының факультеті туралы] / [газ. ред.] // Торғай. – 2014. – 23 мамыр. – Б. 4.

21. Сәрсекей, Гүлбану. «Тарихи Торғай» – ел шежіресі [Мәтін] : кітап әлемінде / Гүлбану Сәрсекей // Қостанай таңы. – 2014. – 15 қазан. – Б. 12.

22. Сейтбекова, А. Торғай төріндегі білім ордасы [Мәтін] : [Ы. Алтынсарин атындағы педагогикалық ин-ты туралы] / А. Сейтбекова // Торғай. – 2017. – 21 сәуір. – Б. 3.

23. Тоқтарбаев, Елдос. Ыбырай салған ізбенен... [Мәтін] : [Арқалық мем. педагогикалық ин-ты] / Елдос Тоқтарбаев // Қазақ. – 2012. – 1–8 маусым. – Б. 7.

24. Төлегенова, Жансая. Институттың іргетасын қалаған [Мәтін] : [Арқалық мем. пед. институтының алғашқы ректоры М. О. Төлегенов туралы] / Жансая Төлегенова // Арқалық хабары. – 2011. – 15 сәуір. – Б. 4.

25. «Түлектеріміздің 70 пайызы жұмыспен қамтылады» [Мәтін] : [пед. институтының тарих және өнер факультеті деканы Гүлбаршын Конкинамен әңгіме] / әңгімелескен Қайрат Есмағанбетов // Торғай. – 2014. – 1 мамыр. – Б. 5.

26. Үздік ғылыми жұмыстар үшін АрқМПИ Ректорының сыйлығы [Мәтін] / [газ. ред.] // Арқалық хабары. – 2017. – 21 сәуір. – Б. 8.

27. Шаймарданов, Ж. К. Ыбырай салған сара жол... [Мәтін] : [ағартушы педагог Ы. Алтынсарин] / Ж. Қ. Шаймарданов // Арқалық хабары. – 2009. – 23 қазан. – Б. 5.

16 сәуір

**Ашылғанына
100 жыл**

Облыстық орыс драма театры (1922)

Өзінің ғимараты бар тұңғыш репертуарлық театр 1922 жылдың сәуір айында ашылды. Бұған дейін Қостанай қаласында спектакльдер Халық үйі, училище мен әйелдер гимназиясында өткізілетін.

1922–1923 жылдардағы мұрағат құжаттарында Қостанай театрының болғаны жазылады.

1922 ж. 16 сәуірде театр өз шымылдығын украин тілінде қойылған «Бувальщина» спектаклімен ашты. Алғашқы жылдары орыс және украин труппасы жұмыс істеді. Сондықтан да театр репертуарында украин классикасы көбірек орын алды. Алайда оның тұрақты труппасы болмаған. Тек 1937 ж. ғана театр труппасы қайта құрылып, актерлер құрамы қалыптасты.

1936 ж. дейін «губерниялық», «қалалық», «қалалық кеңес» театры болып аталды. 1936 ж. театр облыстық орыс драма театрына айналды. Ал 1965 ж. оған А. М. Горький есімі берілді.

Соғыс жылдары театр көрерменінің саны күрт өсіп, бір жарым есеге артқан. Соғыстан кейінгі кезең мен тың игеру кезінде де театрдың жұмысы жандана түсті.

Қостанай облысы әкімінің М. Горький атындағы облыстық театр мен облыстық қуыршақ театрын біріктіру туралы 1999 ж. 18.02. № 37 шешімімен 1999 ж. 20.04. бастап Қостанай облыстық орыс драма және қуыршақ театры жұмысын бастады. Қазақстандағы жанры мен бағыты бойынша мүлдем басқа екі шығармашылық ұжымның бірегей одағы Қостанай облыстық драма және қуыршақ театры мәртебесіне ие болды.

2012 ж. әкімдіктің «Қостанай облысы әкімдігі мәдениет басқармасының «Қостанай облыстық орыс драма және қуыршақ театры» мемлекеттік коммуналдық қазыналық кәсіпорнын қайта ұйымдастыру туралы» шешімімен Қостанай облысы әкімдігі мәдениет басқармасының «Қостанай облыстық орыс драма театры» КМҚК құрылды.

Театр ТМД елдерінің режиссерлерімен тығыз байланыс орнатқан. Түрлі фестивальдерге белсене қатысады. Бірқатар грамота және дипломдармен марапатталған.

Театр ұжымы Астана, Челябинь, Пермь, Алматы, Қарағанды және өзге де қаладағы көрермен қошеметіне бөленген.

Өнер ордасы әртістерінің кәсіби шеберлігі республикалық, халықаралық фестивальдерде оң бағаға ие болған. 1995 ж. Абайдың 150 жылдығына арналған IV республикалық театр байқауында «Абай» спектаклі I орынды иеленді. 1999 ж. А. Дударевтің «Сумерки» спектаклі Қарағандыдағы VII театр фестивалінде I орынға лайық деп табылды.

2002 ж. Павлодардағы X театр фестивалінде П. Шеффердің «Амадей» қойылымы көрермен таңдауы аталымында жеңіске жетті. 2007 ж. Астанадағы XV театр фестивалінде М. Ладонның «Очень простая история» қойылымы «Үздік қойылым және сахнада жастар мәселесін шебер көрсеткені үшін» сыйлығымен марапатталды.

2009 ж. Т. Әбдіктің «Нас было трое» спектаклі Қарағандыда өткен XVII театр фестивалінде «Заманауи қазақ драматургиясын табысты меңгергені үшін» дипломымен марапатталды.

Театр талай мәрте Ресейдегі «СНЕLOBEK ТЕАТРА» халықаралық театр фестивалінің лауреаты атанады. 2016 ж. «Достық көпірі» халықаралық фестиваліне қатысты (Йошкар-Ола, РФ, Марий Эл республикасы). Оның қорытындысы бойынша театр екі аталымда дипломмен марапатталды.

2015 және 2017 жылдары театр ұжымы гастрольдік сапармен Израильде болды. Нәтижесінде «Театральный дивертисмент» фестивалінің лауреаты дипломын иеленді. Израильдің театр фестиваліне тұрақты шақырту алды.

2019 ж. тамызында театр ҚР-ның (Қостанай) этникалық театрларының V республикалық фестиваліне қатысып, «Панночка» спектаклін ұсынды. Фестиваль қорытындысы бойынша Олег Смирнов «Екінші пландағы үздік ер

адам рөлі үшін» номинациясын, ал театр «Үздік сценография» номинациясын жеңіп алды.

2019 ж. наурызында театр «Женитьба Бальзамина» спектаклін ұсына отырып Саран қ. (Мордовия) «Соотечественники» фестиваліне қатысқаны үшін фестиваль лауреаты дипломын және мәдениет министрінің грамотасын алды.

2021 ж. театр «Монокль» моноспектакльдердің XII халықаралық театр фестивалінің дипломанты (Санкт-Петербург), «Свой» ашық театр фестивалінің II дәрежелі лауреаты (Екатеринбург), Юлия Кудряшованың орындауында режиссер Дина Жұмабаеваның «Одного кто знает?!» монодрамасымен «SOLO» халықаралық моноспектакльдер фестивалінің дипломанты (Мәскеу) болды.

Бүгінгі күні ҚР еңбек сіңірген әртістері Антонина Олейникова, Раиса Полухина, Валентина Битюкова, Любовь Ромадина өз дарындары мен шеберліктерін көрерменге тарту етіп жүр. Театрдың жетекші әртістері: Наталья Дедюх, Олег Смирнов, Олег Бабанов, Анна Удесиани, Юлия Кудряшова, Ольга Муляк, Александра Зинкова, Виталий Одинец, сондай-ақ Құдайберген Айдосов, Сергей Щербинин, Руслан Бушинский сияқты көптеген жас талантты актерлер қостанайлық көрермендердің сүйіспеншілігі пен құрметке ие болды.

Егер репертуар туралы айтатын болсақ, театрда заманауи пьесалар да («Ходят слухи», «Кукла для невесты», «Сирена и Виктория», «Примадонны», «Неугомонный дух», «Вышел ангел из тумана» және басқалар), классикалық драмаға негізделген пьесалар да («Леди Макбет Мценского уезда», «Учитель танцев», «Дядюшкин сон», «Панночка», «Женитьба Фигаро», «Женитьба Бальзамина») табысты сахналанып келеді.

Театр жаңа қойылымдар да ұсынып келеді, бұл орайда «Двенадцатая ночь, или Что угодно» (реж. Я. Рубин, Вологда), «Панночку» (реж. А. Лиопа) комедияларын, Ш. Айтыматовтың романы бойынша қойылған «Плаха» драматәмсілін, «Федра» неоклассикасын (реж. Д. Жұмабаева) атап өтуге болады.

2000–2020 жылдар аралығында театрдың бас режиссері Александр Лиопа, ал 2020–2021 жылдар аралығында Дина Жұмабаева болды.

Театр директоры – Юрий Ивлев.

Театр өзінің басты міндеті жалпы адамзатқа тән адамгершілік мұраттарды бекіту, орыс театр мектебі мен қазақ мәдениетінің бай дәстүрлерін сақтау, классика мен қазіргі заманғы сахна өнерінің үздік үлгілерін насихаттау деп біледі.

2011 жылға дейінгі мәліметтерді «2012 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» қараңыз.

Әдебиеттер:

1. А. М. Горький атындағы Қостанай орыс драма және қуыршақ театры [Мәтін] // Қостанай 125 жыл : фотокітап = фотокнига / Қостанай қаласы әкіматты мен мәслихатының тапсырысы бойынша = по заказу әкіматта и маслихата г. Костаная. – Қостанай, 2004. – Б. 62.

2. Қостанай облыстық орыс драма және қуыршақтар театры [Мәтін] // Қазақ мәдениеті : энцикл. анықтамалық : А – Я / Ә. Шығай. – Алматы, 2005. – Б. 403.

3. Қостанай облыстық орыс драма театры [Мәтін] // Қазақ ССР : 4 томдық қысқаша энцикл. / бас ред. Р. Н. Нұрғалиев. – Алматы, 1989. – Т. 4. – Б. 383–384.

Мақалалар:

1. Айқадамова, Айтолқын. Тамыры терең театр [Мәтін] : [орыс драма театры] / Айтолқын Айқадамова // Қостанай таңы. – 2015. – 16 қазан. – Б. 2.
2. Әбединова, Сәуле. Фестивальден кейінгі ой [Мәтін] : [XIII Халықаралық театр фестивалі өтті] / Сәуле Әбединова // Қазақ әдебиеті. – 2015. – 14–20 тамыз. – Б. 11.
3. Жанғабылов, Кәрім. Шоқанға арналған кеш [Мәтін] : [обл. орыс драма және қуыршақ театрында қазақтың тұңғыш ғалымы Ш. Уалихановтың туғанына 170 жыл толуына арналған салтанатты кеші өтті] / Кәрім Жанғабылов // Қостанай. – 2005. – 15 қараша. – Б. 1.
4. Көрме аясындағы – Қостанай күндері [Мәтін] : Ән-күй құйқылжып, азық-түлік арзан бағамен сатылады / топтаманы әзірлеген Асхат Райқұл ; суреттерді түсіргендер Орынбай Балмұрат, Ерлан Омар // Егемен Қазақстан. – 2017. – 4 тамыз. – Б. 4.
5. Құлабаев, Нұрқанат. Театр қызметкерлеріне құрмет [Мәтін] / Нұрқанат Құлабаев ; суреттерді түсірген Бердіболат Көркембаев // Қостанай таңы. – 2019. – 29 наурыз. – Б. 5.
6. Тәртіпке шақырған қойылым [Мәтін] : [жол қозғалысына арналған] / облыстық ІД баспасөз қызметі // Қостанай таңы. – 2017. – 12 қыркүйек. – Б. 8.
7. Хасенов, Ермекбай. Ғимараттар сұлу болуы керек [Мәтін] : [облыс әкімі С. Кулагин бірқатар құрылыс нысандарын аралады] / Ермекбай Хасенов ; суретті түсірген автор // Қостанай таңы. – 2010. – 31 наурыз. – Б. 1, 2.

15 мамыр

75 жыл

АХМЕТОВ Сабыржан Ахметұлы (1947)

Механик-инженер, мемлекеттік қызметші, ҚР-ның білім беру ісінің құрметті қызметкері (2005) кеншілердің Қызылқозы (қазіргі Арқалық қаласы) поселкесінде дүниеге келді. Әке-шешесі Арқалықтың алғашқы кеншілері болды.

1960 ж. мектеп есігін ашты.

1966 ж. Б. Майлин атындағы орта мектепті бітіріп, отбасы жағдайына байланысты еңбек жолын жұмысшы болып бастады.

1966–1969 жылдар арасында Отан алдындағы азаматтық парызын абыроймен орындап, туған елге оралысымен Сарыторғай жылқы зауытында инженер-электрик болып қызмет істеді. Бұл

қызметті ол 1969–1974 жылдар аралығында атқарды.

1982 ж. Ленин орденді Қазақ совхоз-техникалық училищесін бітірді, ауыл шаруашылығын электрлендіру мамандығы бойынша.

1995 ж. ауылшаруашылық механизациясы мамандығы бойынша Ақмола ауылшаруашылық институтын бітірді.

1974 ж. Сарыторғайға жоғарғы кернеулі электр жүйесі тартылған соң соның бастығы болып тағайындалды.

1984 ж. тамыз айында Аманкелді аудандық, электр жүйесі мекемесінің бастығы болып тағайындалды. Осы қызметке келісімен ол жаңашылдықпен, үлкен ізденіспен жұмыс істеп ауданда жаңа үлгідегі тұрғын үйлер мен өнеркәсіптік база, автогараж және басқа да күрделі құрылыстар салуды қамтамасыз етті.

Іскер басшы ретінде танылған оны сол кездегі аудан басшылығы 1989 ж. аудандағы ең ірі кәсіпорын – аудандық автотранспорт пайдалану кәсіпорынына бас директорлыққа ұсынды. Сөйтіп ол сол кездегі үрдіске сай сайлауға түсті. Сайлауда жеңіске жетіп, аталмыш кәсіпорынның директоры болып сайланады. Бұл қызметті 1993 жылдың күзіне дейін атқарды. Осы уақыт ішінде аудандық автотранспорт кәсіпорынын облыстағы таңдаулы кәсіпорындардың бірі дәрежесіне жеткізді. Бірнеше тұрғын үйлер мен жаңа үлгідегі монша салынды. Кәсіпорын жоспарын үнемі орындап, жарыс жеңімпазы атанды.

1993 ж. Торғай облыстық әкімдігі С. А. Ахметовты облыс орталығы – Арқалық қаласы әкімінің орынбасарлығына жоғарлатты.

1995 ж. Амантоғай ауданының әкімі етіп тағайындады.

1997 ж. Торғай облысы және Амантоғай ауданы таратылып, Амантоғай ауданы Аманкелді ауданына қосылғанда Қостанай облысының әкімдігі оны Аманкелді ауданы әкімі етіп тағайындады. 1998 ж. Арқалық қаласының әкімі етіп тағайындалды.

2000 ж. Ұзынкөл ауданының әкімі етіп жіберілді. Бұл қызметте 2004 жылдың мамыр айына дейін болды. 2004 жылдың мамыр айында облыс басшылығы С. А. Ахметовты Аманкелді ауданына әкім етіп тағайындады.

С. А. Ахметов басқарған жылдары (2004–2012) Аманкелді ауданының экономикасы айтарлықтай ілгері басты. Мал басы өсіп, егістік көлемі 20 мың гектардан 85 мың гектарға жеткізілді.

2012 ж. – еңбек демалысына шықты.

2013–2020 жж. – «Қостанай жылу-энергетикалық компаниясы» МҚК директордың орынбасары болып еңбек етті.

Бірнеше рет Қазақстан коммунистік партиясы ауд. комитетінің пленум мүшесі, аудандық кеңестің депутаты болып сайланған.

«Құрмет» (2006), Парасат (2011) ордендерімен, «Астана» (1998), «Тыңға – 50 жыл» (2005), «Қазақстан Республикасының тәуелсіздігіне 10 жыл» (2001), «Қазақстан Конституциясына 10 жыл» (2005) мерекелік медальдарымен марапатталған.

Еңбек сіңірген ауылшаруашылық қызметкері. Қостанай облысының (2017) және Аманкелді ауданының (2014) құрметті азаматы.

Мерзімді басылымдардағы жарияланымдары:

1. Абыройы асқан асыл азамат [Мәтін] : Орал Мұхамеджанов туралы сөз / Сабыржан Ахметов // Қостанай таңы. – 2015. – 6 қаңтар. – Б. 7.
2. Алаңдауға ешқашан негіз жоқ [Мәтін] : [ауыл шаруашылық қызметкерлерінің семинар-жиналысы] / бетті дайындаған О. Отынбайұлы // Наш Қостанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2012. – 7 тамыз. – Б. 8.
3. «Аманкелді ауданының 2009 жылғы әлеуметтік-экономикалық дамуының қорытындылары мен 2010 жылға арналған міндеттері» [Мәтін] : аудан әкімі С. Ахметовтың тұрғындармен есепті кездесуінде сөйлейтін сөзінің тезистері / С. Ахметов // Аманкелді арайы. – 2010. – 8–15 қаңтар. – Б. 1, 2.
4. «Аманкелді ауданының 2010 жылғы әлеуметтік-экономикалық даму қорытындылары және 2011 жылға арналған міндеттері» [Мәтін] : аудан әкімі С. А. Ахметовтың тұрғындармен есепті кездесулерінде сөйлейтін сөзінің ТЕЗИСТЕРІ / С. А. Ахметов // Аманкелді арайы. – 2011. – 10 қаңтар. – Б. 2.
5. Жаңарған жер, жасампаз [Мәтін] : [Аманкелді ауданының 80 жылдық тойы] / Сабыржан Ахметов // Аманкелді арайы. – 2008. – 18–26 қыркүйек. – Б. 2–3.
6. Жасампаздықтың жиырма жылы [Мәтін] : аудан әкімі С. А. Ахметовтың аманкелділіктерді Тәуелсіздік мерекесінің 20 жылдығымен құттықтауы / С. А. Ахметов // Аманкелді арайы. – 2011. – 7–16 желтоқсан. – Б. 1.
7. Мерекелік құттықтаулар [Мәтін] : [Аманкелді ауданының 90 жылдығына арналған] / Әбдісағит Тәтіғұлов, Торсан Нұрмұхамбетов, Аманкелді Садырбеков, Сабыржан Ахметов // Аманкелді арайы. – 2018. – 14–21 қыркүйек. – Б. 1.
8. «Өлкемізді өркендете береміз» [Мәтін] : [Аманкелді ауданы туралы] / Сабыржан Ахметов // Ақиқат. – 2008. – № 7. – Б. 28–32.
9. Өркен жайған өңір [Мәтін] : Аманкелді ауданы / Сабыржан Ахметов // Қостанай таңы. – 2010. – 3 ақпан. – Б. 4.

Ол туралы әдебиеттер:

1. Арайлы Аманкелді [Мәтін] : библиогр. көрсеткіш / Аманкелді аудандық орталық кітапханасы ; [құраст. Б. С. Князова]. – Аманкелді ауданы, 2018. – 31 б.
2. Ахметов Сабыржан [Мәтін] // Торғай елі : энциклопедия / құраст. Т. Рсаев ; ред. А. Ахметов. – Алматы, 2013. – Б. 67.
3. Тарихқа толы – ұлы өлкем [Мәтін] : Аманкелді ауданына 90 жыл : библиогр. көрсеткіш / Аманкелді аудандық орталық кітапханасы ; [құраст. А. К. Аубакирова]. – Аманкелді, 2018. – 20 б.

Мақалалар, сұхбаттар:

1. Аманкелді ауданына 80 жыл [Мәтін] : [мақалалар] / [М. Ходенұлы [және т. б.]. – Қостанай, 2008. – Б. 5–7.

2. Аманкелді ауданын әр жылдарда басқарған бірінші басшылар [Мәтін] : [ауданды басқарған басшылар туралы] / [газ. ред.] // Аманкелді арайы. – 2016. – 16 қыркүйек. – Б. 5.
3. Аяпбергенов, Ә. Ақ босағам – Арқалық! [Мәтін] : [Арқалық қаласының тарихынан деректер] / Ә. Аяпбергенов // Қостанай таңы. – 2006. – 31 мамыр. – Б. 5.
4. Әбіш, Дамир. Аудан әкімінің есебі нені көрсетті? [Мәтін] : [Аманкелді ауд. әкімі С. Ахметов халықпен кездесіп, 2011 ж. атқарылған жұмыстар туралы есеп берді] / Дамир Әбіш // Қостанай таңы. – 2012. – 24 ақпан. – Б. 6.
5. Бектемісов, Асқарбек. Жайсаң [Мәтін] : [мем. қызметкер Сабыржан Ахметұлы туралы] / Асқарбек Бектемісов // Қостанай таңы. – 2017. – 12 мамыр. – Б. 5.
6. 2006 жылғы 20 қазан – аудан әкімдерінің сайлауы күні [Мәтін] : Аудан әкімдігіне үміткер С. А. Ахметов пен Ж. Қ. Тәукеұлының өмірбаяндары / [газ ред.] // Аманкелді арайы. – 2006. – 6 қазан. – Б. 1.
7. Жақсанов, Оразалы. Арқалық перзенті [Мәтін] : [Сабыржан Ахметов туралы] / Оразалы Жақсанов // Қостанай таңы. – 2016. – 5 тамыз. – Б. 6.
8. Жастармен кездесті [Мәтін] : [Халықаралық жастар мерекесі күні аудан әкімі С. Ахметов ауд. жастарымен кездесті] / [газ. ред.] // Аманкелді арайы. – 2007. – 24–31 тамыз. – Б. 1.
9. Жетістіктер мол, міндеттер зор [Мәтін] : [Аманкелді ауд. әкімі С. А. Ахметов өңірдегі барлық ауыл және ауылдық округтерде болып, халықпен кездесті] / [газ. ред.] // Аманкелді арайы. – 2012. – 24 ақпан. – Б. 1, 2.
10. Қонысбай, Кенже. Облыстың Құрметті азаматтары анықталды [Мәтін] / Кенже Қонысбай // Қостанай таңы. – 2017. – 9 тамыз. – Б. 2.
11. Қуандықұлы, Қ. Жемісі жарқын жеті жыл [Мәтін] : немесе аудан әкімі Сабыржан Ахметов қызметінің қырлары туралы бірер сөз / Қ. Қуандықұлы // Аманкелді арайы. – 2011. – 20–27 мамыр. – Б. 1, 3.
12. Қуандықұлы, Қ. Тұңғыш сайланған әкім ертең ант қабылдап, қызметіне кіріседі немесе Сабыржан Ахметұлы аудан халқы мен депутаттар бірауыздан қолдады [Мәтін] / Қ. Қуандықұлы // Аманкелді арайы. – 2006. – 26 қазан. – Б. 1, 2.
13. Мұсабаев, Х. Айқын мақсат, жоғары сенім [Мәтін] : [аудан әкімінің есеп беру жиналыстарынан] / Х. Мұсабаев // Аманкелді арайы. – 2006. – 3 наурыз. – Б. 1.
14. Мұсабаев, Х. Ел мұраты ілгерілеу [Мәтін] : [аудан әкімінің есеп беру жиналысынан] / Х. Мұсабаев // Аманкелді арайы. – 2006. – 17–31 наурыз. – Б. 3.
15. Мұсабаев, Х. Ел мүддесі басты назарда [Мәтін] : [аудан әкімінің есеп беру жиналыстарынан] / Х. Мұсабаев // Аманкелді арайы. – 2006. – 10 наурыз. – Б. 1.
16. Мұсабаев, Х. Еліміз еңселі: ауданымыз абыройлы, селомыз сәнді, көшеміз көрікті, ауламыз ажарлы болсын [Мәтін] : [Аманкелді ауд. Аманкелді селосы тұрғындарының кезекті жиыны өтті] / Х. Мұсабаев // Аманкелді арайы. – 2005. – 15 сәуір. – Б. 1.

17. Мұсабаев, Х. Сабыржан Ахметов, Аманкелді ауданының әкімі: Ескі жыл ескереді, жаңа жыл жарылқасын [Мәтін] : [сұхбат] / Х. Мұсабаев // Қостанай таңы. – 2005. – 30 желтоқсан. – Б. 5.

18. Мұсабаев, Хамитбек. Ауылы азаматтарын ардақтады [Мәтін] : [еңбек ардагерлері Бимағанбет Кенжебекұлы және Сабыржан Ахметұлына «Аманкелді ауданының құрметті азаматы» атағы берілді] / Хамитбек Мұсабаев // Қостанай таңы. – 2014. – 28 қаңтар. – Б. 9.

19. Мұсабаев, Хамитбек. Бәрі басшыға байланысты [Мәтін] / Хамитбек Мұсабаев // Қостанай таңы. – 2004. – 17 қыркүйек. – Б. 4.

20. Мұсабаев, Хамитбек. Елге қызмет – ерге міндет [Мәтін] : [Аманкелді ауданының әкімі С. Ахметовпен сұхбат] / Хамитбек Мұсабаев ; суретті түсірген Қ. Әмірбекұлы // Қостанай таңы. – 2005. – 15 шілде. – Б. 4.

21. Мұсабаев, Хамитбек. Сабыржан Ахметов, Аманкелді ауданының әкімі: Береке-бірлік – биікке бастайды [Мәтін] : [сұхбат] / Хамитбек Мұсабаев // Қостанай таңы. – 2006. – 14 маусым. – Б. 3.

22. Мұсабаев, Хамитбек. Сабыржан Ахметов, Аманкелді ауданының әкімі: Мақсатымыз айқын, межеміз жоғары [Мәтін] : [сұхбат] / Хамитбек Мұсабаев ; суретті түсірген автор // Қостанай таңы. – 2011. – 18 мамыр. – Б. 3.

23. Мұсабаев, Хамитбек. Туған жерін түлеткен [Мәтін] : Құрмет орденінің иегері, қайраткер, азамат Сабыржан Ахметов туралы сыр / Хамитбек Мұсабаев // Ақиқат. – 2007. – № 6. – Б. 58–61.

24. С. Ахметұлы – «Қостанай облысының Құрметті азаматы» атанды [Мәтін] : [ауданның бұрынғы әкімі Сабыржан Ахметұлы] / [газ. ред.] // Аманкелді арайы. – 2017. – 4 тамыз. – Б. 1.

25. Сарторғайым [Мәтін] : [ән нотамен берілген] : (Сабыржан Ахметұлына арнаймыз) / сөзі: Әбжан Әбілтаевтікі, әні: Қалибек Деріпсалдиндікі // Аманкелді арайы. – 2017. – 12 мамыр. – Б. 5.

26. Сәулебек, Айтбай. Торғайдың топжарғаны [Мәтін] : [зейнеткер Сабыржан Ахметұлы – 70 жаста] / Айтбай Сәулебек // Аманкелді арайы. – 2017. – 12 мамыр. – Б. 4.

27. Істелінген жұмыстар аз емес, істейтін жұмыстар әлі де көп [Мәтін] : [аудан әкімінің ауыл және ауылдық округтерде өткізілетін халық жиындарында беретін есебі] / [газ. ред.] // Аманкелді арайы. – 2007. – 12 қаңтар. – Б. 1, 3 ; 19 қаңтар. – Б. 1.

15 мамыр

70 жыл

НОВОСЁЛОВ Юрий Дмитриевич (1952)

Суретші-портретші, график, Қазақстан Суретшілер одағының мүшесі, облыстық Меценаттар клубы сыйлығының лауреаты Свердлов облысының Асбест қаласында дүниеге келген.

Алғашқы өнер шеберлігін Асбест қаласында А. Г. Цвиренконың арт-студиясында Мәдениет сарайында алды. Бір жыл өнер мектебінде оқығаннан кейін, 1972 ж. кеңес әскері қатарына қосылды, әскерден кейін оқуын жалғастырды.

1977 ж. Нижний Тагилдегі Орал қолданбалы өнер мектебін бітірген. Оқуды аяқтағаннан кейін Ю. Новоселов Қорған қаласына көшті. Сол жылы оның шығармашылық қызметі басталады.

1977 ж. Новоселов өзінің алғашқы бірнеше жұмыстарын Чехословакиядағы Брно қаласындағы VIII биенналеде өткен Халықаралық плакаттар мен қолданбалы графика көрмесіне жіберді. Постерлердің бірі көрмеге қабылданып, экспозициясы мен биеннале каталогына енгізілді. Қорған қаласына екі жыл жұмыс істегеннен кейін, 1979 ж. отбасымен Қостанай қаласына қоныс аударды. Мұнда ол шығармашылық постермен айналысуды жалғастырды. Қостанайда А. Байтұрсынов атындағы мемлекеттік университетті бітірді. Ол облыстық және республикалық сурет көрмелеріне белсенді қатысты.

1981 ж. Қазақстан Суретшілер одағының жастар бірлестігіне қабылданды. Сол жылы ол Палангадағы (Литва КСР) КСРО Суретшілер одағының өнер үйіне, бүкілодақтық постер суретшілер тобына жіберілді.

Ю. Новоселовтың қалыптасуы мен жетілуі қазақ топырағында өтті. ҚР Суретшілер одағында, Қазақ көркемсурет қорының Қостанай көркемөнер-өндірістік шеберханаларында суретші ретінде жұмыс істей отырып әр жылдары шеберханалардың шығармашылық бөлімінің төрағасы, көркемдік кеңестің мүшесі, кеңестің төрағасы болды. Көркемдік кеңес, шеберханалардың директоры.

1986 ж. КСРО Суретшілер одағына қабылданды.

1982 ж. Польшада Малборгта өткен Халықаралық көрмеге алғашқы кітапшасын жасайды. Содан бері шағын графикаға деген құштарлық тұрақты болды. Ол 100-ден астам кітапша жасады. Сонымен қатар өндірістік графикаға деген қызығушылық болды.

Өткен ғасырдың 80-жылдарының басында бейнелеу өнерінің басқа түрлерімен бірге жарнама шығармашылық ізденістердің ең жанды және мобильді салаларының бірі болып шықты. Суретшінің шығармашылық жолы өнердің осы түрінің дамуымен тығыз байланысты.

Қостанайдың атынан шыққан көптеген көрмелерге қатысты, бірнеше рет республикалық, бүкілодақтық және халықаралық плакаттар мен буклеттер конкурстарында сыйлықтар мен марапаттарға ие болды: Алматыда (1988, 1991), Астана (2009, 2011), Мәскеу (1983, 1985), Польша (1988).

Өндірістік графикамен және кескіндемен айналыса бастайды. Шақыруларға жауап бере отырып әртүрлі халықаралық көрмелерге буклеттер жібереді.

Кескіндемеде гүлдер бірнеше жылдан бері оның тақырыбына айналды.

2002 ж. Юрий Дмитриевич постер жанрына оралып, 50 туындыдан тұратын әлеуметтік плакаттар сериясын жасады. Бұл серияда ол жинақталған тақырыптарды пайдалануға шешім қабылдады, эскиздер жасалды.

Кейінгі жылдары Ю. Новоселов портретке қызығушылық танытып, бірнеше жылдан бері айналысып келді. Сонымен бірге ол қазақтың мақал-мәтелдері тақырыбына постерлер топтамасын дайындады.

2019 ж. тарихи Отанына оралды, қазір Белгород облысы Старый Оскол қаласында тұрып жатыр. Юрий Дмитриевич шығармашылықпен айналасып, аймақаралық, облыстық, қалалық көрмелерге қатысып еңбек етуде.

Ю. Д. Новоселовтың құрастыруымен шыққан басылым:

Елу үздіксіз шығармашылық жыл [Мәтін] : көркемсурет ұйымының 50 жылдығына арналған облыстық көрме = областная выставка, посвященная 50-летию образования художественной организации / құраст. Ю. Д. Новоселов ; алғы сөз мәтінінің авторы Л. П. Маслюк. – Қостанай, 2009. – 34 б.

Ол туралы мақалалар:

1. Досжанова, Қымбат. «Суретпен оңаша қалғанда...» [Мәтін] : [Қостанай қ. көркемсурет галереясында жергілікті суретші-график, плакатшы Юрий Новоселовтың дербес көрмесі ашылды] / Қымбат Досжанова // Қостанай таңы. – 2017. – 1 тамыз. – Б. 8.

2. Досжанова, Қымбат. Суретшінің жеке көрмесі [Мәтін] : [Ю. Новоселовтың көрмесі] / Қымбат Досжанова ; суретті түсірген автор // Қостанай таңы. – 2012. – 27 қараша. – Б. 8.

3. Жәрімбет, Нәзира. Зейнеткер өткізген байқау [Мәтін] : [Қостанайда жас суретші-портретшілердің облыстық байқауы өтті] / Нәзира Жәрімбет // Егемен Қазақстан. – 2018. – 18 мамыр. – Б. 16.

ФАХРУТДИНОВ Шәміл Абдрахманұлы (1952)

Педагог, ҚР-ның білім беру саласының үздігі, ҚР еңбек сіңірген қайраткері, «Карнавал» хореографиялық мектебінің директоры Қостанай қаласында дүниеге келді.

1974 ж. – Қызылорда педагогикалық институтының шетел тілдері факультетін бітірген, француз тілінің мұғалімі.

2009 ж. – Челябині мемлекеттік өнер және мәдениет академиясын, театр және теледидар режиссері мамандығы бойынша тәмамдайды.

1988 жылдан бастап «Карнавал» би ансамблінің көркемдік жетекшісі. Қаламыздың атақты би ұжымы көптеген республикалық және әлемдік деңгейдегі байқауларға қатысып, жүлдегер атануда. Олар Франция, Эстония, Германия, Болгария, Чехия, Ресей және басқа да көптеген шет елдерде болып, қазақ елінің атын шығарып жүр.

Шәміл Фахрутдинов Қостанай қаласында би өнерінің ашылуы мен дамуына жетекшілік еткен дарынды ұйымдастырушы. «Карнавал» балалар би тобының тұрақты жетекшісі.

2007 жылдан бастап Қостанай қаласы әкімдігінің «Карнавал» хореографиялық мектебі» МКҚК директоры.

«Құрмет» орденімен (2016), «Ерен еңбегі үшін» (2000), «Қазақстан Республикасының тәуелсіздігіне 20 жыл» (2011), Білім және ғылым министрлігінің «Ыбырай Алтынсарин» атындағы (2008) медальдарымен, «Ағарту саласының құрметті қызметкері» (2006), ҚР «Мәдениет қайраткері» (2007) төсбелгілерімен марапатталған, ҚР Президенті алғыстарымен ескерілген (2001, 2005), облыс әкімі сыйақысының лауреаты (2000), Қостанай облыстық меценаттар клубының сыйлығының лауреаты (2001, 2008, 2014). Қостанай қаласының құрметті азаматы (2016). Мәдениет министрлігі мен Білім министрлігінің Құрмет грамоталарымен марапатталған.

2016 жылға дейінгі мәліметтерді «2017 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» қараңыз.

Ол туралы әдебиеттер:

1. «Карнавал» балалар би ансамблі [Мәтін] // Қостанай 125 жыл : фотокітап = фотокнига / Қостанай қаласы әкімдігі мен мәслихатының тапсырысы

бойынша = по заказу акимата и маслихата г. Костаная. – Қостанай, 2004. – Б. 66.

2. «Карнавал» би ансамблі [Мәтін] // Қостанай қаласы – 130 : фотокітап = фотокнига / [авт. проекта В. Баранов ; ред. О. Лукаш]. – Қостанай, 2009. – Б. 98.

3. Талантты шеберлердің қолдарынан шыққан дүниелер қаланы ажарландыра түседі... [Мәтін] : [Қостанайдың мәдениет және өнер саласы] // Қостанай – 128 : фотокітап = фотокнига / Қостанай қалалық әкімдігі тапсырысы бойынша = по заказу акимата города Костаная. – Қостанай, 2007. – Б. 80–85.

4. Фахрутдинов Шәміл Әбдірахманұлы [Мәтін] // 2017 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегі. 44-шығ. [Л. Н. Толстой атындағы Қостанай ОӘҒК, Ақпараттық-библиографиялық бөлім ; құраст.: Ә. Қ. Сәлібаева, Д. А. Жұмабаева, Ә. Р. Тәжікенова ; ред. Б. М. Әлкебаева]. – Қостанай, 2016. – Б. 73–74.

Мақалалар, сұхбаттар:

1. Айқадамова, Айтолқын. Мәдениет саласы жаңара түспек [Мәтін] : [облыс әкімі обл. мәдениет, өнер және кино қызметкерлерімен кездесті] / Айтолқын Айқадамова // Қостанай таңы. – 2007. – 25 желтоқсан. – Б. 2.

2. Айқадамова, Айтолқын. Өнердің тілі шексіз [Мәтін] : [хореограф Шәміл Фахрутдиновпен сұхбат] / Айтолқын Айқадамова // Қостанай таңы. – 2021. – 30 сәуір. – Б. 7.

3. Жақсанов, Оразалы. Еуропаны қазақ биімен табындырған [Мәтін] : атақты «Карнавал» би ансамблінің өнердегі жетістіктері жайлы сөз / Оразалы Жақсанов // Мәдениет. – 2008. – № 9. – Б. 14–17.

4. Жаңа жыл құт-береке әкелсін! [Мәтін] : Шаһардағы мереке жайлы толғаныс / бетті дайындаған О. Отынбайұлы // Наш Қостанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2017. – 6 қаңтар. – Б. 6.

5. Қазақ биімен шетелдіктерді таңқалдырды [Мәтін] : [«Карнавал» би ансамблі] / [газ. ред.] // Қостанай. – («Қостанай» қосымшасы). – 2012. – 8 мамыр. – Б. 8.

6. Мерейтойлық марапат тапсырылды [Мәтін] : [Қостанай облысының және Қостанай қаласының құрметті азаматы атағына ие болғандар] / [газ. ред.] ; суретті түсірген Бағдат Ахметбеков // Қостанай таңы. – 2016. – 16 тамыз. – Б. 2.

БЕРДАЛИНОВА Ғайнижамал Сайманқызы (1942)

Ақын, журналист, қоғам қайраткері Орынбор облысы Адамов ауданы Орехов с. дүниеге келген.

Мектепті бітірген соң, Батыс Қазақстан облысының Орал қаласындағы А. С. Пушкин атындағы пединституттың филология факультетін тәмамдаған. Еңбек жолын мұғалімдіктен бастаған.

1968 ж. Адамов ауданының «Ленинское знамя» (орыс тілді) газетіне қызметке шақырылған. Алғашқы өлең, мақалаларын орыс тілінде жазған.

1970 ж. ата-жұрты Жітіқара жеріне қоныс аударады. Ана тілінің мәртебесін көтеретін іс-шараларға араласа жүріп аудандық, қалалық, облыстық ақындар айтысына қатысқан.

1984–1992 жылдар аралығында жергілікті бұқаралық ақпарат құралдарында қызмет еткен.

1992 ж. «Қостанай таңы» газетінің тілшісі. Бұл жылдар ол үшін қанатты жылдарға айналған. Шығармашылық шабыты өсіп, өзекті мәселелерге мақала, корреспонденциялар жазумен қатар, өзі жазған өлеңдерін жинақ етіп шығаруға дейін барғаны анық.

«Жүрегінен өлең болып өрілген», «Аман болшы, ақылдым», «Жылдар мен жырлар байлығым», «Күндердің ізі кешегі» деп аталған жыр жинақтары жарық көріп, оқырманға жол тапқан.

Ғайнижамал Сайманқызының қолдауымен 1995 ж. 12 желтоқсанында «Қостанай таңы» газетінде жастар шығармашылығына арналған «Жас қалам» атты үйірмесі жарық көрді.

Көп жыл бойы білім саласында қызмет атқарды. Мемлекеттік тілдің терең тамыр жаюына өз үлесін қосты.

2002–2003 жылдар Л. Толстой атындағы кітапханада «Шешендік сөздер» және «Қазақ тілін үйренушілерге» курстарынан дәріс берді. «Жас қазақ», «Алға» деген журналдардың редакторы, «Таза бұлақ» қоғамдық қорын қалыптастырушы.

Бүкілодақтық халық шығармашылығы фестивалінің лауреаты (1990), Республикалық «Ажар» сыйлығының (2003), Қостанай меценаттар клубының «Қазына» сыйлығының иегері (2003).

2016 жылға дейінгі мәліметтерді «2017 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» және «Жүрегінен өлең болып өрілген» библиогр. көрсеткіштен қараңыз.

Шығармалары:

1. Жылдар мен жырлар байлығым... [Мәтін] : [өлеңдер, мақалалар, айтыстар] / Ғ. Бердалинова. – Қостанай : Қарлығаш, 2017. – 144 б.
2. Күндердің ізі кешегі [Мәтін] : [автордың жастармен атқарған жұмысы және жақындарына арналған өлеңдері мен лебіздері] / Ғ. Бердалинова. – Қостанай : Қарлығаш, 2018. – 96 б.

Ол туралы әдебиеттер:

1. Бердалинова Ғайнижамал Сайманқызы [Мәтін] // 2017 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегі. 44-шығ. [Л. Н. Толстой атындағы Қостанай ОӘФК, Ақпараттық-библиографиялық бөлім ; құраст.: Ә. Қ. Сәлібаева, Д. А. Жұмабаева, Ә. Р. Тәжікенова ; ред. Б. М. Әлкебаева]. – Қостанай, 2016. – Б. 74–77.
2. Ғайнижамал Бердалинова [Мәтін] // Тобыл толқындары : әдеби альманах. 2-кітап / Қостанай облысы әкімдігінің мәдениет басқармасы, Л. Н. Толстой атындағы Қостанай облыстық әмбебап ғылыми кітапханасы ; ред. Г. Г. Казина. ; [құраст.: Д. А. Дауренбекова, С. С. Юсупова]. – Қостанай, 2014. – Б. 17.
3. Жітіқара ауданының «Оқитын өлке» жобасы [Мәтін] : жоба / Жітіқара ауданыдық орталықтандырылған кітапхана жүйесі / [жобаның басшысы Р. А. Яковлева ; ауд. Б. К. Тутина]. – Жітіқара, 2015. – Б. 4.

Мақалалар, сұхбаттар:

1. Ахметжан, Күлшира. Өмірі – өнеге [Мәтін] : [ақын Ғайнижамал Сайманқызы Бердалинова туралы] / Күлшара Ахметжан // Қостанай таңы. – 2017. – 19 шілде. – Б. 12.
2. Әбділда, Айтолқын. Ақынға құрмет [Мәтін] : [облыстық Ы. Алтынсарин мемориалдық музейінде Ғ. Бердалинованың шығармашылық кеші өтті] / Айтолқын Әбділда // Қостанай таңы. – 2017. – 8 тамыз. – Б. 5.
3. Боранова, Гүлбаршын. Тіл жанашыры бола білген [Мәтін] : [ақын Ғ. Бердалинова] / Гүлбаршын Боранова // Қостанай таңы. – 2017. – 23 мамыр. – Б. 8.
4. Ғайнижамал Бердалинова: келініме арнап кітап жазсам, бұл – аналық ризашылығым [Мәтін] : ақын Ғайнижамал Бердалиновамен сырласу / сұхбаттасқан С. Мұратұлы // Нұрлы таң. – 2018. – 7 наурыз. – Б. 8.
5. «Ел ертеңі – жастар, оларды ұлтжанды қылып өсіру – біздің міндет» [Мәтін] : [Ғ. Бердалинова 70 жаста] / дайындаған С. Меңдібай // Қостанай таңы. – 2012. – 4 мамыр. – Б. 21–23.
6. Қойшыманов, Қ. «Кітап – ғажайып әлем» / Қ. Қойшыманов // Қостанай таңы. – 2017. – 26 сәуір. – Б. 8.

27 мамыр

Құрылғанына
25 жыл

«Nadzieja» Қостанай облыстық ПОЛЯК ҚОҒАМЫ (1997)

Полония деп аталатын дүниежүзілік польшалық ұлт өкілдерінің бір бөлігі «Nadzieja» облыстық поляк қоғамы.

Поляк ұлт өкілдерінің қазақстандық қоғамы көшпенділердің екі тобынан: ХІХ–ХХ ғғ. басында өз еркімен қоныс аударушылар өкілдерінен және 1930–1940 жж. сталиндік режимнің әсерінен еріксіз Украина және Литвадан қоныс аударған

поляктардан тұрады.

1897 жылғы Ресей билігінің өткізген бірінші жалпы тұрғындар санағының мәліметі бойынша Орта Азия аумағында 11597 поляк өмір сүрген. Олардың тоқсан пайызға жуығы қалаларды мекен еткен. Сонымен қатар ХІХ–ХХ ғғ. басында Ресей империясының бақылауындағы Поляк хандығынан поляк шаруашылығының жерсіз экономикалық эмиграциясы кезінде тұрғындар Сібір мен Қазақстанға жер аударылған.

Поляк шаруаларының бір бөлігі 1906–1910 жылдары Келецкий және Люблинский губернияларынан Ресей империясының Орынбор және Омбы губернияларына, Батыс Сібірге қоныс аударған. Бұл жағдайға «Столыпин реформасы» өз әсерін тигізді.

Поляктар КСРО тұрғындарының көптеген топтарының ішінде кластық дәрежеге байланысты емес, ұлтына байланысты еріксіз қоныс аударуға мәжбүр болғандардың алғашқыларының бірі болды.

Қостанай облысына поляк этносының өкілдері негізінен 1936–1940 жылдарындағы саяси қуғын-сүргін зардабының салдарынан келген болатын.

Жүзден астам ұлт өкілдері өздерінің жайлы бұрышын тапқан Қазақстанның көптеген аймақтарының бірі – Қостанай облысы. Олардың арасында «Надея» поляк этномәдени бірлестігі.

«Надея» поляк этномәдени бірлестігі Ромуальда Стефановна Гицевичтің бастамасы бойынша 1997 жылдың 27 мамырында құрылды. Мәдениет қызметкері, режиссер-қоюшы маманы қауымның бастапқы кезеңінен бастап ұзақ жылдар бойы басшылық қызметін атқарып жүрді. Поляк тілін жетік білетін Ромуальда Стефановна жексенбілік мектебінің жұмысын жандандырды, өзі сол мектепте сабақ берді. Ромуалда Стефановна – Қазақстан халықтары Ассамблеясының ең белсенді мүшелерінің бірі, Қазақстан халықтарының облыстық ассамблеясының мүшесі, Қазақстан поляктары одағының кеңесінің мүшесі. Өз еңбегі үшін «Қазақстан Республикасының тәуелсіздігіне 10 жыл» мерекелік медалімен, облыс әкімінің грамотасымен марапатталды. 2004 ж.

поляк тілін, поляк халқының мәдениетін және дәстүрлерін насихаттауға және дамытуға қосқан үлесі үшін үкіметтік емес ұйымдар арасындағы халықаралық байқау шеңберінде Польшаның арнайы журналистика сыйлығымен марапатталды.

Н. З. Русина, В. Л. Радомский, Е. Сингаевский, Г. Сингаевская, М. Бунакова, В. Радзевич, С. Асранкулова және басқалар қоғамның қалыптасуы мен жетілуіне белсенді көмектесті.

Аз уақыттың ішінде қоғамдық бірлестікте польша тілін үйрететін курстар ашылды. Ұйымның басқа да салалары бойынша Е. Пономарева, С. Сидоренко, Ю. Оленберг, С. Барковский, Р. Гараева, Большаковых, Ан, Чугуновых, Заремб, Бородиных, Губских және тағы басқа отбасылар адал қызмет атқарып келеді.

Бірлестік қайта тіркеуден өткеннен кейін, 2012 жылғы қыркүйектен поляк этномәдени орталығын отставкадағы милиция подполковнигі Виктор Леонидович Радомский басқарды. «Nadzieja» Қостанай облыстық поляк қоғамы болып қайта аталды. Осы уақыттан бастап бірлестік жаңа тыныс алғандай болды.

«Nadzieja» қоғамының ынтасымен Қазақстандағы Польша өкілділігімен тығыз қарым-қатынас орнады. Өкілділік бірлестікке күнделікті әдістемелік және кеңес беру арқылы көмек береді. Жыл сайын Нұр-Сұлтан қаласында польшалық жоғарғы оқу орындарының қабылдау комиссиясы қазақстандық мектепті бітіруші польша ұлтының оқушыларына қабылдау емтихандарын өткізеді. Сыннан сүрінбей өткен бітірушілер өз оқуларын Польшаның ең үздік оқу орындарында тегін жалғастыра алады.

Бірлестік жұмысының негізгі бағыты Қазақстан халқының көп ұлтты мәдениетінің бірін-бірі өзара жан-жақты байыта түсуіне, Қазақстан мен Польша арасындағы мәдени және экономикалық байланыстарды дамытуға, Қазақстан жастарын рухани тұрғыдан тәрбиелеуге көмектесу.

«Nadzieja» бірлестік белсенділері поляк халқының тілі мен мәдениетін сақтап, дамытып, сонымен қатар Қазақстан Республикасындағы ұлтаралық келісімді нығайтуға қажмас көмек көрсетуді, конфессияаралық келісімді нығайтуға да ықпал етуді басты міндет деп санайды.

Әдебиеттер:

1. Бұл біздің ортақ үйіміз [Мәтін] // Алтын дала: 1936–2006 : 70-летию Костанайской области посвящается : фотокнига / құраст. Г. Дильдяев. – Алматы, 2005. – Б. 34–51.

2. Қостанай облыстық польшалық «Nadzieja» бірлестігі [1997 жылдың 27 мамырында тіркелген] [Мәтін] // Қазақстан халқы Қостанай облыстық Ассамблеясы. Ұйымдастыру және даму тарихы / [КГУ Дом дружбы акимата Костанайской области ; фото: И. Мармалиди, Г. Шаповалов, С. Миронов]. – Қостанай, 2015. – Б. 100–109.

Мақалалар, сұхбаттар:

1. Айқадамова, Айтолқын. Ананың алақаны [Мәтін] : [Достық үйінде] / Айтолқын Айқадамова ; суретті түсірген А. Жүзбай // Қостанай таңы. – 2017. – 20 қыркүйек. – Б. 8.
2. Айқадамова, Айтолқын. Өзгеге көмек қолын созған қор [Мәтін] : [қоғамдық қор] / Айтолқын Айқадамова // Қостанай таңы. – 2013. – 10 қазан. – Б. 1.
3. Айқадамова, Айтолқын. Татулық пен тұтастықтың темірқазығы [Мәтін] : [Қазақстан халқы Қостанай облыстық Ассамблеясының XXV сессиясының отырысы] / Айтолқын Айқадамова // Қостанай таңы. – 2017. – 12 желтоқсан. – Б. 1, 2.
4. Айқадамова, Айтолқын. Үздіктер марапатталды [Мәтін] : [үкіметтік емес ұйымдардың арасындағы байқау] / Айтолқын Айқадамова ; суретті түсірген Қ. Бейсенов // Қостанай таңы. – 2010. – 7 желтоқсан. – Б. 5.
5. Айқадамова, Айтолқын. Шуақты шаңырақ [Мәтін] : [Қостанайдағы Достық үйі туралы] / Айтолқын Айқадамова // Қостанай таңы. – 2015. – 6 ақпан. – Б. 10.
6. Бауырластық бастауы [Мәтін] : [Қостанай обл. Достық үйі] / Ю. Ивлев, Р. Гицевич ; [газ. ред.] // Егемен Қазақстан. – 2011. – 8 желтоқсан. – Б. 6.
7. Қабдырахметова, М. Бәрі жақсы болады деген үміттеміз [Мәтін] : [«Надея» поляктар мәдени-ағарту қоғамының төрайымы Р. С. Гицевичпен сұхбат] / М. Қабдырахметова // Қостанай таңы. – 2006. – 15 наурыз. – Б. 2.
8. Қоңқабаева, Ш. Поляктар – өз елінде [Мәтін] : «Надея» поляктар мәдени орталығының бастамасымен поляк жастары 21 күндік экскурсиямен Польша еліне барып қайтты / Ш. Қоңқабаева // Қостанай таңы. – 2004. – 10 тамыз. – Б. 1.
9. Қоңқабаева, Шұға. Көрме поляк ұлтының тарихынан сыр шертеді [Мәтін] : [«Қиыр шетте. Поляктар Қазақ елінде» атты фотокөрмесінің ашылу салтанаты] / Шұға Қоңқабаева // Қостанай таңы. – 2011. – 2 ақпан. – Б. 2, 7.
10. Қоңқабаева, Шұға. «Надея» атты орталық бар [Мәтін] : [поляктардың мәдени орталығы] / Шұға Қоңқабаева // Қостанай таңы. – 2009. – 8 сәуір. – Б. 8.
11. «Надея» үміт пен сенім берді [Мәтін] : [мәдени-ағарту орталығының төрайымы Р. С. Гицевичпен сұхбат] / сұхбаттасқан М. Қабдырахметова // Қостанай таңы. – 2001. – 10 сәуір – Б. 6.
12. Оспанова, Қ. Тарихи Отанның төл мерекесін атап өтті [Мәтін] : [Облыстық Л. Толстой атындағы кітапханада қаламыздағы поляк ұлты жыл сайынғы дәстүрлі мереке – Польша Республикасының Конституция күнін атап өтті] / Қ. Оспанова // Қостанай таңы. – 2006. – 12 мамыр. – Б. 3.
13. Поляктар қазақ елінің кеңпейілдігіне риза [Мәтін] : [«Надея» поляктар мәдени орталығы] / [газ. ред.] // Қостанай таңы. – 2003. – 24 қыркүйек. – Б. 4.
14. Сағитова, Гүлназым. Ынтымақ пен бірлік – бәрін де жеңбек [Мәтін] : Қазақстан халқы Ассамблеясына 15 жыл / Гүлназым Сағитова ; суреттерді түсірген Қ. Бейсенов // Қостанай таңы. – 2010. – 3 наурыз. – Б. 1, 2.
15. Хасенов, Е. Елшілік өкілдері – «Надея» қоғамында [Мәтін] / Е. Хасенов // Қостанай таңы. – 2003. – 1 қазан. – Б. 1.

31 мамыр

Бекітілгеніне
25 жыл

Саяси қуғын-сүргін және ашаршылық құрбандарын еске алу күні (1997)

20 ғасырдағы саяси қуғын-сүргін – мыңдаған жазықсыз адамдардың қаны мен көз жасына суарылған тарихымыздың шерлі беттерінің бірі болып саналады.

Әкімшілік-жазалаушы жүйе еңбектеген сәбиді де, еңкейген кәріні де, болмысы нәзік әйелді де аяған жоқ.

1997 ж. ҚР Президентінің Жарлығы шығып, соған сәйкес 31 мамыр – Саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күні болып жарияланды.

XX ғасырда қазақ ұлты тартқан ең ауыр зардап осы зұлматты жылдармен байланысты. 1931–1933 жылдың ашаршылығы миллиондаған қазақтың басын жұтты, 1937–1938-дің репрессиясы қазақтың бетке ұстар қаймағын қынадай қырып салды. Қызыл империяның қаны тамған заманда елімізде 20-дан астам лагерь жұмыс істеп, оларда 800 мыңнан астам асыл азаматтарымыз азап шекті. Лагерьлерде қазақ мәдениеті мен ғылымына, ағарту саласына еңбегі сіңген интеллигенция өкілдері азап шекті. Бүгін мыңдаған қуғын-сүргін құрбандарын Ахмет Байтұрсынов, Әлихан Бөкейханов, Сәкен Сейфуллин, Бейімбет Майлин, Ілияс Жансүгіров, Мағжан Жұмабаев, Міржақып Дулатов, Тұрар Рысқұлов, Санжар Асфендияров, Темірбек Жүргенов, Жаһанша және Халел Досмұхамедовтарды еске алмауға болмайды.

Жаппай қуғын-сүргін бұрынғы Кеңес Одағының бірде-бір халқын айналып еткен жоқ. Қазақстанға әр жылдары 800 мың неміс, 102 мың поляк, 19 мың корей отбасылары, 507 мың Солтүстік Кавказ халқы жер аударылды. Бұл жылдары барлығы 1 млн 500 мың ұлт өкілдері жер аударылған. Тұрмыс тауқыметіне қарамастан қазақ халқы еріксіз жер аударылған бауырластарымызды жылы қабылдап, соның нәтижесінде тоталитаризмнің қанды шеңгеліне бірлесе төтеп берді.

НКВД-ның ерекше бұйрығымен сол бір зұлмат жылдары қазақтың қамын ойлаған ұлт серкелеріне жөнсіз жала жабылып, аяусыз атылып, итжеккенге айдалса, отбасылары да қуғынға ұшырап, лагерьлерге қамалды. Ардақты арыстарымыздың әйелдері мен балалары «АЛЖИР» – «Ақмоладағы Отанын сатқандар әйелдерінің лагерінде» де азап шекті. АЛЖИР лагері 1938–1953 жылдар аралығында жұмыс істеді, 20 мыңға жуық әйел қамалып, олардың 7 мыңнан астамы азап түрмесінде көз жұмды. Солардың ішінде Сәкен Сейфуллиннің, Бейімбет Майлиннің, Жұмат Шаниннің, Санжар Асфендияровтың, Темірбек Жүргеновтің, Тұрар Рысқұловтың т. б. әйелдері де бар еді.

Біздің ендігі жердегі борышымыз – осы қанқұйлы жылдардың оқиғасын, оның жазықсыз құрбаны болған азаматтардың есімдерін ұмытпау, оларды мәңгі есте сақтау.

2011 жылға дейінгі мәліметтерді «2012 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» қараңыз.

Әдебиеттер:

1. «Алжир» мұражайы қорындағы коллекциялар каталогы [Мәтін] = Каталог коллекций музея «Алжир» / Астана қаласының Мәдениет басқармасы Саяси қуғын-сүргін және тотализм құрбандарының «АЛЖИР» мемориалды-мұражай кешені ; [бас ред. Б. Жүнісбеков ; құраст.: Ш. Смайылова [және т. б.]. – Астана, 2012. – 366 б.
2. ALJIR [Мәтін] = Алжир : esteliker, vospomaniya = [естеліктер = воспоминания] / [бас ред. Б. Жүнісбеков ; құраст.: Л. Әбдірахманова [және т. б.]. – Астана : Алжир мемориалды-мұражай кешені, 2014. – 364 б.
3. Әлім, Қ. Міржақыптың оралуы [Мәтін] = Возвращение Миржакипа : хикаят-сапарнама : док. пов. / Қ. Әлім ; [ауд. А. Ахетов]. – Алматы : Мектеп, 2017. – 200 б. : сурет.
4. Бейісқұлов, Т. Бейімбетті атқан кім? [Мәтін] : деректі эссе-толғау / Т. Бейісқұлов. – Алматы : Тоғанай Т, 2000. – 160 б.
5. Естеліктегі Алаш [Мәтін] / құраст., алғы сөзін және түсініктерін жазған С. Б. Жұмағұл ; ҚР Білім және ғылым министрлігі, Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық ун-ті ; «Алаш» мәдениет және рухани даму ин-ты. – Нұр-Сұлтан : Алашорда, 2020. – 488 б.
6. Қазақстандағы ашаршылық: халық қасіреті және тарих тағылымы, 1932–2012 [Мәтін] = Голод в Казахстане : трагедия народа и уроки истории, 1932–2012 : халықаралық ғылыми конф. мат. жинағы, 31 мамыр–1 маусым 2012 жыл = сб. мат. межд. науч. конф., 31 мая–1 июня 2012 года / құраст.: Б. Ғ. Аяған [және т. б.]. – Астана, 2012. – 400 б.
7. Қалдырған ізің мәңгілік [Мәтін] : Қостанай облысы Амангелді ауданының білім беру саласының тарихы мен ұстаздары жайлы анықтамалық жинақ. Т. 1 / [бас ред. С. Оңжанұлы]. – Шымкент : [б. и.], 2021. – 368 б.
8. Қарлақтың қара қарындашымен... [Мәтін] / идея авт. Н. О. Дулатбеков. – Қарағанды. – «Болашақ» университеті, 2015. – 160 б.
9. Мәулетов, Ғ. Азалы ақиқат [Мәтін] : қуғын-сүргін құрбандары болған қаламгерлер туралы хикая / Ғ. Мәулетов. – Қостанай : Баспалар үйі, 2012. – 178 б.
10. Мәулетов, Ғ. Замана [Мәтін] / Ғ. Мәулетов. – Қостанай : Шапақ, 2008. – 220 б.
11. Мәулетов, Ғ. Ұмытылмайтын қасірет [Мәтін] / Ғ. Мәулетов. – Қостанай : Шапақ, 2016. – 458 б.
12. Мәулетов, Ғ. Үрей мен үміт [Мәтін] / Ғ. Мәулетов. – Қостанай : Қостанайполиграфия, 2006. – 318 б.
13. Мұрағатшы [Мәтін] = Архивист : шілде-желтоқсан 2015, № 2 = июль-дек. 2015, № 2 : салалық ақпараттық бюл. = отраслевой информ. бюл. / Қостанай облысы әкімдігінің мұрағаттар және құжаттама басқармасы ММ, Қостанай облысының мемлекеттік мұрағаты ММ. – Қостанай, 2015. – 170 б.
14. Омарбеков, Т. Ашаршылық [Мәтін] / Т. Омарбеков. – Алматы : Арыс, 2019. – 80 б.

15. Сейтбекова, Ақтоты. Саяси қуғын-сүргін құрбандары [Мәтін] / Ақтоты Сейтбекова // Мұрағатшы : қаңтар-маусым 2015, № 1 = № 1, январь–июнь 2015 : салалық ақпараттық бюл. = отраслевой информ. бюл. / Қостанай облысы әкімдігінің мұрағаттар және құжаттама басқармасы ММ, Қостанай облысының мемлекеттік мұрағаты ММ. – Қостанай, 2015. – Б. 91–92.

16. Тарихтың сұрапыл сыны: Саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күні : бейнемұрағат [Мәтін] = видеоархив / Л. Н. Толстой атындағы Қостанай әмбебап ғылыми кітапханасы, Ақпараттық-библиографиялық бөлім ; [сұхбатты жүргізген: Әмірхамзина Г. Х., Салибаева А. К. ; бағдарламалық қамтамасыз еткен Жұмабаева Д. А. ; дизайн Иванова Т. Н.]. – Қостанай, 2017. – 1 электр. опт. диск (DVD).

Мақалалар, сұхбаттар, әңгімелер:

1. Абаған, Болат. «Қазақ халқына мың алғыс» [Мәтін] : 31 мамыр – Саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күні / Болат Абаған // Айқын. – 2012. – 31 мамыр. – Б. 9.

2. Абуталипова, Г. Мәңгілікке тағзым [Мәтін] : [ашаршылық жылдары : мектеп сабағы] / Г. Абуталипова, М. Атантаева // Мектептегі сыныптан тыс жұмыстар. – 2012. – № 7. – Б. 46–48.

3. Айманов, Б. «Алаш ісі» немесе алаштықтардың репрессияға ұшырау тарихы [Мәтін] / Б. Айманов // Қазақстан тарихы: әдістемелік журнал. – 2017. – № 11. – Б. 22–30.

4. Айманов, Б. «Кіші Қазан» саясатына қарсы күрескен қайраткер [Мәтін] : (Жалау Мыңбаевқа 125 жыл) : [қуғын-сүргін құрбаны] / Б. Айманов // Қазақстан тарихы: әдістемелік журнал. – 2017. – № 4. – Б. 3–9.

5. Айманов, Бауыржан. Жалау Мыңбаев [Мәтін] : «Кіші Қазан» саясатына қарсы күрескен қайраткер : (Жалау Мыңбаевтың туғанына 125 жыл) : [қуғын-сүргін құрбаны] / Бауыржан Айманов // Қазақ тарихы. – 2017. – № 5. – Б. 53–55.

6. Ақдөңов, Бақытжан. Халықты қамықтырған қаралы жылдар [Мәтін] : [қуғын-сүргін] / Бақытжан Ақдөңов // Қазақ тарихы. – 2014. – № 5. – Б. 41–42.

7. Алаш арыстары қалай ақталды? [Мәтін] : [ғалым Жабайхан Әбділдинмен сұхбат] / әңгімелескен Жарасбай Сүлейменов // Егемен Қазақстан. – 2013. – 11 қаңтар. – Б. 7.

8. Алаш арыстары: соңғы сөз, соңғы сурет [Мәтін] : [саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу] / дайындаған Заңғар Кәрімхан // Бала тәрбиесі. – 2019. – № 5. – Б. 12–14.

9. Алдажұманов, Қ. С. Қазақстандағы 30-жылдардағы ашаршылық пен саяси қуғын-сүргін тарихынан [Мәтін] / Қ. С. Алдажұманов // Отан тарихы = Отечественная история. – 2013. – № 4. – Б. 176–184.

10. Алдажұманов, Қайдар. Алаш тарихының ең азапты тұсы [Мәтін] : [ашаршылық жылдары] / Қайдар Алдажұманов // Айқын. – 2012. – 6 маусым. – Б. 3.

11. Алдажұманов, Қайдар. Нәубет қалай зерттелді? [Мәтін] : [ашаршылық жылдары] / Қайдар Алдажұманов // Егемен Қазақстан. – 2012. – 31 мамыр. – Б. 6, 7.
12. Аллаберген, Қырықбай. Ағысқа қарсы жүзген Алаш арысы [Мәтін] : [қуғын-сүргін құрбаны Мұхамеджан Тынышбаев] / Қырықбай Аллаберген // Қазақ. – 2013. – 6–13 қыркүйек. – Б. 6.
13. Аллаберген, Қырықбай. Қайраткердің қаламгерлігі [Мәтін] : [мем. және қоғам қайраткері Сұлтанбек Қожанұлы] / Қырықбай Аллаберген // Қазақ. – 2013. – 16–30 тамыз. – Б. 8.
14. Алтынбаева, Жанар. Нәубет жылдар жарасы [Мәтін] : [ашаршылық жылдары] / Жанар Алтынбаева // Қазақ. – 2012. – 5 қазан. – Б. 5.
15. Амантайұлы, Дархан. Қуғын-сүргін құрбандарына құрмет [Мәтін] : [31 мамыр – Саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күні] / Дархан Амантайұлы // Арқалық хабары. – 2017. – 2 маусым. – Б. 1.
16. Асауов, Дәулетқали. «Өлім лимиті» [Мәтін] : [репрессия «квотасы»] / Дәулетқали Асауов // Қазақ. – 2017. – 20 қазан. – Б. 8.
17. Ахметбеков, Айбатыр. Алаштың бір туар ұлы Бейімбет [Мәтін] : [қуғын-сүргіннің құрбаны болған Алаш арыстандарының бірі – Майлин] / Айбатыр Ахметбеков // Маяк. – 2016. – 26 мамыр. – Б. 6.
18. Ахметбеков, Байбатыр. Қуғын-сүргін құрбандарына тағзым [Мәтін] : [31 мамыр – Саяси қуғын-сүргін және ашаршылық құрбандарын еске алу күні] / Байбатыр Ахметбеков // Біздің Торғай. – 2016. – 31 мамыр. – Б. 1.
19. Ахметов, Жаңабай. Қасіретке толы жылдар [Мәтін] : [саяси қуғын-сүргін құрбандары] : Өткен ғасырда орын алған саясат / Жаңабай Ахметов // Қарасу өңірі. – 2020. – 28 мамыр. – Б. 4.
20. Ахметова, Қалзада. Саяси қуғын-сүргіннің басталуы [Мәтін] : (1920–1930 жж. ұлттық зиялы қауымға қарсы қуғын-сүргін) / Қалзада Ахметова // Қазақ тарихы. – 2017. – № 4. – Б. 56.
21. Ашаршылық қасіреті: Айтылмай жүрген ақиқат [Мәтін] / дайындаған Дәуіржан Төлебаев // Ана тілі. – 2019. – 30 мамыр–5 маусым. – Б. 1, 6–7.
22. Аштық: «Ұлттық қасірет күні» жариялануы керек / [газ. ред.] // Қазақ әдебиеті. – 2019. – 31 мамыр–6 маусым. – Б. 1, 4–5.
23. Аяған, Бүркітбай. Түбі Ресейден кешірім сұратуымыз керек [Мәтін] : [ашаршылық жылдары] / Бүркітбай Аяған // Астана. – 2012. – № 2. – Б. 38–39.
24. Аязбеков, Жанұзақ. Қасірет пен қасиеті [Мәтін] : [қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күні] / Жанұзақ Аязбеков // Қостанай таңы. – 2018. – 30 мамыр. – Б. 1, 2.
25. Әбдікәкімұлы, Момбек. 1931–33 жылдардағы ашаршылық [Мәтін] / Момбек Әбдікәкімұлы // Жалын. – 2012. – № 4–10. – Б. 119–123.
26. Әбдіраш, Әлібек. «АЛЖИР» – азап аралы [Мәтін] / Әлібек Әбдіраш // Жас Қазақ. – 2015. – 29 мамыр. – Б. 7.
27. Әбдіраш, Әлібек. «СтепЛаг». 1954 жыл. Бас көтеру [Мәтін] / Әлібек Әбдіраш // Егемен Қазақстан. – 2017. – 14 қыркүйек. – Б. 10.

28. Әбжанов, Х. М. Қазақ қасіреті: қылмыс пен жаза : тарих және ақиқат [Мәтін] / Х. М. Әбжанов // Отан тарихы = Отечественная история. – 2012. – № 2. – Б. 5–10.

29. Әбжанов, Ханкелді. Қуғын-сүргін және күн тәртібі [Мәтін] / Ханкелді Әбжанов // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2021. – 13 қаңтар. – Б. 10.

30. «Әділет» тарихи-ағарту қоғамының басшысы, «Жаңалық» саяси қуғын-сүргін музейінің аға ғылыми қызметкері, профессор Ғарифолла Әнес: Арыстарымыздың сүйегін қорламайық! [Мәтін] : [сұхбат] / әңгімелескен Эльвира Серікқызы // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2020. – 2 маусым. – Б. 8.

31. Әйдерке, Әлібек. Мұны ұмытуға болмайды [Мәтін] : 31 мамыр – саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күні / Әлібек Әйдерке // Қарасу өңірі. – 2012. – 30 мамыр. – Б. 3.

32. Әкебаев, Беркін. Бастан бір өткен қасірет [Мәтін] : [қуғын-сүргін кезеңі] / Беркін Әкебаев // Егемен Қазақстан. – 2018. – 30 мамыр. – Б. 9.

33. Әлім, Қайсар. Бір арнаға тоғысқан қос тағдыр [Мәтін] : бір ұяда қанаттанған, бір түрмеде азаптанған Асқар мен Міржақып Дулатовтар / Қайсар Әлім // Қазақ. – 2018. – 22 маусым. – Б. 6.

34. Әмірбекұлы, Сейсен. Қарпастағы қырғын [Мәтін] / Сейсен Әмірбекұлы // Айқын. – 2013. – 10 қазан. – Б. 27.

35. Әмірхамзина, Гүлжанат. Азалы тарихқа айрықша тағзым [Мәтін] : [Сталиндік қуғын-сүргін ақиқаты туралы] / Гүлжанат Әмірхамзина // Таза бұлақ = Чистый родник. – 2017. – 8 қыркүйек. – Б. 4.

36. Әнесұлы, Жұмат. Қуғынмен басталып, азаппен аяқталған ғұмыр [Мәтін] : [Алаш қайраткері Міржақып Дулатов туралы] / Жұмат Әнесұлы // Ана тілі. – 2016. – 26 мамыр–1 маусым. – Б. 6.

37. Әсемханова, Г. Мәңгілік ел – ата-бабаларымыздың сан мың жылдан бергі асыл арманы [Мәтін] : [қуғын-сүргін кезеңі] / Г. Әсемханова // Қазақстан тарихы: әдістемелік журнал. – 2015. – № 8. – Б. 20–22.

38. Әшірбеков, Айдын. «АЛЖИРде» азап шеккен аналар [Мәтін] / Айдын Әшірбеков // Қазақ. – 2012. – 7 қыркүйек. – Б. 5.

39. Базарбаева, Марал. ГУЛАГ жүйесі [Мәтін] : (1920–30 жж. ұлттық зиялы қауымға қарсы қуғын-сүргін) / Марал Базарбаева // Қазақ тарихы. – 2017. – № 4. – Б. 48–49.

40. Байбатыров, Ғалым. «Қызыл қырғын» іздері [Мәтін] : [репрессия жылдары] / Ғалым Байбатыров // Ана тілі. – 2012. – 17–23 мамыр. – Б. 1, 9.

41. Байғожа, Эльмира. Есімдері мәңгі есте қалады [Мәтін] : 31 мамыр – бүкіл қазақ баласы көкірегін қарс айырып, бір сәт күрсінетін күн / Эльмира Байғожа // Сарыкөл. – 2019. – 23 мамыр. – Б. 3.

42. Байдалы, Сәбит. Тарихқа құнтсыз болмасақ етті [Мәтін] : [1932–1933 жж. ашаршылық туралы] / Сәбит Байдалы // Егемен Қазақстан. – 2017. – 18 мамыр. – Б. 5.

43. Байділдина, Сымбат. «АЛЖИР-дегі» әйел тағдыры мен үміті [Мәтін] : [Акмолинский лагерь жен изменников родины] / Сымбат Байділдина // Қостанай таңы. – 2013. – 26 маусым. – Б. 5.

44. Бакқондыұлы, Ж. Саяси қуғын-сүргін құрбандары [Мәтін] : ешқашан жадымыздан өшпеуге тиіс / Ж. Бакқондыұлы // Түркістан. – 2015. – 9 шілде. – Б. 13.
45. Балапан, Даража. Тоба қазық [Мәтін] : [31 мамыр – қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күні] / Даража Балапан // Қазақ әдебиеті. – 2018. – 1–7 маусым. – Б. 1, 16–17.
46. Беделбекова, Майгүл. Саяси қуғын-сүргін халықтар депортациясы [Мәтін] / Майгүл Беделбекова // Қазақ тарихы. – 2018. – № 7. – Б. 46.
47. Бейісқұлов, Тоқтар. Азап тартқан үш ана [Мәтін] : [қуғын-сүргін құрбандары туралы] / Тоқтар Бейісқұлов // Егемен Қазақстан. – 2011. – 9 шілде. – Б. 5.
48. Бек, Күлтегін. Нәубет [Мәтін] : [ашаршылық қасіреті] / Күлтегін Бек // Жас Алаш. – 2020. – 29 мамыр. – Б. 1, 2.
49. Бектас, Гүлзина. Ақтотылар АЛЖИР дейтін Түнекте [Мәтін] : [қуғын-сүргін құрбандарын еске алу] / Гүлзина Бектас // AIQYN. – 2020. – 30 мамыр. – Б. 8.
50. Бектас, Гүлзина. Зұлмат жылдардың тарихын зерттей алдық па? [Мәтін] : [ашаршылық жылдары] / Гүлзина Бектас // AIQYN. – 2021. – 13 қаңтар. – Б. 6.
51. Бектас, Гүлзина. Олар мәңгі жадымызда... [Мәтін] : [Саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күні] / Гүлзина Бектас // Айқын. – 2017. – 24 мамыр. – Б. 5.
52. Белгібайұлы, Әдебиет. Карлаг – азап мекені [Мәтін] : [қуғын-сүргін құрбандарын еске алу] / Әдебиет Белгібайұлы // AIQYN. – 2020. – 30 мамыр. – Б. 4.
53. Болатұлы, Хамит. Арыстардың ату жазасынан аман қалуы мүмкін бе? [Мәтін] : [қуғын-сүргін құрбандары] / Хамит Болатұлы ; дайындаған: Сабина Зәкіржанқызы, Т. Кәкішев // Айқын. – 2013. – 18 қаңтар. – Б. 5.
54. Бүркітбай Аяған, Мемлекет тарихы институтының директоры, тарих ғылымдарының докторы, профессор: Бұл мәселе бүгін де өзекті [Мәтін] : [ашаршылық жылдары] / [газ. ред.] // Айқын. – 2012. – 5 маусым. – Б. 3.
55. Ғазиз, Мешіт. Нәубет жылдар шындығы [Мәтін] : немесе сол кездегі қазақ зиялыларының ел үшін атқарған жұмыстры жөнінде : 31 мамыр – Саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күні / Мешіт Ғазиз // Қостанай. – («Қостанай» қосымшасы). – 2012. – 29 мамыр. – Б. 6.
56. Ғазизұлы, Мешіт. Кәрім Жәркенов: Өзекті сұрақтарға дер кезінде берілген жауап болды [Мәтін] : Саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау тәуелсіз мемлекетіміздің пешенесіне жазылған болар / Мешіт Ғазизұлы // Қарасу өңірі. – 2020. – 11 маусым. – Б. 4.
57. Дәркенов, Құрманғали. 1937 жыл: қазақ зиялыларының тағдыры мен қасіреті [Мәтін] / Құрманғали Дәркенов // Қазақ. – 2018. – 6–27 шілде. – Б. 4.
58. Досжанова, Қымбат. Мәңгілік МҰҢ мен ШЕР [Мәтін] : [31 мамыр – Саяси қуғын-сүргін және ашаршылық құрбандарын еске алу күні] / Қымбат Досжанова // Қостанай таңы. – 2014. – 30 мамыр. – Б. 1, 2.

59. Досыбай, Нұрлыбек. Сексен жыл сарғайтқан шындық [Мәтін] : [«Мемориал» дерекқорына қуғын-сүргінге ұшыраған 110 мыңға жуық жанға қатысты түрлі деректер енгізілген] / Нұрлыбек Досыбай // Егемен Қазақстан. – 2017. – 2 наурыз. – Б. 6.
60. Дуанабай, Жолдасбек. Жүз алпыс сегіздің жұмбағы [Мәтін] : [31 мамыр – Саяси қуғын-сүргін және ашаршылық құрбандарын еске алу күні] / Жолдасбек Дуанабай // IAS QAZAQ. – 2019. – 31 мамыр. – Б. 1, 3.
61. Дукенбаева, Г. М. 1920–1930 жылдардағы саяси репрессиялар [Мәтін] / Г. М. Дукенбаева // Қазақстан тарихы: әдістемелік журнал. – 2020. – № 12. – Б. 26–29.
62. Ергешбаева, З. Сананы сыммен торлаған кезеңдер [Мәтін] : [қуғын-сүргін кезеңі] / З. Ергешбаева // Қазақстан тарихы: әдістемелік журнал. – 2015. – № 5. – Б. 70–73.
63. Ерікқызы, Гүлжан. Геноцид [Мәтін] : [XX ғасырдағы тарихи процесі] / Гүлжан Ерікқызы // Парасат. – 2015. – № 6. – Б. 2–3.
64. Есенқарақызы, Ханбибі. Ұрпақтардың ұмытпауы үшін [Мәтін] : [31 мамыр – Саяси қуғын-сүргін және ашаршылық құрбандарын еске алу күні] / Ханбибі Есенқарақызы // Қазақ әдебиеті. – 2015. – 29 мамыр–4 маусым. – Б. 3.
65. Жаналинов, Жұмабай. Қастерлі тарих өшпесін [Мәтін] : [қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күні] / Жұмабай Жаналинов // Айқын. – 2012. – 31 мамыр. – Б. 7.
66. Жаулин, Киікбай. Ақтандақтар ақиқаты не дейді? [Мәтін] : (31 мамыр – Саяси қуғын-сүргін және ашаршылық құрбандарын еске алу күніне орай) / Киікбай Жаулин // Қазақ. – 2014. – 18–25 шілде. – Б. 9 ; 2018. – 1 маусым. – Б. 7.
67. Жеңісұлы, Есей. Егер де және егер де... [Мәтін] : [қуғын-сүргін кезеңі] / Есей Жеңісұлы // Айқын. – 2014. – 30 қаңтар. – Б. 24.
68. Жұмабай, Назерке. Хабиба Елебекова, ҚР еңбек сіңірген зұлмат жылдардың куагері: Өткенді білмей, келешек өркендемейді [Мәтін] : [сұхбат] / Назерке Жұмабай // Қазақ әдебиеті. – 2013. – 31 мамыр–6 маусым. – Б. 14.
69. Жұмакенов, Нұрислам. Қуғын-сүргін құрбандарына тағзым [Мәтін] : 31 мамыр – Ашаршылық және саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күні / Нұрислам Жұмакенов // Аманкелді арайы. – 2016. – 3 маусым. – Б. 6.
70. Жүгенбаева, Гүлбану. Кеңестік билік тарихнамасындағы ұлттар қасіреті [Мәтін] : [Қазақстан Президенті Қ.-Ж. Тоқаевтың «31 мамыр – Саяси қуғын-сүргін және ашаршылық құрбандарын еске алу күніне» орай жариялаған Үндеуі] / Гүлбану Жүгенбаева // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2020. – 29 қазан. – Б. 16.
71. Жүнісбеков, Болат. АЛЖИР [Мәтін] / Болат Жүнісбеков // Қазақ. – 2014. – 4–11 шілде. – Б. 10.
72. Жүнісұлы, Мұрат. «Тарихтан тағылым, өткенге тағзым» [Мәтін] : [қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күні] / Мұрат Жүнісұлы // Қостанай таңы. – 2015. – 2 маусым. – Б. 4.
73. Жүсіп, Қалкөз. Саяси қуғын-сүргін құрбандары әлі толық ақталып біткен жоқ [Мәтін] / Қалкөз Жүсіп // Заң газеті. – 2014. – 18 маусым. – Б. 8.

74. Зарыққанқызы, Қарлығаш. Ұжымдастырудың соңы аштыққа ұласты [Мәтін] : [саяси қуғын-сүргін құрбандары] / Қарлығаш Зарыққанқызы // Жас Алаш. – 2020. – 29 мамыр. – Б. 2.
75. Зауал заман [Мәтін] : 31 мамыр – саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күні / бетті дайындаған Назерке Жұмабай // Жас Қазақ. – 2014. – 30 мамыр. – Б. 5.
76. Зұлматқа ұшырағандар рухтарына тағзым етті [Мәтін] : (31 мамыр – Ашаршылық және саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күні) / Өз тілшіміз // Аманкелді арайы. – 2017. – 2 маусым. – Б. 1.
77. Ибашева, Түймегүл. Құрмет бір күнмен шектелмеуі керек [Мәтін] : [қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күні] / Түймегүл Ибашева // Заң газеті. – 2017. – 30 мамыр. – Б. 1, 3.
78. Игисинова, Ф. Қазақстан аумағындағы Кеңестік «еңбекпен түзеу» лагерлері [Мәтін] : (Степлаг, Карлаг, АЛЖИР) / Ф. Игисинова // Қазақстан тарихы: әдістемелік журнал. – 2020. – № 1. – Б. 36–42.
79. Идельбаева, Т. Жүректегі жара [Мәтін] : [саяси қуғын-сүргін құрбандары] / Т. Идельбаева // Қазақ үні. – 2020. – 9 наурыз. – Б. 15.
80. Ильясова, Н. Саяси қуғын-сүргін және халықтар депортациясы [Мәтін] : [сабақ] / Н. Ильясова // Қазақстан тарихы: әдістемелік журнал. – 2012. – № 6. – Б. 53–55.
81. Исабеков, А. Репрессия кезіндегі балалар тағдыры [Мәтін] / А. Исабеков // Қазақстан тарихы: әдістемелік журнал. – 2018. – № 3. – Б. 14–18.
82. Исағожаева, Әсия. Қасіретті жылдар [Мәтін] : [сабақ жоспары] / Әсия Исағожаева // Қазақ тарихы. – 2011. – № 2. – Б. 47.
83. Кәрімхан, Заңғар. Арыстардың ақыры [Мәтін] : [қуғын-сүргін құрбандары] / Заңғар Кәрімхан // Қазақ. – 2017. – 3 қараша. – Б. 8, 11.
84. Кәрімхан, Заңғар. Отызында опат болған отыздық [Мәтін] : [репрессия құрбандары] / Заңғар Кәрімхан // Қазақ. – 2017. – 18 тамыз. – Б. 9 ; 25 тамыз. – Б. 9.
85. Кенжетөреева, Г. Ә. Сталинизм идеологиясы және қуғын-сүргін саясаты / Г. Ә. Кенжетөреева // Ұлағат. – 2019. – № 2. – Б. 47–56.
86. Керейбаева, Жібек. Қазақстандағы қуғын-сүргіннің зардаптары [Мәтін] / Жібек Керейбаева // Қазақ тарихы. – 2019. – № 10. – Б. 30–31.
87. Керімбек, Жылбек. Созақтағы солақай саясат [Мәтін] : немесе хабарсыз кеткен Карлаг құрбандары / Жылбек Керімбек // Жас Қазақ. – 2015. – 29 мамыр. – Б. 7.
88. Көптілеуова, А. 1931-жылдар нәубаты [Мәтін] : [мектеп шарасы] / А. Көптілеуова // Қазақстан тарихы: әдістемелік журнал. – 2015. – № 5. – Б. 66–69.
89. Қабидолда, Рауан. Қасіретті жылдар. Тауқымет тартқан аналар [Мәтін] / Рауан Қабидолда // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2020. – 26 мамыр. – Б. 8.
90. Қазақстанда қанша лагерьлер болды? [Мәтін] : [дерек пен дәйек] / Bag.kz порталынан ықшамдалып алынды // Қазақ. – 2014. – 15–29 тамыз. – Б. 10.
91. Қайдар, Рауан. Құрбандарға құрмет – ұрпаққа міндет [Мәтін] : [отырыс] / Рауан Қайдар // Егемен Қазақстан. – 2017. – 31 мамыр. – Б. 7.

92. Қамзабекұлы, Дихан. Аштық па, ашаршылық па? [Мәтін] : [Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Саяси қуғын-сүргін құрбандарын толық ақтау жөніндегі мемлекеттік комиссия құру» жарлығы] / Дихан Қамзабекұлы // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2021. – 19 ақпан. – Б. 5.

93. Қанахин, Өтебай. Өз көзіммен көрдім... [Мәтін] : [31 мамыр – Саяси қуғын-сүргін және ашаршылық құрбандарын еске алу күні] / Өтебай Қанахин // Жас Алаш. – 2015. – 28 мамыр. – Б. 3, 5.

94. Қарасаев, Ғани. Отарланудың тақсиреті [Мәтін] : (Алтай өңірі деректерінен) / Ғани Қарасаев // Ақиқат. – 2014. – № 4. – Б. 23–28.

95. Қасіретті жылдар жаңғырығы [Мәтін] : Жазықсыз жапа шеккендер ешқашан ұмытылмайды / бетгі дайындаған Ақбота Қалдыбек // Наш Қостанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2016. – 31 мамыр. – Б. 7.

96. Қаһармандарымызды толық ақтай алмай жүрген халықпыз [Мәтін] : [«Қаһармандар» қорының президенті Сабыр Қасымовпен сұхбат] / әңгімелескен Жақсыбай Самрат // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2019. – 31 мамыр. – Б. 9.

97. Қиысханұлы, Қыдырбек. Ең ұзақ қаралы көш [Мәтін] : [тарих беттерінен сыр] / Қыдырбек Қиысханұлы // Қостанай таңы. – 2014. – 20 наурыз. – Б. 9.

98. Қиянова, И. Кеңестік «еңбекпен түзету» лагерлері [Мәтін] : [мектеп сабағы] / И. Қиянова // Қазақ тарихы. – 2015. – № 12. – Б. 40–44.

99. Қожахмет, Жұпар. Құрбан болған тағдырлар ел есінде [Мәтін] : [31 мамыр – Саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күні] / Жұпар Қожахмет // Маяк. – 2017. – 1 маусым. – Б. 3.

100. Қойгелдиев, Мәмбет. 794 тергеу ісі. Мұстафа Шоқай әулетіне және оның жерлестеріне жасалған қиянат [Мәтін] : [репрессия құрбандары] / Мәмбет Қойгелдиев // Жас Алаш. – 2018. – 18 қазан. – Б. 4, 5.

101. Қойшыбаев, Бейбіт. Ашаршылық: себептері, салдары [Мәтін] : [Саяси қуғын-сүргін және аштық құрбандарын еске алу күні] / Бейбіт Қойшыбаев // Егемен Қазақстан. – 2018. – 31 мамыр. – Б. 6.

102. Қойшыбаев, Бейбіт. Зұлматқа лағынет [Мәтін] : [31 мамыр – Саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күні] / Бейбіт Қойшыбаев // Президент және ХАЛЫҚ. – 2019. – 30 мамыр. – Б. 5.

103. Қойшыбаев, Бейбіт. Қаралы тарих [Мәтін] : түгел ақтарылуы тиіс / Бейбіт Қойшыбаев // Жас Алаш. – 2017. – 23 мамыр. – Б. 1, 5.

104. Қойшыбаев, Бейбіт. Ұлт тарихының жете зерделенетін тұстары [Мәтін] : [Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау жөніндегі мемлекеттік комиссия құруды тапсырды] / Бейбіт Қойшыбаев // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2020. – 16 қазан. – Б. 16.

105. Қойшыбаев, Бейбіт. Ұмытылмас қасірет [Мәтін] : жаппай саяси репрессияға 75 жыл / Бейбіт Қойшыбаев // Түркістан. – 2012. – 17 мамыр. – Б. 4.

106. Қойшыманов, Қасқырбай. Тарихтың тауқыметті тарауы [Мәтін] : [Ашаршылық қасіретіне 85 жыл] / Қасқырбай Қойшыманов // Қостанай таңы. – 2017. – 2 маусым. – Б. 3.

107. Қоныратбай, Тынысбек. Қан сасыған отыз жеті... [Мәтін] : [қуғын-сүргін құрбандары] / Тынысбек Қоныратбай // Ақиқат. – 2013. – № 7. – Б. 65–69.

108. Қуғын-сүргін құрбандары ақталуы тиіс [Мәтін] : ҚР Мемлекеттік хатшысының тапсырмасы бойынша ҚР БҒМ Ғылым комитеті төрағасының 2020 жылғы 25 ақпандағы бұйрығымен құрылған жұмыс (сараптама) тобы әзірлеген «Қазақстандағы саяси қуғын-сүргіндердің құрбандарын заңдық және саяси жағынан толық ақтау» тұжырымдамасы / Зиятбек Қабылдинов [және т. б.] // Жас Алаш. – 2020. – 26 мамыр. – Б. 4–5.

109. Қуғын-сүргін туралы мәлімет жинамақ [Мәтін] : [Қостанай облысында саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау бойынша жұмыс басталды] / бетті дайындаған Бақыт Тұраш // Қостанай-АГРО. – 2021. – 11 наурыз. – Б. 17.

110. Қуекесова, Гүлжанар. Аштық жылдарындағы демографиялық апаттың зардаптары [Мәтін] : Халық санының өсуіне кесірін тигізді / Гүлжанар Қуекесова // Наш Қостанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2018. – 29 мамыр. – Б. 8.

111. Құдабаева, Кәмила. Сіз АЛЖИР-де болдыңыз ба? [Мәтін] / Кәмила Құдабаева // Жас Алаш. – 2019. – 23 қараша. – Б. 4.

112. Құрметұлы, Амангелді. Архивтерді ашатын кез келген жоқ па? [Мәтін] / Амангелді Құрметұлы // AIQYN. – 2020. – 30 мамыр. – Б. 1, 3.

113. Құрсауға түскен тағдырлар [Мәтін] : [сталиндік тәртіптің құрбанына айналған тұтқын әйелдердің естеліктері] / естеліктерді баспаға дайындап, түсіндірмесін жазған: Нұрлыбек Бапахов // Ақиқат. – 2012. – № 5. – Б. 85–91.

114. Құсайынов, Қарпық. Атуға үкім шығарғанымен [Мәтін] : [қуғын-сүргін құрбандары] / Қарпық Құсайынов // Жас Алаш. – 2013. – 11 қаңтар. – Б. 5.

115. Малбасова, Ләззат. 1931–33 жылдардағы қоғамдық-саяси өмір [Мәтін] : [мектеп сабағы] / Ләззат Малбасова // Қазақ тарихы. – 2015. – № 3. – Б. 55.

116. Марат Жакеев, Ұлттық қауіпсіздік комитеті арнайы мемлекеттік мұрағатының бастығы. Саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау – ұрпақ алдындағы борышымыз [Мәтін] : [сұхбат] / сұхбаттасқан Қайыржан Төрежан // Айқын. – 2013. – 1 маусым. – Б. 6.

117. Матыжанов, Кенжехан. «Қуғын-сүргін құрбаны болған ұстаздарды» ұлықтаған [Мәтін] / Кенжехан Матыжанов // Білімді ел = Образованная страна. – 2020. – 6 қазан. – Б. 20.

118. Матыжанов, Кенжехан. Қуғын-сүргінге ұшыраған ұстаздар [Мәтін] / Кенжехан Матыжанов // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2020. – 5 қазан. – Б. 10.

118. Махат, Д. А. Эпистолярлық мұралар қуғындалған қазақ зиялылары тарихын зерттеудің дерек көзі [Мәтін] / Д. А. Махат // Отан тарихы = Отечественная история. – 2015. – № 4. – Б. 135–144.

120. Мәмбет Қойгелдиев: Міндетім – орны толмас жоғалтулар болғанын ескерту [Мәтін] : [репрессия тақырыбы] / [газ. ред.] // Жас Алаш. – 2018. – 18 қазан. – Б. 4.

121. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Саяси қуғын-сүргін және ашаршылық құрбандарын еске алу күніне орай үндеуі [Мәтін] /

Президенттің баспасөз қызметі // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2020. – 1 маусым. – Б. 1.

122. Мемлекет басшысы Н. Назарбаевтың 31 мамыр – Саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күніне арналған үндеуі [Мәтін] / [Н. Назарбаев] // Айқын. – 2018. – 1 маусым. – Б. 1.

123. Мұқанов, Бауыржан. Қасірет қайталанбауы тиіс [Мәтін] : [қуғын-сүргін құрбандары] / Бауыржан Мұқанов // Егемен Қазақстан. – 2017. – 1 маусым. – Б. 1.

124. Мұсағалиева, Арайлым. Ақмола облысындағы лагерлер [Мәтін] : [еңбекпен түзету лагерлері] / Арайлым Мұсағалиева // Қазақ тарихы. – 2015. – № 7. – Б. 18–22.

125. Мұхамедов, Мұрат. Халық жадындағы қасірет [Мәтін] : [қуғын-сүргін құрбандары] / Мұрат Мұхамедов // Қазақ. – 2012. – 4–11 мамыр. – Б. 5.

126. Мұхтарова, Қ. Қасіретті жылдар [Мәтін] : [сабақ] / Қ. Мұхтарова // Қазақстан тарихы: әдістемелік журнал. – 2013. – № 1. – Б. 55–58.

127. Мүрсәлім, Болат. Абақты жолы [Мәтін] : 31 мамыр – Саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күні / Болат Мүрсәлім // Qazaq. – 2020. – 2 маусым. – Б. 6.

128. Несіпақынова, Фарида. Саяси қуғын-сүргіннің басталуы [Мәтін] / Фарида Несіпақынова // Қазақ тарихы. – 2017. – № 5. – Б. 46.

129. Несіпбай, Айқын. «Қарлагта» атылған қандастар [Мәтін] / Айқын Несіпбай // Егемен Қазақстан. – 2013. – 25 қыркүйек. – Б. 11.

130. Несіпбай, Айқын. Зұлмат зобалаңы [Мәтін] : [1937 ж. саяси қуғын-сүргінге ұшырағандар туралы] / Айқын Несіпбай // Егемен Қазақстан. – 2017. – 24 мамыр. – Б. 7.

131. Нуркеева, А. Б. Саяси қуғын-сүргін және халықтар депортациясы [Мәтін] : [мектеп сабағы : 5-сынып] / А. Б. Нуркеева // Современное образование в школе, колледже и ВУЗ-е. – 2013. – № 3. – Б. 37.

132. Нуров, Тимур. Қалқаман Жақып, профессор: «Тарихтан тағылым – тәубеге жол ашады» [Мәтін] : [саяси қуғын-сүргін құрбандары] / Тимур Нуров // Костанай-АГРО. – 2020. – 28 мамыр. – Б. 17.

133. Нұғыманов, Нұрбейбіт. «Халық жаулары» қыздарының қилы тағдыры [Мәтін] : [естелік] / Нұрбейбіт Нұғыманов // Үш қоңыр. – 2019. – 14 маусым. – Б. 4.

134. Нұрланқызы, Айым. АЛЖИР – жан түршігерлік бес әріп [Мәтін] : [Отанын сатқандар әйелдерінің Ақмола лагері туралы] / Айым Нұрланқызы // Қарасу өңірі. – 2015. – 15 желтоқсан. – Б. 5.

135. Нұрмақов, Аман. Нұрмақовтың отбасы тартқан трагедия [Мәтін] : [репрессия жылдары] / Аман Нұрмақов // Қазақ. – 2017. – 14 шілде. – Б. 7.

136. Нұрышева, Бақыт. Жазықсыз жапа шеккендер қасіреті ұмытылмайды [Мәтін] : [қуғын-сүргін кезеңі] / Бақыт Нұрышева // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2020. – 21 тамыз. – Б. 12.

137. Озғанбаев, Өмірзақ. Қолдан жасалған «істің құрбандары» [Мәтін] / Өмірзақ Озғанбаев // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2021. – 23 ақпан. – Б. 7.

138. Омарбеков, Талас. Ашаршылық ақиқаты [Мәтін] : 1931–1933 жылдардағы ашаршылық қарсаңында қазақ халқы қанша еді? / Талас Омарбеков // Түркістан. – 2015. – 28 мамыр. – Б. 3.
139. Омарбекұлы, Мақсым. Қазақ қасіреті [Мәтін] : [ашаршылық жылдары] / Мақсым Омарбекұлы // Қазақ. – 2012. – 29 маусым. – Б. 5.
140. Оспанов, Сұлтанғали. Өкінішпен өткен өмір [Мәтін] : [саяси қуғын-сүргін құрбандары] / Сұлтанғали Оспанов // Қостанай таңы. – 2020. – 29 мамыр. – Б. 7.
141. 31 мамыр Ашаршылық пен саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күні [Мәтін] / [журн. ред.] // Қазақстан тарихы: әдістемелік журнал. – 2020. – № 5. – Б. 87.
142. Рақыш, Еркін. «Магаданға мола іздеп бара берме...» [Мәтін] : [қуғын-сүргін құрбандары] / Еркін Рақыш // Жас Алаш. – 2013. – 11 қаңтар. – Б. 5.
143. Рахаев, Нұрғали. Балапан сорпа [Мәтін] : [әңгімелер] : аштық құрбандарының рухына арналады / Нұрғали Рахаев // Жалын. – 2015. – № 5. – Б. 2–11.
144. Рахметова, Қ. Ұлт зиялыларының ұлағаты [Мәтін] : (қолданбалы курс) : [10 сынып] / Қ. Рахметова // Қазақстан тарихы: әдістемелік журнал. – 2012. – № 2. – Б. 69–84.
145. Рахым, Ерік. Тирандар тарихта қалады... [Мәтін] : [31 мамыр – Саяси қуғын-сүргін және ашаршылық құрбандарын еске алу күні] / Ерік Рахым // Жас Алаш. – 2015. – 28 мамыр. – Б. 1.
146. Розакова, І. 1930 жылдардағы жаппай саяси қуғын-сүргін және оның зардаптары [Мәтін] : [сабақ] / І. Розакова // Қазақстан тарихы: әдістемелік журнал. – 2017. – № 9. – Б. 61–65.
147. Рысдәулет, Мақұлбек. Өкіметтің өктемдігі [Мәтін] : Әулиеата халқын екі жылда 200 мыңға азайтқан : [Оңтүстік Қазақстан және Әулиеата өңірлерінде жүргізілген саяси қуғын-сүргін туралы] / Мақұлбек Рысдәулет // Егемен Қазақстан. – 2012. – 15 мамыр. – Б. 8.
148. Рысқалиева, Қанзиба. Саяси қуғын-сүргін құрбандарының соты [Мәтін] / Қанзиба Рысқалиева // Қазақ. – 2012. – 14 желтоқсан. – Б. 6.
149. Сабыр Қасымов: Саяси істегі құрбандарымызды ақтай алмай жүрген халықпыз [Мәтін] : [сұхбат] / әңгімелескен А. Арыстанбек // Жас Алаш. – 2019. – 6 маусым. – Б. 5.
150. «Саяси репрессия қазақ қоғамының элитасын жаппай қырғынға ұшыратты» [Мәтін] : Мемлекет басшысы 31 мамыр – Саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күніне арналған үндеу жолдады / [газ. ред. ; Н. Ә. Назарбаев] // Қазақ. – 2018. – 1 маусым. – Б. 1.
151. Сәрсембина, Қ. Саяси қуғын-сүргін құрбандарын жазалау және қамау орындары [Мәтін] : (Қасиеттендіру және меморациялау шеңбері аясында) / Қ. Сәрсембина, З. Сұрағанова // Қазақ тарихы: ғылыми-әдістемелік журнал. – 2020. – № 12. – Б. 37–44.
152. Сәрсембина, Құралай. 1920–1930 жылдары саяси қуғын-сүргін көрген әйелдер тағдыры [Мәтін] / Құралай Сәрсембина // Қазақ. – 2015. – 1–8 мамыр. – Б. 1, 4, 5.

153. Сәрсембина, Құралай. Адамды қадірлемеген қоғам алға баспайды [Мәтін] : Саяси қуғын-сүргін қасіретін сөз етсек / Құралай Сәрсембина // Түркістан. – 2015. – 4 маусым. – Б. 9.
154. Сәрсембина, Құралай. Қазақстандағы саяси қуғын-сүргінге қатысты киелі орындар [Мәтін] / Құралай Сәрсембина, А. Еркімбаева, З. Сұрағанова [және т. б.] // Қазақ тарихы. – 2020. – № 10. – Б. 42–46.
155. Сәрсембина, Құралай. Рухани құлдықтың бұғауы [Мәтін] : саяси қуғын-сүргін қасіреті ұмытылмауы тиіс / Құралай Сәрсембина // Түркістан. – 2011. – 2 маусым. – Б. 1, 10.
156. Сейітқалиұлы, Дәулетқали. Карлаг тарихы – ел тағдыры [Мәтін] / Дәулетқали Сейітқалиұлы // Қазақ. – 2012. – 28 қыркүйек. – Б. 5.
157. Смағұлова, С. Тоталитарлық жүйе қыспағы [Мәтін] : себеп пен салдары / С. Смағұлова // Қазақ. – 2012. – 3–10 ақпан. – Б. 4.
158. Сығаева, Зайра. Мәңгі өшпес есімдер [Мәтін] : [ашаршылық жылдары] / Зайра Сығаева // Торғай. – 2012. – 8 маусым. – Б. 5.
159. Сімәділ, Қарагөз. Жетпіс бес жыл өткен соңғы жоқтау [Мәтін] : [репрессия жылдары] / Қарагөз Сімәділ // Қазақ әдебиеті. – 2012. – 2–8 наурыз. – Б. 1, 3.
160. Сімәділ, Қарагөз. «Кез болған соң кер заман біздің баққа...» [Мәтін] : [репрессия жылдары] / Қарагөз Сімәділ // Қазақ әдебиеті. – 2017. – 17–30 наурыз. – Б. 4.
161. Сімәділ, Қарагөз. Қазақстанды КСРО-дан бөлгісі келген әйелдер [Мәтін] : [қуғын-сүргін құрбандары] / Қарагөз Сімәділ // Қазақ әдебиеті. – 2013. – 8–14 наурыз. – Б. 6.
162. Сімәділ, Қарагөз. Өткенмен күліп қоштаса алмаймыз [Мәтін] : [1927–1953 жылдар арасында Қазақстан бойынша 103 мың адам қуғын-сүргінге ұшыраған] / Қарагөз Сімәділ // Қазақ әдебиеті. – 2011. – 10–16 маусым. – Б. 1, 3.
163. Табыл Құлыяс, жазушы: Ашаршылық құпиясының ашылмауына кінәлі өзіміз [Мәтін] : [жазушымен сұхбат] / бетті дайындаған Жұлдыз Байділда // Айқын. – 2014. – 31 мамыр. – Б. 5.
164. Таңжарық, Тоқтарәлі. Қаралы жылдар хаттамасы [Мәтін] : (1934–40 жылдар) / Тоқтарәлі Таңжарық // Қазақ әдебиеті. – 2019. – 6 желтоқсан. – Б. 6–7.
165. Тарих ғылымдарының докторы Талас Омарбеков: Қызыл террордың зардабы [Мәтін] : [тарихшымен сұхбат] : 31 мамыр – Елімізде жазықсыз жапа шеккен саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күні / сұхбаттасқан Олжас Беркінбаев // Президент және ХАЛЫҚ. – 2015. – 29 мамыр. – Б. 2.
166. Тасболат, Кәмшат. 3 миллион боздаққа қашан тарихи әділеттілік жасалады? [Мәтін] : [қуғын-сүргін құрбандары] / Кәмшат Тасболат // Айқын. – 2011. – 1 маусым. – Б. 5.
167. Тасболатұлы, Жанбота. «Алжир» зары [Мәтін] / Жанбота Тасболатұлы // Қазақ. – 2013. – 6 желтоқсан. – Б. 10.
168. Тасболатұлы, Жанбота. Қазақ ұлтына жасалған қиянат [Мәтін] : [қуғын-сүргін] / Жанбота Тасболатұлы // Қазақ. – 2015. – 3 сәуір. – Б. 4.
169. Тасболатұлы, Жанбота. Репрессияға ұшыраған қазақ руханияты [Мәтін] / Жанбота Тасболатұлы // Ақиқат. – 2013. – № 4. – Б. 44–49.

170. Тоқтарбай, Елдос. Алаштың асыл арулары [Мәтін] : [Алаш қайраткерлері] / Елдос Тоқтарбай // Қазақ әдебиеті. – 2019. – 8–14 наурыз. – Б. 1, 2–3.
171. Төлеу, Мадияр. Жұтатқан ұлы жұт [Мәтін] / Мадияр Төлеу // AIQYN. – 2021. – 26 қаңтар. – Б. 6.
172. Төрежан, Қайыржан. Мұрағаттағы құжаттар қолжетімді болды [Мәтін] : [қуғын-сүргін құрбандары туралы] / Қайыржан Төрежан // Айқын. – 2018. – 21 ақпан. – Б. 5.
173. Туленов, С. Қуғын-сүргін құрбандары У. Хайруллин еңбегінде [Мәтін] : [зұлмат жылдары зардап шеккен құрбандар туралы жинақталған деректер] / С. Туленов // Amarkeldi araiy. – 2021. – 23 сәуір. – Б. 7.
174. Тұралықызы, Еңлік. Саяси қуғын-сүргін, халықтар депортациясы [Мәтін] : [мектеп сабағы] / Еңлік Тұралықызы // Қазақ тарихы. – 2011. – № 3. – Б. 42.
175. Тұрсын Жұртбай, жазушы. Қағынған қоғамның қасіреті [Мәтін] : [репрессия жылдары] / әңгімелескен Қарагөз Сімәділ // Қазақ әдебиеті. – 2017. – 10–16 наурыз. – Б. 10–11.
176. Тынышбаев, Д. КСРО кезіндегі қуғын-сүргін [Мәтін] / Д. Тынышбаев // Айқын. – 2012. – 31 мамыр. – Б. 28.
177. Тілеубек, Динара. Карлаг [Мәтін] : өлгендер қайтып келмейді / Динара Тілеубек // Айқын. – 2018. – 3 қараша. – Б. 18–19.
178. Хамидуллина, Динара. Атырау облысына жер аударылғандар [Мәтін] : және сол саяси қуғын-сүргін құрбандарының тылдағы еңбегі / Динара Хамидуллина // Қазақ тарихы. – 2020. – № 5. – Б. 32–34.
179. Хамитова, М. А. Қазақ зиялылары және ұлттық рухани көзқарастар табиғаты [Мәтін] : [халық жаулары] / М. А. Хамитова // Отан тарихы = Отечественная история. – 2015. – № 3. – Б. 100–110.
180. Хасан, Серікбол. Түрмеде туған әндер [Мәтін] : [31 мамыр – Саяси қуғын-сүргін және ашаршылық құрбандарын еске алу күні] / Серікбол Хасан // Айқын. – 2016. – 27 мамыр. – Б. 6.
181. Шәріп, Айхан. Ел зарыға күткен тарихи іс басталады [Мәтін] : [қуғын-сүргін құрбандарын ақтау] / Айхан Шәріп // AIQYN. – 2020. – 30 қыркүйек. – Б. 1, 4.
182. Шәріп, Айхан. Қырық миллионға жетер ме едік?! [Мәтін] : [31 мамыр – Саяси қуғын-сүргін және ашаршылық құрбандарын еске алу күні] / Айхан Шәріп // Айқын. – 2015. – 30 мамыр. – Б. 1, 2.
183. «Ұлы нәубетке» кінәлі кім? [Мәтін] : [ашаршылық жылдары] / дайындағандар Сейсен Әмірбекұлы, Назира Сұлтан, Тоғжан Слам // Айқын. – 2015. – 30 мамыр. – Б. 4.
184. Ыбышева, Р. Қасіретті жылдар [Мәтін] : [мектеп сабағы] / Р. Ыбышева // Қазақстан тарихы: әдістемелік журнал. – 2011. – № 5. – Б. 63–68.
185. Ілиясова, Күлпаш. Ашаршылық ақиқаты [Мәтін] / Күлпаш Ілиясова // Қазақ. – 2015. – 5–12 маусым. – Б. 7, 8.
186. Ілиясова, Күлпаш. Тарих тағылымы [Мәтін] / Күлпаш Ілиясова // Егемен Қазақстан. – 2012. – 30 мамыр. – Б. 8–9.

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік рәміздері (1992)

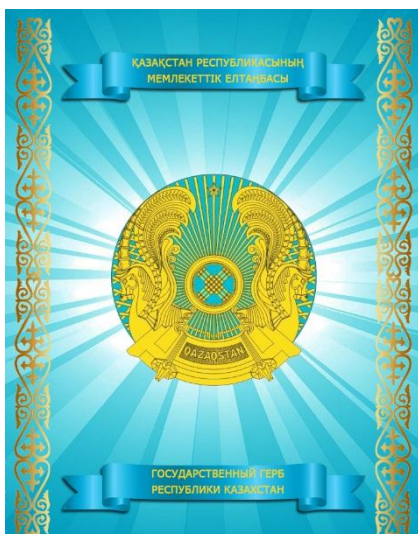
Мемлекеттік рәміздер – бұл біздің мемлекетіміздің, егемендігіміздің берік негізінің бірі. Рәміздер көне замандардан бері бар.

1992 ж. тәуелсіз Қазақстанның жаңа мемлекеттік рәміздері алғаш рет бекітілді. «Қазақстан Республикасының Мемлекеттік нышандары туралы» Конституциялық заңы 2007 жылы 4 маусымда толықтырылып қабылданды. Осы заңға сәйкес жыл сайын 4 маусым Қазақстан Республикасында Мемлекеттік рәміздер күні ретінде мерекеленеді.

Мемлекеттік рәміздер – бұл кез келген мемлекеттің егемендігі мен біртұтастығын бейнелейтін, тұғыры биік символ. Қазақстан Республикасында Мемлекеттік ту, Мемлекеттік елтаңба және Мемлекеттік гимн мемлекеттік рәміздер болып табылады. Ел рәміздері республиканың жүріп өткен тарихи жолын, қазіргі экономикалық әлеуметтік саяси өмірін бейнелейді.

суретші Ш. Ниязбеков.

Ш. Уәлиханов.

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Туы – ҚР-ның мемлекеттік негізгі рәміздерінің бірі.

Ортасында шұғылалы күн, оның астында қалықтап ұшқан қыран бейнеленген тік бұрышты көгілдір түсті мата. Тудың сабының тұсында ұлттық өрнек тік жолақ түрінде нақышталған. 1992 ж. 6 маусымда Алматыдағы Абай атындағы опера және балет театрының ғимаратында мемлекет басшысы ұлттық туды жұртшылық назарына ұсынды. Осы күні көгілдір ту Президент резиденциясы мен ҚР Жоғары Кеңесі ғимаратының үстінде көтерілді.

Қазақстан Республикасы Мемлекеттік Туының авторы – ҚР еңбек сіңірген өнер қайраткері, белгілі

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Елтаңбасы – дөңгелек нысанды және көгілдір түс аясындағы шаңырақ түрінде бейнеленген, шаңырақты айнала күн сәулесіндей тарап уықтар шаншылған. Өмірдің мәңгілік нышаны болып есептелетін дөңгелек формасында жасалған. Шаңырақтың оң жағы мен сол жағында аңыздардағы қанатты пырақтар бейнесі орналастырылған. Жоғары бөлігінде бес бұрышты көлемді жұлдыз, төменгі бөлігінде «Қазақстан» деген жазу бар.

Қазақстан Республикасының Елтаңбасының авторлары – белгілі сәулетшілер Ж. Мәлібеков және

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Гимні – мемлекеттің басты рәміздерінің бірі. Гректің «gimneo» сөзінен шыққан «гимн» термині «салтанатты ән» деген мағынаны білдіреді. Гимн ел азаматтарын тиімді әлеуметтік-саяси тұрғыдан топтастырып, этномәдени тұрғыдан теңдестіру үшін негізгі мәнге ие маңызды дыбыстық рәміз саналады.

Тәуелсіз Қазақстан тарихында Мемлекеттік Гимн екі рет бекітілді. 1992 ж. және 2006 ж. кеңінен танымал «Менің Қазақстаным» патриоттық әні бекітілді. Қазақстанның ұлттық Гимні «Қазақстан Республикасының Мемлекеттік нышандары туралы» Қазақстан Республикасының

Конституциялық заңында көзделген жағдайларда орындалады. Қазақстан Республикасы Мемлекеттік Гимнің авторлары – ақын Ж. Нәжімеденов, композитор Ш. Қалдаяқов және ҚР-ның Тұңғыш Президенті Н. Назарбаев.

Мемлекеттік рәміздер тәуелсіздік нышаны ретінде ерекше қадірленіп, оларға биік мәртебе беріледі, сондықтан да мемлекет азаматтарға мемлекеттік рәміздерді қастерлеуді парыз етеді.

2016 жылға дейінгі мәліметтерді «2012, 2017 жылдарға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегілерінен» қараңыз.

Әдебиеттер:

1. Есекеева, Азира. Мемлекеттік рәміздер – елдігіміздің нышаны [Мәтін] / Азира Есекеева // Архивист : шілде-желтоқсан 2016, № 2 = июль–дек. 2016, № 2 : салалық ақпараттық бюл. = отраслевой информ. бюл. / Қостанай облысының мұрағаттық қызметі = Архивная служба Костанайской области ; [гл. ред. Г. Е. Мендекинова]. – Қостанай, 2016. – Б. 117–119.
2. Қазақ Советтік Социалистік Республикасының Конституциясы [Мәтін] : (Негізгі Заңы) : тоғызыншы сайланған Қазақ ССР Жоғары Советінің кезектен тыс жетінші сессиясында 1978 жылғы 20 апрельде қабылданған / ред. Е. Сапуанов. – Алматы : Қазақстан, 1983. – 100 б.
3. Қазақ ССР Мемлекеттік символдары [Мәтін] = Государственные символы Казахской ССР / [құраст. К. А. Ақаев]. – Алматы : Қазақстан, 1986. – 111 б.
4. Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігіне 25 жыл [Мәтін] = Республика Казахстан 25 лет Независимости / [бас ред. Э. Шарипов]. – Алматы : Баспа Шар, 2016. – 368 б.
5. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Әнұраны [Мәтін] // Қазақстан Республикасының 2017 жылы аталып өтілетін және еске алынатын күнтізбесі = Календарь знаменательных и памятных дат Республики Казахстан на 2017 год / Қазақстан Республикасының Ұлттық академиялық кітапханасы ; жоба жетекшісі Ү. Д. Мұңалбаева. – Астана, 2016. – Б. 6.

6. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Елтаңбасы [Мәтін] // Қазақстан Республикасының 2017 жылы аталып өтілетін және еске алынатын күнтізбесі = Календарь знаменательных и памятных дат Республики Казахстан на 2017 год / Қазақстан Республикасының Ұлттық академиялық кітапханасы ; жоба жетекшісі Ү. Д. Мұңалбаева. – Астана, 2016. – Б. 5.

7. Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздері [Мәтін] // 2017 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегі. 44-шығ. / [Л. Н. Толстой атындағы Қостанай ОӘҒК, Ақпараттық-библиографиялық бөлім ; құраст.: Ә. Қ. Сәлібаева, Д. А. Жұмабаева, Ә. Р. Тәжікенова ; ред. Б. М. Әлкебаева]. – Қостанай, 2016. – Б. 77–83.

8. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туы [Мәтін] // Қазақстан Республикасының 2017 жылы аталып өтілетін және еске алынатын күнтізбесі / = Календарь знаменательных и памятных дат Республики Казахстан на 2017 год Қазақстан Республикасының Ұлттық академиялық кітапханасы ; жоба жетекшісі Ү. Д. Мұңалбаева. – Астана, 2016. – Б. 4.

9. Мемлекеттік рәміздер – тәуелсіздіктің нышаны [Мәтін] = Государственные символы – атрибуты независимости : ақпараттық-библиогр. көрсеткіші / «Қостанай аудандық ОКЖ» ММ, Әдістемелік-библиографиялық бөлімі. – Затобол : [б. б.], 2017. – 23 б.

10. Мемлекеттік рәміздер саласындағы нормативтік құқықтық актілер [Мәтін] = Нормативные правовые акты в сфере государственных символов / Қазақстан Республикасының Мәдениет және ақпарат министрлігі. – Астана, 2009. – 148 б.

11. Тәуелсіздік құндылықтары [Мәтін] = Ценности Независимости : презентация / Қарабалық аудандық орталықтандырылған кітапхана жүйесі ; [құраст. Аманжулова Д.]. – п. Қарабалық, 2018. – 1 электр. опт. диск (CD-ROM).

12. 4 маусым – Қазақстан Республикасының Мемлекеттік рәміздер күні [Мәтін] // Құнапина, Қ. Қ. Тарихи тағылым – рухани құндылық : оқу-әдістемелік құралы / Қ. Қ. Құнапина, Л. Б. Момынтаева. – 2-бас., өнд., толықт. – Алматы, 2019. – Б. 298–307.

Мақалалар, сұхбаттар:

1. Айдарқызы, Айзат. Туды енді ілуге рұқсат па? [Мәтін] / Айзат Айдарқызы // AIQYN. – 2020. – 9 желтоқсан. – Б. 1, 4.

2. Айқадамова, А. Тұғыры биік үш рәміз [Мәтін] : [іс-шара] / А. Айқадамова ; суретті түсірген Б. Ахметбеков // Қостанай таңы. – 2021. – 4 маусым. – Б. 3.

3. Айқадамова, А. Тұмардай қасиетті [Мәтін] : [мемлекеттік рәміздер] / А. Айқадамова ; суретті түсірген Айбек Жүзбай // Қостанай таңы. – 2017. – 6 маусым. – Б. 3.

4. Әбдібек, Серік. Елдігіміздің салтанаты [Мәтін] : [4 маусым – Мемлекеттік рәміздер күні] / Серік Әбдібек // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2019. – 4 маусым. – Б. 3.

5. Әлкеев, Руслан. Тәуелсіздіктің қасиетті нышандары [Мәтін] : Егемендіктің ең басты қасиетті нышандары – ел рәміздері / Руслан Әлкеев ; суретті түсірген автор / Сарыкөл. – 2020. – 4 шілде. – Б. 1.
6. Әлмырза, Жанар. Мемлекеттік рәміздер – мерейіміз [Мәтін] / Жанар Әлмырза // Учительская плюс. – 2016. – 24 июня. – Б. 5.
7. Әлімқадырова, Гүлбану. Қазақстанның мемлекеттік рәміздері [Мәтін] / Гүлбану Әлімқадырова // Қазақ тарихы. – 2018. – № 3. – Б. 53.
8. Әрбір азамат құрмет тұтады [Мәтін] : мемлекеттік рәміздеріміздің мәні мен маңызы жөнінде / бетті дайындаған Аягөз Кәкімжанова // Наш Костанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2017. – 26 қыркүйек. – Б. 7.
9. Әшімбаева, Нағима. Мемлекеттілік рәмізге деген құрметтен басталады [Мәтін] / Нағима Әшімбаева // Заң газеті. – 2021. – № 1. – Б. 1, 3.
10. Болатбаева, А. К. Рәміздер – мақтанышым! [Мәтін] : Ұлттық құндылығымызды дәріптеу парызымыз / А. К. Болатбаева // Науырзым тынысы. – 2021. – 11 маусым. – Б. 2.
11. Біржансал, Индира. Елтаңбаның авторы [Мәтін] / Индира Біржансал // Qazaq. – 2021. – 1–8 маусым. – Б. 11.
12. Домбай, Нұрперзент. Қасиетті құндылық [Мәтін] : [Мемлекеттік рәміздер күні] / Нұрперзент Домбай // Ана тілі. – 2019. – 6–12 маусым. – Б. 1.
13. Дошанова, Алма. Тәуелсіздік тұмары [Мәтін] : [ҚР-ның Рәміздері күні] / Алма Дошанова // Қостанай таңы. – 2021. – 4 маусым. – Б. 3.
14. Дүйсенби, Қабыл. Қазақ елі рәміздерінің тарихы терең [Мәтін] / Қабыл Дүйсенби // Заң газеті. – 2016. – 7 маусым. – Б. 4.
15. Дүйсенби, Қабыл. Сот жүйесінде рәміздерге құрмет жоғары деңгейде [Мәтін] / Қабыл Дүйсенби // Заң газеті. – 2016. – 14 маусым. – Б. 3.
16. Елшібай, Ғалымжан. «Менің туым – менің елім!» акциясы өтті [Мәтін] / Ғалымжан Елшібай // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2020. – 20 желтоқсан. – Б. 7.
17. Еліміздің жарқын айғағы [Мәтін] : Мемлекеттік рәміздердің жастарға тәрбиелік мәні зор / бетті дайындаған Аягөз Кәкімжанова ; сурет ғаламтордан алынды // Наш Костанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2017. – 30 мамыр. – Б. 5.
18. Еліміздің жарқын нышаны [Мәтін] : Мемлекеттік рәміздерімізге ерекше құрметпен қарайық / бетті дайындаған А. Қайратқызы ; суретті түсірген автор // Наш Костанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2017. – 24 наурыз. – Б. 15.
19. Жандарбек Мәлібеков, қоғам қайраткері: Елтаңба – елдіктің белгісі [Мәтін] : [сұхбат] / әңгімелескен Кәмшат Тасболат // Айқын. – 2016. – 23 қараша. – Б. 4.
20. Жанұзақов, А. Мемлекеттік және әскери рәміздер: тарихи сабақтастығы және патриоттық мәні [Мәтін] / А. Жанұзақов, Р. Құсайынова // Қазақ тарихы. – 2018. – № 7. – Б. 2–4.
21. Жауапкершілікті талап етеді [Мәтін] : Бұл қағиданы әрбір азаматтың бойына сіңіре білуіміз қажет : [мем. рәміздер туралы мем. қызметкер Рахат Күзембаевпен сұхбат] / сұхбаттасқан Сералы Мырзабай ; суретті түсірген

Бағдат Ахметбеков // Наш Костанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2019. – 4 маусым. – Б. 6.

22. Жұмаш, Абылайхан. Мемлекеттік рәміздер ерекше маңызға ие [Мәтін] / Абылайхан Жұмаш // AIQYN. – 2019. – 6 қараша. – Б. 4.

23. Ибатова, З. Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздері [Мәтін] : [мектеп сабағы] / З. Ибатова // Қазақстан тарихы: әдістемелік журнал. – 2016. – № 6. – Б. 41–46.

24. Ибрагимова, Жанар. Баға жетпес мейрам [Мәтін] : [Тәуелсіздікке 26 жыл] / Жанар Ибрагимова // Заң газеті. – 2017. – 15 желтоқсан. – Б. 5.

25. Кәкенұлы, Жақсылық. Мемлекеттіліктің рәміздері [Мәтін] : [Мемлекеттік рәміздердің қабылданғанына 29 жыл] / Жақсылық Кәкенұлы ; суретті түсірген Ерғали Убайдуллаев // Магнетит. – 2021. – 4 маусым. – Б. 5.

26. Кәрібаева, Балнұр. Еркіндігім – Елтаңбам [Мәтін] : [ҚР Мемлекеттік рәміздері туралы] / Балнұр Кәрібаева // Бастауыш білім. – 2017. – № 1. – Б. 16.

27. Кәрім, Мадия. Рәміздер – ерліктің нышаны, бірліктің ұраны [Мәтін] : [Қазақстанның мемлекеттік рәміздеріне 25 жыл] / Мадия Кәрім // Маяк. – 2017. – 1 маусым. – Б. 6.

28. Кенжетаетаева, Ж. Теңдігімнің тірегі [Мәтін] : [мемлекеттік рәміздер] / Ж. Кенжетаетаева // Қостанай таңы. – 2017. – 7 маусым. – Б. 10.

29. Қабидолда, Рауан. Азаттықтың Айшықты нышандары [Мәтін] : [4 маусым – Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздер күні] / Рауан Қабидолда // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2020. – 4 маусым. – Б. 1.

30. Қабидолда, Рауан. Ұлт рухын асқақтатқан [Мәтін] : [4 маусым – рәміздер күні] / Рауан Қабидолда // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2021. – 4 маусым. – Б. 1, 4.

31. Қарабекова, Э. Ел рәміздері [Мәтін] : [қазақ тілі сабағы] / Э. Қарабекова // Қазақ тілі мен әдебиеті орыс мектебінде = Казахский язык и литература в русской школе. – 2017. – № 2. – Б. 75–79.

32. Қожахмет, Жұпар. Рәміздер күні аталып өтті [Мәтін] / Жұпар Қожахмет // Маяк. – 2017. – 8 маусым. – Б. 2.

33. Қосмағанбетов, Т. С. «Мемлекеттік рәміздер – елдігіміздің нышаны» [Мәтін] : [форум] / Т. С. Қосмағанбетов // Науырзым тынысы. – 2017. – 8 маусым. – Б. 1, 3.

34. Құланбай, Ә. Тәуелсіздік тұмары [Мәтін] : [мемлекеттік рәміздер туралы] / Ә. Құланбай // Егемен Қазақстан. – 2017. – 19 мамыр. – Б. 6.

35. Құланбай, Әлісұлтан. Мемлекеттіліктің басты белгісі [Мәтін] : [4 маусым – ҚР рәміздері күні] / Әлісұлтан Құланбай // Егемен Қазақстан. – 2018. – 4 маусым. – Б. 1, 4.

36. Құсайын, Темір. Мемлекеттіліктің бет-бітімі [Мәтін] : [философия ғыл. докторы, проф. Алтай Тайжановпен сұхбат] / Темір Құсайын // Егемен Қазақстан. – 2017. – 2 маусым. – Б. 4.

37. Қыдыр, Еркін. Тәуелсіздік – текті сөз [Мәтін] : [Тәуелсіз Қазақстан тарихы] / Еркін Қыдыр // Егемен Қазақстан. – 2016. – 1 шілде. – Б. 3.

38. Максетова, Гүлнұр. Мерекені салтанатты түрде атап өттік [Мәтін] : [ҚР мемлекеттік рәміздер күні] / Гүлнұр Максетова // Порядок и право. – 2019. – 13 маусым. – Б. 13.

39. Мемлекеттігіміздің мызғымас белгісі [Мәтін] : [Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Елорда күніне арналған мерекелік іс-шараны дәстүрлі түрде ашатын Мемлекеттік Ту көтеру салтанатты рәсіміне қатысты] / [газ. ред.] // ANA TILI. – 2021. – 8–14 шілде. – Б. 3.

40. Мемлекеттік рәміздер – ұлттық мақтанышымыз [Мәтін] : 4 маусым – Қазақстан Республикасының Мемлекеттік рәміздері күні / [газ. ред.] // Amapkeldi arayı. – 2021. – 4 маусым. – Б. 5.

41. Менің туым – менің елім [Мәтін] : [рәміздерімізге арналған акция] / бетті дайындаған Дархан Амантайұлы // ARQALYQ habary. – 2021. – 11 маусым. – Б. 3.

42. Миразова, А. Самұрық әннің салтанатты самғауы [Мәтін] : [ҚР-ның әнұраны] / А. Миразова // Егемен Қазақстан. – 2017. – 5 маусым. – Б. 3.

43. Мусабаева, Ақнұр. «Мемлекеттік рәміздер – елімнің мақтанышы» [Мәтін] : [кітапханалық шара] / Ақнұр Мусабаева // Науырзым тынысы. – 2018. – 7 маусым. – Б. 2.

44. Мұратқызы, Б. Көк тудың желбірегені... [Мәтін] : [4 маусым – Мемлекеттік рәміздер күні] / Б. Мұратқызы // ANA TILI. – 2021. – 3–9 маусым. – Б. 3.

45. Мырзабай, Сералы. Елдігінің айғағы [Мәтін] : Рәміздерге деген құрмет жүрек төрінен орын алуы керек / Сералы Мырзабай ; суретті түсірген Абил Дощанов // Наш Костанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2020. – 2 маусым. – Б. 7.

46. Мырзабай, Сералы. Қостанай жастары автошеру ұйымдастырды [Мәтін] : Ел туын қаланың басты көшелерімен алып өтті / Сералы Мырзабай ; суретті түсірген Абил Дощанов // Наш Костанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2020. – 9 маусым. – Б. 7.

47. Мырзағалиұлы, Айбек. Көк тудың желбірегені – жанымға қуат бергені... [Мәтін] : Қараменді орталығында көк туымызға тұғырнама орнатылды / Айбек Мырзағалиұлы // Науырзым тынысы. – 2020. – 12 маусым. – Б. 2.

48. Президент азаматтар ұсынысын қолдады [Мәтін] / [газ. ред.] // AIQYN. – 2020. – 28 қазан. – Б. 1.

49. Рысбекұлы, Айдын. Геральдика [Мәтін] : Мемлекеттік деңгейде мән беретін маңызды сала / Айдын Рысбекұлы // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2021. – 26 шілде. – Б. 7.

50. Саменов, Берік. Тағдыр сыйы [Мәтін] : [Тәуелсіздікке 26 жыл] / Берік Саменов // Заң газеті. – 2017. – 15 желтоқсан. – Б. 5.

51. Самрат, Жақсыбай. Рәміздердің символикалық қана емес, тылсым сипаты да бар [Мәтін] : [4 маусым – ҚР Рәміздері күні] / Жақсыбай Самрат // Егемен Қазақстан. – 2018. – 4 маусым. – Б. 4.

52. Сарсенбай, Тұрар. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Рәміздер күні [Мәтін] / Тұрар Сарсенбай // Науырзым тынысы. – 2017. – 31 мамыр. – Б. 4.

53. Сұлтанова, Бахыт. Рәміздеріміз – еліміздің рухы [Мәтін] : Ауданымызда Мемлекеттік рәміздер күні мерекеленді / Бахыт Сұлтанова ; фотоны түсірген Жібек Нұрсейтова // Науырзым тынысы. – 2019. – 7 маусым. – Б. 1.

54. Сыздықова, Ж. Отанға деген сүйіспеншілік [Мәтін] : [іс-шара] / Ж. Сыздықова ; суреттерді түсірген Инна Каплина // Әулікөл. – 2018. – 7 маусым. – Б. 3.

55. Тәуелсіздігіміздің айшықты белгілері [Мәтін] : [заң ғыл. докторы, проф. Үнзила Шапақпен сұхбат] / әңгімелескен Александр Тасболатов // Егемен Қазақстан. – 2017. – 2 маусым. – Б. 4.

56. Тәуелсіздік жылдарындағы жетістіктер [Мәтін] / бетті дайындаған Қымбат Нағашыбай // Меңдіқара үні. – 2016. – 24 қараша. – Б. 4.

57. Тулегенова, Рауан. Рәміздерім – мақтанышым [Мәтін] / Рауан Тулегенова // Учительская плюс. – 2020. – 12 июня. – С. 5.

58. Шаяхметова, Айнұр. Елтаңбамыз табан астында жатпасын [Мәтін] / Айнұр Шаяхметова // Заң газеті. – 2016. – 7 маусым. – Б. 4.

59. Шаяхметұлы, Ерлан. Мемлекеттік рәміздерге неге қол сұғады? [Мәтін] / Ерлан Шаяхметұлы // Егемен Қазақстан. – 2018. – 13 наурыз. – Б. 8.

60. Шәріп, Айхан. Асқақ рухтың нышандары [Мәтін] : [Қазақстан рәміздері] / Айхан Шәріп // Айқын. – 2016. – 26 қараша. – Б. 14–15.

61. Ыбырай, Әлібек. Мақтанышым – мемлекеттік рәміздер! [Мәтін] / Әлібек Ыбырай ; суретті түсірген Айбек Жүзбай // Қостанай таңы. – 2017. – 2 маусым. – Б. 1.

25 маусым

Шыққанына
100 жыл

«Қостанай таңы» газеті (1922)

Облыстық «Қостанай таңы» газеті интернеттің рөлі күн сайын артып келе жатқанына қарамастан оқырманға жаңалықтар мен ақпаратты жеткізуші дәстүрлі құралдың міндетін атқарып келеді.

Басылымды ұйымдастырып, іргетасын қалап, өмірге әкелген Алаштың ардақтылары Мұхамеджан Сералин мен Бейімбет Майлин. М. Сералин «Ауыл» газетінің редакторы (1922–1926), ал Б. Майлин газеттің жауапты хатшысы (1922–1925) болды.

«Қостанай таңы» газетінің алғашқы нөмірі 1922 ж. 25 маусымында «Ауыл» деген атпен жарық көріп, оқырмандардың қолына тиді. Бұл басылым РКП(б) Қостанай губерниялық комитетінің органы болды. Кейін газеттің аты сан рет өзгерді. Ол «Социалды ауыл» (1931–1936), «Большевиктік жол» (1936–1953), «Коммунизм жолы» (1953–1963), «Коммунизм таңы» (1966–1991) деген атпен шықты. Тек тәуелсіздік таңы атып, еліміз егемендік алғаннан соң ғана 1991 жылдың 30 тамызынан бастап «Қостанай таңы» деген атпен жарық көріп келеді. Аптасына үш рет шығады.

Ауыл газетінің алғашқы жылдардағы таралымы 500–750 данадай болды. 1925 ж. газет таралымын екі жарым мыңға дейін жеткізу көзделді. Қостанайда шығатын округтік «Ауыл» газеті 1930 жылдың қыркүйегінде Торғайға көшіріледі.

Газет өзінің 100 жылдық тарихында халқының мұңын мұңдады, жоғын жоқтады, туған өлкенің шежіресін жазды. Басылымға әр жылдары басшылық жасаған Тумыш Сарходжаев, Зиябек Рүстемов, Қайыржан Бекқожин, Беген Байсақалов, Сапаржан Хайдаров, Сейіт Әбдібеков, Бақытжан Жангисин, Сержан Үсенов, Салық Молдахметов, Бақытжан Нұрмұхамедов, Жайберген Болатов және т. б. сияқты көрнекті журналистер қызмет етті.

Басылымның ақпараттық кеңістікте өз орны бар, оның әр жылдағы қызметі Еңбек Қызыл Ту орденімен, Бүкілодақтық халық шаруашылығы жетістіктері көрмесінің ІІ дәрежелі дипломымен (екі мәрте), Қазақ КСР Жоғарғы Кеңесінің Құрмет грамотасымен, Сорос-Қазақстан қорының сыйлығымен аталып өткен.

«Қостанай таңы» – өзіндік өрнегі бар, байырғы да бедерлі басылымдардың бірі. Бүгінгі директор-бас редакторы – Жанұзақ Аязбеков.

2018 жылға дейінгі мәліметтерді «2012 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» және «Қара шаңырақ – Қостанай таңы» библиогр. құралдан қараңыз.

Әдебиеттер:

1. Қара шаңырақ – «Қостанай таңы» [Мәтін] : «Қостанай таңы» облыстық газетінің даму тарихы / Л. Н. Толстой атындағы Қостанай әмбебап ғылыми кітапханасы, Негізгі қорды сақтау бөлімі ; [құраст. А. Т. Айбасова ; мұқаба дизайны Ш. С. Сандыбаева ; ред. Д. Т. Дюсибаева]. – Қостанай, 2019. – 10 б. : сурет.

2. «Қостанай таңы» газеті (1922) [Мәтін] // 2012 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегі. 39-шығ. / [құраст.: Б. М. Алкебаева, Ә. Р. Тәжекенова ; ред. В. Қ. Бексұлтанова]. – Қостанай, 2011. – Б. 52–54.

Мақалалар:

1. Айқадамова, А. Газет менің өзге де қырымды ашты [Мәтін] : [«Қостанай таңы» газетінің суретшісі Мұхамеджан Рахалиев] / А. Айқадамова ; суретті түсірген Бағдат Ахметбеков // Қостанай таңы. – («Қостанай ақшамы» танымдық-тағылымдық, көңілашар қосымшасы). – 2017. – 2 маусым. – Б. 18.

2. Айқадамова, А. Жақсылықтың жаршысы болған басылым [Мәтін] : [«Қостанай таңы» газетінің 90 жылдығына орай Л. Толстой атындағы ОӘҒК-да кеш ұйымдастырылды] / А. Айқадамова ; суреттерді түсірген Айбек Жүзбай // Қостанай таңы. – 2012. – 2 қараша. – Б. 12.
3. Айқадамова, А. «Қостанай таңының әр нөмірі қызықты» [Мәтін] : [басылымға жазылу] / А. Айқадамова // Қостанай таңы. – 2017. – 22 қараша. – Б. 8.
4. Айқадамова, А. Ұлы ұстаздың елінде [Мәтін] : «Қостанай таңы» газетінің күндері Алтынсарин ауданында өтті / А. Айқадамова // Қостанай таңы. – 2014. – 19 қыркүйек. – Б. 8.
5. Ақылбекқызы, С. Көмекшім – «Қостанай таңы» [Мәтін] / С. Ақылбекқызы // Қостанай таңы. – 2019. – 17 мамыр. – Б. 5.
6. Алдабергенов, Қ. Газетке мінез керек [Мәтін] : [«Қостанай таңы» газетінің 95 жылдық мерейтойы] / Қ. Алдабергенов // Қостанай таңы. – 2017. – 23 маусым. – Б. 6.
7. Алдабергенов, Қ. Мен үшін сен болмасаң – Қостанай жоқ [өлең] : («Қостанай таңына») / Қ. Алдабергенов // Қостанай таңы. – 2020. – 27 қазан. – Б. 8.
8. Алдияр, Барак. «Қостанай таңын» қолдаймыз! [Мәтін] / Барак Алдияр // Қостанай таңы. – 2016. – 23 желтоқсан. – Б. 7.
9. Аужанов, Қ. Газет – елу жылдан бергі серігім [Мәтін] : [оқырман Файзолла Әмірханұлы Әмірбаев] / Қ. Аужанов // Қостанай таңы. – 2017. – 14 наурыз. – Б. 16.
10. Ахметбеков, Б. Көлқамыстықтардың таңдауы – «Қостанай таңы» [Мәтін] / Б. Ахметбеков // Қостанай таңы. – 2016. – 28 желтоқсан. – Б. 6.
11. Аязбеков, Ж. Тоқсан бес [Мәтін] : [«Қостанай таңы» газетінің 95 жылдық мерейтойы] / Ж. Аязбеков // Қостанай таңы. – 2017. – 23 маусым. – Б. 2.
12. Аязбеков, Жанұзақ. «Биыл – 99, келер жылы – 100 жыл!» [Мәтін] : [«Қостанай таңы» газетінің шыға бастағанына бүгін тура 99 жыл] / Жанұзақ Аязбеков // Қостанай таңы. – 2021. – 25 маусым. – Б. 1, 2.
13. Әбдікәрімұлы, Есентемір. Тектілік [Мәтін] : газет тарихында өзіндік орны бар Сейіт Әбдібеков туралы сөз / Есентемір Әбдікәрімұлы // Қостанай таңы. – 2012. – 15 мамыр. – Б. 4.
14. Әбдікұлы, Т. Ұлттық сананы қалыптастырады [Мәтін] : [«Қостанай таңы» газетінің 95 жылдық мерейтойы] / Т. Әбдікұлы // Қостанай таңы. – 2017. – 23 маусым. – Б. 3.
15. Әбіш, Д. Сын мен өзара сын неге жоқ? [Мәтін] : [«Қостанай таңы» газеті жайында] / Д. Әбіш // Қостанай таңы. – 2017. – 31 наурыз. – Б. 8.
16. Әлкей, Руслан. Сарыкөлдегі салиқалы сыр-сұхбат [Мәтін] : «Қостанай таңы» газ. ауданда өткен күндерінен [Мәтін] / Руслан Әлкей // Қостанай таңы. – 2014. – 19 қыркүйек. – Б. 9.
17. Әлім, Қайсар. 22 жылымның әлдиі [Мәтін] : [«Қостанай таңы» газетінің 95 жылдық мерейтойы] / Қайсар Әлім // Қостанай таңы. – 2017. – 23 маусым. – Б. 5.

18. Әубәкірова, М. Беделіне бедері сай басылым [Мәтін] / М. Әубәкірова // Қостанай таңы. – 2016. – 8 маусым. – Б. 16.
19. Байділдин, Ш. Ауқымы кең, айтары мол газет [Мәтін] : [«Қостанай таңы» газетінің 95 жылдық мерейтойы] / Ш. Байділдин // Қостанай таңы. – 2017. – 23 маусым. – Б. 5.
20. Баязид, Зейнел қажы. Жанұямыздың шынайы досы [Мәтін] : [«Қостанай таңы» газеті] / Зейнеп қажы Баязид // Қостанай таңы. – 2018. – 25 қыркүйек. – Б. 5.
21. Байменше, Серікқали. Игі дәстүр жалғассын [Мәтін] : [«Қостанай таңы» газетінің 95 жылдық мерейтойы] / Серікқали Байменше // Қостанай таңы. – 2017. – 23 маусым. – Б. 3.
22. Би-ағаңның елінде [Мәтін] : [«Қостанай таңының» Таран ауданындағы күндері] / бетті дайындаған Айтолқын Айқадамова ; суреттерді түсірген Айбек Жүзбай // Қостанай таңы. – 2014. – 6 маусым. – Б. 8.
23. Болатов, Жайберген. Газетіміздің өз сайты ашылды! [Мәтін] : енді басылым оқырманға жақындай түсті / Жайберген Болатов // Қостанай таңы. – 2012. – 11 желтоқсан. – Б. 2.
24. Бұқанов, С. Дәуірдің үні еседі [Мәтін] : [«Қостанай таңы» газетінің 95 жылдық мерейтойы] / С. Бұқанов // Қостанай таңы. – 2017. – 23 маусым. – Б. 5.
25. «Газет – досың, сырласың» [Мәтін] : Бүгін Рудныйда «Қостанай таңының» күндері басталады / Мақсұт Досболов, Арман Хасен ; бетті дайындаған Қуаныш Есқабыл // Қостанай таңы. – 2014. – 20 мамыр. – Б. 4.
26. Досанов, С. Үнемі халықпен бірге [Мәтін] : [«Қостанай таңы» газетінің 95 жылдық мерейтойы] / С. Досанов // Қостанай таңы. – 2017. – 23 маусым. – Б. 3.
27. Досжанова, Қымбат. Басылымның тарихын зерттеген [Мәтін] : [оқушы Айзия Қыдырбекқызы] / Қымбат Досжанова ; суретті түсірген Бердіболат Көркембаев // Қостанай таңы. – 2018. – 13 ақпан. – Б. 8.
28. Досмағамбетов, Т. Сырласу: «Қостанай таңы және мен» [Мәтін] : Өз газетім! : [өлең] / Т. Досмағамбетов // Қостанай таңы. – 2016. – 20 сәуір. – Б. 9.
29. Дүйсенғали, Д. Бір нәрсе өзгермейді, ол – сөз құдіреті [Мәтін] : [«Қостанай таңы» газеті туралы] / Д. Дүйсенғали // Қостанай таңы. – 2016. – 17 маусым. – Б. 18.
30. Есқабыл, Қуаныш. Оқырман ойы – олжамыз [Мәтін] : [басылымға жазылу науқаны] / Қуаныш Есқабыл // Қостанай таңы. – 2017. – 29 қараша. – Б. 10–11.
31. Есмағанбетов, Қайрат. Облыстық газет оқырман ойын білуді мақсат етеді [Мәтін] : [«Қостанай таңы» газетінің редакторы Ж. Аязбеков бастаған бір топ журналистер келіп, елмен қауышты] / Қайрат Есмағанбетов // Торғай. – 2014. – 20 маусым. – Б. 3.
32. Жақып, Қ. Айтары мен берері мол басылым [Мәтін] : [«Қостанай таңы» газеті] / Қ. Жақып // Қостанай таңы. – 2019. – 4 қаңтар. – Б. 10.
33. Жүнісұлы, Ж. «Қостанай таңы» – ежелгі сырласың екенін ұмытпағайсың, құрметті оқырман! [Мәтін] / Ж. Жүнісұлы // Қостанай таңы. –

(«Қостанай ақшамы» танымдық-тағылымдық, көңілашар қосымшасы). – 2017. – 9 маусым. – Б. 18.

34. Жүнісұлы, Ж. Сүйікті басылымға айналғайсың! [Мәтін] : [«Қостанай таңы» газетінің 95 жылдық мерейтойы] / Ж. Жүнісұлы // Қостанай таңы. – 2017. – 23 маусым. – Б. 6.

35. Жүнісұлы, М. «Қостанай таңы» қолдауға ие [Мәтін] : [басылымға жазылу] / М. Жүнісұлы ; суреттерді түсірген автор // Қостанай таңы. – 2017. – 28 қараша. – Б. 8.

36. Жүнісұлы, Мұрат. «Заманмен үндес басылым» [Мәтін] : [сұхбат-кеш] : [«Қостанай таңы» газеті] / Мұрат Жүнісұлы // Қостанай таңы. – 2017. – 11 шілде. – Б. 5.

37. Жүсіпбеков, Ж. Менің газетім! [Мәтін] : [өлең] : [«Қостанай таңы» газетінің 95 жылдық мерейтойы] / Ж. Жүсіпбеков // Қостанай таңы. – 2017. – 23 маусым. – Б. 6.

38. «Заманмен үндес басылым» [Мәтін] : [сұхбат кеші] / [газ. ред.] // Торғай. – 2017. – 14 шілде. – Б. 3.

39. Ибраев, Әлібек. 18000 рет оқырманмен жүздесу [Мәтін] / Әлібек Ибраев // Қостанай таңы. – 2013. – 23 тамыз. – Б. 1, 4.

40. Ибраев, Әлібек. Газет сайтының тұсауы кесілді [Мәтін] : [«Қостанай таңы» газеті] / Әлібек Ибраев // Қостанай таңы. – 2012. – 28 желтоқсан. – Б. 3.

41. Кенжалин, Жұмабек. Газет күшімен салынған мектеп [Мәтін] : [«Қостанай таңы» газетінің 95 жылдық мерейтойы] / Жұмабек Кенжалин / Қостанай таңы. – 2017. – 23 маусым. – Б. 2.

42. Күдебаева, Н. Газет тарихын білесің бе? [Мәтін] : [зерттеу жұмысы] / Н. Күдебаева // Қостанай таңы. – 2017. – 14 ақпан. – Б. 7.

43. «Қара шаңырағымды сағынып келдім...» [Мәтін] : [журналист-жазушы Қайсар Әліммен сұхбат] / сұхбаттасқан Сәлім Меңдібай // Қостанай таңы. – 2015. – 29 сәуір. – Б. 10.

44. Қара шаңырағым – «Қостанай таңы» [Мәтін] : [журналист С. Меңдібай туралы] / айқарма бетті дайындағандар: Кенже Қонысбай, Бағдат Ахметбеков // Қостанай таңы. – 2016. – 1 шілде. – Б. 13.

45. Қара шаңырақта – қырық жыл [Мәтін] : [«Қостанай таңы» газеті редакциясы ардагерлерінің бірі – Сәлім Меңдібай 65 жасқа толды] / [газ. ред.] // Қостанай таңы. – 2011. – 5 шілде. – Б. 16.

46. Қарбозов, К. 90 жасың құтты болсын, газетім [Мәтін] : [«Қостанай таңы» газетінің 90 жылдығына орай] / К. Қарбозов // Қостанай таңы. – 2012. – 3 шілде. – Б. 3.

47. Қиысқанұлы, Қыдырбек. «Ауыл» газеті: 1924 жыл [Мәтін] / Қыдырбек Қиысқанұлы // Қостанай таңы. – 2017. – 14 сәуір. – Б. 8.

48. Қойшыманов, Қасқырбай. Думанның сәні – домбыра [Мәтін] : «Қостанай таңының» бастамасымен өткен тағылымды шара көптің көңілінен шықты / Қасқырбай Қойшыманов ; суретті түсірген Айбек Жүзбай // Қостанай таңы. – 2015. – 28 қараша. – Б. 16.

49. «Қостанай таңының» қос кітабы [Мәтін] : [газет журналистердің жинағы және бас редактор Ж. Аязбековтың кітабы туралы] / [газ. ред.] // Ана тілі. – 2015. – 22–28 қаңтар. – Б. 3.
50. Мәулетов, Ғ. «Ауыл» газетінің редакторы болған Зиябек Рүстемов кім еді? [Мәтін] / Ғ. Мәулетов // Қазақ. – 2012. – 1–8 маусым. – Б. 9.
51. Меңдібаев, Сәлім. Төл газетің – төрінде тұрсын [Мәтін] / Сәлім Меңдібаев // Қостанай таңы. – 2019. – 27 қараша. – Б. 6.
52. Меңдібай, Сәлім. Газетің шыға бастағанына 94 жыл [Мәтін] : осынша уақытта бүгінгі «Қостанай таңы» өз оқырманымен 18430 рет жүздесті / Сәлім Меңдібай // Қостанай таңы. – 2016. – 24 маусым. – Б. 3.
53. Меңдібай, Сәлім. Мың сәлем саған, оқырман! [Мәтін] : [«Қостанай таңы» газетінің 95 жылдық мерейтойы] / Сәлім Меңдібай // Қостанай таңы. – 2017. – 23 маусым. – Б. 4.
54. Меңдібай, Сәлім. Өзге емес, өзіміз айтайықшы... [Мәтін] : [«Қостанай таңы» газ. жайында] / Сәлім Меңдібай // Қостанай таңы. – 2014. – 16 қыркүйек. – Б. 4.
55. Меңдібай, Сәлім. Қара шаңырақ – «Қостанай таңы» [Мәтін] : оның шыға бастағанына 25 маусымда 93 жыл толады / Сәлім Меңдібай // Қостанай таңы. – 2015. – 24 маусым. – Б. 1, 2.
56. Оспанұлы, С. «Қостанай таңы» – «Ауылдың» ұлы [Мәтін] : [газет туралы] / С. Оспанұлы // Қостанай таңы. – 2020. – 26 ақпан. – Б. 4.
57. Өңір тынысы – біздің назарда [Мәтін] : [сауалнама нәтижесі] / «Қостанай таңының» әлеуметтік эмпирикалық зерттеу орталығы // Қостанай таңы. – 2017. – 15 қараша. – Б. 7.
58. Сағадиев, Кенжеғали. «Қостанай таңы» – халықтың байлығы [Мәтін] : [«Қостанай таңы» газетінің 95 жылдық мерейтойы] / Кенжеғали Сағадиев // Қостанай таңы. – 2017. – 23 маусым. – Б. 2.
59. Серікбаев, Е. «Қостанай таңы» жасай бер! [Мәтін] : [өлең] / Е Серікбаев // Қостанай таңы. – 2017. – 29 қыркүйек. – Б. 8.
60. Серікбаев, Елемес. Өз тіліңмен сусында [Мәтін] : [өлең] / Елемес Серікбаев // Қостанай таңы. – 2018. – 19 қазан. – Б. 12.
61. Сүйінкина, Пиалаш. Газет – қалың бұқараның мінбері [Мәтін] : [«Қостанай таңы» газеті туралы] / Пиалаш Сүйінкина // Қостанай таңы. – 2016. – 14 маусым. – Б. 12.
62. Сүйінкина, Пиалаш. Ұлт санасын қалыптастыратын тұтқа [Мәтін] : [газетке жазылу басталды] / Пиалаш Сүйінкина // Қостанай таңы. – 2017. – 13 желтоқсан. – Б. 8.
63. Тұрғынбекұлы, Серік. Бұралаңы көп жолдардан өтті [Мәтін] : [«Қостанай таңы» газетінің 95 жылдық мерейтойы] / Серік Тұрғынбекұлы // Қостанай таңы. – 2017. – 23 маусым. – Б. 5.
64. Укин, Кенжебек. Облыстың «аға» газеті [Мәтін] / Кенжебек Укин // Қостанай таңы. – 2013. – 23 тамыз. – Б. 4.
65. Ұлттың ұясы – Торғай [Мәтін] : 10 маусым күні Жанкелдин ауданында «Қостанай таңының» күндері өтеді / бетті әзірлеген Әлібек Ыбырай ; Асқарбек

Кенжеғарин, Ғабит Сүндетбаев, Бейсенбек Қасжанов // Қостанай таңы. – 2014. – 6 маусым. – Б. 4.

66. Харченко, Сергей. Қос қанатындаймыз [Мәтін] : [«Қостанай таңы» газетінің 95 жылдық мерейтойы] / Сергей Харченко // Қостанай таңы. – 2017. – 23 маусым. – Б. 3.

67. Хасенов, Ермекбай. Мұрағат сыр шертеді [Мәтін] : Сарғайған газет беттерінен / Ермекбай Хасенов // Қостанай таңы. – 2015. – 10 ақпан. – Б. 9 ; 11 ақпан. – Б. 9.

68. Шаяхмет, Ақылбек. 18 мыңыншы нөмір – үлкен оқиға [Мәтін] / Ақылбек Шаяхмет // Қостанай таңы. – 2013. – 23 тамыз. – Б. 4.

3 шілде

80 жыл

СЕМЁНОВА Вера Григорьевна (1942)

Мемлекеттік қызметкер, қоғам қайраткері, Қостанай облысының құрметті азаматы Орджоникидзе (қазір Денисов) ауд. Антонов а. дүниеге келген.

Еңбек жолын Есенқұл жеті жылдық мектебінде математика пәнінің мұғалімі болып бастаған.

1960 ж. ол Қостанай педагогикалық институтына оқуға түсті, содан кейін ол көп жылдар бойы комсомол жұмысында болды.

1975 ж. Қазақстан Компартиясы Қостанай қалалық комитетінің хатшысы болып сайланды.

Кеңес Одағы Коммунистік партиясының Орталық Комитеті жанындағы Жоғары партия мектебін үздік бітірген.

1981–1984 жж. – облыстық кинематография басқармасы бастығының орынбасары болып жұмыс істеді.

1984–1990 жж. Қостанай кооператив техникумын басқарды.

1992 ж. наурызда қалалық депутаттар кеңесінің төрағасы болып сайланды.

1993 жылдың желтоқсанында Қостанай қалалық әкімшілігі басшысының орынбасары, ал 1994 жылдың наурызында облыстық мәслихаттың хатшысы болып жұмыс істей бастады. Вера Григорьевна облыстық мәслихаттың хатшысы ретінде Қостанай облысы мәслихаттарының қалыптасуы мен дамуына зор үлес қосты.

1999–2008 жж. Қостанай облысы әкімі жанынан Отбасы және әйелдер ісі бойынша құрылған облыстық комиссияның хатшысы болды.

2008 жылдың 11 сәуірінде еңбек демалысына шықты.

2012–2015 жж. Вера Григорьевна Семенова қалалық ардагерлер кеңесінің және облыс әкімі жанындағы түрлі қоғамдық комиссиялардың мүшесі ретінде этносаралық келісім мен әлеуметтік тұрақтылықты нығайтуға, азаматтық қоғамды дамытуға белсенді қатысты.

Вера Григорьевна облыстық ардагерлер кеңесінде өзінің қызметі барысында ҰОС-на қатысқан қостанайлықтарды еске алуға «Қостанай облысы Ұлы Отан соғысы жылдарында: майдан мен тылдың бірлігі» басылымның редакторы. Кітап «Қостанайлықтар – тыл ерлері. Жеке үлес = Қостанайцы – герои тыла. «Личный вклад» деген атпен жарыққа шықты.

Еңбек Қызыл Ту, «Құрмет белгісі», «Құрмет» (2001) ордендерімен, «Қазақстан Республикасының тәуелсіздігіне 10 жыл» медалімен марапатталды. 1997 ж. 25 маусымда «Қостанай қаласының құрметті азаматы» мен Қостанай облыстық мәслихатының 2017 жылғы 2 тамыздағы № 177 шешімімен «Қостанай облысының құрметті азаматы» атағы берілді.

2016 жылға дейінгі мәліметтерді «2017 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» қараңыз.

Ол туралы әдебиеттер:

1. Елбасымен Мәскеуде бірге оқыған [Мәтін] : [Қостанай қаласының құрметті азаматы Вера Семенова жайлы сөз] // Жақсанов, О. Кеудедегі ой сандық : (очерктер, эсселер, сұхбаттар) / О. Жақсанов. – Алматы, 2013. – Б. 153–161.

2. Семёнова Вера Григорьевна [Мәтін] // 2017 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегі. 44-шығ. [Л. Н. Толстой атындағы Қостанай ОӘҒК, Ақпараттық-библиографиялық бөлім ; құраст.: Ә. Қ. Сәлібаева, Д. А. Жұмабаева, Ә. Р. Тәжікенова ; ред. Б. М. Әлкебаева]. – Қостанай, 2016. – Б. 83–85.

Мақала:

Қонысбай, Кенже. Облыстың Құрметті азаматтары анықталды [Мәтін] / К. Қонысбай // Қостанай таңы. – 2017. – 9 тамыз. – Б. 2.

БЕКТҰРҒАНОВА Римма Шыңғысқызы (1952)

Педагогика ғылымдарының докторы, Қазақ КСР халық ағарту ісінің үздігі, қоғам қайраткері Қарағанды облысы Жаңаарқа ауд. Атасу к. дүниеге келген.

1974 ж. КСРО-ның 50 жылдығы атындағы Қостанай педагогикалық институтының тарих-педагогика факультетін «Тарих және педагогика» мамандығы бойынша үздік бітіріп шықты.

Еңбек жолын Ы. Алтынсарин атындағы Рудный педагогикалық училищесінде психология оқытушысы болып бастады (1974–1976 жж.). 1976–1982 жж. – Қостанай педагогикалық училищесінің

педагогика және психология оқытушысы. 1982–1984 жж. – Қостанай пединститутының Педагогика және психология кафедрасының оқытушысы. 1984–1985 жж. – Қостанай педагогикалық училищесінің педагогика оқытушысы. 1985–1990 ж. – Қостанай педагогикалық училищесінің бөлім меңгерушісі.

1990–2010 жж. Қостанай педагогикалық колледжін басқарды. 1999 ж. «Зерек» үздіксіз білім беру оқу-әдістемелік кешенін, 2009 ж. «Зерек» колледжі» жеке мекемесін құрды. 1997–2007 жж. – «Қазақстанның іскер әйелдері қауымдастығы» Қостанай филиалының төрағасы.

1997 ж. – педагогика ғылымдарының кандидаты ғылыми дәрежесі, 2005 ж. – педагогика ғылымдарының докторы ғылыми дәрежесі берілді. 2009 ж. – педагогика доценті (ҚР Білім және ғылым саласындағы бақылау комитеті).

2005 ж. «Нұр Отан» партиясының Қостанай қалалық ұйымының төрағасы болып сайланды. 2005 және 2012 жж. ол ҚР Президентін сайлау бойынша Қостанай қалалық штабын, ал 2007 және 2012 жж. барлық деңгейдегі мәслихаттар сайлауын басқарды. 2010–2014 жж. – «Нұр Отан» партиясы ҚОФ төрағасының бірінші орынбасары.

12 жыл бойы «Қазақстанның іскер әйелдері қауымдастығы» Қостанай филиалын басқарды. Ресей мен Қазақстанның іскер әйелдерінің өңірлік жиынының, Еуразиялық әйелдер саммитінің қатысушысы. «Қазақстанның іскер әйелдері қауымдастығының» үздік филиалының жетекшісі ретінде Гран-при иегері. Қостанай облысы әкімі жанындағы Әйелдер ісі және отбасылық-демографиялық саясат жөніндегі комиссияның мүшесі. Халықаралық ақпараттандыру академиясының мүшесі.

Дрезден қ. (ГФР), Кирклиз қ. (1996 ж., Ұлыбритания), «Әйелдердің саяси көшбасшылығы» бағдарламасы бойынша (1997 ж., АҚШ), «Шағын бизнес. Гендерлік аспект» бойынша (2006 ж., Израиль), «Гендер және даму» бойынша (2009 ж., Швеция) тәжірибеден өтті.

2014 жылдан бастап қазіргі уақытқа дейін Қостанай облысы әкімдігінің білім басқармасының кеңесшісі, Қостанай облысы бойынша Саясаткер әйелдер клубының төрағасы.

«Қазақстан Республикасының тәуелсіздігіне 10 жыл» (2001) мерейтойлық медалімен, «Ыбырай Алтынсарин» медалімен, «Қазақ КСР халық ағарту ісінің үздігі» белгісімен (1986), «Нұр Отан» ХДП «Белсенді қызметі үшін» төсбелгісімен (2011) марапатталған. ҚР Президентінің Алғыс хатын алған (2005). Белсенді азаматтық ұстанымы және қайырымдылық істері үшін 2020 ж. «Жыл тұлғасы» номинациясы бойынша жеңімпаз болды.

Мерзімді басылымдардағы жарияланымдары:

1. Алдағы міндеттер айқындалды [Мәтін] : [Нұр Отан ХДП XIV съезі] / Р. Бектұрғанова // Қостанай. – («Қостанай» қосымшасы). – 2011. – 6 желтоқсан. – Б. 5.

2. Арман ақиқатқа айналады [Мәтін] : [Президент Жолдауы] / Р. Бектұрғанова // Қостанай таңы. – 2014. – 19 ақпан. – Б. 4.

3. «Астана жол көрсетер шамшырағымыз» [Мәтін] / Р. Бектұрғанова // Егемен Қазақстан. – 2014. – 26 маусым. – Б. 3.

4. Болашақ мұғалімді үздіксіз дайындау тәжірибесінен [Мәтін] / Р. Бектұрғанова, Ж. Иржасова // Бастауыш мектеп. – 2004. – № 5. – Б. 19.

5. Болашақ педагогтерге арналған ребрендинг [Мәтін] / Р. Бектұрғанова // Қостанай таңы. – 2016. – 20 қыркүйек. – Б. 4.

6. Біздің Президентпен жұмыс істеу – зор мәртебе [Мәтін] / Р. Бектұрғанова ; суретті түсірген З. Ким // Қостанай таңы. – 2012. – 30 қараша. – Б. 5.

7. «Бір әйел көп нәрсе жасай алады, ал бірнешеуі – бәрін тындырады» [Мәтін] / Р. Бектұрғанова // Қостанай таңы. – 2013. – 20 наурыз. – Б. 6.

8. Ел мүддесіне сай келеді [Мәтін] : [Кеден одағы] / Р. Бектұрғанова // Егемен Қазақстан. – 2012. – 13 қыркүйек. – Б. 4.

9. Ең бастысы – жеткен жетістіктерге тоқмейілсімей, тек алға жылжу [Мәтін] : [Президент Жолдау туралы] / Р. Бектұрғанова // Қостанай таңы. – 2012. – 28 желтоқсан. – Б. 5.

10. Жағдайдың толық түзелгенін күтейік [Мәтін] : [коронавирус індетімен күресу] / Р. Бектұрғанова // Қостанай таңы. – 2020. – 5 тамыз. – Б. 5.

11. Жастарды «Нұр Отан» тәрбиелейді, өсіреді [Мәтін] : [Елбасы Н. Назарбаевтың «Қазақстанның әлеуметтік жаңғыртылуы: Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамына қарай 20 қадам» атты халыққа арнауы туралы] / Р. Бектұрғанова // Егемен Қазақстан. – 2012. – 12 шілде. – Б. 3.

12. Жылтыр едендердегі кездесулерден қашықтайтын кез туды [Мәтін] : Партияның Қостанай филиалы негізгі салмақты ауылдық аймақтарға салуда / Р. Бектұрғанова // Қостанай таңы. – 2013. – 17 қазан. – Б. 3.
13. Жылы сөз – жаңына ем [Мәтін] : [коронавирус пандемиясы] / Р. Бектұрғанова // Қостанай таңы. – 2020. – 10 шілде. – Б. 5.
14. Қайраттан, ұстаз, қайраттан! [Мәтін] / Р. Бектұрғанова // Егемен Қазақстан. – 2007. – 3 қазан. – Б. 2.
15. Құрметті партия мүшелері! [Мәтін] : [құттықтау сөз] / Р. Бектұрғанова // Қостанай таңы. – 2014. – 28 ақпан. – Б. 1.
16. Мұғалімге баға қойсақ, бәрі бірдей «бес» алар ма еді?... [Мәтін] / Р. Бектұрғанова // Қостанай таңы. – 2012. – 7 наурыз. – Б. 3.
17. Өркениетке ұмтылған ел білімді алға қояды [Мәтін] : [Президент Жолдауы туралы] / Р. Бектұрғанова // Қостанай таңы. – 2019. – 3 қыркүйек. – Б. 6.
18. Патриотизм дәні мектеп партасында, мұғалім алақанында және оқулық парағында көктейді [Мәтін] / Р. Бектұрғанова // Егемен Қазақстан. – 2010. – 16 наурыз. – Б. 5.
19. Патриоттық сезім [Мәтін] : Тәуелсіздіктің болашағын нұрлы етеді / Р. Бектұрғанова // Егемен Қазақстан. – 2012. – 28 желтоқсан. – Б. 2.
20. Тәуелсіздігіміздің тірегіне айналды [Мәтін] : [Ата заң] / Р. Бектұрғанова // Қостанай таңы. – 2019. – 28 тамыз. – Б. 4.
21. Тұғыры биік Елбасы [Мәтін] / Р. Бектұрғанова // Қостанай таңы. – 2019. – 5 шілде. – Б. 5.
22. Ізденіс бар жерде, ілгерілеушілік бар [Мәтін] : [«ТМД елдері мен ҚР ақпараттандыру білімі» атты екінші Халықаралық форум өтті] / Р. Бектұрғанова // Қостанай таңы. – 2002. – 5 қараша. – Б. 4.

Ол туралы әдебиеттер:

1. Бектурганова Римма [Мәтін] // Қазақстанның қанатты әйелдері = Окрыленные женщины Казахстана : Қостанай облысы / [по заказу Ассоциации деловых женщин Казахстана]. – Астана, 2015. – Б. 9–11.
2. Бектурганова Римма Чингисовна [Мәтін] // Сындарлы шақта = Испытание временем / [бас ред. Ә. М. Дуанбаева ; пер. Л. Г. Амиранова]. – Қостанай, 2014. – Б. 142–143.
3. Қазақтың қайсар қызы [Мәтін] : Немесе педагогика ғылымдарының докторы, қоғам қайраткері Римма Бектұрғанованың жан-жақтылығы жөнінде // Жақсанов, О. Сырлы әлем сыңғыры / О. Жақсанов. – Қостанай, 2011. – Б. 217–221.
4. Қостанай филиалы [Мәтін] : төрайымы Бектұрғанова Римма Шыңғысқызы // Қанатты әйелдер = Окрыленные женщины / Ассоциация деловых женщин Казахстана ; вст. ст. Р. Сарсенбаева. – Орал, [2005]. – Б. 59.

Мақалалар, сұхбаттар:

1. Айқадамова, Айтолқын. Қоғамда әйелдердің алар орны бөлек [Мәтін] : [қоғам қайраткері Р. Ш. Бектұрғановамен сұхбат] / Айтолқын Айқадамова ;

суретті түсірген Бердіболат Көркембаев // Қостанай таңы. – 2020. – 8 желтоқсан. – Б. 5.

2. Әйел қоғамдағы өз ролін түсінуі керек [Мәтін] : [Қазақстан іскер әйелдер қауымдастығы Қостанай филиалының төрайымымен сұхбат] / әңгімелескен М. Қабдырахметова // Қостанай таңы. – 2001. – 6 наурыз. – Б. 2.

3. «Елбасы тапсырды, «Нұр Отан» түсіндірді, халық қолдады», – дейді «Нұр Отан» ХДП Қостанай облыстық филиалы төрағасының бірінші орынбасары Римма Бектұрғанова [Мәтін] : [сұхбат] / әңгімелескен Нәзира Жәрімбетова // Егемен Қазақстан. – 2012. – 9 тамыз. – Б. 2.

4. Жақсанов, Оразалы. Іскерлігімен көпке танылған [Мәтін] : Қазақтың аяулы қызы Римма Бектұрғанова жайлы сөз / Оразалы Жақсанов // Қостанай. – 2008. – 19 ақпан. – Б. 6.

5. Жәрімбетова, Нәзира. Облыстық филиалдағы өзгеріс [Мәтін] : [«Нұр Отан» ХДП Қостанай обл. филиалы төрағасының орынбасары қызметіне Р. Ш. Бектұрғанова тағайындалды] / Нәзира Жәрімбетова // Егемен Қазақстан. – 2012. – 28 наурыз. – Б. 7.

6. Жәрімбетова, Нәзира. Римманы жақсы көрмеу мүмкін емес [Мәтін] : [ғалым Р. Ш. Бектұрғанова туралы] / Нәзира Жәрімбетова // Егемен Қазақстан. – 2010. – 3 наурыз. – Б. 3.

7. Қоңқабаева, Шұға. Римма Бектұрғанова: «Әрбір отбасына мемлекеттік қолдау қажет» [Мәтін] : [Сайлау-2007] / Шұға Қоңқабаева // Қостанай таңы. – 2007. – 10 тамыз. – Б. 6.

8. «Нұр Отан» қолдаушыларымен күшті [Мәтін] : [депутат Р. Бектұрғановамен әңгіме] / әңгімелескен Нәзира Жәрімбетова // Егемен Қазақстан. – 2009. – 13 мамыр. – Б. 1, 2.

9. «Нұр Отан» партиясы Қостанай облыстық филиалы төрағасының бірінші орынбасары, педагогика ғылымдарының докторы: Әр қазақстандыққа көп нәрсе байланысты [Мәтін] : [партияның XV съезі] / жазып алған Нәзира Жәрімбетова // Егемен Қазақстан. – 2013. – 22 қазан. – Б. 2.

10. Оспанова, Қ. Римма Бектұрғанова [Мәтін] : «Мен әйелдердің билікке ұмтылғанын қалаймын» / Қ. Оспанова // Қостанай таңы. – 2004. – 17 қыркүйек. – Б. 7.

11. Римма Бектұрғанова: «Үлгіден үлгінің несі артық, халыққа пайдасы болмаса» [Мәтін] : [Қостанай педагогикалық колледжінің директоры Р. Бектұрғановамен сұхбат] / сұхбаттасқан Г. Сағитова // Қостанай таңы. – 2004. – 20 ақпан. – Б. 4.

12. Сағитова, Г. Ізденіс жемісі [Мәтін] : [Қостанай педагогикалық колледжінде педагогика ғыл. канд. Р. Бектұрғанованың «Болашақ мұғалімнің кәсіптік зерттеу әдісі» атты электронды білім бағдарламасының тұсаукесері өтті] / Г. Сағитова // Қостанай таңы. – 2003. – 14 қараша. – Б. 1.

13. Сағитова, Гүлназым. Ел келешегі – білімді жастар [Мәтін] : [ғалым Р. Ш. Бектұрғановамен сұхбат] / Гүлназым Сағитова // Қостанай таңы. – 2007. – 21 қыркүйек. – Б. 5.

14. Сағитова, Гүлназым. Жақсының аты өлмейді [Мәтін] : [педагогика ғыл. докторы, проф. Р. Бектұрғановамен сұхбат] / Гүлназым Сағитова // Қостанай таңы. – 2009. – 30 қазан. – Б. 9.

15. Сағитова, Гүлназым. Римма Бектұрғанова: «ҰБТ – Қазақстандық білімнің созылмалы ауруы» [Мәтін] : [ғалыммен сұхбат] / Гүлназым Сағитова // Қостанай таңы. – 2010. – 2 шілде. – Б. 12.

16. Шудабай, Ә. Әйелдердің қамқоршысы [Мәтін] : [Қазақстан іскер әйелдер ассоциациясы (ҚІӘА) Қостанай филиалының төрайымы Р. Бектұрғановамен сұхбат] / Ә. Шудабай // Қазақстан Заман. – 2004. – 21 мамыр. – Б. 5.

17. Изденістер мен маңызды істердің ұйытқысы [Мәтін] : [«Нұр Отан» ХДП Қостанай филиалы депутаттық фракцияның жетекшісі Р. Бектұрғановамен әңгіме] / әңгімелескен Нәзира Жәрімбетова // Егемен Қазақстан. – 2008. – 14 қазан. – Б. 3.

21 тамыз

75 жыл

КНЯЗЕВ Борис Павлович (1947)

Қазақстанның Еңбек Ері Қарабалық ауданының Боскөл ауылында туған.

1966 ж. Қорған ауыл шаруашылық институтының агроном мамандығы бойынша аяқтаған.

Еңбек жолын 1971 ж. өзі туып өскен Боскөл кеңшарында тұқым өсіруші агроном болып бастады. 1972 ж. А. С. Пушкин атындағы кеңшардың бас агрономы қызметіне тағайындалды. Осы шаруашылықта оның ұйымдастырушылық, мақсатқа жетудегі табандылық, адамдармен тіл табысып жұмыс істеу сияқты қабілеттері толық ашылды. 1981 ж. ол кеңшардың директоры болып, 1985 ж. аудандық ауыл шаруашылық басқармасын

басқаруға келді. 1987 жылдан бері «Алтынсарино» ЖШС шаруашылығын басқарады. Бірінші кезекте Борис Павлович кадрлық мәселелерді шешумен айналысты – тәжірибелі басшылар мен мамандар тобын жинады, содан кейін материалдық-техникалық базаны дамытып, жаңа технологияларды енгізе бастады. Нәтиже күткеннен де асып түсті: 1987 жылдың күзінде астық өнімділігі бойынша шаруашылық ауданда бірінші орынды, ал 1992 ж. облыста екінші орынды иеленді.

1997 жылдың желтоқсанында кеңшар Ы. Алтынсарин атындағы жабық үлгідегі акционерлік қоғам болып қайта құрылды. Сол жылы оның құрамына «Алтынсарин АҚП» АҚ және «Три В» АҚ кірді. Бүгінгі таңда «Алтынсарин» ЖШС – Қостанай облысының ең ірі, тұрақты дамып келе жатқан, өркендеуші шаруашылықтарының бірі.

Ауылды дамыту мен абаттандыруға қомақты қаржы бөлінуде. Ауыл тұрғындарының әл-ауқатын үнемі арттырып отырады. Үдемелі өндіріс, жалақыны үнемі көтеру, әлеуметтік нысандардың құрылысы – бұл оның еңбегінің жүзден бір бөлігі ғана.

Борис Павлович барлық жергілікті мерекелердің бастамашысы болып табылады. ЖШС басшылығы тарапынан жас отбасыларды қолдау мәселесі де назардан тыс қалған емес. ЖШС-де жұмыс істейтін жас отбасыларға жалдамалы тұрғын үй беріледі. «Алтынсарин» ЖШС қаражаты есебінен жыл сайын әртүрлі қызмет салаларына қажетті жас мамандар оқытылады. ЖШС директоры оларды жұмысқа орналастыру мәселесін назардан тыс қалдырмайды.

Борис Павловичтің бастамасының арқасында ауылда келесідей әлеуметтік-мәдени мақсаттағы нысандар іске қосылды:

– 2005 ж. «Алтынсарин» мәдениет үйі қалпына келтірілді, онда 230 орындық көрермендер залы, би залы, шахмат клубы, хореография залы, киім бөлмесі бар;

– 2006 ж. мемлекеттік тілде оқытатын 160 орындық «Қарлығаш» бөбекжайы күрделі жөндеуден өтті;

– 2007 ж. «Алтынсарин» ЖШС теміржол тұйығы салынды, оның құрылысына миллиардтан астам теңге жұмсалды. Алтынсарин тұйығы бүкіл аудан үшін маңызды әлеуметтік-экономикалық нысан болып табылады, онымен ЖЖМ, қатты отын жеткізіледі. Мұнда ел ішіне, жақын және алыс шетелдерге арналған астықты тиеуге және жіберуге арналған астық терминалы ашылды;

– 2009 ж. ауыл тұрғындарының мерекелік салтанаттарын өткізу үшін 250 орындық кафеге еуро жөндеу жүргізілді;

– 2009 ж. Алтынсарин тарихи-өлкетану мұражайы салынды;

– 2011 ж. Қазақстан тәуелсіздігінің 20 жылдығына орай жаңа дене шынықтыру-сауықтыру кешені салынды, онда тек аудандық және облыстық спорт жарыстары ғана емес, сонымен қатар халықаралық деңгейдегі жарыстар да өткізіледі.

Б. П. Князев төрт рет Қостанай облыстық мәслихатының депутаттығына сайланды. Депутат ретінде Алтынсарин-Хромтау темір жолы құрылысы, Қамысты ауданына газ тарту, жолдарын жөндеу мәселелерін шешуге маңызды үлес қосты. «Нұр Отан» Қостанай облыстық филиалы Саяси кеңесінің мүшесі.

Борис Князев өзіне тән әлеуметтік жауапкершілік сезімі бар қазақстандық көшбасшылардың жаңа буынын бейнелейді, ауыл шаруашылық өндірісінің тәжірибелі ұйымдастырушысы. Ауыл шаруашылығы саласындағы зор еңбегі үшін «Құрмет» (2006), «Парасат», «Алтын жұлдыз», «Отан» (2015), Қазақстан митрополиесінің «Алғыс» ордендерімен марапатталған.

«Ерен еңбегі үшін» (2015), «Тың және тыңайған жерлерді игергені үшін», «Астананың 10 жылдығы», «Тыңға 50 жыл», «Қазақстан Конституциясына 10 жыл» медальдарымен және «Қазақстан Республикасы білім беру ісінің құрметті қызметкері» төсбелгісімен марапатталған. «Шапағат-2007» сыйлығының лауреаты. 2020 ж. «Жыл меценаты» атағына ие болды.

Мерзімді басылымдағы жарияланым:

Тәуелсіздік бақыты – татулық пен ынтымақ [Мәтін] : [Қазақстанның Еңбек Ері] / Борис Князев ; суретті түсірген Айбек Жүзбай // Қостанай таңы. – 2016. – 8 қараша. – Б. 2.

Ол туралы әдебиеттер:

1. «Алтынсарин» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі [Мәтін] : [Б. П. Князев туралы] // Лучшие люди Казахстана : энциклопедия / [Гл. ред. А. В. Бруй]. – Алматы, 2009. – I-басылым. – Б. 299–301.

2. Ашабаева, Сұлушаш. Ауылдың аманатын арқалаған азамат [Мәтін] : [«Алтынсарин» ЖШС-нің директоры Б. П. Князев туралы] / Сұлушаш Ашабаева // Қостанай – тың планетасы = Костанай целинный : Тыңды игерудің 50-жылдығына арналады / Ө. Е. Шөкеев [және т. б.]. – Қостанай, 2004. – Б. 281–283.

3. Борис Павлович Князев [Мәтін] // Қостанай облысы / [ред. алқа: А. Ермолович [және т. б.]. – Қостанай, 2018. – Б. 101.

4. Борис Павлович Князев [Мәтін] // Тарих парақтары = Истории строки : Қостанай облысы 80 / [ред. алқа: мәтін авт. А. Ермолович [және т. б.] ; қазақ тіліне ауд.: Ғ. Ахметчин [және т. б.] ; суретті түсіргендер: А. Ермолович [және т. б.]. – Қостанай, 2016. – Б. 95.

5. Князев Борис Павлович [Мәтін] : [директор ТОО «Алтынсарино» Камыстинского р-на] // Сындрлы шақта = Испытание временем / [бас ред. Ә. М. Дуанбаева ; пер. Л. Г. Амирханова]. – Қостанай, 2014. – Б. 168–169.

6. Ұлы ұрыстар болған жер [Мәтін] : [Қамысты ауданы туралы] // Алтын дала: 1936–2006 : 70-летию Костанайской области посвящается : фотокнига / құраст. Г. Дильдяев. – Алматы, 2005. – Б. 140–143.

Мақалалар, сұхбаттар:

1. Болатов, Жайберген. Алтынсаринде әнұран ойналады [Мәтін] : [Қамысты ауданындағы «Алтынсарин» ЖШС туралы] / Жайберген Болатов // Қостанай таңы. – 2005. – 1 қараша. – Б. 3.

2. Досжанова, Қымбат. Ерен еңбек еленген күн [Мәтін] : [«Жыл меценаттары» номинациясында Б. П. Князев марапатталды] / Қымбат Досжанова ; суретті түсірген Бердіболат Көркембаев // Қостанай таңы. – 2020. – 11 желтоқсан. – Б. 1, 2.

3. Жәрімбет, Нәзира. Көл астындағы танк пен трактор [Мәтін] : [Құсмұрын көлінде] / Нәзира Жәрімбет // Егемен Қазақстан. – 2018. – 14 ақпан. – Б. 12.

4. Жәрімбет, Нәзира. Қазыналы Қостанай [Мәтін] : өңірінде ауыл шаруашылығы дамып, әлеуметтік нысандар көбейіп келеді / Нәзира Жәрімбет // Егемен Қазақстан. – 2017. – 10 қараша. – Б. 1, 2.

5. Жәрімбет, Нәзира. Отандық техника ауыл шаруашылығын дамытудың тетігіне айналып келеді [Мәтін] / Нәзира Жәрімбетова // Егемен Қазақстан. – 2017. – 18 қыркүйек. – Б. 7.

6. Жәрімбетова, Нәзира. Алтын дәнді Алтынсарин [Мәтін] : [Б. П. Князевтің қосқан үлесі] / Нәзира Жәрімбетова // Қостанай-АГРО. – 2013. – 11 шілде. – Б. 11.

7. Жәрімбетова, Нәзира. Князев схемасы немесе ауылдың өз даму жолы [Мәтін] / Нәзира Жәрімбетова // Егемен Қазақстан. – 2011. – 28 желтоқсан. – Б. 5.

8. Жәрімбетова, Нәзира. Қой үстіне бозторғай жұмыртқалаған ауыл [Мәтін] : Бұл елді мекенді осындай жерұйыққа айналдырған шаруашылық басшысы Борис Павлович Князевке елдің айтар алғысы мол / Нәзира Жәрімбетова // Егемен Қазақстан. – 2015. – 11 желтоқсан. – Б. 3.

9. Жомарт жүрек [Мәтін] : «Алтынсарино» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің директоры, Қазақстанның Еңбек Ері Борис Князев жөнінде / бетті дайындаған Оразалы Жақсанов // Наш Қостанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2015. – 29 желтоқсан. – Б. 7.

10. «Жомарт жүрек» сыйлығымен марапатталды [Мәтін] : «Жомарт жүрек» сыйлығы «Рухани жаңғыру» бағдарламасы аясында ҚР Ақпарат және қоғамдық даму министрлігімен ұйымдастырылған бірегей жоба : [Б. П. Князев «Жыл меценаты» номинациясында марапатталды] / [газ. ред.] // Порядок и право. – 2020. – 22 октября. – Б. 13.

11. Жүсіпбек, Жандос. Даланы түлеткен, ауылына гүл еккен [Мәтін] : Қазақстанның Еңбек Ері Борис Князев туралы сөз / Жандос Жүсіпбек // Қостанай таңы. – 2015. – 22 желтоқсан. – Б. 1, 3.

12. Қостанай облысы бойынша мемлекеттік наградалармен наградталған тұлғалардың тізімі [Мәтін] : [Б. П. Князевті «Ерен еңбегі үшін» медалімен марапаттады] / [газ. ред.] // Қостанай таңы. – 2015. – 22 желтоқсан. – Б. 2.

13. Мешітбаев, Нұрболат. Берекелі ауыл – Алтынсары [Мәтін] : [«Алтынсарин» ЖШС-нің басшысы Б. П. Князевпен сұхбат] / Нұрболат Мешітбаев ; суреттерді түсірген автор // Қостанай таңы. – 2016. – 11 қазан. – Б. 6–7.

14. Наржан, Н. Князевті кім білмейді [Мәтін] : [«Алтынсарин» ЖШС-нің бастығы] / Н. Наржан // Айқын. – 2015. – 15 желтоқсан. – Б. 4.

15. Хасенов, Ермекбай. Мол өнім баққа емес, бапқа бітеді [Мәтін] : Мұны облыс ауыл шаруашылығы қызметкерлері биыл да өз ісімен дәлелдеді : [«Алтынсарин» ЖШС-нің басшысы Б. П. Князевті марапаттау] / Ермекбай Хасенов ; суреттерді түсірген автор // Қостанай таңы. – 2010. – 10 қараша. – Б. 1, 4.

ӘБДІК Төлен Салықұлы (1942)

Бүгінгі қазақ әдебиетіндегі ерекше есімдердің бірі және қазақ прозасындағы өзіндік қолтаңбасы бар қаламгер Жанкелдин ауданына қарасты Еңбек ауылында дүниеге келген.

Еңбек жолын 1958 ж. орта мектепті бітірген соң пионер ұйымының жетекшісі болып бастаған. 1965 ж. С. М. Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университетінің филология факультетін бітірген.

1965–1970 жж. «Қазақстан пионері» (қазіргі «Ұлан») газетінде әдеби қызметкер, бөлім меңгерушісі болып қызмет атқарды. 1970–1977 жж. «Жалын» альманахында бөлім меңгерушісі, бас редактордың орынбасары, 1977–1979 жж. «Қазақфильм» киностудиясының бас редакторы

болды.

1979–1990 жж. Қазақстан компартиясы орталық комитетінде мәдениет бөлімінің нұсқаушысы, сектор меңгерушісі болып істеді. 1990–1992 жж. «Қазақ әдебиеті» газетінің бас редакторы, Қазақстан Жазушылар одағының екінші хатшысы қызметтерін атқарды. 1993–1996 жж. ҚР Президентінің мәдениет, әдебиет және өнер мәселелері жөніндегі көмекшісі қызметін атқарды. 01.1996–12.1996 жж. ҚР Ұлттық кеңесінің саясат жөніндегі хатшысы, 12.1996–2003 жж. Ішкі саясат бөлімі меңгерушісінің орынбасары, 2003–2008 жж. ҚР Президенті Әкімшілігі әлеуметтік-саясат бөлімінің бас инспекторы болып істеді.

Қаламгерлік жолын ерте бастап, сөз өнерінде өзіндік өрнегін тапқан, туған әдебиетіміздің әр жанрында шеберлігімен танылған жазушы. Шығармалары 1964 ж. жариялана бастады. «Райхан» атты тырнақалды әңгімесі жас жазушылардың «Таңғы шық» деген жинақта 1964 ж. жарық көрді де, ал 1969 ж. «Көкжиек» деген атпен тұңғыш кітабы шықты.

Одан кейін 1971 ж. «Тозақ оттары жымындайды», «Күзгі жапырақ» атты повестерін жазды. 1974 ж. «Ақиқат» повесі жарияланды. 1979 ж. «Айтылмаған ақиқат» атты әңгіме, повестер жинақтары, 1980–1981 жж. орыс тілінде «Истина» әңгімелері мен повестері деген атпен жарық көрді. «Өлара» (1985), «Ақшоқыда қыс қатты» (1987), «Парасат майданы» (2002) романдарының авторы.

Төлен Әбдіктің үлкенді-кішілі отызға жуық еңбегі бар.

Бірқатар шығармалары орыс, украин, өзбек, қырғыз тілдеріне аударылған. Өз кезегінде ежелгі грек аңыздарын «Эллада ерлері» деген атпен қазақ тіліне тәржімалады (1977).

Қаламгер кино өнері мен театр өнеріне де өзіндік үлес қосқан, онда да айтарлықтай табысқа жетті. «Біз үшеу едік» атты қойылымы республика театрларында 1984 ж. қойыла бастады. Кинодраматургия саласында да

атсалысып, «Қыз Бәтiш пен Ерсейiт» повестi бойынша «Өтелмеген парыз», «Белгiсiз ұлдың тағдыры» атты көркем фильмдердiң сценарийлерiн дайындады.

Қазақстанның еңбек сiңiрген қайраткерi (2002), ПЕН клуб сыйлығының лауреаты (2003), «Парасат» (2013), I дәрежелi «Барыс» (2019) ордендерiмен, Ф. Кафка атындағы Алтын медалiмен (2003), Л. Н. Толстой медалiмен (2012) марапатталған. Жазушы «Парасат майданы» атты романы үшiн Қазақстанның Мемлекеттiк сыйлығын алды (2004).

2011 ж. Т. Әбдiктiң «Ардагер» пьесасы ҚР-ның тәуелсiздiгiнiң 20 жылдығына арналған драматургиялық шығармалар байқауында Гран-при бас жүлдесiн жеңiп алды. 2014 ж. Төлен Әбдiк «Түркi әлемiнiң үздiк жазушысы» атанды.

ҚР-ның тұңғыш Президентi – Елбасының мәдениет саласындағы мемлекеттiк стипендияларын алды (2016, 2017).

2016 жылға дейiнгi мәлiметтердi «2007, 2012, 2017 жылдарға берiлген Қостанай облысының атаулы күндерi және оқиғалар күнтiзбегiлерiнен» және «Дарындылар арасындағы дара талант» библиогр. әдебиет көрсеткiшiнен қараңыз.

Мерзiмдi басылымдардағы шығармалары және жарияланымдары:

1. Аялдамадан аялдамаға дейiн [Мәтiн] : [прозалық шығарма] / Т. Әбдiк-ұлы // Үш қоңыр. – 2019. – 6 қыркүйек. – Б. 6.

2. Әуезовтiң жалғасы [Мәтiн] : [жазушы Әбдiжәмiл Нүрпейiсов туралы] / Т. Әбдiк // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2019. – 22 қазан. – Б. 8.

3. Көршi [Мәтiн] : әңгiме / Т. Әбдiкұлы // Қазақ әдебиетi. – 2018. – 13 шiлде. – Б. 16–17.

4. Ұлт болашағы және латын әрпi [Мәтiн] / Т. Әбдiкұлы // Егемен Қазақстан. – 2017. – 29 маусым. – Б. 4.

5. Ұлттық сананы қалыптастырады [Мәтiн] : [«Қостанай таңы» газетiнiң 95 жылдық мерейтойы] / Т. Әбдiкұлы // Қостанай таңы. – 2017.– 23 маусым. – Б. 3.

Ол туралы әдебиеттер:

1. Әбдiк Төлен Салықұлы [Мәтiн] // 2017 жылға берiлген Қостанай облысының атаулы күндерi және оқиғалар күнтiзбегi. 44-шығ. / [Л. Н. Толстой атындағы Қостанай ОӘҒК, Ақпараттық-библиографиялық бөлiм ; құраст.: Ә. Қ. Сәлiбаева, Д. А. Жұмабаева, Ә. Р. Тәжiкенова ; ред. Б. М. Әлкебаева]. – Қостанай, 2016. – Б. 93–98.

2. Әбдiкұлы Төлен [Мәтiн] // Торғай энциклопедиясы / бас ред. Г. Қ. Сәрсекей. – Алматы, 2018. – Б. 85.

3. Әбдiкұлы Төлен [Мәтiн] // Туған жер – шабыт қайнары / [құраст. С. Әбiлкәкiмтегi]. – Алматы, 2018. – Б. 168–169.

4. Әлем әдебиетiнiң контексiндегi қазақ әдебиетi [Мәтiн] : (жазушы Төлен Әбдiк шығармаларының негiзiнде) // Кеңшiлiкұлы, А. Шеберлiк пен шындық / А. Кеңшiлiкұлы. – Алматы, 2020. – Б. 13–95.

5. Дарындылар арасындағы дара талант [Мәтін] : (жазушы Төлен Әбдіктің 75 жасқа толуына орай : библиогр. көрсеткіш) = (к 75-летию писателя Толена Абдикова : библиогр. указ.) / Л. Н. Толстой атындағы Қостанай ОӘҒК, Ақпараттық-библиографиялық бөлім ; [құраст. Ә. Қ. Сәлібаева ; жауапты ред.: Б. М. Әлкебаева, Г. Х. Әмірхамзина ; ред. Д. Т. Дюсибаева]. – Қостанай, 2017. – 33 б.

6. Парасат майданы [Мәтін] // Кеңшілікұлы, А. Тұрақсыз әлемнің суреткері : әдеби сын, эсселер / А. Кеңшілікұлы. – Астана, 2018. – Б. 174–207.

7. Суреткердің парасат биігі [Мәтін] : жазушы Төлен Әбдікұлы 75 жаста : библиогр. көрсеткіш / Облыстық № 2 әмбебап ғылыми кітапханасы, Әдістеме-библиография бөлімі ; [құраст. Г. К. Сейтқожина]. – Арқалық, 2017. – 20 б.

Мақалалар, сұхбаттар, әңгімелер:

1. Әлмашұлы, Жолтай Жұмат. «Төлен Әбдікті түсінесіз бе?..» / Жолтай Жұмат Әлмашұлы // ASTANA AQSHAMY. – 2019. – 15 маусым. – Б. 9.

2. Мемлекеттік сыйлықтың лауреаты, жазушы Төлен Әбдік: Ақиқаттан биік ақсақал жоқ [Мәтін] : [сұхбат] / әңгімелескен Назерке Жұмабай ; суретті түсірген Ерлан Омар, «EQ»// EGEMEN QAZAQSTAN. – 2020. – 5 маусым. – Б. 13.

3. Мұқатов, Нағашыбай. Прозаның ақ тұлпары [Мәтін] : [өлең] : [жазушы Төлен Әбдікұлына] / Нағашыбай Мұқатов // Қостанай таңы. – 2017. – 28 қараша. – Б. 5.

4. Нұрғалымұлы, Ұларбек. Қаламгерге құрмет [Мәтін] : [көрнекті жазушы, Мемлекеттік сыйлықтың лауреаты Төлен Әбдікті мерейлі 75 жасқа толуымен арнайы құттықтады] / Ұларбек Нұрғалымұлы // Егемен Қазақстан. – 2017. – 6 қыркүйек. – Б. 12.

5. Оспанұлы, Серікбай. Аға! [Мәтін] : (Төлен Әбдікұлына) : [өлең] / Серікбай Оспанұлы // Қостанай таңы. – 2017. – 28 қараша. – Б. 5.

6. Сәрсенхан, Батырхан. Төлен Әбдіктің кейіпкерлері [Мәтін] : [жазушы] / Батырхан Сәрсенхан // Қазақ әдебиеті. – 2019. – 5–11 сәуір. – Б. 3.

7. Төлен аға! [Мәтін] : [өлең] / Изгі ниетпен, інің Абдолла // Қостанай таңы. – 2017. – 28 қараша. – Б. 5.

8. Төлен Әбдік: «Әдебиеттің негізгі объектісі – адам» [Мәтін] : [жазушымен әңгіме] / әңгімелескен Назерке Жұмабай // Қостанай-АГРО. – 2020. – 28 мамыр. – Б. 17.

9. Төлен Әбдік, жазушы: Билік жағымпаз халтурщиктерді қолдауын доғаруы керек [Мәтін] : [сұхбат] / сұхбаттасқан Бағашар Тұрсынбайұлы // Жас Алаш. – 2019. – 14 наурыз. – Б. 7.

10. Төлен Әбдік, жазушы, Мемлекеттік сыйлықтың лауреаты: Біз де күресіп көргенбіз [Мәтін] : [сұхбат] / әңгімелескен Бекен Қайратұлы // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2019. – 1 наурыз. – Б. 10.

11. Шайман, Серік. Пендешілік пен періште үміт жыршысы [Мәтін] : немесе Қазақстан Республикасы Мемлекеттік сыйлығының лауреаты Төлен Әбдік жайлы диалог-эссе / Серік Шайман // Қазақ. – 2017. – 8–15 желтоқсан. – Б. 11 ; Наш Қостанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2017. – 26 желтоқсан. – Б. 8.

Туғанына
150 жыл**БАЙТҰРСЫНҰЛЫ****Ахмет
(1872–1937)**

Алаш қозғалысының көрнекті қайраткері, қазақ халқының XX ғасырдың басындағы ұлт-азаттық қозғалысының жетекшілерінің бірі, атақты түркітанушы, қазақ тіл білімі мен әдебиеттану ғылымдарының негізін салушы, энциклопедист-ғалым, ақын, аудармашы Ахмет Байтұрсынұлы қазіргі Қостанай облысы, Торғай атырабындағы Сарытүбек деген жерде ел арасында беделді Шошақұлы Байтұрсынның шаңырағында дүниеге келген.

Бала Ахмет әділетсіздіктің дәмін он үш жасында татқан. Әкесі Байтұрсын мен оның інісі Ақтас қорлық, зорлыққа шыдамай, 1885 ж. 12 қазанда уез начальнигі Яковлевтің басын жарып жібереді. Байтұрсын мен Ақтас 15 жылға Сібірге

каторгоға жіберіліп, інісі Ерғазыны 4 айға абақтыға жабады.

Ахмет Байтұрсынұлы алдымен ауылда хат таниды, ауыл мектебіне барады, Торғайдағы екі сыныптық орыс-қазақ мектебін 1890 ж. бітіріп, Орынбордағы 4 жылдық мұғалімдік мектепте оқып білім алады. 1895–1909 жылдары Ақтөбе, Қостанай, Қарқаралы уездерінде оқытушы болған.

1905 ж. Қоянды жәрмеңкесінде жазылып, 14500 адам қол қойған «Қарқаралы петициясы» авторларының бірі. Бұл қазақ даласындағы үлкен саяси оқиға болды. Қатаң бақылауда болған А. Байтұрсынұлы Қарқаралы училищесінің меңгерушісі кезінде 1909 ж. жала жабылып Семей абақтысына 8 айға қамалған. 1910 ж. түрмеден босап Орынборға жер аударылады. 1913–1917 жылдары «Қазақ» газетінде редактор болып, қазақ даласына білім мен мәдениет дәнін сепкен.

Алаш партиясы бағдарламасын даярлаған топтың құрамында болды. Алашорда құрамын бекіткен 2-інші Жалпықазақ съезі Оқу-ағарту комиссиясын құрып, оның төрағасы етіп Ахмет Байтұрсынұлын бекітті. 1919 ж. наурызға дейін Алашорда үкіметінің Торғай облысы бөлімінің мүшесі болды. 1919 ж. наурызда Алашорда үкіметі атынан Мәскеуге Кеңес үкіметімен келіссөзге аттанды. Ахмет Байтұрсынұлының ықпалымен Алашорда басшылары мен мүшелеріне Кеңес үкіметінің кешірімі жарияланды. 1920–1921 жж. Қазақ АКСР-і халық ағарту комиссары, Қазақстан академиялық орталығының жетекшісі болды.

«Қырық мысал» (1909, Петербург), «Маса» (1911, Орынбор) кітаптары, «Земство» (1913), «Жер жалдау жайынан» (1913), «Көшпелі һәм отырықшы норма» (1913), «Уақ қарыз» (1913), «Қазаққа ашық хат» (1916), «Бастауыш мектеп» (1914), «Қазақ арасындағы оқу жұмыстарын қалай жүргізу керек» (1923), т. б. көптеген мақалалары жарық көрген.

Байтұрсыновтың Абайға арналған «Қазақтың бас ақыны» мақаласы қазақ әдебиеттану ғылымында шоқтығы биік еңбек. 1926 ж. «Әдебиет танытқыш» еңбегі жарық көрген. «Әдебиет танытқышында» тұңғыш рет әдебиет теориясы мен әдебиеттану ғылымының кешенді концепциясы жасалды.

Ахмет Байтұрсынұлының ақындық дарынын байқататын «Қырық мысалы» әлемдік сөз өнеріне, жалпы адамзат баласына ортақ сюжеттер негізінде ұлттық мысал жанрын көркейткен шығарма болды.

Қазақтың эпостық жыры «Ер Сайында» алғы сөз бен түсініктемелер жазып, оны 1923 ж. Мәскеу қаласынан шығарды. Қазақ ауыз әдебиетінің асылдарын жиып, 1926 ж. «23 жоқтау» деген атпен жеке кітап етіп жариялады. «Әліпби» (1924), «Жаңа әліпби» (1926) атты іргелі еңбектері бар.

1929 ж. ұсталып, абақтыға қамалып, азап көріп, 1934 ж. қайтып келгенмен, 1937 ж. тағы репрессияға ұшырап, жабылған жаланың құрбаны болды.

Қазақ елі тәуелсіздік алардың алдында – 1988 ж. Байтұрсынұлының ісі қайта қаралып, Қазақ КСР Жоғарғы Кеңесінің Жарлығымен ол ақталып, Ахметтің есімі халқымызға қайтарылды. Содан кейін барып ел Ахмет Байтұрсынұлын қайта оқи, біле бастады.

Бүгінде Алматы мен Нұр-Сұлтан, Қостанай қалаларының үлкен көшелері Ахметтің есімімен аталады. Қазақстан ҰҒА Тіл білімі институты, Қостанай өңірлік университеті Ахмет Байтұрсынұлының атында. Алматы мен Қостанай қалаларында оның мемориалдық мұражайлары жұмыс істеп, бірталай оқу орындарына Ахмет Байтұрсынұлының есімі берілген. Қостанайдың қақ ортасындағы Ахметтің алып ескерткіші қаламыздың сәніне айналды.

Алматы қаласында өзі тұрған үйі Байтұрсынұлының мұражай-үйі болып ашылған, оның ауласында ақынға орнатылған ескерткіш-бюст бар.

2012 жылға дейінгі мәліметтерді «2008, 2013 жылдарға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегілерінен» қараңыз.

Шығармалары:

1. Алты томдық шығармалар жинағы [Мәтін]. Т. 1 : Қырық мысал ; Маса ; Қазақтың бас ақыны ; Әдебиет танытқыш / А. Байтұрсынұлы. – Алматы : Ел-шежіре, 2013. – 384 б.

2. Алты томдық шығармалар жинағы [Мәтін]. Т. 2 : Оқу құралы / А. Байтұрсынұлы. – Алматы : Ел-шежіре, 2013. – 384 б.

3. Алты томдық шығармалар жинағы [Мәтін]. Т. 3 : Тіл құрал (қазақ тілі мен оқу-ағартуға қатысты еңбектері) / А. Байтұрсынұлы. – Алматы : Ел-шежіре, 2013. – 384 б.

4. Алты томдық шығармалар жинағы [Мәтін]. Т. 4 : Әліппелер мен мақалалар жинағы (Төте жазудағы тұңғыш әліппелер және ұлттық баспасөздің негізін қалаған көсем сөздер) / А. Байтұрсынұлы. – Алматы : Ел-шежіре, 2013. – 384 б.

5. Алты томдық шығармалар жинағы [Мәтін]. Т. 5 : «Ер Сайын» ; «23 жоқтау» ауыз әдеби мұрасы, көсемсөздері, табылған туындылары / А. Байтұрсынұлы. – Алматы : Ел-шежіре, 2013. – 384 б.

6. Алты томдық шығармалар жинағы [Мәтін]. Т. 6 : Мақалалар, хаттар ; А. Байтұрсынұлы туралы құжаттар мен материалдар / А. Байтұрсынұлы. – Алматы : Ел-шежіре, 2013. – 384 б.

7. Әдебиет танытқыш [Мәтін] : зерттеу мен өлеңдер / А. Байтұрсынов. – Алматы : Атамұра, 2003. – 208 б. – (Атамұра кітапханасы).

8. Көп томдық шығармалар жинағы [Мәтін]. Т. 4 : әліппелер мен мақалалар / А. Байтұрсынұлы. – Алматы : Алаш, 2006. – 320 б. – (Алаш мұрасы).

9. Қазақ тіл білімінің мәселелері [Мәтін] / А. Байтұрсынұлы ; [құраст. Ғ. Әнес]. – Алматы : Абзал-Ай, 2013. – 640 б. – (Қазақ тіл білімінің антологиясы).

10. Өлеңдер ; Мысалдар ; Мақалалар ; Зерттеулер ; Ахмет Байтұрсынұлы туралы естелік [Мәтін] / А. Байтұрсынұлы ; [құраст. Е. Манашов]. – Алматы : Өлке, 2013. – 240 б. – (Жасөспірімдер кітапханасы).

11. Тіл тағлымы [Мәтін] : (қазақ тілі мен оқу-ағартуға қатысты деректер) / А. Байтұрсынов. – Алматы : Ана тілі, 1992. – 448 б.

Мерзімді басылымдардағы шығармалары, жарияланымдары:

1. Айтса, айтатындай-ақ... [Мәтін] : [өлеңдер ; проза] / Ахмет Байтұрсынов ; [газ. ред.] // Қостанай таңы. – 2016. – 14 маусым. – Б. 8.

2. Анама хат [Мәтін] / Ахмет Байтұрсынұлы // Ана тілі. – 2013. – 30 мамыр–5 маусым. – Б. 1.

3. Жазушының қанағаты ; Туысыма ; Анама хат ; Адамдық диқаншысы ; Қазақ салты ; Қазақ қалпы ; Ат ; Сөз Иесінен ; Көк есектерге [Мәтін] : [өлеңдер] / Ахмет Байтұрсынұлы // Қостанай таңы. – 2020. – 22 мамыр. – Б. 8.

4. Қазақ өкпесі (1911 ж.) [Мәтін] : [публицистика] / Ахмет Байтұрсынұлы // Қостанай таңы. – 2016. – 30 наурыз. – Б. 9 ; Ақиқат. – 2021. – № 1. – Б. 3.

5. Қазақ салты [Мәтін] : [өлең] / Ахмет Байтұрсынұлы // Ана тілі. – 2012. – 13–19 қыркүйек. – Б. 1.

6. Қазақтың бас ақыны [Мәтін] : (Ахмет Байтұрсынұлының 107 жыл бұрын «Қазақ» газетінде жариялаған мақаласы) / Ахмет Байтұрсынұлы // Qazaq. – 2020. – 4 тамыз. – Б. 1, 6.

7. Қырағы, қия жазбас, сұңқарым-ай! [Мәтін] : [өлең] : Әлиханға / Ахмет Байтұрсынұлы // Ана тілі. – 2016. – 14–20 қаңтар. – Б. 1.

8. Мен – қазақпын! [Мәтін] : [өлең] / Ахмет Байтұрсынұлы ; аударған Ермек Сахариев // Qazaqstan dauiri = Қазақстан дәуірі. – 2020. – 22 қазан. – Б. 5.

9. Мың бір мақал [Мәтін] : [«Жұлдыз» журналындағы нұсқасы] / Ахмет Байтұрсынұлы // Біздің Торғай. – 2016. – 26 қаңтар. – Б. 3.

10. Наурыз / сөзі А. Байтұрсыновтікі ; әні Б. Ахмешевтікі // Самопознание. kz. – 2012. – № 2. – Б. 82.

11. Оқуға шақыру [Мәтін] : [өлең] / Ахмет Байтұрсынұлы // Егемен Қазақстан. – 2017. – 31 қазан. – Б. 3.

12. Өзен мен Қарасу [Мәтін] : [өлең] / Ахмет Байтұрсынұлы // Қазақ. – 2010. – 19–26 ақпан. – Б. 1.

13. Өнер-білім бар жұрттар [Мәтін] : [өлең] / Ахмет Байтұрсынұлы // Парасат. – 2015. – № 6. – мұқабаның 2 б.

Ол туралы әдебиеттер:

1. А. Байтұрсынұлы және мәңгілік ел идеясы Қазақстан мәдениеті мұрасын зерделеу аясында [Мәтін] : респ. ғылыми-тәжірибелік конф. материалдары = материалы респ. научно-практ. конф. / А. Байтұрсынов атындағы Қостанай мемлекеттік университеті ; [ред. Әбсадықов А. А.]. – Қостанай, 2016. – 114 б.
2. А. Байтұрсынұлы және ұлт руханияты [Мәтін] // Алаш арқауы : (зерттеу мақалалар) / Д. Қамзабекұлы. – Алматы, 2017. – Б. 63–68.
3. Азаттықты аңсаған Алаш жолы [Мәтін] : Алаш саяси партиясының 1-інші Жалпықазақ съезіне 100 жыл : библиогр. көрсеткіш / Облыстық № 2 әмбебап ғылыми кітапханасы, Әдістеме-библиография бөлімі ; [құраст. Г. К. Сейтқожина]. – Арқалық, 2017. – 60 б.
4. Азаттықты аңсаған қайран Ахаң [Мәтін] // Әдебиет алыптары / Д. Ысқақұлы. – Астана, 2004. – Б. 16–32.
5. Ақиқаттан алшақ іс [Мәтін] : А. Байтұрсынұлына тағылған кінәнің заңсыздығы жөнінде // Мәулетов, Ғ. Үрей мен үміт / Ғ. Мәулетов. – Қостанай, 2006. – Б. 30–34.
6. «Алаш тағылымы және тәуелсіздік» аймақтық ғылыми-тәжірибелік конференциясы материалдарының жинағы [Мәтін] = Сборник материалов региональной научно-практической конференции «Алаш тағылымы және тәуелсіздік» / Қостанай облысы әкімдігінің ішкі саясат басқармасы ; Қостанай Мемлекеттік педагогикалық институты ; Социум & Я қоғамдық бірлестігі. – Қостанай, 2017. – 170 б.
7. Ахмет Байтұрсынов [Мәтін] : [ғалым, педагог, қоғам қайраткері] // Орманов, Қ. Ел мен жер және тұлғалар тарихы : [өлкетану оқулығы] / Қ. Орманов. – Алматы, 2014. – Б. 271–274.
8. Ахмет Байтұрсыновтың туған жері [Мәтін] // Киелі жерлер бірлік пен жаңғыру нышаны = Сакральные места символы единства и возрождения : Қостанай облысының жергілікті маңызы бар қасиетті жерлері мен нысандарына арналған баспасөз клиппингі = пресс-клиппинг посвященный местам и объектам Костанайской области регионального значения. 2-інші шығ. / Қостанай облысы әкімдігі мәдениет басқармасының «Л. Н. Толстой атындағы Қостанай облыстық әмбебап ғылыми кітапханасы» КММ, Өлкетану әдебиеттер бөлімі ; [құраст.: Ф. Ф. Исмаилова, Е. Ю. Стаценко ; шығ. жауапты С. С. Сазанбаева ; ред. Д. Т. Дюсибаева]. – Қостанай, 2019. – Б. 24–26.
9. Ахмет Байтұрсыновтың туған жері [Мәтін] // Қостанай облысының киелі жерлері мен нысандары = Сакральные места и объекты Костанайской области : библио-карта / Қостанай облысы әкімдігі мәдениет басқармасының «Л. Н. Толстой атындағы Қостанай ОӘФК», Ақпараттық-библиографиялық қамтамасыз ету бөлімі ; [құраст.: Алкебаева Б. М. [және т. б.] ; ред. Дюсибаева Д. Т.]. – Қостанай, 2018. – Б. 90–98.
10. Ахмет Байтұрсынұлы [Мәтін] : [ағартушы, ғалым–лингвист, қоғам қайраткері] // Қазақтар : көпшілікке арналған тоғыз томдық анықтамалық = 9-томный попул. справ. / жауапты ред. Е. Әбен. – Алматы, 1999. – Т. 2 : Тарихи тұлғалар = Исторические личности. – Б. 146–150.
11. Ахмет Байтұрсынұлы [Мәтін] // Тарихи тұлғалар / құраст.: Б. Тоғысбаев, А. Мужикова. – Алматы, 2005. – Б. 89–90.

12. Ахмет Байтұрсынұлы [Мәтін] // Ісімақова, А. Алаш әдебиеттануы / А. Ісімақова. – Алматы, 2017. – Б. 112–160.
13. Ахмет Байтұрсынұлы [Мәтін] : энциклопедия / бас ред. Ж. Тойбаева ; құраст.: Ғ. Жандыбаев [және т. б.]. – Алматы : Қазақ энциклопедиясы, 2017. – 744 б. + 1 электр. опт. диск.
14. Ахмет Байтұрсынұлы. «Ұлым деп соққан жүрек» [Электрондық ресурс] : мультимедиялық әдістемелік құралы / құраст. Г. С. Болатова ; суретші Т. Н. Иванова ; кеңесші С. А. Доронина. – Қостанай : [б. ж.], 2015. – 1 электр. опт. диск (DVD).
15. Ахмет Байтұрсынұлының музей-үйі [Мәтін] // Қазақстан музейлері / [құраст. С. К. Мерекеева]. – Алматы, 2009. – Б. 174–183.
16. Ахметов, Құттыбай. Байтұрсынов – ағартушы [Мәтін] / Құттыбай Ахметов // Тәуелсіз Қазақстан тарихындағы Алаш Орда : облыстық ғылыми-тәжірибелік конф. = обл. науч.-практ. конф. / Қостанай облысы әкімдігінің ішкі саясат басқармасы. – Қостанай, 2008. – Б. 46–48.
17. Ахметова, Ажар. «Қазақ халқының мақтанышы» [Мәтін] : [ғалым Ахмет Байтұрсынов] / А. Ахметова // Архивист : шілде–желтоқсан, 2018 = июль–декабрь 2018, № 2 : ақпараттық бюл. = отраслевой информ. бюл. / ГУ «Управление информации, оказания государственных услуг и архивов акимата Костанайской области». – Қостанай, 2018. – Б. 27–29.
18. Әбдиманұлы, Ө. Ахмет Байтұрсынұлы [Мәтін] : зерттеу-эссе / Ө. Әбдиманұлы. – Алматы : Арда, 2007. – 296 б. : жапсырмалы. – (Тарихи тұлға тағлымы).
19. Әбдиманұлы, Ө. Шығармалары [Мәтін] : Т. 1 : Ахмет Байтұрсынұлы : монография / Ө. Әбдиманұлы. – Алматы : Қазақ энциклопедиясы, 2016. – 400 б.
20. Байтұрсын, І. Алтын бесік [Мәтін] = Золотая колыбель : (А. Байтұрсынов өмірінің кейбір кезеңдері) / І. Байтұрсын. – Қостанай : Центрум, 1998. – 24 б.
21. Байтұрсынов Ахмет [Мәтін] // Абылай хан : энциклопедия / бас ред. Б. Ө. Жақып. – Алматы, 2013. – Б. 131–132.
22. Байтұрсынов Ахмет [Мәтін] : [жазушы] // Қаныш Сәтбаев : энциклопедия / бас ред. Б. Ө. Жақып. – Алматы, 2011. – Б. 132–134.
23. Байтұрсынов Ахмет [Мәтін] : [жазушы] // Торғай елі : энциклопедия / бас ред. Т. Рсаев. – Алматы, 2013. – Б. 107–113.
24. Байтұрсынов Ахмет [Мәтін] // 2008 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегі. 35-шығ. / [құраст. Г. В. Шельманова ; ред. В. Қ. Бексұлтанова]. – Қостанай, 2007. – Б. 13–15.
25. Байтұрсынов Ахмет [Мәтін] // 2013 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегі. 40-шығ. / [құраст.: Б. М. Алкебаева, Ө. Қ. Сәлібаева, Ө. Б. Дәуренбекова ; ред. В. Қ. Бексұлтанова]. – Қостанай, 2012. – Б. 30–37.
26. Байтұрсынов Ахмет [Мәтін] : [мемлекет қайраткері, ақын, публицист] // Қазақстан – спортшылар елі : энцикл. анықтамалық / құраст.: Ө. Жолымбетов, А. Құлназаров. – Алматы, 2009. – Б. 165–166.
27. Байтұрсынов Ахмет [Мәтін] : [өмірбаяны] // Қазақстан ғалымдары : энцикл. анықтамалық : Т. 1 : А – К / бас ред. Б. Ө. Жақып. – Алматы, 2012. – Б. 28–29.

28. Байтұрсынов оқулары [Мәтін] = Байтұрсыновские чтения : халықаралық ғылыми-практ. конф. материалы = материалы междунар. научно-практ. конф. Ч. 2 / Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі, А. Байтұрсынов атындағы Қостанай мемлекеттік ун-ті ; ред. А. М. Наметов. – Қостанай : КГУ им. А. Байтұрсынова, 2013. – 270 с.

29. Байтұрсынұлы Ахмет [Мәтін] : [жазушы] // Қазақ халқының тарихи тұлғалары : қысқаша анықтамалық : Ұлттық қайраткерлер, ақын-жазушылар, күш алыптары, ғалымдар, суретшілер, сәулетші-архитекторлар, өнер тарландары / құраст. Ә. Көпіш. – Алматы, 2016. – 1-кітап. – Б. 114–120.

30. Байтұрсынұлы Ахмет [Мәтін] // Қазақ әдебиеті : энциклопедиялық анықтамалық / Б. Әбдіғазиев. – Алматы, 2005. – Б. 112–114.

31. Байтұрсынұлы Ахмет [Мәтін] // Қазақ халқының тарихи тұлғалары : қысқаша анықтамалық / [деректерді жинап, баспаға ұсынғандар: Ә. Көпіш, Г. Мұзафарова]. – Алматы, 2011. – 1-кітап. – Б. 44–49.

32. Байтұрсынұлы Ахмет [Мәтін] // Торғай энциклопедиясы / бас ред. Г. Қ. Сәрсекей. – Алматы, 2018. – Б. 122–125.

33. Байтұрсынұлының тілтанымдық мұрасы [Мәтін] / [құраст. О. Жұбаева]. – Астана : Алаш Орда, 2017. – 752 б.

34. Еркінбаев, Ұ. О. Ахмет Байтұрсынұлының «Әдебиет таңытқышы» ХХ ғасыр басындағы әдебиеттану ғылымының контекстінде [Мәтін] : автореферат / Ұ. О. Еркінбаев. – Алматы : Дәстүр, 2007. – 30 б.

35. Жамантаева, С. Б. Қазіргі кездегі патриоттық білім беруде Ахмет Байтұрсынұлының шығармашылығы мен оған қосқан үлесі [Мәтін] / С. Б. Жамантаева, Р. С. Оразбекова // Материалы региональной научно-практической конференции «Казахстан-2050 – Стратегия долгосрочных приоритетов развития независимого Казахстана» / ред. алқасы: Ж. Қ. Мақанов [және т. б.]. – Қостанай, 2013. – С. 359–363.

36. Ибраймов, Қ. Ш. Ахмет Байтұрсынов еңбектеріндегі терминология және стилистика мәселелері [Мәтін] : автореферат / Қ. Ш. Ибраймов. – Алматы, 2005. – 28 б.

37. Имаханбетова, Р. С. Ахмет Байтұрсынұлының өмірбаяны, шығармашылығы [Мәтін] : автореферат / Р. С. Имаханбетова. – Алматы : Дәстүр, 2006. – 30 б.

38. Имаханбетова, Р. С. Ғасыр санлағы [Мәтін] : Ахмет Байтұрсынұлының шығармашылық ғұмырбаяны: мұрағат деректері негізінде : монография / Р. С. Имаханбетова. – Астана : Педагогика Пресс, 2010. – 304 б. : мұрағаттық суреттер, деректі құжаттардың ксеросканерлі көшірмелері.

39. «Қазақ халқының мақтанышы» [Мәтін] : (ғалым, лингвист, ағартушы мемлекеттік және қоғам қайраткері Ахмет Байтұрсыновтың 145 жылдығына орай) // Архивист : шілде–желтоқсан 2018 = июль–дек. 2018, № 2 : салалық-ақпараттық бюл. = отраслевой информ. бюл. / Управление информатизации, оказания государственных услуг и архивов акимата Костанайской области, Государственный архив Костанайской области ; [бас. ред. Б. Б. Мурзин]. – Қостанай, 2018. – Б. 27–29.

40. Қирабаев, С. Байтұрсынов Ахмет [Мәтін] : [қазақ халқының 20 ғ. басындағы ұлт-азаттық қозғалысы жетекшілерінің бірі, мемлекет қайраткері, ақын, публицист, реформатор] / С. Қирабаев, Р. Сыздықова, М. Қойгелдиев //

Қазақстан : ұлттық энцикл. : 10 т. Т. 2 : Ә – Г / бас ред. Ә. Нысанбаев. – Алматы, 1999. – Б. 72–76.

41. Қирабаев, С. Байтұрсынұлы Ахмет [Мәтін] : [мем. қайраткері, ақын, публицист] / С. Қирабаев, М. Қойгелдиев, Р. Сыздықова [және т. б.] // Қазақ көтерілістері : энциклопедия / [бас ред. Ж. Н. Тойбаева]. – Алматы, 2015. – Б. 96–98.

42. Машканова, Н. Т. Ахмет Байтұрсынов – қазақ жазуының реформаторы [Мәтін] : автореферат / Н. Т. Машканова. – Алматы : Центрум, 1994. – 23 б.

43. Ойсылбай, А. Ахмет Байтұрсынұлының «Әдебиет танытқышындағы» сөз өнері мен поэтика мәселелері [Мәтін] / А. Ойсылбай. – Алматы : Дәстүр, 2016. – 288 б.

44. Ойсылбай, А. Т. Ахмет Байтұрсынұлының «Әдебиет танытқышындағы» сөз өнері мен поэтика мәселелері [Мәтін] : автореферат / А. Т. Ойсылбай. – Алматы : Дәстүр, 2010. – 32 б.

45. Оспанұлы, С. Ахмет өскен ақындық орта [Мәтін] : көмекші оқу құралы / С. Оспанұлы. – Қостанай : Шапақ, 2004. – 204 б.

46. Өшкен жұлдыз қайта жанды... [Мәтін] = И засветилась угасшая звезда... : өмірбаяны жайлы библиогр. көрсеткіш : А. Байтұрсыновтың 125 жылдығына арналған = биобиблиогр. указ. : 125-летию А. Байтұрсынова посвящается / А. Байтұрсынов атындағы Қостанай мемлекеттік университеті, Ғылыми кітапхана, Анықтама-библиографиялық және ақпараттық бөлімі ; [құраст.: Дудатий В. А. [және т. б.]]. – Қостанай, 1998. – 43 б.

47. Тұңғыштар [Мәтін] : [А. Байтұрсынов туралы] / [құраст. Ш. Күмісбаев]. – Алматы : Алматы кітап баспасы, 2020. – 296 б.

48. Тұрғараева, Г. М. Ахмет Байтұрсыновтың қоғамдық-саяси және мемлекеттік қызметі (1872–1937 жж.) [Мәтін] : монография / Г. М. Тұрғараева. – Алматы : Нур-Принт, 2015. – 258 б.

49. Ұлттың ұлы ұстазы [Мәтін] : (Халқымыздың көрнекті қоғам қайраткері, ғалым, ағартушы Ахмет Байтұрсыновқа арналады) / [құраст. В. Қ. Күзембаева]. – Алматы : Орталық ғылыми кітапхана, 2001. – 305 б.

50. Ұлтымыздың рухани көсемі Ахмет Байтұрсынұлы туралы [Мәтін] // Алдамжар, З. Тарих пен пайым / З. Алдамжар. – Алматы, 2002. – Б. 193–213.

51. Ұмытылмайтын қасірет [Мәтін] / [жобаның авт.: Дәуенов М. Т., Мәулетов Ғ. Н.]. – Қостанай, 2011. – 46 б.

52. Шаңбаев, Т. К. Мысал жанрының стилі мен тілі [Мәтін] : (А. Байтұрсыновтың «Қырық мысалы») / Т. К. Шаңбаев. – Алматы : Центрум, 1994. – 27 б.

Мақалалар, сұхбаттар:

1. Абдуллина, Ардақ. Ахмет Байтұрсынұлының шығармалар жинағы [Мәтін] : [жаңа кітап] / Ардақ Абдуллина // Қазақ. – 2013. – 7–14 маусым. – Б. 7.

2. Ағытай, Ибраһим. АХАҢ – ұлттық руханияттың ұлы тіні [Мәтін] : [жазушы Ахмет Байтұрсынұлы] / Ағытай Ибраһим // Қостанай таңы. – 2017. – 5 қыркүйек. – Б. 8.

3. Ағытай, Ибраһим. Ахметін іздеген Байтұрсын [Мәтін] : [Алаш қайраткері А. Байтұрсыновты зерттеуші жазушы, журналист Ілияс Байтұрсын] /

Ағытай Ибраһим // Қазақ. – 2014. – 7–14 қараша. – Б. 10 ; Біздің Торғай. – 2014. – 11 қараша. – Б. 2.

4. Ағытай, Ибрагим. Дең қояр мәселе [Мәтін] : [Алаш қайраткері А. Байтұрсынұлының бабалары туралы] / Ибрагим Ағытай // Қазақ. – 2013. – 2–8 ақпан. – Б. 4.

5. Ағытайұлы, Ибраһим. Ахаңды қудалау бабасынан басталған [Мәтін] : [Алаш қайраткері А. Байтұрсынов] / Ибраһим Ағытайұлы // Қостанай таңы. – 2013. – 30 қаңтар. – Б. 5.

6. Аймағамбетұлы, Роман. Абай мен Ахмет үйлесімділігі: және қазіргі қазақ қоғамы [Мәтін] : [А. Құнанбайұлы мен А. Байтұрсынұлының әдеби-көркем шығармашылығы] / Роман Аймағамбетұлы // Қазақ тарихы: ғылыми-әдістемелік журнал. – 2016. – № 3. – Б. 9–12.

7. Ақшолақов, Ербол. Ахмет Байтұрсынұлының аудармалары [Мәтін] / Ербол Ақшолақов // Жұлдыз. – 2011. – № 7. – Б. 198–202.

8. Алиева, Гулим Сабитбековна. Абай мен Ахмет өлеңдеріндегі лирикалық үндестік [Мәтін] : [ғылыми жұмыс] / Гулим Сабитбековна Алиева, Рахима Қуанышбаева // Білім кілті = Ключ знаний. – 2017. – № 1. – Б. 30–33.

9. Аляз, Ахмет. Ахмет Байтұрсынұлы және Түркі зиялылары [Мәтін] / Ахмет Аляз // Қазақстан Заман. – 2013. – 28 ақпан. – Б. 7.

10. Аманжол, Нұрболат. Бүркеншік есім бүккен сыр [Мәтін] / Нұрболат Аманжол // Жас Қазақ. – 2013. – 22 қараша. – Б. 12.

11. Ахмет Байтұрсынұлы [Мәтін] : [Алаш қайраткері] / [газ. ред.] // Қазақ. – 2017. – 17–24 ақпан. – Б. 7.

12. Ахмет Байтұрсынұлы [Мәтін] : [ғалым] / [журн. ред.] // Жас өркен Қостанай. – 2019. – № 2. – мұқабаның 1 б.

13. Ахмет Байтұрсынұлы [Мәтін] : тарихи тұлғалар / [газ. ред.] // Қостанай. – 2010. – 2 наурыз. – Б. 8.

14. Ахмет Байтұрсынұлының алты томдық шығармалар жинағы жарық көрді [Мәтін] / [газ. ред.] // Қазақ. – 2014. – 21–28 ақпан. – Б. 6.

15. Ахмет, Жанерке. Күллі Алашқа ортақ еңбек [Мәтін] : [жазушы Ахмет Байтұрсынұлы туралы кітап] / Жанерке Ахмет // Айқын. – 2018. – 2 ақпан. – Б. 8.

16. Әбдіқалық, Күнімжан. Ахмет Байтұрсынұлы және «Маса» [Мәтін] : [жазушының шығармашылығы жайында] / Күнімжан Әбдіқалық // Қазақ әдебиеті. – 2015. – 9–15 қазан. – Б. 12.

17. Әбжанов, Ханкелді. Ахмет Байтұрсынұлы және тарих [Мәтін] : [Алаш қайраткері] / Ханкелді Әбжанов // Ақиқат. – 2020. – № 10. – Б. 70–74.

18. Әбсадық, Алмасбек. Сыр шерткен сурет [Мәтін] : [Алаш қайраткері А. Байтұрсыновтың съезге барарда шығарып салуға жиналғандардың суреті] / Алмасбек Әбсадық // Қазақ. – 2018. – 19 қаңтар. – Б. 6.

19. Әнесұлы, Жұмат. Ахмет Байтұрсынов пен Бадрисафа [Мәтін] : [жазушы туралы тарихи деректер] / Жұмат Әнесұлы // Қазақ. – 2013. – 2–9 тамыз. – Б. 4.

20. Әнесұлы, Жұмат. Жүз жылға созылған қуғын [Мәтін] : (немесе ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсыновтың отбасы мен өзінің қиын-қыстауда өткен тағдыры туралы тарихи хикаят) / Жұмат Әнесұлы // Жас Қазақ. – 2018. – 31 тамыз. – Б. 7 ; 7 қыркүйек. – Б. 1, 7.

21. Әнесұлы, Жұмат. Жүз жылға созылған қуғын [Мәтін] : (Ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсыновтың отбасы мен қиын-қыстауда өткен тағдыры) / Жұмат Әнесұлы // Қазақ. – 2017. – 10 қараша. – Б. 8.

22. Әуезов, Мұхтар. Ақаң және «қазақ» һәм қазақ [Мәтін] : [әңгіме] / Мұхтар Әуезов // Аманкелді арайы. – 2013. – 1 ақпан. – Б. 3.

23. Байтұрсынұлы, Әбдіғали. Ахаң енді әрқашан қасымызда [Мәтін] : [өлең : ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсыновқа арналған] / Әбдіғали Байтұрсынұлы // Торғай. – 2012. – 9 қараша. – Б. 6.

24. Бөрібаев, Төлеуғали. Ахмет Байтұрсынұлы және тәуелсіздіктің рухани негіздері [Мәтін] / Төлеуғали Бөрібаев // АйҚАП. – 2015. – № 2. – Б. 18–21.

25. Дүйсенұлы, Жамбыл. Қазақтың бақ жұлдызы – Ахмет! [Мәтін] : [Алаш қайраткері А. Байтұрсыновқа арналған өлең] / Жамбыл Дүйсенұлы // Қазақ. – 2013. – 26 сәуір–3 мамыр. – Б. 1.

26. Елеуқенов, Шериаздан. Алаштану, тәуелсіздік және поэзия Ахмет Байтұрсынұлының өлең сөз өрнегі [Мәтін] / Шериаздан Елеуқенов // Қазақ әдебиеті. – 2017. – 4–10 тамыз. – Б. 13.

27. Ермекбаева, П. Ахмет Байтұрсынұлының «Әдебиет танытқыш» еңбегінің маңызы [Мәтін] / П. Ермекбаева // Қазақ тілі мен әдебиеті. – 2015. – № 11. – Б. 5–15.

28. Жақыпов, Жантас. Ғалымжан Ибраһимов: түркі-татар ойшысы, түркі-татар білгірі, түркі-татар жазушысы [Мәтін] : Ахмет Байтұрсынұлының татар тіліндегі мақаласы табылды / Жантас Жақыпов // Егемен Қазақстан. – 2016. – 26 қаңтар. – Б. 6.

29. Жұбаева, О. Ахмет Байтұрсынұлы еңбектеріндегі жіктеу парадигмасының берілуі [Мәтін] / О. Жұбаева // Қазақ тілі мен әдебиеті. – 2019. – № 2. – Б. 5–25.

30. Жұмағалиұлы, Елдос. Әлекке мен Ахаң әйелдеріне мұсылмандықты қалай қабылдады? [Мәтін] : [Алаш қайраткерлері Ә. Бөкейхан және А. Байтұрсынұлының әйелдері туралы] / Елдос Жұмағалиұлы // Қазақ. – 2015. – 6 ақпан. – Б. 5.

31. Жұмағұл, Сағымбай. Ұлт ұстазы [Мәтін] : Ахмет Байтұрсынұлының нақыл сөздері / Сағымбай Жұмағұл // Жұлдыз. – 2020. – № 11. – Б. 166–171.

32. Жүсіпов, Н. Ахмет Байтұрсынұлы жазбасындағы «Ер Сайын» жыры [Мәтін] / Н. Жүсіпов // Ізденіс гуманитарлық ғылымдар сериясы. – 2001. – № 4–5. – Б. 50–54.

33. Жылқыбаева, Шарафат. Алаш ардақтысы жайлы айтары көп кітап [Мәтін] : [Әмірхан Әбдиманұлының «Ахмет Байтұрсынұлы» атты кітабы] / Шарафат Жылқыбаева // Қазақстан Заман. – 2008. – 10 шілде. – Б. 11.

34. Имаханбет, Р. С. Ахмет Байтұрсынұлының тарихи маңызы зор мәлімдемелері [Мәтін] / Р. С. Имаханбет // Білім = Образование. – 2012. – № 3. – Б. 39–44.

35. Имаханбетова, Райхан. Ахаңның асыл әндері [Мәтін] : [Алаш қайраткері А. Байтұрсынұлының әндері туралы] / Райхан Имаханбетова // Қазақ. – 2015. – 20 ақпан. – Б. 7.

36. Имаханбетова, Райхан. Ахаңның еленбей келген еңбектері [Мәтін] : [Ахмет Байтұрсыновтың еңбектері] / Райхан Имаханбетова // Қостанай таңы. – 2013. – 13 қараша. – Б. 7, 10.

37. Каналиева, С. У. Ахмет Байтұрсынұлының төл поэзиясындағы тәуелсіздік идеясының көрініс табу мәселелері [Мәтін] / С. У. Каналиева // ҚазҰУ хабаршысы. Филология сериясы = Вестник КазНУ. Сер. филологическая. – 2012. – № 2. – Б. 210–213.
38. Көкбөрі, Жұмаш Кенебай. Ахаң, Жақан! және Атилла немерем... [Мәтін] : [өлең] / Кенебай Жұмаш Көкбөрі // Қазақстан Заман. – 2018. – 27 қыркүйек. – Б. 5.
39. Күмісбек, Мұхтар. Ескі латын әліпбиін ескерсек [Мәтін] : [Ахмет Байтұрсынұлының әдістемесі] / Мұхтар Күмісбек // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2020. – 21 қазан. – Б. 14.
40. Қамзабекұлы, Дихан. Ахмет Байтұрсынұлы және ұлт мәдениеті [Мәтін] : [жазушы мен билік] / Дихан Қамзабекұлы // Қазақ. – 2015. – 18–25 қыркүйек. – Б. 5.
41. Қамзабекұлы, Дихан. Ұлттық аты-жөні: А. Байтұрсынұлынан С. Батыршаұлына дейін [Мәтін] : [саясаттанушы Сайлау Батыршаұлы туралы] / Дихан Қамзабекұлы // Ана тілі. – 2017. – 6–12 сәуір. – Б. 5.
42. Қирабаев, Серік. Ахмет Байтұрсынұлы – тәуелсіздік жыршысы [Мәтін] / Серік Қирабаев // Қазақ. – 2012. – 6–13 сәуір. – Б. 6–7.
43. Қойгелдиев, Мәмбет. А. Байтұрсынұлы және В. Ленин: сарсаңға салған диалог [Мәтін] : [Алаш қайраткері А. Байтұрсынұлының хаттары туралы] / Мәмбет Қойгелдиев // Қазақ. – 2015. – 20–27 наурыз. – Б. 8.
44. Қойгелдиев, Мәмбет. Ахмет Байтұрсынұлының туыстарының мен жерлестерінің ісі [Мәтін] / Мәмбет Қойгелдиев // Жас Алаш. – 2018. – 14 маусым. – Б. 5 ; 21 маусым. – Б. 5 ; 28 маусым. – Б. 5.
45. Қойгелді, Мәмбет. Ахмет Байтұрсынұлының советтік биліктен неге көңілі қалды? [Мәтін] : [Алаш қайраткері] / Мәмбет Қойгелді // Жас Алаш. – 2020. – 16 сәуір. – Б. 6.
46. Қоңқабай, Шұға. Орыс ғалымы Ахаң туралы кітап жазды [Мәтін] : [Татьяна Тугай] / Қоңқабай Шұға // Қостанай таңы. – 2018. – 16 ақпан. – Б. 16.
47. Құлабай, Нұрқанат. Бестамақта жазылған беймәлім мақала [Мәтін] : Ахмет Байтұрсынұлының тағы бір мақаласы табылды / Нұрқанат Құлабай // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2020. – 13 қазан. – Б. 15.
48. Құрманбайұлы, Шерубай. Ахмет Байтұрсынұлы және қазақ терминологиясы [Мәтін] / Шерубай Құрманбайұлы // Ана тілі. – 2013. – 21–27 ақпан. – Б. 4.
49. Құрманбайұлы, Шерубай. Ахмет Байтұрсынұлының аудармаларындағы балама сөздер [Мәтін] : («Қырық мысал» негізінде) / Шерубай Құрманбайұлы // Ана тілі. – 2017. – 10–15 наурыз. – Б. 4.
50. Қыздарбекова, Сабина. Ахмет Байтұрсынұлы және Ғұмар Қараш [Мәтін] : [Алаш қайраткерлері] / Сабина Қыздарбекова // Қазақ. – 2015. – 17–24 сәуір. – Б. 6.
51. Махамбет, Қанат. Ұлт көсемі қай жылы туылған? [Мәтін] : [жазушы А. Байтұрсынов] / Қанат Махамбет // Айқын. – 2012. – 21 қыркүйек. – Б. 3.
52. Мәулетұлы, Кеңесбек. Ахаң аманатына адалдық немесе «Қаншеңгелдің» авторы кім? [Мәтін] / Кеңесбек Мәулетұлы // Қазақ. – 2017. – 22–29 желтоқсан. – Б. 6.

53. Мұқатов, Нағашыбай. Ескерткіш түбіндегі ой [Мәтін] : [өлең] / Нағашыбай Мұқатов // Арқалық хабары. – 2012. – 16 қараша. – Б. 4.
54. Мұсабаев, Хамитбек. Қаншеңгел [Мәтін] : (поэма) : немесе Ахмет Байтұрсыновтың назасы Файзоллаға хат / Хамитбек Мұсабаев // Аманкелді арайы. – 2017. – 10 қараша. – Б. 4–5.
55. Оралұлы, Ұлан. Ахмет Байтұрсынұлы. «Әдебиет танытқыш» [Мәтін] / Ұлан Оралұлы // Дала мен қала. – 2011. – 28 наурыз. – Б. 14.
56. Орынай Жұбаева: Байтұрсынұлының грамматикасы әлі зерттелген жоқ... [Мәтін] : [ғалыммен сұхбат] / сұхбаттасқан Нұрқанат Құлабаев // Қостанай таңы. – 2019. – 6 қыркүйек. – Б. 5.
57. Оспанова, А. А. Ахмет Байтұрсынұлының қайраткерлік ғұмырбаянындағы ағартушылық мұраттар [Мәтін] / А. А. Оспанова // ҚазҰУ Хабаршысы. Филология сериясы = Вестник КазНУ. Сер. филологическая. – 2015. – № 1. – Б. 75–78.
58. Оспанова, А. А. Ахмет Байтұрсынұлының мысал шығармаларды аудару тәсілдері [Мәтін] / А. А. Оспанова // ҚазҰУ хабаршысы. Филология сериясы = Вестник КазНУ. Сер. филологическая. – 2011. – № 3. – Б. 237–240.
59. Оспанұлы, Серікбай. Үндестік сыры [Мәтін] : [үш алып Ы. Алтынсарин, А. Құнанбаев және А. Байтұрсыновтың заңға деген көзқарастары] / Серікбай Оспанұлы // Қостанай таңы. – 2017. – 14 ақпан. – Б. 6.
60. Сәрсекеев, Қоғабай. Ахаң сыр [Мәтін] : [өлең] : [«Қазақ» газетінің шыққанына 100 ж.] / Қоғабай Сәрсекеев // Қазақ. – 2013. – 2–8 ақпан. – Б. 1.
61. Сейілханова, Қырмызы. Ахмет Байтұрсынұлы және қазақ морфологиясының ғылыми-теориялық негіздері [Мәтін] / Қырмызы Сейілханова // Қазақ әдебиеті және мемлекеттік тіл. – 2019. – № 2. – Б. 34–35.
62. Серікбаев, Нағашыбай. Ахаңның Іңкәрі қай Іңкәр? [Мәтін] : [ақын А. Байтұрсыновтың әндерінің тарихы] / Нағашыбай Серікбаев // Қостанай таңы. – 2017. – 15 ақпан. – Б. 9.
63. Теміржанқызы, Қарлығы. Ыбырай мен Ахметтің үндестігі [Мәтін] : [ағартушы Алтынсарин және Алаш қайраткері Байтұрсынұлының ұстаздық қызметі] / Қарлығы Теміржанқызы // Қазақ. – 2015. – 6–13 наурыз. – Б. 4.
64. Тұңғатарова, А. Ахмет Байтұрсынұлы. «Егіннің бастары», «Әке өсиеті» [Мәтін] / А. Тұңғатарова // Қазақ тілі мен әдебиеті. – 2017. – № 12. – Б. 37–41.
65. Тұрғынбекұлы, Серік. Ахмет – Іңкәр [Мәтін] : (дастаннан үзінді) / Серік Тұрғынбекұлы // Егемен Қазақстан. – 2013. – 24 сәуір. – Б. 13.
66. Тілешов, Е. Байтұрсынұлының дүниеге келген күні / Е. Тілешов // Айқын. – 2018. – 5 қыркүйек. – Б. 7.
67. Ұлт ұйытқысы [Мәтін] : 5 қыркүйек – Ахмет Байтұрсынұлының туған күні : [әдебиетші Ербол Тілешевпен сұхбат] / сұхбаттасқан Қасқырбай Қойшыманов // Қостанай таңы. – 2016. – 6 қыркүйек. – Б. 10.

КУЛАГИН Сергей Витальевич (1952)

Мемлекет қайраткері, саяси ғылымдарының кандидаты Ақмола обл. Атбасар қ. туған.

Еңбек жолын 1966 ж. Целиноград облысы Астрахан ауданының Николаев атындағы кеңшардың № 1 бөлімшесінде жұмысшы болып бастады. 1969 ж. Целиноград ауыл шаруашылығы институтына түсіп, оны 1975 ж. инженер-механик мамандығы бойынша бітіріп шығады. Туған кеңшарына оралып инженер лауазымын атқарады, кейін кеңшардың бас инженері болып істейді.

1992–1993 жж. Торғай облыстық әкімшілігінің басшысы.

1998 жылдың қыркүйегінен 2004 жылдың науырызына дейін Ақмола облысының әкімі болып тағайындалды.

2004 жылдың наурызынан 2012 жылдың қаңтарына дейін Қостанай облысының әкімі болды.

2012 жылғы 20 қаңтарда ҚР Президентінің жарлығымен ҚР Сенатының депутаты болып тағайындалды.

2014 жылдың мамырынан 2017 жылдың науырызына дейін Ақмола облысының әкімі лауазымына қайта тағайындалып, облыс әкімі қызметін атқарды.

ІІІ дәрежелі «Барыс» (1999), ІІ дәрежелі «Барыс» (2004), «Дружба» (Ресей Федерациясы, 2004), «Отан» (2009) ордендерімен; «Еңбекте үздік шыққаны үшін» (1978), «Тың жерлерді игергені үшін» (1998), «Правительства Украины» (2004), «За вклад в развитие космонавтики» (Ресей Федерациясы, 2004), «Қостанай облысына 80 жыл» (2017) медальдарымен; «Қазақстан Республикасының тәуелсіздігіне 10 жыл» (2001), «Тыңға 50 жыл» (2004), «Астанаға 10 жыл» (2008), «Қазақстан Республикасының тәуелсіздігіне 20 жыл» (2011) мерейтойлық медальдарымен; «Қазақстан Республикасы денсаулық сақтау ісінің үздігі» (2002), «Қазақстан Республикасының білім беру ісінің құрметті қызметкері» (2002) төсбелгілерімен; Мәдениет, ақпарат және спорт министрлігінің, Қазақстан Республикасындағы мәдениет пен өнерді қолдау мемлекеттік қорының «Мәдениет қайраткері» (2003), «Қазақстан Республикасының құрметті спорт қайраткері» (2008) құрмет белгілерімен марапатталған.

Бірқатар жарияланымдардың, «Земля обетованная» (2001) кітабының авторы.

2011 жылға дейінгі мәліметтерді «2012 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегінен» қараңыз.

Кітаптағы жарияланымы:

Астықты дала, берекелі бай өлке [Мәтін] : [Қостанай обл. туралы] / Сергей Кулагин // Алтын дала: 1936–2006 : 70-летию Костанайской области посвящается : фотокнига / құраст. Г. Дильдяев. – Алматы, 2005. – Б. 10–11.

Ол туралы әдебиеттер:

1. Кулагин Сергей Витальевич [Мәтін] // 2012 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегі. 39-шығ. / [құраст.: Б. М. Алкебаева, Ә. Р. Тәжекенова ; ред. В. Қ. Бексұлтанова]. – Қостанай, 2011. – Б. 65–70.

2. Кулагин Сергей Витальевич [Мәтін] // Торғай елі : энциклопедия / құраст. Т. Рсаев ; ред. А. Ахметов. – Алматы, 2013. – Б. 231–232.

Мақалалар, сұхбаттар:

1. Алдабергенов, Қасымхан. Атыңды алтындатып өзім жазам [Мәтін] : Облыс әкімі Сергей Витальевич Кулагиннің 55 жасқа толуына орай толғау-бата / Қасымхан Алдабергенов // Қостанай таңы. – 2007. – 7 қыркүйек. – Б. 3.

2. Астықты өңірдің адымдары [Мәтін] : [Қостанай обл. әкімі С. Кулагинмен сұхбат] / әңгімелескен Нәзира Жәрімбетова // Егемен Қазақстан. – 2011. – 24 қыркүйек. – Б. 4.

3. Наржан, Н. Әкімге қарап, ахуалын таны [Мәтін] : [әкімдердің рейтингі] / Н. Наржан // Айқын. – 2015. – 22 қаңтар. – Б. 5.

4. Облыс әкімі Сергей Кулагин жыл қорытындысы бойынша есеп берді [Мәтін] / Е. Хасенов ; суреттерді түсірген автор және Қ. Бейсенов // Қостанай таңы. – 2010. – 9 ақпан. – Б. 1, 4.

5. Өндірістік саладағы нәтиже жоғары [Мәтін] : [облыс әкімі есеп берді] / [газ. ред.] // Заң газеті. – 2016. – 9 наурыз. – Б. 5.

6. Сергей Кулагин, Қостанай облысының әкімі: Алтын дәннің әр түйірінде қостанайлық дикан қолының табы бар... [Мәтін] : [сұхбат] / сұхбаттасқан Жұматай Төкенұлы // Дала мен қала. – 2010. – 11 қазан. – Б. 1, 6.

7. Сығай, Сырым. Басқара бер, өлкемді [Мәтін] : [өлең] : [Қостанай облысының әкімі С. Кулагинге] / Сырым Сығай // Аманкелді арайы. – 2011. – 16–30 наурыз. – Б. 3.

8. Туған жерін түлеткен... [Мәтін] : [2004–2012 жж. әкім болған С. Кулагинге облыстың 80 жылдық мерейтойына арналған медаль табыс етті] / [газ. ред.] // Қостанай таңы. – 2017. – 8 тамыз. – Б. 3.

Туғанына
100 жыл

МӘУЛЕНОВ Сырбай (1922–1993)

Ақын, Қазақстанның халық жазушысы, Абай атындағы мемлекеттік сыйлықтың лауреаты, А. А. Фадеев атындағы күміс медальдің иегері, Қостанай қ. құрметті азаматы Жангелдин ауданының Торғай кентінде туған.

Туған жерінде орта білім алды.

Оның поэзияға бейімділігі ерте байқалды. Алғашқы өлеңдері баспасөз бетінде 1938 ж. жарық көрді.

Соғыста басынан кешкендері оның өмірі мен шығармашылығындағы маңызды кезең болды. Қызылорда педагогикалық институтында оқып жүрген ол 1940 ж. әскер қатарына шақырылып, Ростов-на-Дону қ. қызмет атқарды.

1942 ж. бастап соғысқа қатысып, атқыштар ротасы командирінің орынбасары, кейін саяси

жетекші болды. 1943 ж. Волхов бағытында Ленинград қоршауын бұзып өту кезінде болған сұрапыл шайқаста ақын қатты жараланды: сол қолына оқ тиіп, II топтағы ҰОС-ның мүгедегі атанды және әскер қатарынан босатылды.

Әскер қатарынан босағаннан кейін Сырбай Мәуленовтің өмірі әдебиет пен қоғамдық жұмыстарға толы болды. 1943–1950 жж. Қостанай облыстық радиокомитетінде редактор, облыстық «Большевиктік жол» газетінде редактордың орынбасары болып істеді.

Алматы қ. Қазақ көркем әдебиеті баспасының редакторы (1951–1955). Қазақстан Жазушылар одағының әдеби кеңесшісі, «Қазақ әдебиеті» газеті бас редакторының орынбасары (1955–1957 және 1971–1977), «Жұлдыз» әдеби журналының бас редакторы (1964–1971).

Сырбай Мәуленов – қазақтың біртуар ақындарының бірі, оның шығармашылығында қазақтың ғасырлар бойы қалыптасқан ақындық дәстүрі мен заманауи ақындық мәдениеттің жетістіктері ұштастық тапқан.

«Өлеңдер» атты тұңғыш өлеңдер жинағы 1948 ж. жарық көрді. Қырыққа жуық өлеңдер жинағының, соның ішінде балаларға арналған әңгімелер мен өлеңдер жинағының авторы. Ақын аударма саласында да жемісті еңбек етті. А. С. Пушкиннің, М. Лермонтовтың, Н. Некрасовтың, Т. Шевченконың, В. Маяковскийдің, А. Блоктың, С. Есениннің, Н. Тихоновтың, М. Шолоховтың, А. Навоидің шығармаларын қазақ тіліне аударды.

1971 ж. С. Мәуленовке «Арша» және «Апрель жаңбыры» өлеңдер кітабы үшін Абай атындағы Қазақ КСР-інің мемлекеттік сыйлығы берілді.

I дәрежелі Отан соғысы, Еңбек Қызыл Ту, Халықтар достығы, «Құрмет белгісі» ордендерімен, «Ерлігі үшін», «Ленинградты қорғағаны үшін» медалімен, А. А. Фадеев атындағы медальмен марапатталған.

Қазақ КСР Президентінің 1990 жылғы 16 тамыздағы жарлығымен Сырбай Мәуленовке «Қазақ КСР халық жазушысы» құрметті атағы берілді.

1991 ж. ақынға «Қостанай қаласының құрметті азаматы» атағы берілді.

Мәуленов 1993 ж. 13 ақпанда 71 жасында өмірден өтті, оның артында елімен бірге жасайтын, өмірді жырлаған тамаша туындылары қалды. Ол Алматы қ. Кеңсай зиратында жерленді.

Ақын қайтыс болғаннан кейін 1993 жылғы 22 қарашада ҚР Министрлер кабинеті «Халық жазушысы Сырбай Мәуленовті мәңгі есте қалдыру туралы» (№ 1170) қаулы қабылдады.

Соның негізінде Алматы, Қызылорда, Арқалық, Қостанай қалаларындағы көшелерге ақынның есімі берілді. Сырбай Мәуленов тұрған үйге мемориалдық тақта орнатылған. Жангелдин ауданының Торғай к. орта мектеп және Нұр-Сұлтан қ. № 37 орта мектеп, Қостанай қ. гимназия Сырбай Мәуленовтің есімімен аталады. 2004 ж. гимназияда мұражай ашылды.

Нұр-Сұлтан қ. ҚР тұңғыш Президенті мұражайында Сырбай Мәуленовке арналған бөлім ашылды.

Сырбай Мәуленов атындағы әдеби қор құрылды, ол ақынның кітаптарынан басқа оның мұрағатын да жинаумен айналысады.

2011 жылға дейінгі мәліметтерді «2002, 2012 жылдарға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегілерінен» және «Өлеңім – өмірім менің» библиогр. әдебиет көрсеткішінен қараңыз.

Шығармалары:

1. Дала дабылы [Мәтін] : [өлеңдер жинағы] / С. Мәуленов. – Алматы : Қазақтың біріккен мемлекет баспасы, 1949. – 102 б.

2. Жолдас [Мәтін] : өлеңдер мен поэмалар / С. Мәуленов. – Алматы : Қазақтың мемлекеттік көркем әдебиет баспасы, 1954. – 110 б.

3. Жұлдызды жылдар [Мәтін] / С. Мәуленов. – Алматы : Қазақ мемлекет баспасы, 1963. – 180 б.

4. Жұтсаң мөлдір ауаны [Мәтін] С. Мәуленов // Атамекен : өлеңдер / [құраст. А. Омаров]. – Алматы, 1981. – Б. 60–61.

5. Магниттаудың оттары [Мәтін] : [өлеңдер] / С. Мәуленов. – Алматы : Қазақтың мемлекеттік көркем әдебиет баспасы, 1952. – 124 б.

6. Мадагаскар (Медсестра Элаға) [Мәтін] С. Мәуленов // Гүлдесте : жыр жинағы / [құраст. Д. Стамбеков]. – Алматы, 1988. – Б. 25–27.

7. Мен – партия солдататымын ; Киров музейінде ; Көсем тұлғасы [Мәтін] : партия туралы өлеңдер / С. Мәуленов // Шабыттың қайнар бұлағы / [құраст. ред. Қ. Көпішев]. – Алматы, 1959. – Б. 70–72.

8. Менің Республикам [Мәтін] / С. Мәуленов // Мереке : Қазақстанның алпыс жылдығына арналған жыр-кітап / құраст. Б. Аманшин. – Алматы, 1980. – Б. 58–63.

9. Совнарком председателі ; Әскери тілші [Мәтін] : [өлеңдер] / С. Мәуленов / Советтік менің өз елім : (қазақ жазушыларының өлеңдері) / [С. Жиенбаев, В. Григорьев]. – Алматы, 1967. – Б. 90–92.

10. Таңдамалы [Мәтін] : [өлеңдер]. Т. 1 / С. Мәуленов. – Алматы : Жазушы, 1972. – 344 б.

11. Таңдамалы [Мәтін] : [өлеңдер]. Т. 2 / С. Мәуленов. – Алматы : Жазушы, 1972. – 352 б.
12. Таңдамалы өлеңдер, 1938–1958 [Мәтін] / С. Мәуленов. – Алматы : Қазақтың мемлекеттік көркем әдебиет баспасы, 1958. – 410 б.
13. Теміртау ұшқындары [Мәтін] / С. Мәуленов // Жыр қанаты / құраст. Ғ. Қайырбеков. – Алматы, 1981. – Б. 41–47.
14. Туған жердің терегі [Мәтін] / С. Мәуленов // Майдан әңгімелері / құраст. А. Байтанаев. – Алматы, 1970. – Б. 207–216.
15. Тғындайды съезд ; Октябрь құрдасы ; Алматыдағы Ленин ескерткіші ; Комиссарлар [Мәтін] : өлеңдер / С. Мәуленов // Шыңға шырқау / құраст. С. Сеитов. – Алматы, 1971. – Б. 57–64.
16. Шаңқайтұс [Мәтін] : таңдамалы / С. Мәуленов. – Алматы : Жазушы, 1966. – 500 б.
17. Шығармалар жинағы [Мәтін] : 2 т. Т. 1 : Өлеңдер / С. Мәуленов. – Алматы : Service Press, 2012. – 498 б.
18. Шығармалар жинағы [Мәтін] : 2 т. Т. 2 : Өлеңдер / С. Мәуленов. – Алматы : Service Press, 2012. – 502 б.
19. Шығармалары [Мәтін] : Т. 1 : Өлеңдер, (1938–1958) / С. Мәуленов. – Алматы : Ан Арыс, 2013. – 320 б.
20. Шығармалары [Мәтін] : Т. 2 : Өлеңдер, (1958–1968) / С. Мәуленов. – Алматы : Ан Арыс, 2013. – 320 б.
21. Шығармалары [Мәтін] : Т. 3 : Өлеңдер, (1968–1976) / С. Мәуленов. – Алматы : Ан Арыс, 2013. – 320 б.
22. Шығармалары [Мәтін] : Т. 4 : Өлеңдер ; Аудармалар (1978–1992) / С. Мәуленов. – Алматы : Ан Арыс, 2013. – 320 б.
23. Шығармалары [Мәтін] : Т. 5 : Әдеби жазбалар ; Эсселе ; Портреттер ; Естеліктер / С. Мәуленов. – Алматы : Ан Арыс, 2013. – 320 б.

Аудармалары:

1. Бернс, Р. Өлеңдер [Мәтін] / Р. Бернс ; аударған С. Мәуленов. – Алматы : Жазушы, 1968. – 48 б.
2. Кәрім, М. Талтұс [Мәтін] : [өлеңдер жинағы] / М. Кәрім ; [ауд.: Ж. Молдағалиев, С. Мәуленов]. – Алматы : Жазушы, 1972. – 152 б.
3. Рыльский, М. Раушан мен жүзім [Мәтін] : өлеңдер мен поэма / М. Рыльский ; аударған С. Мәуленов [және т. б.]. – Алматы : Жазушы, 1986. – 160 б. : сурет., портр. – (Бауырлас жырлар).
4. Толстой, Л. Н. Әңгімелер [Мәтін] / Л. Н. Толстой ; ауд.: С. Мәуленов, С. Шаймерденов, С. Жүнісов, Ж. Молдағалиев. – Алматы : Жазушы, 1968. – 208 б.
5. Тұрсын-заде, М. Үндістан қиссасы [Мәтін] : өлеңдер мен поэма / М. Тұрсын-заде ; ауд.: Ғ. Орманов, С. Мәуленов. – Алматы : Жазушы, 1972. – 124 б.
6. Хикмет, Н. Өлеңдер [Мәтін] / Н. Хикмет ; ауд.: С. Мәуленов, Ғ. Қайырбеков. – Алматы : Қазақтың мемлекеттік көркем әдебиет баспасы, 1952. – 108 б.

7. Шевченко, Т. Өлеңдер, балладалар [Мәтін] / Т. Шевченко ; ауд.: С. Мәуленов, Қ. Аманжолов. – Алматы : Жазушы, 1968. – 52 б. – (Ұлы ақындар кітапханасы).

8. Шевченко, Т. Таңдамалы шығармалары [Мәтін] / Т. Шевченко ; ауд.: С. Мәуленов, Ғ. Қайырбеков. – Алматы : Қазақтың мемлекеттік көркем әдебиет баспасы, 1961. – 253 б.

9. Шевченко, Т. Таңдамалы шығармалары [Мәтін] / Т. Шевченко ; ауд.: С. Мәуленов, Ғ. Қайырбеков. – Алматы : Қазақтың мемлекеттік көркем әдебиет баспасы, 1964. – 252 б.

10. Шелли, П. Б. Өлеңдер мен поэма [Мәтін] / П. Б. Шелли ; ауд.: С. Мәуленов, Ж. Қыдыров. – Алматы : Жазушы, 1971. – 64 б. – (Ұлы ақындар кітапханасы).

С. Мәуленовтің құрастыруымен шыққан кітаптар:

1. Пушкин, А. С. Проза [Мәтін]. Т. 2 / А. С. Пушкин ; [құраст. С. Мәуленов]. – Алматы : Жазушы, 1975. – 340 б.

2. Шипин, О. Таңдамалы шығармалар: өлеңдер мен дастандар [Мәтін] / О. Шипин ; құраст. С. Мәуленов. – Алматы : Қазақтың мемлекеттік көркем әдебиет баспасы, 1961. – 244 б.

Ол туралы әдебиеттер:

1. Ақын, халық жазушысы Сырбай Мәуленовтың 90 жылдығына арналған аймақтық конференцияның материалдары / Қостанай облысы әкімдігінің мәдениет басқармасы Л. Н. Толстой атындағы ОӘҒК ; Облыстық шығармашылық үйі. – Қостанай, 2012. – 97 б.

2. Бекбосынова, А. Х. С. Мәуленов өлеңдеріндегі теңеу [Мәтін] / А. Х. Бекбосынова. – Қостанай : Центрум, 2014. – 152 б.

3. Жыр тұлпары Сырағаң [Мәтін] : Сырағаң туралы сыр // Әнесұлы, Ж. Мақтаншы елімнің / Ж. Әнесұлы. – Алматы, 2010. – Б. 24–42.

4. Көбеева, С. Мәуленов Сырбай [Мәтін] : [ақын, Қазақстанның халық жазушысы] / С. Көбеева // Қаныш Сәтбаев : энциклопедия / [бас ред. Б. Ө. Жақып]. – Алматы, 2011. – Б. 389.

5. Мәуленов Сырбай [Мәтін] // Жамбыл : энциклопедия / бас ред. Ж. Тойбаева ; құраст.-авт.: Н. Мауытов [және т. б.]. – Алматы, 2016. – Б. 375–376.

6. Мәуленов Сырбай [Мәтін] // Мұқағали Мақатаев : энциклопедия / [құраст.: Б. Айдарова, Қ. Ботбай, Т. Рсаев]. – Алматы, 2016. – Б. 498–499.

7. Мәуленов Сырбай [Мәтін] // Торғай елі : энциклопедия / құраст. Т. Рсаев ; ред. А. Ахметов. – Алматы, 2013. – Б. 289–291.

8. Мәуленов Сырбай [Мәтін] : [ақын, жазушы] // Торғай энциклопедиясы / бас ред. Г. Қ. Сәрсекей. – Алматы, 2018. – Б. 333–334.

9. Мәуленов Сырбай [Мәтін] // Ахмет Байтұрсынұлы : энциклопедия / бас ред. Ж. Тойбаева ; құраст.: Ғ. Жандыбаев [және т. б.]. – Алматы, 2017. – Б. 378.

10. Өлеңім – өмірім менің [Мәтін] : (Қазақ КСР жазушысы С. М. Мәуленовтың 90 жасқа толуына орай) : библиогр. әдебиет көрсеткіші = (к 90-летию со дня рождения Народного писателя Казахской ССР С. Мауленова) :

библиогр. указ. лит. / [құраст.: Б. Б. Сеитова, Р. И. Борисенко ; ред. В. К. Бексултанова ; отв. за вып. Г. Г. Казина]. – Костанай, 2011. – 48 б.

11. Сарабал суреткер, сыншыл ой [Мәтін] : [Сырбай Мәуленов туралы] // Ергөбек, Қ. Өлеңсөз : қазақ өлеңі хақында / Қ. Ергөбек. – Алматы, 2012. – Б. 145–153.

12. Сарыарқадай кең еді Сырбай ақын [Мәтін] : (Қазақстанның Халық жазушысы, Мемлекеттік сыйлықтың лауреаты Сырбай Мәуленовтің туғанына 80 жыл толуына орай) // Рәш, М. Бес томдық таңдамалы шығармалар жинағы. Т. 5 : Асыл ағалар : мақалалар жинағы / М. Рәш. – Алматы, 2020. – Б. 49–56.

13. Сырағанды сағынамын [Мәтін] // Сүйінов, Е. Тербеген теңіз әлдиі : эссе, көсемсөз, сұхбаттар / Е. Сүйінов. – Алматы, 2017. – Б. 69–73.

14. Сырбай достар құшағында [Мәтін] // Оспанұлы, С. Публицистика : оқулық / С. Оспанұлы. – Алматы, 2001. – Б. 98–115.

15. Сырбай – сыршыл [Мәтін] / Әлім, Қ. Кәусар : Әдеби порт., эсселер / Қ. Әлім. – Алматы, 2015. – Б. 160–220.

16. Сырбай Мәуленов. Асыл Азамат [Мәтін] // Омаров, І. Өмір мен өнер : очерктер, мақалалар, өлеңдер, хаттар, естеліктер / І. Омаров. – Алматы, 2012. – Б. 376–387.

17. Сырбай Мәуленов (1922–1993) [Мәтін] : [ақын, жазушы] // Орманов, Қ. Ел мен жер және тұлғалар тарихы : [өлкетану оқулығы] / Қ. Орманов. – Алматы, 2014. – Б. 342–343.

18. Сырбай Мәуленов (1922–1993) [Мәтін] // Ибрагимов, Қ. Қазақ тілі мен әдебиеті : Талапкерлерге арналған оқулық-тест / Қ. Ибрагимов. – Алматы, 2017. – Б. 223–224.

19. Сырбай Мәуленов [Мәтін] // Қирабаев, С. Өмір тағылымдары : Естеліктер / С. Қирабаев. – Алматы, 2015. – Б. 395–402.

20. Сырбай Мәуленов [Мәтін] // Қасиетті Қазақстан : Т. 3 : Жамбыл облысы. Қарағанды облысы. Қостанай облысы. Қызылорда облысы / ҚР Мәдениет және спорт министрлігі, ҚР Ұлттық музейі, «Қасиетті Қазақстан» өлкетануды дамыту ғылыми-зерттеу орталығы ; [бас ред. Б. Әбдіғалиұлы ; ред. алқасы: Ж. Артықбаев [және т. б.]. – Астана, 2019. – Б. 242–243.

21. Сырбайдың соңғы сапары [Мәтін] // Әлім, Қ. Жанығу : Эсселер, новеллалар, нақ әңгімелер / Қ. Әлім. – Астана, 2003. – Б. 15–59.

22. Сырнай сазды Сырбай ақын [Мәтін] // Есдәулет, Ұ. Үш томдық шығармалар жинағы : эсселер, естеліктер, жолжазбалар мен еркін баяндаулар. Т. 3. / Ұ. Есдәулет. – Алматы, 2014. – Б. 30–40.

23. Сыршыл елдің Сырбайы [Мәтін] // Оспанұлы, С. Ахмет өскен ақындық орта : Көмекші оқу құралы / С. Оспанұлы. – Қостанай, 2004. – Б. 154–170.

24. Шабыттың шаңқай түсінде [Мәтін] // Молдағалиев, Ж. Шығармалары. Т. 5 : Әдебиет туралы толғаныстар және естеліктер / Ж. Молдағалиев. – Алматы, 2014. – Б. 207–227.

25. Илияс. Б. Олар үшеу еді... [Мәтін] : [Сырбай Мәуленов туралы] / Б. Илияс // Біз білетін Бәкең / [ред. С. Шайман ; құраст. А. Ильясова]. – Костанай, 2019. – Б. 33–38.

Мақалалар:

1. Абдрасилова, Б. А. Қаһарман батыр ұстаздар [Мәтін] : Ұлы жеңіске – 70 жыл / Б. А. Абдрасилова // Білім берудегі менеджмент = Менеджмент в образовании. – 2015. – № 1. – Б. 116–119.
2. Ашықбаев, Ертай. Соғыстан қайтқан Сырбай [Мәтін] : [ақын С. Мәуленов туралы] / Ертай Ашықбаев // Қазақ әдебиеті. – 2016. – 15–21 қаңтар. – Б. 5.
3. Әбіш, Дамир. Сырбайдың сырлы әлемі [Мәтін] : [халық жазушысы, ақын С. Мәуленовтың 90 жыл толуына орай Қостанай қ. аймақтық конф. болып өтті] / Дамир Әбіш ; суреттерді түсірген Айбек Жүзбай // Қостанай таңы. – 2012. – 17 қазан. – Б. 1, 2.
4. Әнесұлы, Жұмат. Ақындар түбегінде [Мәтін] : [жазушы, ақын С. Мәуленовтің 50 жылдық мерейтойына киіз үйлер қойылған жер осылай аталып кеткен] / Жұмат Әнесұлы // Қазақ әдебиеті. – 2016. – 19–25 ақпан. – Б. 11.
5. Баяхметқызы, Ләззат. Жыр тұлпары, сыр сұңқары Сырағаң [Мәтін] : [ақын Сырбай Мәуленов 95 жаста] / Ләззат Баяхметқызы // Арқалық хабары. 2017. – 3 қараша. – Б. 4.
6. Боранбаев, Жарылқасын. Сырбайдың сыршыл әлемі [Мәтін] : [ақын Мәуленов туралы] / Жарылқасын Боранбаев // Ана тілі. – 2013. – 23–29 мамыр. – Б. 3.
7. Ғали, Төре. Сыршыл жырдың саңлағы [Мәтін] : [ақын С. Мәуленов] / Төре Ғали // Айқын. – 2013. – 6 ақпан. – Б. 6.
8. Ергөбек, Құлбек. «Жапырақпын жаңбыр шайып жаңарған...» [Мәтін] : [ақын Сырбай Мәуленов туралы] / Құлбек Ергөбек // Қазақ әдебиеті. – 2014. – 11–31 шілде. – Б. 13.
9. Есдәулет, Ұлықбек. Сырнай сазды Сырбай ақын [Мәтін] : [Мәуленов туралы] / Ұлықбек Есдәулет // Қазақ әдебиеті. – 2012. – 21–27 қыркүйек. – Б. 6.
10. Жақсанов, Оразалы. «Ақынның ұлы болғаныма мақтанамын» [Мәтін] : дейді қазақтың көрнекті ақыны Сырбай Мәуленовтың ұлы Қасым Мәуленов / Оразалы Жақсанов // Ана тілі. – 2013. – 4–10 шілде. – Б. 8.
11. Жасыратын ештеңе жоқ [Мәтін] : [ақын-жазушылардың қалжындары] / («...Деген екен!» кітабынан ; құрастырған Мақсұтбек Ниязбеков) // Жас Қазақ. – 2018. – 14 желтоқсан. – Б. 8.
12. Жиналыста [Мәтін] : каламгерлер қағытпалары / [газ. ред.] // Қазақ. – 2015. – 6–13 наурыз. – Б. 12.
13. Қабышұлы, Ғаббас. «Арыстан аға» [Мәтін] : [ақын Сырбай Мәуленов] / Ғаббас Қабышұлы // Жас Қазақ. – 2019. – 15 наурыз. – Б. 11.
14. Қабышұлы, Ғаббас. Нығаң, Сыр-аға және Әнуар [Мәтін] : («Қазақ әдебиеті» газетінің бас редакторлары Нығмет Ғабдуллин, Сырбай Мәуленов, Әнуар Әлімжанов) / Ғаббас Қабышұлы // Қазақ әдебиеті. – 2019. – 6 желтоқсан. – Б. 12.
15. Қостанайда көшесі бар Сырбайдың [Мәтін] : қазақтың көрнекті ақыны, даңқты жерлесіміз Сырбай Мәуленов хақында / [газ. ред.] ; сурет ғаламтордан алынды // Наш Қостанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2018. – 17 шілде. – Б. 7.

16. Құсайын, Дәмет. Қазақ жырының тұлпары [Мәтін] : Сырбай Мәуленовтың 90 жылдығына орай / Дәмет Құсайын // Арқалық хабары. – 2012. – 24 тамыз. – Б. 6.
17. Лириканың сұлтаны [Мәтін] : [жазушы, ақын С. Мәуленовті еске алу кеші] / [газ. ред.] // Жас Қазақ. – 2012. – 7 қыркүйек. – Б. 9.
18. Мәуленов, Қасым. Әкем мені «Батыр балам» деп мақтайтын [Мәтін] : [ақын Сырбай Мәуленов туралы] / Қасым Мәуленов // Қазақ әдебиеті. – 2013. – 1–7 ақпан. – Б. 1, 6.
19. Мәуленов, Миран. Жанымды жылытқан сәуле [Мәтін] : [жазушы Сырбай Мәуленов туралы немересінің естелігі] / Миран Мәуленов // Нұр Астана. – 2012. – 20 қыркүйек. – Б. 13.
20. Меңдібай, Сәлім. Жыр жампозы Сыр-аға [Мәтін] : Сырбай Мәуленовтың туғанына 90 жыл / Сәлім Меңдібай // Қостанай таңы. – 2012. – 21 қыркүйек. – Б. 12.
21. Нұрғазы, Ардақ. Өлеңдегі саяси идеология [Мәтін] / Ардақ Нұрғазы // Таң-Шолпан. – 2020. – № 3. – Б. 61–67.
22. Оспанұлы, Серікбай. Жыр тұлпары, сыр сұңқары [Мәтін] : Сырбай Мәуленовтің туғанына 90 жыл / Серікбай Оспанұлы // Қостанай таңы. – 2012. – 12 қазан. – Б. 5.
23. Оспанұлы, Серікбай. Сырбай достар құшағында [Мәтін] : [ақын С. Мәуленов туралы] / Серікбай Оспанұлы // Жұлдыз. – 2020. – № 3. – Б. 175–206.
24. Раушанов, Есенғали. Жаздың жұпар жаңбыры [Мәтін] : (Сыраған туралы бір үздік сыр) : [жазушы С. Мәуленов туралы] / Есенғали Раушанов // Қазақ әдебиеті. – 2018. – 8–14 маусым. – Б. 1, 6–7.
25. Сақыпжамал Мәуленова: Перзентімін де, оқырманымын да [Мәтін] : [ақын, жазушы Сырбай Мәуленовтің қызымен сұхбат] / әңгімелескен Қарагөз Сімәділ // Қазақ әдебиеті. – 2015. – 10–16 сәуір. – Б. 1, 7.
26. Сәрсекеев, Қоғабай. Бір өмірге құмары қанбай, мың өмірге құлаш ұрған ақын [Мәтін] : [жазушы Сырбай Мәуленов туралы] / Қоғабай Сәрсекеев // Егемен Қазақстан. – 2012. – 15 қыркүйек. – Б. 8.
27. Сәрсенкелді, Қойшы. «Біз үшеу едік» [Мәтін] : [ақындар Нұрхан Ахметбеков, Сырбай Мәуленов және Ғафу Қайырбеков туралы] / Қойшы Сәрсенкелді // Қостанай таңы. – («Қостанай ақшамы» танымдық-тағылымдық, көңілашар қосымшасы) – 2021. – 19 наурыз. – Б. 18.
28. Сүйінов, Есенгелді. Сыр-ағанды сағынамын [Мәтін] : [жазушы Сырбай Мәуленов] / Есенгелді Сүйінов // Қазақ әдебиеті. – 2018. – 20 шілде. – Б. 20.
29. Сырбаз да сырлы Сырбай [Мәтін] : [ақын Мәуленов туралы естеліктер] / әзірлеген А. Ерланұлы ; Бәдеш Хамзина, Қасым Мәуленов, Бөкен Ыбырайым // Қазақ әдебиеті. – 2013. – 1–7 ақпан. – Б. 1, 6.
30. Туракбаева, Б. Сырбай Мәуленов (1922–1993) өлеңдері [Мәтін] : [сабақ] / Б. Туракбаева // Қазақ тілі мен әдебиеті. – 2018. – № 2. – Б. 68–74.
31. Тұрғанбай, Айна. Қалам мен қаруды қатар ұстап... [Мәтін] : [қан майданға елімізден 100-ге жуық ақын-жазушы қатысқан] / Айна Тұрғанбай // Айқын. – 2019. – 9 мамыр. – Б. 5.
32. Хамзина, Бәдеш. Егіз қозыдай еді [Мәтін] : [Ғафу Қайырбеков пен Сырбай Мәуленов туралы естелік] / Бәдеш Хамзина // Қазақ әдебиеті. – 2013. – 1–7 ақпан. – Б. 6.

33. Шагиrow, А. «Қазақ жырының тұлпары» [Мәтін] : [поэзия кеші] / А. Шагиrow // Қостанай таңы. – 2017. – 10 қазан. – Б. 5.

34. Ыбырайым, Бекен. Қазақ поэзиясы және Сырбай Мәуленов [Мәтін] / Бекен Ыбырайым // Қазақ әдебиеті. – 2013. – 1–7 ақпан. – Б. 6.

С. Мәуленовке арналған өлеңдер:

1. Қойшыбайұлы, Ибадат. Ақын Сырбайға арнау ; Анамыз Нәзипа Құлжановаға ; Ақиық ақын Мұқағали Мақатаевқа [Мәтін] : [өлеңдер] / Ибадат Қойшыбайұлы ; бөлімді Дамир Әбіш жүргізеді // Қостанай таңы. – 2013. – 20 наурыз. – Б. 9.

2. Салықов, Кәкімбек. Тобыл толғаныстары [Мәтін] : [Сырбайға] / Кәкімбек Салықов // Қостанай таңы. – 2013. – 28 тамыз. – Б. 5.

3. Сыр-аға [Мәтін] : (Сырбай Мәуленовке) // Шаяхмет, А. Сенім / А. Шаяхмет. – Алматы, 2019. – Б. 65.

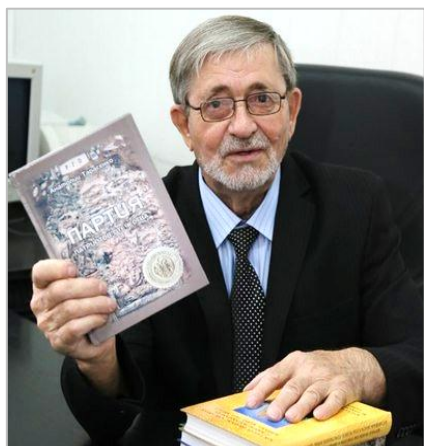
4. Торғайдың торғын түндері [Мәтін] : Сырбай Мәуленовке : [өлең] // Оңғарсынова, Фариза. Шілде / Фариза Оңғарсынова. – Алматы, 2019. – Б. 10.

28 қыркүйек

80 жыл

ТАРАСЕНКО

**Анатолий Владимирович
(1942)**

Мемлекет, партия, қоғам қайраткері, «Қостанай баспа үйі» ЖШС бас директоры, Қазақстанның Қостанай және Ақтөбе облыстары бойынша Украинаның құрметті консулы, ҚР Журналистер одағының мүшесі, жазушы және аудармашы Запорожье облысы Гуляйполе қ. (Украина) дүниеге келген.

Еңбек жолын 1961 ж. тың жерлерді игеру кезінде келген Орджоникидзе ауданында құрылысшы-монтаждаушы болып бастады.

1963–1969 жж. – Қостанай облысы Орджоникидзе ауданының «Орджоникидзе» кеңшарында токарь, спорт нұсқаушысы.

Мектептегі жылдары БЛКЖО қатарында болған жоқ, бұл сол кездегі сирек кездесетін оқиға болатын. Тек 1965 ж. Денисов ауданының Қырым кентінде комсомол билетін алғаннан кейін комсомол жұмысына белсене араласты: Қазақстан ЛКЖО Қостанай облысы Орджоникидзе аудандық комитетінің

ұйымдастыру бөлімінің меңгерушісі, екінші, бірінші хатшысы болып жұмыс істеді (1969–1973).

Идеологиялық жұмысты басқарды – Орджоникидзе аудандық партия комитетінің үгіт және насихат бөлімінің меңгерушісі болды (1973–1980).

1974 ж. Қостанай педагогикалық институтын «тарих және қоғамтану мұғалімі» мамандығы бойынша бітірді.

Ұзақ жыл партия жұмысында болды: Қостанай облыстық партия комитетінің Саяси ағарту үйінің кеңесшісі, меңгерушісі, Қостанай қалалық партия комитетінің насихат және үгіт бөлімінің меңгерушісі, Қостанай облыстық партия комитетінің идеология бөлімінің меңгерушісі. 1987 ж. КОКП ОК Қоғамдық ғылымдар академиясында партия кадрларын қайта даярлау курсынан өтті.

1991 ж. А. В. Тарасенко Қостанай обл. алғашқы жекеменшік полиграфиялық кәсіпорынды – «Қостанай баспа үйі» ЖШС ұйымдастырып, басқарды. Ұйым 1994 ж. баспа өнімдерін шығаруға мамандырылды.

Анатолий Владимирович ірі баспаның жетекшісі екендігіне қарамастан, өзінің әдеби шығармашылығына да уақыт табады, ол кейін алты томдық шығармалар жинағына біріктірілген 25-тен астам кітаптың авторы болып табылады.

Анатолий Владимировичтің «Студии над «Словом», «Целинная хроника», «Легенда о Тиле», «Отец мой, фронтовик», «Емигрант», «Вначале было «Слово», «Задонщина и Слово» эссесі, «Диалог поэзии», «Партия патриотов Отечества» және т. б. шығармалары мен зерттеулері шынайылығымен, көркемдік шеберлігімен және өзіндік ерекшелігімен, ұқыптылығымен және тарихқа деген шынайы көзқарасымен, халықтардың мәдени және рухани бірлігінің тоғысып жататын тұстарын табуға деген ұмтылысымен таң қалдырады. Оның кітаптары тек Қазақстан мен Украинада ғана емес, сондай-ақ Ресейде, Израильде, Германияда да оқылады.

2004 жылдан 2020 жылға дейін А. В. Тарасенко Қазақстанның Қостанай және Ақтөбе облыстары бойынша Украинаның құрметті консулы және «Құрметті консулдар қоғамы» республикалық қоғамдық бірлестігінің Қостанай облыстық филиалының басшысы лауазымында үлкен қоғамдық жұмыстар жүргізді. 2008 жылғы наурызда Украинаның бұрынғы Президенті В. А. Ющенко А. В. Тарасенконы ІІІ дәрежелі «За заслуги» орденімен марапаттады.

2016 жылға дейінгі мәліметтерді «2012, 2017 жылдарға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегілерінен» қараңыз.

Оның редакциялығымен шыққан кітаптар:

1. Женіс Паркі [Мәтін] = Парк Победы : [фотоальбом] / [бас ред. К. Ү. Укин ; ред. алқасы: А. В. Тарасенко [және т. б.]. – Қостанай : [Кост. обл. филиал общ. объединения «Организация ветеранов Республики Казахстан»]. – Қостанай : Костанайский печатный двор, 2016. – 335 б.

2. Көксандық күмбірі [Мәтін] = Тембр TV : ОТРК «Қазақстан – Қостанай». Ч. 1 / [А. Тарасенко [және т. б.]. – Қостанай : Костанайский печатный двор, 2016. – 240 б.

3. Қостанай облысының әскери даңқ кітабы [Мәтін] = Книга военной славы Костанайской области. 1941–1945 / [бас. ред. К. Ү. Укин; ред. алқасы: А. В. Тарасенко [және т. б.]; Упр. внутр. политики акимата Кост. обл., Упр. арх. и документации акимата Костанайской обл., Костанайский обл. совет ветеранов]. – Қостанай : Костанайский печатный двор. – 2015. – 398 б.

20 қазан

75 жыл

ЕРТАЕВА

**Балбөпе Ғалымжанқызы
(1947)**

Мұғалім, қоғам қайраткері Семиозер (қазіргі Әулікөл) ауданының Қояндыағаш ауылында дүниеге келген.

Қостанай педагогикалық институтын бітірген. Қостанай қ. № 5 мектепте биология пәнінің мұғалімі (1969–1971), Қостанай облыстық атқару комитетінің еңбек ресурстары бөлімінің жанындағы жұмысқа орналастыру бюросының инспекторы, аға экономист, Торғай облыстық атқару комитетінің еңбек жөніндегі бөлімі меңгерушісінің орынбасары, автокөлік және тас жол жұмысшылары кәсіподағының облыстық комитетінің мәдени-бұқаралық жұмыстар жөніндегі әдіскері, тамақ өнеркәсібі жұмысшылары кәсіподағының облыстық комитетінің хатшысы, «Қостанай облысының кәсіподақ орталығы» аумақтық кәсіподақтар бірлестігінің төрағасы, «Қостанай облыстық кәсіподақ орталығы» қауымдастығының төрағасы. Балбөпе Ғалымжанқызы қауымдастыққа өз қалауымен келді, оны ынталы, бастамашыл, ақылды, өзіне сенімді, танымал әйелдермен қарым-қатынас жасау қызықтырды, өңірдегі және еліміздегі гендерлік теңдікті дамытуға өз үлесін қосқысы келді. Әйелдерді өздерінің конституциялық құқықтарын пайдалануға үйрету, олардың еңбегін құрметтеуге қол жеткізуі керек, олар қауіпті және зиянды еңбек жағдайларында аз жұмыс істеуі, ал жұмыс берушілер бала тәрбиелеп отырған қызметкерлерге көбірек көңіл бөлуі қажет деп есептейді.

Балбөпе Ғалымжанқызының жалпы еңбек өтілі жарты ғасырдан асады. Мектепте еңбек етті, содан кейін он жыл мемлекеттік қызметте болды және отыз төрт жыл кәсіподақ жүйесінде қызмет атқарды.

№ 23 Әулікөл сайлау округінен Қостанай сайлау мәслихатының депутаты болып сайланды.

«Ерен еңбегі үшін», «Еңбек ардагері» медальдарымен, ҚР Кәсіподақтар федерациясының «Кәсіподақтарға сіңірген еңбегі үшін» белгісімен марапатталған.

«Қазақстан Республикасының тәуелсіздігіне 10 жыл», «Қазақстан Республикасының тәуелсіздігіне 20 жыл» мерекелік медальдарымен, ҚР тұңғыш Президенті Н. Ә. Назарбаевтың бес алғыс хатымен, ҚР Кәсіподақтар федерациясының, Қостанай облысы әкімінің, Қостанай облыстық мәслихатының, «Нұр Отан» партиясының, қоғамдық ұйымдардың грамоталарымен марапатталған.

Әулікөл ауданының саясаткер әйелдер клубының сарапшысы, Қостанай облысы әкімі жанындағы Әйелдер істері және отбасылық-демографиялық саясат жөніндегі комиссияның мүшесі. Кәсіподақ қозғалысының ардагері. Қостанай облысы Тәртіптік кеңесінің мүшесі.

Қазір Балбөпе Ғалымжанқызы еңбек демалысында. Жаяу жүру спортымен, сауықтыру гимнастикасымен айналысады. «Дәстүрлі ел – Мәңгілік ел», «Қызым саған айтам...» жобаларын жазады. «Ұлы дала ұрпақтары» ҚБ және Іскер әйелдер қауымдастығының жұмысына қатысады.

Қазіргі уақытта ауыл әйелдерін қолдау және дамытуға бағытталған «Мукарама Ана» ҚҚ атқарушы директоры болып табылады.

Ол туралы әдебиет:

Іскерлігімен елге танылған [Мәтін] // Жақсанов, О. Танымал тұлғалардың белгісіз қырлары / О. Жақсанов. – Қостанай, 2014. – Б. 137–143.

Мақалалар:

1. Азаматтық қоғамның маңызды бір бөлегі [Мәтін] : [кәсіподақ ұйымдары] / [газ. ред.] // Қостанай таңы. – 2010. – 16 ақпан. – Б. 5.

2. Айқадамова, Айтолқын. Кәсіподақтар күші – бірлікте [Мәтін] / Айтолқын Айқадамова // Қостанай таңы. – («Жастар. Кз» қосымшасы). – 2013. – 26 шілде. – Б. 7.

3. Дағдарыста жалқаулар ғана көзге түсіп қалады [Мәтін] : Қостанай облыстық кәсіподақтар кеңесінің төрайымы Балбөпе Ертаевамен сұхбат / әңгімелескен Оразалы Жақсанов // Қостанай. – («Қостанай» қосымшасы). – 2009. – 18 тамыз. – Б. 7.

4. Жәрімбетова, Нәзира. Бұл – қажетті құрылым [Мәтін] : дейді Қостанай облыстық кәсіподақтар кеңесінің төрайымы Балбөпе Ертаева / Нәзира Жәрімбетова // Егемен Қазақстан. – 2010. – 2 маусым. – Б. 6.

5. Қазақтың қайраткер қызына ілтипат [Мәтін] : Балбөпе Ертаеваға лайықты құрмет көрсетілді / бетті дайындаған Аягөз Кәкімжанова // Наш Қостанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2017. – 24 қазан. – Б. 5.

6. Қоңқабай, Ш. Кейбіреулер «гендер мен тендерді» шатастырады» [Мәтін] : [Қостанай облысы іскер әйелдер қауымдастығының мүшесі Балбөпе

Ертаевамен сұхбат] / Ш. Қоңқабай ; суретті түсірген Б. Ахметбеков // Қостанай таңы. – 2020. – 4 қыркүйек. – Б. 7.

7. Қоңқабай, Шұға. Кәсіподақтар кеңесі қос мерекені қатар атап өтті [Мәтін] / Шұға Қоңқабай ; суретті түсірген Бағдат Ахметбеков // Қостанай таңы. – 2013. – 17 қазан. – Б. 1, 2.

8. Мұсабаев, Хамитбек. Облыстық кәсіподақтар күні өтті [Мәтін] / Хамитбек Мұсабаев // Қостанай таңы. – 2010. – 10 қыркүйек. – Б. 2.

9. Сағитова, Гүлназым. Әлеуметтік мәселелерге көңіл аудару керек [Мәтін] : кәсіподақ – тәрбие мектебі / Гүлназым Сағитова // Қостанай таңы. – 2013. – 26 ақпан. – Б. 2.

10. Сағитова, Гүлназым. Кәсіподақтар – еңбек адамының қорғаны [Мәтін] : [облыстық кәсіподақтар кеңесінің XXVII конференциясы болып өтті] / Гүлназым Сағитова // Қостанай таңы. – 2010. – 2 наурыз. – Б. 4.

11. Хасенов, Ермекбай. Адам құқын қорғау – басты мәселе [Мәтін] : Жолдау туралы ой / Ермекбай Хасенов // Қостанай таңы. – 2009. – 25 наурыз. – Б. 6.

12. Хасенов, Ермекбай. Еңбекті қорғау – басты міндет [Мәтін] : [Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау жөніндегі облыстық департаменті дөңгелек үстел өткізді] / Ермекбай Хасенов // Қостанай таңы. – 2009. – 30 сәуір. – Б. 4.

13. Хасенов, Ермекбай. Кәсіподақтың күші – бірлікте [Мәтін] : [мәжіліс] / Ермекбай Хасенов ; суретті түсірген автор // Қостанай таңы. – 2012. – 15 ақпан. – Б. 2.

25 қараша

65 жыл

БЕГАЙДАРОВ Қоныспек Бірманұлы (1957)

Әртіс Торғай облысы Қима ауд. Қима а. дүниеге келген.

1973 ж. он жылдық мектепті Атбасар қаласында бітіріп, 1973–1976 жж. аралығында Федоров ауданындағы Кенарал ауылындағы орта мектепте сурет және қазақ тілі пәнінен сабақ берген.

1976–1978 жж. Кеңес әскерінің қатарында болды.

1978 ж. Арқалық қаласындағы театрға жарық беруші болып жұмысқа қабылданды.

1979–1984 жж. Алматы мемлекеттік театр және көркемсурет институтында актер факультетін бітіріп, 1984 жылдан 1988 жылға дейін Торғай облыстық С. Қожамқұлов атындағы театрда жұмыс

істеді.

Торғай облысы жабылуына байланысты өнер ұжымы С. Қожамқұлов атындағы Жезқазған облыстық қазақ музыкалық-драма театрына ауысты, Бегайдаров осы театрда 1988–2000 жж. қызмет істейді.

2000 жылдың маусым айында арнайы шақырумен І. Омаров атындағы Қостанай облыстық қазақ драма театрына келіп қызмет атқарып келеді.

Қоныспек Бегайдаров 60-тан астам рөл ойнады, бірнеше рет республикалық театр фестивальдерінің лауреаты атанып, өз жұмысын атқарып жүрген театрына атақ әкелді.

1992 ж. Алматыда Ғ. Мүсіреповтің «Қозы Көрпеш-Баян сұлу» спектакліндегі Қодар бейнесі Қазақстан Жазушылар одағы жүлдесінің иегері атанды.

1994 ж. Египет, Сауд Арабияда өткен театрлардың халықаралық тәжірибелік фестиваліне қатысты.

1996 ж. Қодардың бейнесін шынайы сомдағаны үшін театр фестивалінің лауреаты атанып, оған «Ең үздік ер адамның образы» дипломы табыс етілді.

1999 ж. Бішкек қаласындағы «Айтматов және театр» халықаралық театр фестивалінде Ш. Айтматовтың «Тополек мой в красной косынке» спектакліндегі Ілияс рөлі үшін «Ең үздік ер адам рөлі» жүлдесіне ие болды.

2001 ж. Петропавл қаласында өткен ІХ театрлар фестивалінде Ә. Кекілбаевтың және С. Жүнісовтың «Абылай хан» спектакліндегі Қалдан Серен рөлін ойнаған үшін фестивальдің бірінші лауреаты болды және «Ең үздік ер адамның образы үшін» дипломын алды.

2001 ж. Бегайдаров өзін қоюшы режиссер ретінде танытты. Оның қойған О. Бодықовтың «Ит өлім» спектаклі көрермендердің көңілінен шығып, ыстық ықыласына бөленді.

2002 ж. «Қозы Көрпеш-Баян Сұлу» спектакліндегі Қарабайды үздік орындағаны үшін Х республикалық театр фестивалінің лауреаты атанды.

2003 ж. Қостанай меценаттар клубының «Театр» номинациясындағы лауреаты атанды.

2004 ж. режиссер Талғат Теменовтың арнайы шақыруы бойынша «Көшпенділер» тарихи кинофильмінде Жапек рөлін сомдады.

2005 ж. «Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері» құрметті атағы берілді.

2012 ж. режиссер Ақан Сатаевтың «Жау жүрек мың бала» фильмінде ойнады.

2015 ж. Қостанай облыстық меценаттар клубының «Қазына» сыйлығын иеленді.

2019 ж. Қостанайда өткен Қазақстан ұлттық (этникалық) театрларының V республикалық фестивалінде Н. Гогольдің «Үйлену» (Женитьба) спектакліндегі Кочкарев рөлін сомдаған Қ. Бегайдаров «Ең үздік ер адам рөлі үшін» номинациясына ие болды.

Облыс көлемі мен қалада өткізілетін мерекелік іс-шараларға белсенді қатысады.

Қоныспек Бегайдаров республикалық театр фестивальдерінде бірнеше мәрте жүлдегер атанып, театрдың танымал болуына үлкен үлес қосып келе жатқан сахна шебері. Сахнада ер адам бейнесімен ерекшелене білген актер.

Ол туралы әдебиеттер:

1. Балтабаева, Ажар. Өнер тарланы [Мәтін] : [әртіс Қ. Бегайдаров туралы] // Архивист : шілде–желтоқсан 2016, № 2 = июль–дек. 2016, № 2 : салалық ақпараттық бюл. = отраслевой информ. бюл. / Қостанай облысының мұрағаттық қызметі = Архивная служба Костанайской области ; [гл. ред. Г. Е. Мендекинова]. – Қостанай, 2016. – Б. 54–56.
2. Бегайдаров Қонысбек Берманұлы [Мәтін] : [актер] // Қазақстан Республикасында Кімнің Кім екен = Кто есть Кто в Республике Казахстан = Who is Who : 2004–2006 : справочник / А. З. Асылбеков. – Алматы, 2006. – II бөлім. – Б. 592.
3. Жан сұлулығы [Мәтін] : актер Қонысбек Бегайдаров туралы сыр // Алтай, С. Айдың арғы беті / С. Алтай. – Қостанай, 2004. – Б. 54–59.
4. Жылдамқұлова, Жансая. Қостанай өңірінің қайраткері [Мәтін] : [әртіс Қ. Б. Бегайдаров туралы] / Жансая Жылдамқұлова // Мұрағатшы = Архивист : қаңтар–маусым 2015, № 1 = янв.–дек. 2015, № 1. салалық ақпараттық бюл. = отраслевой информ. бюл. / бас ред. Г. Е. Мендекинова. – Қостанай, 2015. – Б. 100–101.
5. Қоныспек Бірманұлы Бегайдаровтың өмірбаяны [Мәтін] : [актер] // Қостанай облысының танымал тұлғалары: мәдениет қайраткерлері = Известные люди Костанайской области: деятели культуры : проспект. Ч. 3 / Қостанай облысының мемлекеттік архиві, «ҚОМА» ММ филиалы, Арқалық аймақтық мемлекеттік архиві ; [кұраст.: Говорова Ю. Н., Кадырменова А. К.]. – Қостанай : Қарағанда, 2018. – Б. 17–40.
6. Сахна саңлағы [Мәтін] : Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген қайраткері Қонысбек Бегайдаровпен сыр-сұхбат // Жақсанов, О. Кеудедегі ой сандық : (очерктер, эсселер, сұхбаттар) / О. Жақсанов. – Алматы, 2013. – Б. 141–152.
7. Тоқпановтан бата алған [Мәтін] : дарынды әртіс Қонысбек Бегайдаров туралы сыр // Жақсанов, О. Қазақтың өнер жұлдыздары : ой-толғамдар, мөлтек сырлар / О. Жақсанов. – Қостанай, 2008. – Б. 64–66.
8. Шынайылықты жаны сүйеді [Мәтін] : Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген қайраткері Қонысбек Бегайдаровпен сырласу // Жақсанов, О. Театр және өмір / О. Жақсанов. – Қостанай, 2015. – Б. 58–69.
9. І. Омаров атындағы қазақ драма театры [Мәтін] // Қостанай 125 жыл : фотокітап = фотокнига / Қостанай қаласы әкіматы мен мәслихатының тапсырысы бойынша = по заказу акимата и маслихата г. Костаная. – Қостанай, 2004. – Б. 62.

Мақалалар, сұхбаттар:

1. Айқадамова, А. «Көшпенділер» фильмінде қостанайлық актер де ойнады [Мәтін] : облыстық қазақ драма театрының әртісі Қонысбек Бегайдаров / А. Айқадамова // Қостанай таңы. – 2004. – 16 қараша. – Б. 8.
2. Айқадамова, А. Самға, сахна серкесі! [Мәтін] : Ілияс Омаров атындағы облыстық қазақ театрының әртісі Қонысбек Бегайдаровқа құрметті атақ берілді / А. Айқадамова // Қостанай таңы. – 2005. – 7 қыркүйек. – Б. 1.
3. Айқадамова, Айтолқын. Қонысбек Бегайдаров: Қодарды ертең кім ойнайды? [Мәтін] : [әртіспен сұхбат] / Айтолқын Айқадамова // Қостанай таңы. – 2007. – 23 қараша. – Б. 12.

4. Айқадамова, Айтолқын. «Отбасы – өнер ұясы» [Мәтін] : [кітапханалық шара] / Айтолқын Айқадамова // Қостанай таңы. – 2017. – 19 қыркүйек. – Б. 12.
5. Айқадамова, Айтолқын. Ресейлік режиссер келді, кетті... Не берді? [Мәтін] : [«Айман-Шолпан» спектаклінің қойылымы] / Айтолқын Айқадамова // Қостанай таңы. – 2016. – 24 маусым. – Б. 12.
6. Айқадамова, Айтолқын. Үлкендер ішінде кіші емес, кішілер ішінде үлкен емес бір ғажап жан [Мәтін] : Ілияс Омаровтың 95 жылдығына арналған салтанатты кеш өтті / Айтолқын Айқадамова // Қостанай таңы. – 2007. – 3 қазан. – Б. 1.
7. Бекжанов, Б. Қостанай облыстық І. Омаров атындағы қазақ драма театрының актері Қоныс Бегайдаровқа [Мәтін] : [пародия] / Б. Бекжанов // Театр. kz. – 2014. – № 2. – Б. 96.
8. Ғазизұлы, Мешіт. Сахна саңлағы [Мәтін] : Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген қайраткері, танымал актер Қонысбек Бегайдаров жайлы толғаныс / Мешіт Ғазизұлы // Наш Костанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2013. – 4 қаңтар. – Б. 9.
9. Досжанова, Қымбат. Актердің шығармашылық кеші [Мәтін] : [Қ. Бегайдаров] / Қымбат Досжанова // Қостанай таңы. – 2012. – 7 желтоқсан. – Б. 1.
10. Досжанова, Қымбат. Ел-ағаң мен Сер-ағаңның ізін басқан [Мәтін] : [талантты актер Қонысбек Бегайдаров туралы сөз] / Қымбат Досжанова // Қостанай таңы. – 2012. – 28 қараша. – Б. 8.
11. Досжанова, Қымбат. Оқырмандар әртістермен кездесті [Мәтін] : [қазақ драма театрының әртістері] / Қымбат Досжанова ; суреттерді түсірген Бағдат Ахметбеков // Қостанай таңы. – 2017. – 21 қараша. – Б. 8.
12. Ерекешев, Нұрлан. Мәдениеттің нағыз жанашыры [Мәтін] : [І. Омаров атындағы қазақ драма театры туралы] / Нұрлан Ерекешев // Наш Костанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2012. – 27 қараша. – Б. 6.
13. Ерекешев, Нұрлан. Тұңғыш рет қазақ театры ашылды [Мәтін] / Нұрлан Ерекешев // Костанай. – («Қостанай» қосымшасы). – 2010. – 14 желтоқсан. – Б. 6.
14. Жақсанов, Оразалы. Қазақта жігіттер бар нарқасқа [Мәтін] : немесе сахна тарланы Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген қайраткері Қонысбек Бегайдаров жайлы толғаныс / Оразалы Жақсанов // Қостанай таңы. – 2007. – 20 қараша. – Б. 4.
15. Жақсанов, Оразалы. Қонысбек Бегайдаров, Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген қайраткері: Қостанайдан киностудия ашқым келеді [Мәтін] : [әртіс] / Оразалы Жақсанов // Айқын. – 2012. – 24 қараша. – Б. 5.
16. Жақсанов, Оразалы. Қостанайда шағын киностудия ашқым келеді [Мәтін] : Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген қайраткері, танымал актер Қонысбек Бегайдаровпен сырласу / Оразалы Жақсанов // Наш Костанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2012. – 20 қараша. – Б. 7 ; 27 қараша. – Б. 8.
17. Жақсанов, Оразалы. Сахна саңлағы [Мәтін] : [әртіс Қ. Бегайдаровпен сұхбат] / Оразалы Жақсанов // Мәдениет. – 2013. – № 2, ақпан. – Б. 27–31.
18. Жаңа фильмнің тұсауы кесілді [Мәтін] / [газ. ред.] // Костанай. – («Қостанай» қосымшасы). – 2012. – 29 мамыр. – Б. 8.
19. Жәрімбет, Нәзира. Бас жүлдені корей театры еншіледі [Мәтін] : [фестиваль] / Нәзира Жәрімбет // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2019. – 3 қыркүйек. – Б. 9.

20. Жәрімбетова, Нәзира. Актердің бақыты мен байлығы [Мәтін] : [әртіс Қонысбек Бегайдаровтың сахнадағы шығармашылығының 35 жылдығы аталып өтті] / Нәзира Жәрімбетова // Егемен Қазақстан. – 2012. – 20 желтоқсан. – Б. 12.
21. Қазақ өнерінің тарланы [Мәтін] : [әртіс Қ. Бегайдаровпен сұхбат] / сұхбаттасқан Оразалы Жақсанов // Қазақ. – 2012. – 7 желтоқсан. – Б. 9.
22. Қиысханұлы, Қыдырбек. Өнерге зор қолдау болған фестиваль [Мәтін] : [ұлттық театрлар байқауы] / Қыдырбек Қиысханұлы ; суреттерді түсірген Бағдат Ахметбеков // Қостанай таңы. – 2019. – 27 тамыз. – Б. 8.
23. Қойшыманов, Қасқырбай. «Хан Кене» – дала академиясының төл туындысы [Мәтін] / Қасқырбай Қойшыманов // Қостанай таңы. – 2015. – 13 қазан. – Б. 2.
24. Қонысбек Бегайдаров – жыл актері [Мәтін] : құттықтаймыз / [газ. ред.] // Қостанай. – («Қостанай» қосымшасы). – 2012. – 10 сәуір. – Б. 5.
25. Қонысбек Бегайдаров: Жаныңмен қалап тұрсаң қай істе де бағың жанады [Мәтін] : [әртіспен сұхбат] / Жаухар Естекбаева, Жадыра Мырзахметова // Қостанай таңы. – 2010. – 16 шілде. – Б. 7.
26. Мауданов, Абылай. Қостанайдың Қонысбегі [Мәтін] : Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері, Моңғолияның мәдениет саласының үздігі Қонысбек Бегайдаровқа / Абылай Мауданов // Қостанай таңы. – 2019. – 22 қараша. – Б. 16.
27. Маусымбаева, Мәдина. Өнер ордасы [Мәтін] : Атанған театрдың әртістері тың ізденіс үстінде : [І. Омаров атындағы қазақ драма театры] / Мәдина Маусымбаева ; сурет ғаламтордан алынды // Наш Қостанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2018. – 27 ақпан. – Б. 8.
28. Маусымнан маусымға дейін... [Мәтін] : [Қостанай облыстық қазақ драма театр директоры Н. Ерекешевпен сұхбат] / сұхбаттасқан Нұрболат Мешітбаев // Қостанай таңы. – 2014. – 17 маусым. – Б. 12.
29. Махмұтов, Б. Театр көрермендерін күтеді [Мәтін] : [І. Омаров атындағы облыстық қазақ драма театры] / Б. Махмұтов // Қостанай. – 2002. – 22 қазан. – Б. 4.
30. Меңдібай, С. Өзіміздің Қонысбай аумақ қалған Тұңғышбай [Мәтін] : І. Омаров атындағы обл. қазақ драма театры өзінің алғашқы мерейтойын атап өтті / С. Меңдібай // Қостанай таңы. – 2005. – 1 қараша. – Б. 1, 6.
31. Мұқатов, Нағашыбай. Жұтқанмын рухани әлем жұпарларын [Мәтін] : [өлеңдер] / Нағашыбай Мұқатов // Наш Қостанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2013. – 15 қаңтар. – Б. 7.
32. Мұсабаев, Х. Облыстық театрдың гастролі [Мәтін] : [облыстық театр әртістері Аманкелді ауданына гастрольдық сапармен барып қайтты] / Х. Мұсабаев // Қостанай таңы. – 2005. – 26 қаңтар. – Б. 3.
33. Мұсабаев, Хамитбек. «Кейкі батыр» – Арқалық сахнасында [Мәтін] / Хамитбек Мұсабаев // Қостанай таңы. – 2012. – 11 желтоқсан. – Б. 8.
34. Мырзабай, Сералы. Қызметін жарық берушіден бастаған [Мәтін] : Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері Қонысбек Бегайдаров жайында / Сералы Мырзабай ; суретті ұсынған кейіпкер // Наш Қостанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2020. – 28 сәуір. – Б. 8.
35. Өнерде өз қолтаңбасы бар [Мәтін] : Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген қайраткері, белгілі актер Қонысбек Бегайдаровпен сыр-сұхбат / әңгімелескен Оразалы Жақсанов ; сурет ғаламтордан алынды // Наш Қостанай. – 2017. – 21 қараша. – Б. 8.

36. Сахна саңлақтарымен жүздесті [Мәтін] : Кітапханада Қонысбек және Зәмзәгүл Бегайдаровтардың кеші өтті / бетті дайындаған Аягөз Кәкімжанова // Наш Костанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2017. – 21 қараша. – Б. 6.

37. Серікбай, Ерназар. Сахнада ер адам бейнесімен ерекшелене білген актер [Мәтін] : [әртiс Қ. Бегайдаров туралы] / Ерназар Серікбай // Театр. Кз. – 2014. – № 5. – Б. 38–40.

38. Театрдың жаңа маусымы ашылды [Мәтін] : Онда «Хан Кене» трагедиясы қойылды : [І. Омаров атындағы Қостанай облыстық қазақ драма театры] / бетті дайындаған Айзат Асылбек // Наш Костанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2016. – 18 қазан. – Б. 5.

39. Театрдың жаңа маусымы [Мәтін] : Ыбырай Алтынсаринге арналған драмамен ашылды / бетті дайындаған Аягөз Кәкімжанова // Наш Костанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2017. – 24 қазан. – Б. 5.

40. Тың ізденіспен кірісті [Мәтін] : [І. Омаров атындағы облыстық қазақ драма театры туралы] / [газ. ред.] // Наш Костанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2015. – 20 қазан. – Б. 5.

6 желтоқсан

Туғанына
75 жыл

ОСПАНОВА Айша Сұлтанқызы (1947–2017)

Профессор, француз тілінің оқытушысы, ҚМПИ-дағы француз мәдени орталығының негізін қалаушы, ҚР француз тілі мұғалімдері мен оқытушыларының ұлттық қауымдастығының вице-президенті Пресногорьков ауданының (қазіргі Солтүстік Қазақстан облысы) Чапаев ауылында дүниеге келді.

Орта мектепті бітіргеннен кейін 1969 ж. Сорбоннада француз тілінің бір жылдық курсына тәмамдаған.

1970 ж. Алматы әлем тілдері және халықаралық қатынастар университетін бітіріп, осы жылдан бастап Қостанай педагогикалық институтында ұстаздық қызметін бастайды және соңғы күндерге дейін осы жоғары оқу орынында еңбек етті.

Айша Сұлтанқызы оқушылар мен студент жастарға француз тілін оқытудың заманауи технологияларын әзірлеу және енгізу, сондай-ақ кафедра оқытушыларының ғылыми өсуі, жас мамандардың әдістемелік деңгейін арттыру бойынша үлкен ұйымдастырушылық жұмыс жүргізді.

Айша Сұлтанқызының ғылыми қызметінің негізгі бағыты – шетел тілін оқытудың белсенді әдістерін әзірлеу (13 жарияланым), француз ұлттық

университеті үшін Қазақстан ғалымдарының тарих, этнология бойынша ғылыми еңбектерін француз тіліне аудару. Ол мәдениетаралық өзара іс-қимыл және педагогтарды даярлау бойынша кітаптар, ғылыми мақалалар мен баяндамалар жазды.

Студент жастарды тәрбиелеу және білім беру саласындағы еңбегі үшін бірқатар үкіметтік және шетелдік марапаттарды иеленді: «Қазақ КСР білім беру ісінің үздігі», «Қазақстан Республикасының білім беру ісінің құрметті қызметкері», Роман тіл білімінің доценті, ҚМПИ профессоры, ҚР Халықтық білім беру саласының құрметті қызметкері, «Ыбырай Алтынсарин» медалінің иегері, Француз Республикасының «Пальма бұтағы» академиялық ордені (2007), бұл марапатты Франция елшісі Алэн Куанон табыс етті. Сол кезде Айша Сұлтанқызы Қостанайда император Наполеон I тағайындаған осы орденнің жалғыз иегері болды.

2007 ж. Айша Сұлтанқызының бастамасымен ҚМПИ Француз мәдениет орталығы ашылды.

Айша Сұлтанқызы бейбітшілік пен халықаралық ынтымақтастықтың елшісі болды, ол Қазақстан мен Франция мәдениетін жақындастыру үшін бірқатар жұмыс атқарды. А. С. Оспанованың тегі ҚМПИ Құрмет кітабына енгізілген.

Ол туралы мақала:

Смағұлова, Сымбат. Біліміден шыққан сөз [Мәтін] : [Қостанай мем. пед. институтының профессоры, доцент Оспанова Айша Сұлтанқызымен әңгіме] / Сымбат Смағұлова ; фотосурет ҚМПИ сайтынан алынды // Қостанай таңы.– 2015. – 13 қаңтар. – Б. 5.

22 желтоқсан

Туғанына
75 жыл

МЕЙСТЕР Виктор Викторович (1947–2021)

Инженер-электрик, мемлекеттік қызметкер Қостанай ауд. Семенов а. дүниеге келген.

Қазақстан ауыл шаруашылығын механикаландыру және электрлендіру техникумын инженер-электрик мамандығы бойынша (1967), Целиноград ауыл шаруашылық институтының сырттай бөлімін бітіргесін (1978) жолдамамен Есіл қ. ауданаралық электр желісі жүйесін басқарады. Сол жылдары Торғай облысының алыс ауылдар мен шопан қыстақтарына дейін электр жүйелерін тарттырады.

Жетпісінші жылдар Торғай өңірінің қарыштап дамыған уақыты болды. Орталықтан бірнеше жүздеген шақырым жерлерде кеңшарылар құрылып, көптеген жаңа кәсіпорындар жұмысын бастады. Осы уақытта Арқалық ауд. электр желісін басқарды (1971–1974).

Торғай обл. электр желілері кәсіпорны директорының орынбасары (1974–1977). Торғай обл. электр желісі мекемесі басшысының орынбасары, «Қостанайэнерго» шығыс және оңтүстік электр желісі мекемесінің директоры қызметтерін абыроймен атқарды (1977–1985).

Кеңестік-партиялық жұмысқа бет бұрып, партияның Торғай обл. комитетінде бөлім меңгерушісі болды (1985–1987).

Арқалық қ. құрылыс қарқын алған уақытта В. Мейстердің есімімен тығыз байланысты «Торғайалюминстрой» құрылыс тресін басқарды (1987–1990). 1990–1991 жж. – Торғай облысы халық депутаттары Арқалық қалалық Кеңесі атқару комитетінің төрағасы. 1991–1992 жж. – Торғай облысы Арқалық қалалық халық депутаттары Кеңесінің төрағасы. 1992 ж. – Торғай облысы Арқалық қалалық әкімшілігінің басшысы. 1992–1995 жж. – Торғай облыстық әкімшілігі басшысының орынбасары.

1995–1997 жж. – Торғай облысы әкімінің орынбасары. 1997–1998 жж. – «Жылу желілері» МКК директоры. 1998–2013 жж. – Қостанай облысы әкімінің бірінші орынбасары. 2013–2016 жж. – Қостанай облысы әкімінің кеңесшісі. 2016 жылдан бастап зейнеткерлік демалыста болды.

«Құрмет» (2001), III дәрежелі «Барыс» ордендермен (2009), «Құрметті жол салушы» (2005) медалімен, «Қазақстан Республикасының тәуелсіздігіне 10 жыл» (2001), «Қазақстан темір жолының 100 жылдығына орай» (2004), «Тыңға 50 жыл» (2004), «Астанаға 10 жыл» (2008), «Қазақстан Республикасының тәуелсіздігіне 20 жыл» (2011) мерекелік медальдарымен, «Қазақстан Республикасының құрметті құрылысшысы» (2006), «Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген энергетигі» (2007) төсбелгілерімен марапатталған.

«Қостанай облысының құрметті азаматы» (2018), «Арқалық қаласының құрметті азаматы» атақтарының иесі.

Виктор Викторович облыстың әлеуметтік-мәдени дамуына ерекше үлес қосты. Мейстер сынды іскер азаматтың өңіріміз үшін жасаған жақсылығы әрқашан ел жадында сақталады.

Мерзімді басылымдағы жарияланымы:

Білім алуына байланысты шығыстарын ішінара өтеу үшін студенттер қатарындағы жастарға әлеуметтік көмекті көрсету туралы [Мәтін] : Қостанай облысы әкімдігінің 2008 жылғы 28 қаңтардағы № 51 қаулысы / В. Мейстер // Қостанай таңы. – 2008. – 7 наурыз. – Б. 11.

Ол туралы мақалалар:

1. Айқадамова, А. Тауар қоры жеткілікті, алаңдаудың реті жоқ [Мәтін] : [обл. әкімі С. Кулагин обл. азық-түлік бағасы тұрақталғанға дейін баға мониторинг жасап, қадағалап отыру үшін обл. әкімінің орынбасары В. Мейстерге жүктеген болатын] / А. Айқадамова // Қостанай таңы. – 2007. – 23 қазан. – Б. 1.

2. Әбіш, Д. Жәрдемақы көрсетілді [Мәтін] : [облыс әкімінің орынбасары В. Мейстер электр қуаты және газ бағасының қымбаттайтындығына байланысты баспасөз конф. өткізді] / Д. Әбіш // Қостанай таңы. – 2007. – 6 ақпан. – Б. 3.

3. Виктор Викторович Мейстер [Мәтін] : [қазанама (некролог) : мем. қызметкер] / Торғай өңірінің тұрғындары // Қостанай таңы. – 2021. – 16 ақпан. – Б. 7.

4. Қойшыманов, Қасқырбай. Жампоз ақсақалға – лайықты құрмет [Мәтін] : [кәсіпкер Кәкімжан Кәрбозұлы «Қостанай облысының құрметті азаматы» атанды] / Қасқырбай Қойшыманов ; суреттерді түсірген Бердіболат Көркембаев // Қостанай таңы. – 2018. – 28 тамыз. – Б. 1, 8.

5. Мұқанов, Абай. Қажыр-қайраты мол азамат еді... [Мәтін] : [мемлекет қызметкері Виктор Викторович Мейстер туралы] / Абай Мұқанов // Қостанай таңы. – 2021. – 19 ақпан. – Б. 11.

6. Хасенов, Ермекбай. Жобалаушы көп болса, бас жоспар да жайына қалады [Мәтін] : [облыс әкімінің бірінші орынбасары В. Мейстер қалаларда және елді мекендерде құрылыстар салу ережелерін, құрылыс нормасын және оның ережелерін сақтау мәселелері бойынша кеңес өткізді] / Ермекбай Хасенов // Қостанай таңы. – 2006. – 15 ақпан. – Б. 1.

Туғанына
150 жыл

СЕРАЛИН Мұхамеджан (1872–1929)

Белгілі қоғам қайраткері, ақын, журналист, ағартушы-педагог Қарабалық ауд. Өрнек а. айтыскер ақын Сералиннің отбасында дүниеге келген.

Мұхамеджан 3 жасқа толғанда әкесі Серәлі кожа қайтыс болады да, ауыр тұрмыс жағдайынан анасы балаларын алып, Троицкідегі туыстарына кетеді.

1880 ж. – Троицкідегі медреседе оқыды.

1891 ж. – Қостанайдағы екі кластық орыс-татар мектебін бітірді.

1911–1915 жж. – Троицкіде «Айқап» журналын шығарды.

1919–1920 жж. – «Ұшқын» газетінде қызметкер болып еңбек еткен, 1921–1922 жж. Қостанайдағы Шұбар болыстық атқару комитетінің төрағасы, кейін 1922–1923 жж. «Ауыл» газетінің редакторы қызметтерін атқарды.

Сералиннің алғашқы «Топжарған» (1900), «Гүлкәшимә» (1909) поэмалары қазақ әдебиетіндегі тарихи шығармалар қатарына жатады. Сералин өзінің

«Топжарған» атты тұңғыш поэмасында 19 ғ. 30–40 ж. қазақ халқының ұлт-азаттық көтерілісі және оның басшысы Кенесары Қасымов туралы баяндайды.

М. Сералин өз шығармаларында Алтынсариннің ағартушылық-демократиялық идеяларын қолдады. Ол Фердоусидің «Шаһнама» дастанының В. А. Жуковский нұсқасынан «Рүстем-Зораб» бөлімін, сондай-ақ Сорокиннің «Жусан» повесін қазақ тілінде аударған (1915).

Сералиннің 40-қа жуық мақалалары жарияланды. М. Сералин орысша сауатын ерте ашқан жазушы. Орыс жазушылары Л. Толстойдың, А. Пушкиннің шығармаларын көп оқыған. Белгілі әдебиетші-ғалым С. Ергөбек М. Сералиннің шығармашылығына байланысты «Қайраткер-қаламгер Мұхамеджан Сералин» атты еңбегін 2004 ж. жарыққа шығарды. Бұл еңбекте М. Сералиннің мұрасы үш топқа бөлініп қарастырылды. Бірінші бөлімде – қайраткердің әдеби мұрасы, екінші бөлімде – публицистикалық мұрасы, үшінші бөлімде – аудармалары. Қостанай облысы әкімдігінің мәдениет басқармасы жанындағы «Қазақстанның киелі жерлері» жобасы бойынша жұмыс тобы отырысының шешімімен Қарабалық ауданындағы көрнекті қоғам қайраткері М. Сералиннің жерленген жері Қостанай облысының өңірлік маңызы бар киелі нысандарының тізіміне енгізілді.

2011 жылға дейінгі мәліметтерді «2007, 2012 жылдарға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегілерінен» қараңыз.

Шығармалары:

Гүлкәшимә [Мәтін] : [поэма] / Мұхаметжан Сералин // ХХ ғасыр басындағы қазақ ақындарының шығармалары / жалпы ред. бас. Ы. Т. Дүйсенбаев. – Алматы, 1963. – Б. 140–175.

Ол туралы әдебиеттер:

1. «Айқап» журналы және Мұхаметжан Сералин [Мәтін] // Шаяхмет, А. Каскалар мен маскалар проза, көсемсөз / А. Шаяхмет. – Қостанай, 2016. – Б. 224–232.

2. Ералина, А. Е. Қостанай облысының баспасөзінің даму тарихынан [Мәтін] / А. Е. Ералина, Г. С. Алимгазина // «Әлихан Бөкейхан және Алаш тағылымы» атты республикалық конференциясының материалдары = Алихан Букейхан и наследие Алаша : Алаш қозғалысының көсемі, көрнекті мемлекет қайраткері Ә. Бөкейханның 150 жылдық мерейтойының және Қостанай облысының 80 жылдығына арналған : 27 сәуір 2016 ж. = респ. научно-практ. конф., посвященная 150-летию видного гос. деятеля, лидера партии «Алаш» А. Букейхану и 80-летию образования Костанайской области : 27 апр. 2016 г. / Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі, А. Байтұрсынов атындағы Қостанай мемлекеттік университеті ; ред. А. А. Абсадыков: [және т. б.]. – Қостанай, 2016. – Б. 214–215.

3. Ергөбек, Қ. Мұхамеджан Сералинді жетік білеміз бе? [Мәтін] : (Баянды өмірден өрілген өнеге) / Қ. Ергөбек. – Тараз, 2019. – Б. 73–77.

4. Ибрагимов, Қ. Қазақ әдебиеті [Мәтін] : қысқаша анықтама / Қ. Ибрагимов. – Алматы : Шың-кітап, 2019. – 156 б.

5. Киелі жерлер бірлік пен жаңғыру нышаны [Мәтін] = Сакральные места символы единства и возрождения : Қостанай облысының жергілікті маңызы бар қасиетті жерлері мен нысандарына арналған баспасөз клиппингі = пресс-клиппинг посвященный местам и объектам Костанайской области регионального значения. 2-інші шығ. / Қостанай облысы әкімдігі мәдениет басқармасының «Л. Н. Толстой атындағы Қостанай облыстық әмбебап ғылыми кітапханасы» КММ, Өлкетану әдебиеттер бөлімі ; [құраст.: Ф. Ф. Исмаилова, Е. Ю. Стаценко ; шығ. жауапты С. С. Сазанбаева ; ред. Д. Т. Дюсибаева]. – Қостанай : [б. б.], 2019. – 96 б.

6. Қазақ тіліндегі қолжазбалар [Мәтін] : Рукописи на казахском языке // Қазақстан Республикасы Мемлекеттік орталық музейі қорындағы бірегей қолжазбалар мен басылымдар = Редкие рукописи и издания в фондах Центрального Государственного музея Республики Казахстан : ғылыми каталог = научный каталог / жоба жетекшісі Н. Әлімбаев. – Алматы, 2011. – Б. 52–53.

7. Қазақтың тұңғыш журналисі [Мәтін] // Әбдешев, М. Е. Қазақ портреттерінің тарихы : Көпшілік-танымдық басылым / М. Е. Әбдешев. – Алматы, 2012. – Б. 114–116.

8. Қазақтың тұңғыш журналисі Мұхамеджан Сералин және оның «Ауыл» газеті туралы әңгіме [Мәтін] // Мәулетов, Ғ. Ұмытылмайтын қасірет / Ғ. Мәулетов. – Қостанай, 2016. – Б. 277–288.

9. Қазақтың тұңғыш журналисі Мұхамеджан Сералин және оның «Ауыл» газеті туралы [Мәтін] // Мәулетов, Ғ. Азалы ақиқат : қуғын-сүргін құрбандары болған қаламгерлер туралы хикая / Ғ. Мәулетов. – Қостанай, 2012. – Б. 8–28.

10. Қайраткер, ақын, журналист [Мәтін] // Кенжебайұлы, Б. Шығармалар жинағы. Т. 1 : Түрік қағанатынан бүгінгі күнге дейін / Б. Кенжебайұлы. – Алматы, 2018. – Б. 222–236.

11. Мұхамеджан Сералин [Мәтін] // Кенжебайұлы, Б. Шығармалар жинағы / Б. Кенжебайұлы. – Алматы, 2018. – Т. 2 : Ояну дәуірінің әдебиеті (XX ғасыр басындағы қазақ әдебиеті). – Б. 99–138.

12. Мұхамеджан Сералин (1872–1929) [Мәтін] // Қоңыратбаев, Ә. Қазақ әдебиетінің тарихы : жоғарғы оқу орындарындағы филология факультеттерінің студенттеріне арналған оқу құралы / Ә. Қоңыратбаев. – Алматы, 1994. – Б. 229–237.

13. Мұхамеджан Сералин [Мәтін] : [өмірбаяны] // XX ғасыр басындағы қазақ ақындарының шығармалары / жалпы ред. бас. Ы. Т. Дүйсенбаев. – Алматы, 1963. – Б. 350–351.

14. Мұхамеджан Сералин (1872–1929 жж.) [Мәтін] : [жазушы, ақын, публицист // Қазақтар : көпшілікке арналған тоғыз томдық анықтамалық = 9-томный попул. справ. / жауапты ред. Е. Әбен. – Алматы, 1999. – Тарихи тұлғалар = Исторические личности. Т. 2. – Б. 144–145.

15. Мұхамеджан Сералиннің жерленген жері [Мәтін] // Қостанай облысының киелі жерлері мен нысандары = Сакральные места и объекты Костанайской области : библио-карта / Қостанай облысы әкімдігі мәдениет басқармасының «Л. Н. Толстой атындағы Қостанай ОӘФК», Ақпараттық-библиографиялық қамтамасыз ету бөлімі ; [құраст.: Алкебаева Б. М. [және т. б.] ; ред. Дюсибаева Д. Т.]. – Қостанай, 2018. – Б. 126–130.
16. Мұхамеджан Сералин [Мәтін] // Жүз жиырма тұңғыш / [ред. Ұ. Зәуірбекова]. – Алматы, 2015. – Т. 1. – Б. 330–332.
17. Мұхамеджан Сералиннің поэмалары [Мәтін] // Кенжебаев, Б. Қазақ әдебиеті тарихының мәселелері : мақалалар жинағы / Б. Кенжебаев. – Алматы, 1973. – Б. 120–131.
18. Мұхамеджан Сералин (1872–1929) [Мәтін] : [жазушы, журналист] // Орманов, Қ. Ел мен жер және тұлғалар тарихы : [өлкетану оқулығы] / Қ. Орманов. – Алматы, 2014. – Б. 292–294.
19. Ол біздің жерімізде өмір сүріп еңбек етті [Мәтін] = Он жыл и творил на нашей земле : библиогр. көрсеткіш / Қарабалық ауданы әкімдігінің мәдениет және тілдерді дамыту бөлімінің «Қарабалық аудандық орталықтандырылған кітапханалар жүйесі» ММ, Аудандық балалар кітапханасы ; [құраст. Г. С. Исмаилова ; шығарылымға жауапты Р. Р. Феданова]. – Қарабалық : [б. ж.], 2020. – 23 б.
20. Сералин – ақын [Мәтін] : (Қосымша баяндама) // Дербісәлин, Ә. Ж. Ыбырай Алтынсарин : үш томдық шығармалар жинағы : Ғұмырбаяндық эссе-хикаят және ғылыми зерттеулер / Ә. Ж. Дербісәлин ; [құраст.: Ж. Тілепов, Ә. Тұрғалиева]. – Алматы, 2015. – Т. 1 – Б. 509–532.
21. Сералин Мұхамеджан [Мәтін] // Қазақ әдебиеті : энцикл. анықтамалық : А – Я / Б. Әбдіғазиев. – Алматы, 2005. – Б. 472.
22. Сералин Мұхамеджан [Мәтін] : [(1872, Қостанай обл. Қарабалық ауд. «Өрнек» колхозы – 8.11.1929) – жазушы, журналист] // Қазақ ССР : 4 томдық қысқаша энцикл. / бас ред. Р. Н. Нұрғалиев. – Алматы, 1989. – Т. 4. – Б. 531.
23. Сералин Мұхамеджан [Мәтін] : [ақын, журналист] // Ахмет Байтұрсынұлы : энциклопедия / бас ред. Ж. Тойбаева ; құраст.: Ғ. Жандыбаев [және т. б.]. – Алматы, 2017. – Б. 467.
24. Сералин Мұхамеджан [Мәтін] : [өмірбаяны] // Қазақстан ғалымдары : энцикл. анықтамалық : Т. 1 : А – К / бас ред. Б. Ө. Жақып. – Алматы, 2012. – Б. 92.
25. Сералин Мұхамеджан Серәліұлы (1872–1929) [Мәтін] // 2012 жылға берілген Қостанай облысының атаулы күндері және оқиғалар күнтізбегі. 39-шығ. / [құраст.: Б. М. Алкебаева, Ә. Р. Тәжекенова ; ред. В. Қ. Бексұлтанова]. – Қостанай, 2011. – Б. 86–87.
26. Сұлтанхан, Ә. Сералин Мұхамеджан [Мәтін] : [ақын, журналист] / Ә. Сұлтанхан // Қазақстан : ұлттық энцикл. : 10 т. Т. 7 : Н – С / бас ред. Б. Ғ. Аяған. – Алматы, 2005. – Б. 660.
27. Тұңғыштар [Мәтін] / [құраст. Ш. Күмісбаев]. – Алматы : Алматы кітап баспасы, 2020. – 296 б. : сурет. – (Мектеп кітапханасы).

28. Ұлт қамқоры болған тұлға [Мәтін] : [Мұхамеджан Сералин туралы толғаныс] // Сүйінов, Е. Тербеген теңіз әлдіі : эссе, көсемсөз, сұхбаттар / Е. Сүйінов. – Алматы, 2017. – Б. 32–54.

Мақалалар:

1. Абилов, Ерлан. «Айқап» журналына – 110 жыл [Мәтін] / Ерлан Абилов // Айна. – 2021. – 14 январь. – С. 5.

2. Айқадамова, А. «Мақсат – халыққа қызмет ету» [Мәтін] : [еске алу кеші] / А. Айқадамова // Қостанай таңы. – 2017. – 29 қараша. – Б. 13.

3. «Айқап» журналы басылған Троицктегі ғимарат қабырғасына ескерткіш тақта ілінді [Мәтін] / «Қазақ»-ақпарат // Қазақ. – 2013. – 26 сәуір–3 мамыр. – Б. 2.

4. «АйҚАП»-тың авторлары [Мәтін] / «АйҚАП-тың мұрағат қорынан» // АйҚАП. – 2014. – № 1. – Б. 8–15.

5. Алпыс, М. Тарихы терең Қарабалық [Мәтін] : [ауданның құрылғанына 90 жыл] / М. Алпыс // Қостанай-АГРО. – 2019. – 24 қазан. – Б. 16.

6. Амрина, А. «Айқап» журналына – 105 жыл [Мәтін] / А. Амрина // Нұрлы жол. – 2017. – 12 қаңтар. – Б. 3.

7. Әлжан, Л. Халық мұңы қаламында болған ер [Мәтін] : [тұңғыш қазақ журналисі М. Сералин] / Л. Әлжан // Қазақ әдебиеті. – 2016. – 7–13 қазан. – Б. 19.

8. Әнес, Ғ. Рухты оятқан «Қазақ» [Мәтін] : [газет мерейтойы] / Ғ. Әнес // Ана тілі. – 2013. – 10–16 қаңтар. – Б. 6–7.

9. Байдрахман, Алмас. Қасиетіңнен айналайын, туған жер [Мәтін] : [Елбасы мақаласын жүзеге асыру] / Алмас Байдрахман // Арна. – 2018. – 5 сәуір. – Б. 4.

10. Бекболатұлы, Ж. Тарихымыздың бір тармағы Троицкіге апарады [Мәтін] : [Қазақстан мен Ресей өңіраралық ынтымақтастық форумы] / Ж. Бекболатұлы // Егемен Қазақстан. – 2017. – 27 қараша. – Б. 8.

11. Бектемісов, А. Ата-баба аманатына адал болайық [Мәтін] : немесе жыршылық-термешілік өнері Торғай өңірінде неге өрістемей отыр? / А. Бектемісов // Үш қоңыр. – 2015. – 13 ақпан. – Б. 4 ; 20 ақпан. – Б. 4.

12. Бисенғали, Зинол-Ғабден. «Айқап» және елдік сана идеялары [Мәтін] / З. Бисенғали // Ана тілі. – 2012. – 14–20 желтоқсан. – Б. 10.

13. Ботпайұлы, Сағымбай. «Айқап» және Шәкәрім Құдайбердіұлы [Мәтін] : «Айқап» журналына – 100 жыл / Сағымбай Ботпайұлы // Қостанай таңы. – 2012. – 18 қаңтар. – Б. 3.

14. Дүйсембаева, Назира. Алаш қайраткерлері: оқу-ағарту саласында атқарған қызметі [Мәтін] : (XX ғасырдың басы) / Назира Дүйсембаева // Қазақ тарихы. – 2020. – № 7. – Б. 32–33.

15. Жақсанов, О. Орыстар орын берді Сералинге [Мәтін] : [Троицк қаласында журналистке мемориалдық тақта орнатылды] / О. Жақсанов // Айқын. – 2013. – 24 сәуір. – Б. 8.

16. Жақсанов, О. Сералиннің зираты қараусыз қала бере ме? [Мәтін] : [журналист] / О. Жақсанов // Айқын. – 2012. – 19 қыркүйек. – Б. 4.
17. Жақсанов, О. Ұлыларымыздың қадіріне жетіп жүрміз бе? [Мәтін] : немесе Өрнек ауылындағы қазақтың тұңғыш журналисі Мұхамеджан Сералинге арналған ескерткіш әлі де ерекше күтімді қажет етеді / О. Жақсанов // Қостанай. – («Қостанай» қосымшасы). – 2012. – 26 маусым. – Б. 7.
18. Жәрімбетова, Нәзира. «Топжарған» поэмасының латынша көшірмесі [Мәтін] / Нәзира Жәрімбетова // Егемен Қазақстан. – 2017. – 19 қазан. – Б. 4.
19. Жәрімбетова, Нәзира. Троицкіде «Айқап» журналына ескерткіш тақта ілінді [Мәтін] / Нәзира Жәрімбетова // Егемен Қазақстан. – 2013. – 25 сәуір. – Б. 4.
20. Жолдыбаева, С. Ұлттық интеллигенция [Мәтін] : [XIX ғасырдың II жартысы мен XX ғасырдың I жартысы] : және қазақ баспасөз мәселелері / С. Жолдыбаева, Н. Дүйсенова, С. Ілгедаева // Қазақ тарихы. – 2016. – № 1. – Б. 37–39.
21. Жұмағұл, С. Б. «Айқап» журналына – 100 жыл [Мәтін] / Б. С. Жұмағұл // Жас өркен – Қостанай. – 2012. – № 1. – Б. 4–5.
22. Ибраев, Әлібек. Троицкіде Мұхамеджан Сералинге мемориалдық тақта орнатылды [Мәтін] / Әлібек Ибраев ; суретті түсірген автор // Қостанай таңы. – 2013. – 23 сәуір. – Б. 1, 2.
23. Қойшыманов, Қ. Түбірлі еңбек – «Топжарған» [Мәтін] : Мұхамеджан Сералиннің латынша жазылған хикаясы табылды / Қ. Қойшыманов // Қостанай таңы. – 2017. – 13 қазан. – Б. 23.
24. Қос арысқа құран бағышталды [Мәтін] : [Мұхамеджан Сералин және Бейімбет Майлинге] / [газ. ред.] ; суретті түсірген Б. Көркембаев // Қостанай таңы. – 2019. – 29 мамыр. – Б. 8.
25. Мәулетов, Ғалихан. Қазақтың тұңғыш журналисі [Мәтін] : Мұхамеджан Сералин және оның «Ауыл» газеті туралы әңгіме / Ғалихан Мәулетов // Қостанай таңы. – 2012. – 8 ақпан. – Б. 6 ; 10 ақпан. – Б. 6 ; 14 ақпан. – Б. 6 ; 15 ақпан. – Б. 6.
26. Меңдібай, Сәлім. Қарабалуан мен Жазы би [Мәтін] / С. Меңдібай ; жобаның жетекшісі Сәлім Меңдібай ; кеңесшілері: Қалқаман Жақып, Қыдырбек Қиысқан, Қабылахат Сейдахмет // Қостанай таңы. – («Зерде» тарихи–танымдық қосымшасы). – 2013. – 11 қазан. – Б. 8.
27. Меңдібай, Сәлім. Пірім менің – Би-аға [Мәтін] : Бейімбет Майлиннің туғанына – 120 жыл / Сәлім Меңдібай // Наш Қостанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2014. – 16 қыркүйек. – Б. 8 ; 23 қыркүйек. – Б. 7.
28. Моргунов, Константин. Орынбор және қазақ зиялылары [Мәтін] / К. Моргунов // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2019. – 11 желтоқсан. – Б. 6.
29. Мұсабаев, Хамитбек. Қоқан және «Қазақ» һәм қазақ [Мәтін] : [«Қазақ» газеті алғашқы редакторлары туралы] / Хамитбек Мұсабаев // Аманкелді арайы. – 2013. – 1 ақпан. – Б. 3.
30. Мұсатаев, Сейілбек. Қазақ немқұрайдылығының қатері [Мәтін] / Сейілбек Мұсатаев // Ақиқат. – 2013. – № 12. – Б. 28–36.

31. Мырзабай, Сералы. Ақылбек Шаяхмет: «Сералин қазақ көсемсөзінің сардарларының бірі» [Мәтін] : Қазақ тіліндегі тұңғыш журнал «Айқаптың» жарық көргеніне 110 жыл / Сералы Мырзабай ; сурет ашық ақпарат көзінен алынды, сурет желіден алынды // Наш Қостанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2021. – 19 қаңтар. – Б. 8.
32. Нұрманова, Айнұр. ХХ ғасырдың басындағы Қазақстан мәдениеті [Мәтін] : [сабақ] / Айнұр Нұрманова // Қазақ тарихы. – 2012. – № 6. – Б. 39.
33. Оспанұлы, Серікбай. Ұлтының қамын ойлаған [Мәтін] : Мұхамеджан Сералин шығармашылығы жөнінде бірер сөз / Серікбай Оспанұлы // Қостанай таңы. – 2005. – 21 қыркүйек. – Б. 4.
34. Отарбаев, Ж. Би-ағаның жанқияр досы еді [Мәтін] : Сәйфи Құдаш атамның Қостанай даласына алғаш келуінің 100 жылдығына / Ж. Отарбаев // Қостанай таңы. – («Зерде» тарихи-танымдық қосымшасы). – 2014. – 17 қаңтар. – Б. 7, 9.
35. Ресейде Сералинге мемориалдық тақта қойылды [Мәтін] / бетті дайындаған О. Отынбайұлы // Наш Қостанай. – («Біздің Қостанай» қосымшасы). – 2013. – 8 мамыр. – Б. 11.
36. Рүстембекова, М. Қазақ ағартушыларының адамгершілік көзқарасы [Мәтін] : және оның қалыптасуына ықпал еткен факторлар / М. Рүстембекова, М. Алдабергенова // Қазақ тарихы. – 2018. – № 5. – Б. 12–13.
37. Сәрсекеев, Қ. 97 жылдан кейінгі қауышу [Мәтін] : [қайта шыққан «АйҚАП» журналы туралы] / Қ. Сәрсекеев // Қазақ. – 2012. – 20–27 шілде. – Б. 1 ; Егемен Қазақстан. – 2012. – 9 тамыз. – Б. 8.
38. Сулейменова, Г. С. Қазақ интеллигенциясының Қазақстанның Ресейге қосылуының алғы шарттары туралы мәселеге көзқарасы [Мәтін] / Г. С. Сулейменова // ҚазҰУ Хабаршысы. Тарих сериясы = Вестник КазНУ. Сер. Историческая. – 2014. – № 1. – Б. 281–290.
39. Сүйінов, Есенгелді. «Білім әлеміне ашылған бір терезе» [Мәтін] : «Айқап» журналының алғашқы саны шыққанына 110 жыл / Есенгелді Сүйінов // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2021. – 18 ақпан. – Б. 11.
40. Сүйінов, Есенгелді. Сералин феномені [Мәтін] : [жазушы, журналист Мұхамеджан Сералин] / Есенгелді Сүйінов // EGEMEN QAZAQSTAN. – 2020. – 15 мамыр. – Б. 11.
41. Сүлейменов, Асан. Қазақ зиялыларының оқу-ағарту жолындағы күресі [Мәтін] / Асан Сүлейменов // Қазақ тарихы. – 2018. – № 3. – Б. 37–38.
42. Сыбанқұлова, Ж. «Айқап» – қазақ халқының санасын оятуға зор әсер етті [Мәтін] : [қазақ журналы] / Ж. Сыбанқұлова, Қ. Қ. Жылқышыбаева // Адамзат және қоршаған орта. – 2014. – 10 желтоқсан. – Б. 6.
43. Шаяхмет, А. Баспасөзде журналистік шеберліктің қалыптасуы [Мәтін] / А. Шаяхмет // Ұлағат. – 2013. – № 4. – Б. 3–18.
44. Шаяхмет, Ақылбек. «Ауылын қарап азаматын таны» [Мәтін] : [Қостанай облысының тарихи тұлғалары] / Ақылбек Шаяхмет // Қостанай таңы. – 2017. – 10 қараша. – Б. 8–9.
45. Шаяхмет, Ақылбек. [Бісімілла, рахман-рахим! Қостанайым киелі] [Мәтін] : [өлең : Қостанайлық атақты тұлғаларға арнау] / Ақылбек Шаяхмет //

Қостанай таңы. – («Қостанай ақшамы» танымдық-тағылымдық, көңілашар қосымшасы). – 2018. – 26 қаңтар. – Б. 12.

46. Шаяхмет, Ақылбек. 18 мыңыншы нөмір – үлкен оқиға [Мәтін] / Ақылбек Шаяхмет // Қостанай таңы. – 2013. – 23 тамыз. – Б. 4.

47. Ілияс, Б. Аудан М. Сералин атындағы жүлде тағайындады [Мәтін] / Б. Ілияс // Егемен Қазақстан. – 1997. – 3 шілде. – Б. 4.

Туғанына
125 жыл

СЕГІЗБАЕВ Аманғали (1897–1944)

Журналист, ақын, жазушы, ҰОС-ның жауынгері Орджоникидзе ауд. Ақсу а. дүниеге келген. Қазақ ауылына келген татар молдаларынан хат таниды. Кейін жақын жердегі Маша поселкесіне оқуға барады. Татар тілінде бастауыш мектеп бітіреді. Мұнан соң Троицк қаласындағы Зейнолла ишанның медресесіне түседі. Бірақ оның оқуына қанағаттанбаған жас шәкірт Уазифа медресесіне ауысады да, оны жақсы бітіріп шығады.

Кеңес үкіметі орнағаннан кейін 1918 ж. Қостанайдағы жаңадан ашылған мұғалімдер даярлайтын курсқа оқуға түседі. 1919 ж. Оспан қажының ауылындағы мектепке бас мұғалім етіп жіберіледі. Онда бір жылдай істейді. Осы уақыт ішінде мектеп бүкіл уездегі ең үлгілі мектепке айналып, атағы шығады.

1921 ж. Қостанай уездік оқу бөлімінің инспекторы қызметіне тағайындалады. Осы жылдары республикалық баспасөзде өлеңдері, очерктері, фельетондары шығып, қаламгерлік қабілеті таныла бастайды.

1923 ж. Орынбордағы «Жас қазақ» журналының редакциясы қызметке шақырады. 1924 ж. «Еңбекші қазақ» газетіне ауысады, оны жауапты хатшы қызметіне тағайындайды. Сонда жүріп «Қызыл Қазақстан», «Жас қайрат», «Әйел теңдігі» журналдарына, «Ленишіл жас» газетіне үзбей жазады.

Журналистердің коммунистік институтын бітіреді. 1927 ж. КОКП қатарына қабылданады. 1930–1932 жж. Алматы облысының «Еңбекші қазақ» аудандық газетінің редакторы, 1933 ж. Сегізбаев Семейге жіберіледі. Сондағы «Екпінді» (қазіргі «Семей таңы») газетінің жауапты хатшысы қызметін атқарады. 1935 жылдың аяғында Аманғали Сегізбаев Алматыға қайта алдырылып, «Социалистік Қазақстан» газетінің бөлім меңгерушісі болып қызмет атқарады.

1941 ж. «Социалистік Қазақстан» (қазіргі «Егемен Қазақстан») газетінің Жамбыл облысындағы меншікті тілшісі етіп жіберіледі. Осы жерден 1942 ж. армия қатарына алынады. Екі жылдай Алматыдағы әскери гарнизонның газетінде істейді. 1944 ж. шілдеде майданға аттанды. Мұнда ол алғы шептегі бөлімшенің бірінде саяси жетекші қызметін атқарды.

Аманғали Сегізбаев 27 қарашада 1944 ж. Кенісберг қаласын азат ету үшін болған ұрыста қаза табады.

А. Сегізбаев өзінің творчестволық жолын өлеңнен бастаған. Үлгілі мектебінде мұғалім болып жүріп «Аршалы бойында» деген поэма жазады.

Жиырмамыншы жылдардан кейін өлең жазуды тастап кеткен. Ал соғыста жүріп жазғандары сақталмаған.

1977 ж. «Жазушы» баспасынан «Дала жұлдыздары» атты әңгімелер мен очерктер жинағы шыққан.

А. Сегізбаевтың әдеби мұрасының негізгі саласы – фельетондар. 1925 жылға дейін-ақ «Жөнеу» деген бүркеншік атпен ауылдық жерлердегі әр алуан жарамсыз жайларды сынап «Сәнді сөз», «Мұғалімдер қылығы», «Ауылда болған сот», «Ауылда сайлау», «Тіршілік белгісі», «Қаратал бойында» деген фельетон-әңгімелерін жариялайды. Сонымен қатар «Ақ бата» (1927), «Жаманқұл – ауылнай» (1927), «Кішкене бастық» (1935), «Біздің мектеп» (әңгіме, 1923), «Балшүкен» (әңгіме, 1928), «Ақыштың баяндамасы» (әңгіме, 1927) деген шығармалары мерзімді баспасөз беттерінде жарық көрді.

Шығармалары:

1. Дала жұлдыздары [Мәтін] : әңгімелер жинағы / А. Сегізбаев. – Алматы : Жазушы, 1977. – 92 б.

2. Қалың ағаш ; Жаңбыр соңында ; Аршалы бойында (Аңыз) [Мәтін] : [өлеңдер] / Аманғали Сегізбаев // Жыр-аманат : Ұлы Отан соғысында қаза тапқан жауынгер ақындардың өлең-жырлары / [құраст. К. Сейдеханов]. – Алматы, 1978. – Б. 221–229.

Ол туралы әдебиеттер:

1. Аманғали Сегізбаев [Мәтін] : [журналист, ақын туралы] // Қожакеев, Т. Шығармалары / Т. Қожакеев. – Алматы, 2014. – Т. 4 – Б. 131–140.

2. Аманғали Сегізбаев [Мәтін] : (Қырық жеті жасында...) : [журналист, ақын туралы] // Жыр-аманат : Ұлы Отан соғысында қаза тапқан жауынгер ақындардың өлең-жырлары / [құраст. К. Сейдеханов]. – Алматы, 1978. – Б. 220.

3. Сегізбаев Аманғали [Мәтін] // Қазақ әдебиеті : энцикл. анықтамалық : А – Я / Б. Әбдіғазиев. – Алматы, 2005. – Б. 466–467.

4. Сегізбаев Аманғали [Мәтін] : [қазақ совет майдангер журналисі (1897–1944)] // Қазақ ССР : қысқаша энцикл. / бас ред. М. Қ. Қозыбаев. – Алматы, 1984. – Т. 1. – Б. 420.

5. Сегізбаев Аманғали (1897–1944) [Мәтін] // Қазақстан жазушылары : анықтамалық : 75 жыл / құраст.: Қ. Саят, Қ. Жұмашева. – Алматы, 2009. – Б. 351.

6. Сегізбаев Аманғали (1897–1944) [Мәтін] : [Ұлы Отан соғысының жауынгері туралы] // Қостанай облысының әскери даңқ кітабы = Книга военной славы Костанайской области. 1941–1945 / [гл. ред. Укин К. У. ; редкол.: Маканов Ж. К. [и др.] ; Упр. внутр. политики акимата Костанайской обл., Упр. арх. и документации акимата Костанайской обл., Костанайский обл. совет ветеранов]. – Костанай, 2015. – Б. 199.

7. Ысқақов, Бүркіт. Қаламмен, қарумен [Мәтін] : [журналист, ақын А. Сегізбаев туралы] // От ортасынан оралмағандар / құраст. Сағынғали Сеитов. – Алматы, 1972. – Б. 235–254.

Мақала:

Ахметчин, Ғұмар. Ғибратты ғұмырдария [Мәтін] : [журналист, жазушы Аманғали Сегізбаев туралы] / Ғұмар Ахметчин // Қазақ әдебиеті. – 2015. – Б. 18–24 қыркүйек. – Б. 12.

ЕСІМДЕРДІҢ ӘЛІПБИЛІК КӨРСЕТКІШІ

1.	Абрамович Е. И.	12	42.	Жаркова В. И.	11, 64–65
2.	Ақдәулетов А. Б.	29	43.	Жиентаев С. М.	19
3.	Алдабергенов М. Қ.	20	44.	Жиентай имам	27
4.	Алдамжар З. А.	30	45.	Жұмағалиева Б. М.	25
5.	Аман Е. И.	14	46.	Жүсіпбеков Б.	25
6.	Антошкин Е. П.	6	47.	Заберезников С. А.	6
7.	Асатов Б. К.	21	48.	Зинченко Ф. М.	25
8.	Ахметов Қ. К.	19	49.	Ибраева Р. Б.	7
9.	Ахметов С. А.	14, 72–76	50.	Иванов И. Д.	7
10.	Әбдік Т.	24, 122–124	51.	Ильященко В. И.	35
11.	Әбдірахманов Ә. Ә.	21	52.	Испулов Х. Қ.	31
12.	Әлім Қ.	5, 40–46	53.	Качеровский Н. А.	11
13.	Әмзин Н.	35	54.	Керменбаев Ғ.	34
14.	Баранов В. И.	25	55.	Князев Б. П.	22, 118–121
15.	Батыршин Н. Х.	11	56.	Ковтун Н. М.	31
16.	Бегайдаров Қ. Б.	30, 149–154	57.	Колпаков В. Б.	23
17.	Бектұрғанов С. Ш.	17	58.	Коржиков П. Н.	23
18.	Бектұрғанова Р. Ш.	20, 114–118	59.	Королёва Т. М.	9, 57–59
19.	Бердалинова Ғ. С.	15, 81–82	60.	Косов Н. Д.	30
20.	Берекетов Б. М.	7	61.	Көшімбек би	33
21.	Большанин И. М.	6	62.	Кравцов Г. М.	9
22.	Бородин А. М.	27	63.	Круглик Г. Н.	8
23.	Важев В. В.	17	64.	Крыжановский С. Ф.	32
24.	Вечтейн И. М.	6	65.	Кулагин С. В.	25, 136–137
25.	Волков А. И.	17	66.	Қайыров С. Қ.	28
26.	Гершун Н. И.	36	67.	Қалдыбаев С. Ә.	10, 62–64
27.	Гноевой Н. В.	23	68.	Қарсақбаев Ы. Е.	24
28.	Грушин И. А.	10	69.	Қасаев А. С.	15
29.	Дәрменов Ә.	14	70.	Қожмұхаметов Ж. А.	18
30.	Дёмин А. В.	13	71.	Құлжанова Н. С.	20
31.	Дёмина Н. Ф.	35	72.	Құрманғалиев Қ. С.	16
32.	Денисов А. С.	7	73.	Лавриненко В. И.	29
33.	Досжанов О.	28	74.	Левен В. П.	11
34.	Дьяченко М. И.	24	75.	Макеров Л. Н.	16
35.	Ералин Н.	31	76.	Маркос И. Б.	30
36.	Ерденова Ы.	26	77.	Мацупа Л. В.	9, 52–53
37.	Ерошевич О. К.	5	78.	Мәсәлімов А. С.	5
38.	Ертаева Б. Ғ.	28, 147–149	79.	Мәулетов Ғ. Н.	14
39.	Естаев И. Е.	10, 59–62	80.	Мейстер В. В.	31, 155–157
40.	Жаксыбергенова М.	21	81.	Мухсинова З. Г.	17
41.	Жансапақов Қ.	33	82.	Мұстафин С.	19

83.	Нарымбаев Х.	34	111.	Самохвалов М. А.	29
84.	Наурызбаев Ғ. С.	35	112.	Сапа В. А.	5
85.	Новоселов Ю. Д.	15, 77–78	113.	Сәпиев Б.	34
86.	Нұрмұхамедов Б.	8	114.	Сәрсенбаев О. Қ.	21
87.	Нұртазин Б.	32	115.	Сәтбаев Т.	35
88.	Омаров Б.	35	116.	Сегізбаев А.	34, 164–166
89.	Оразалин Ж. Б.	21	117.	Семёнова В. Г.	19, 112–113
90.	Оразов Н. Н.	28	118.	Синенко Н. А.	36
91.	Орманов Қ. Т.	9, 54–57	119.	Степанов И. М.	18
92.	Оспан қажы Өтейұлы	33	120.	Таран Л. И.	34
93.	Оспанова А. С.	30, 154–155	121.	Тарасенко А. В.	26, 145–147
94.	Өмірбеков Ж. С.	7	122.	Темірбаев С. Н.	16
95.	Павлов И. Ф.	18	123.	Тимофеева Л. М.	17
96.	Пастушенко П. П.	12	124.	Торшин Н. В.	14
97.	Петрушин Н. Ф.	7	125.	Тұрманов Ә.	34
98.	Поддубный В. И.	13	126.	Тышқан батыр	33
99.	Политкина А. И.	13	127.	Тілеулин Т. Ж.	32
100.	Полтавец Н. Г.	26	128.	Фахрутдинов Ш. А.	15, 79–80
101.	Пономарёв Р. И.	31	129.	Федюшкин В. В.	36
102.	Понамарчук С. Т.	20	130.	Финк В. В.	23
103.	Попков С. А.	36	131.	Хан А. К.	18
104.	Пресняков М. И.	27	132.	Чекмарёв В. М.	27
105.	Пустьяков А. С.	8	133.	Черныш П. М.	22
106.	Ремезов В. П.	28	134.	Шаяндин Б.	10
107.	Ременцова М. М.	27	135.	Шорохова Н. Б.	12
108.	Рүстемов З.	8	136.	Шотаев А. Қ.	21
109.	Ряскин В. М.	29	137.	Шульдайс И. И.	36
110.	Самамбет М. Қ.	5, 38–40			

2022 ЖЫЛДЫҢ НЕГІЗГІ МЕРЕЙТОЙЛЫҚ ДАТАЛАРЫ ЖӘНЕ ТАРИХИ ОҚИҒАЛАРДЫҢ КӨРСЕТКІШІ

1. Тілеп Аспантайұлының туғанына 265 жыл	33
2. Жәуке батырдың туғанына 200 жыл	33
3. Ахмет Байтұрсынұлының туғанына 150 жыл	24, 125–135
4. Мұхамеджан Сералиннің туғанына 150 жыл	33, 157–164
5. Елдес Омарұлының туғанына 130 жыл	9, 46–51
6. Ғабит Мүсіреповтің туғанына 120 жыл	9
7. Ілияс Омаровтың туғанына 110 жыл	26
8. Сырбай Мәуленовтің туғанына 100 жыл	25, 138–145
9. Кеңес корейлерін Қиыр Шығыс өлкесінен Қазақстан мен Өзбекстанға жаппай күштеп көшіру туралы қаулы қабылданғанына 85 жыл	22
10. Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері құрылғанына 30 жыл	13
11. Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздері бекітілгеніне 30 жыл	16, 100–106
12. Саяси қуғын-сүргін және ашаршылық құрбандарын еске алу күні бекітілгеніне 25 жыл	15, 86–99

КӘСПОРЫНДАРДЫҢ, МЕКЕМЕЛЕРДІҢ, ЕЛДІ МЕКЕНДЕРДІҢ, МЕРЗІМДІ БАСЫЛЫМДАРДЫҢ ЖӘНЕ Т. Б. КӨРСЕТКІШІ

1.	А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	21
2.	«Агротехмаш» (ЖШС)	29
3.	«Ақ жол» (демократиялық партияның облыстық филиалы)	13
4.	Арқалық медициналық колледжі	36
5.	Әуликөл ауданы	17
6.	Берега KZ (әдеби-көркем басылым)	16
7.	Дала өлкесі тарихы облыстық мұражайы (Арқалық қ.)	36
8.	Денисов ауданы	17
9.	«Жемчужина Стомед» (медициналық холдинг)	19
10.	Қазақ АШМЖЭ ҒЗИ Қостанай филиалы	6
11.	Қамысты ауданы	17
12.	Қарабалық ауданы	17
13.	«Қарасу өңірі» (газет)	16
14.	Қостанай ауданы	17
15.	Қостанай қаласы	17
16.	Қостанай облыстық олимпиадаға дайындық орталығы	8
17.	Қостанай облысы	17
18.	«Қостанай таңы» (газет)	18, 106–112
19.	Л. Н. Толстой атындағы Қостанай облыстық әмбебап ғылыми кітапханасы	35
20.	Марал ишан мешіті (Қостанай қ.)	20
21.	«Nadzieja» (облыстық поляк қоғамы)	15, 83–85
22.	Наша газета (газет)	12
23.	№ 1 Балалар музыкалық мектебі (Қостанай қ.)	20
24.	ОӘД (сауда орталығы)	32
25.	Облыстық орыс драма театры	11, 69–72
26.	Пресногорьков (Ұзынкөл ауданындағы ауыл)	33
27.	Рудный қаласы	24
28.	Рудный тарихи-өлкетану мұражайы	32
29.	Сарыкөл ауданы	17
30.	«Сарыкөл» (газет)	5
31.	Спорт сарайы (Мұз сарайы, Қостанай қ.)	25
32.	«Таза бұлақ = Чистый родник» (газет)	30
33.	Ұзынкөл ауданы	17
34.	Халық театры (Б. Майлин ауданындағы)	36
35.	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық мемлекеттік педагогикалық институты	11, 66–69

ҚЫСҚАРТУЛАР ТІЗІМІ

а. – ауыл	кұраст. – құрастырғандар
а/ш – ауыл шаруашылық	к/ш – кеңес шаруашылығы
авт. – автор	л. – лист
ауд. – аудан	лит. – литература
б. – бет	мем. – мемлекет
библиогр. – библиографический	науч. – научный
биограф. – биографический	обл. – облыс
вып. – выпуск	обществ. – общественный
г. – год	оп. – опись
газ. – газет	отв. – ответственный
гл. – главный	проф. – профессор
гос. – государственный	пер. – перевод
губ. – губерния	ред. – редакция, редактор
ғыл. – ғылым	с. – страница
док. – документ	сб. – сборник
доп. – дополнительный	сост. – составитель
др. – другие	соц. – социалистік
ж. – жыл	справ. – справочник
изд. – издание	ст. – станция
им. – имени	т. – том
ин-т – институт	т. б. – тағы басқа
каз. – казахский	т. ж. – туған жылы
канд. – кандидат	упр. – управление
к. – кент	указ. – указатель
кор. – корреспондент	ун-т – университет
қ.ү.к. – қала үлгісіндегі кент	ф. – файл
қ. – қала	ч. – часть
кн. – книга	шығ. – шығарылым
крат. – краткий	энцикл. – энциклопедия

ҚЫСҚАРҒАН СӨЗДЕР ТІЗІМІ

АҚ	акционерлік қоғам
АКСР	Автономиялық Кеңестік Социалистік Республикасы
АҚШ	Америка құрама штаттары
АЛЖИР	Акмолинский лагерь жен изменников родины
АӘК	аудандық әскери комитеті
БЖСМ	Балалар мен жасөспірімдер спорт мектебі
БЛКЖО	Бүкілодақтық лениндік коммунистік жастар одағы
ВЛКСМ	Всесоюзный ленинский коммунистический союз молодежи
ГАКО	государственный архив Костанайской области
ГУ	государственное учреждение
ГФР	Германия Федеративтік Республикасы
ҒА	ғылым академиясы
ҒЗИ	Ғылыми-зерттеу институты
ЕҚД	Еңбек пен қорғанысқа дайынмын
ЖШС	жауапкершілігі шектеулі серіктестік
КГПИ	Костанайский государственный педагогический институт
КММ	коммуналдық мемлекеттік мекеме
КОКП	Кеңес Одағының коммунистік партиясы
КП	коммунистік партия
КСР	Кеңестік Социалистік Республикасы
КСРО	Кеңестік Социалистік Республикалар Одағы
КСТУ	Костанайский социально-технический университет
ҚазКСР	Қазақ Кеңестік Социалистік Республикасы
ҚӘТУ	Қостанай әлеуметтік-техникалық университеті
ҚБ	қоғамдық бірлестігі
ҚМПИ	Қостанай мемлекеттік педагогикалық институты
ҚМУ	Қостанай мемлекеттік университеті
ҚПИ	Қостанай педагогикалық институты
ҚР	Қазақстан Республикасы
ЛКЖО	Лениндік коммунистік жастар одағы
МВД	Министерство внутренних дел
МҒА	медицина ғылыми академиясы
МКҚК	мемлекеттік коммуналдық қазыналық кәсіпорын
МҚК	мемлекеттік қазыналық кәсіпорын
ММ	мемлекеттік мекеме
НКВД	Народный комиссариат внутренних дел
ОӘҒК	облыстық әмбебап ғылыми кітапхана
ОӘД	Орталық әмбебап дүкені
ОБЖОРМ	облыстық бабалар мен жасөспірімдер олимпиадалық резервінің мектебі
ОК	Орталық комитет
ОКЖ	орталықтандырылған кітапхана жүйесі
ОМ	орта мектеп

ОУНБ	областная универсальная научная библиотека
РК	Республика Казахстан
ССКӨБ	Соколов-Сарыбай кен-байыту өндірістік бірлестігі
СССР	Союз Советских Социалистических Республик
ҰҒА	Ұлттық ғылыми академия
ҰҚК	Ұлттық қауіпсіздік комитеті
ҰОС	Ұлы Отан соғысы
ХДП	Халықтық-демократиялық партиясы
ХПМ	художники производственной мастерской
ХШЖК	халық шаруашылығы жетістіктерінің көрмесі
ЦУМ	Центральный универсальный магазин
ШҚ	шаруа қожалығы
ІД	Ішкі істер департаменті
ІМ	Ішкі істер министрлігі

МАЗМҰНЫ

1.	Құрастырушыдан	3–4
2.	Қостанай облысының 2022 жылы аталып өтілетін және еске алынатын күндері	5–32
3.	Қостанай облысының күні мен айы белгісіз 2022 жылы аталып өтілетін күндері	33–36
4.	2022 жылы мерейтойы аталып өтілетін ҰОС-на қатысушылардың және ҰОС-ның ардагерлеріне теңестірілген ардагерлер тізімі	37
5.	Қостанай облысының 2022 жылы аталып өтілетін және еске алынатын күндері (қысқаша мәліметтер мен әдебиеттер)	38–166
6.	Есімдердің әліпбилік көрсеткіші	167–168
7.	2022 жылдың негізгі мерейтойлық даталары және тарихи оқиғалардың көрсеткіші	169
8.	Кәсіпорындар, мекемелер, елді мекендердің және мерзімді басылымдардың және т. б. көрсеткіші	170
9.	Қысқартулар тізімі	171
10.	Қысқарған сөздер тізімі	172–173

Жазбалар үшін

Жазбалар үшін

Құрастырушылар, компьютерлік терілім:

М. Ж. Құсайынова, Б. Т. Рыспаева,

Ә. Р. Тәжікенова, Г. Ж. Тәтенова

Шығарылымға жауапты: Б. М. Әлкебаева

Мәтіннің корректорлары: Ш. С. Сандыбаева,

С. Қ. Мырзатаев

Библиогр. жазулардың редакторы: Г. Ж. Тәтенова

Мұқабаны безендірген: Т. Н. Иванова

Редактор: Д. Т. Дүйсебаева

Басуға 29.10.21 қол қойылды

Пішімі 210*297 ½

Күңгірт түсті қағаз

Қаріп түрі Times New Roman

Басылымның көлемі 45

Таралымы 20 дана

Қостанай облысы әкімдігі мәдениет басқармасының
«Л. Н. Толстой атындағы Қостанай облыстық
әмбебап ғылыми кітапханасы» КММ

110000
Қостанай қ.
Алтынсарин көшесі, 111
т. 500-390
E-mail: ibokostounb@mail.ku

